

251885

OSZK

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

33.VI.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

5.600.000
5.850.500

249.500

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

JACK · LONDON

A NAGY HÁZ ASSZONYKÁJA

REGÉNY

Az
ATHENÆUM R.T.
Kiadása

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

JACK LONDON

A NAGY HÁZ
ASSZONYKÁJA

(THE LITTLE LADY
OF THE BIG HOUSE)

FORDÍTOTTA
HARSÁNYI ZSOLT

BUDAPEST

AZ ATHENAEUM IROD. ÉS NYOMDAI R.-T. KIADÁSA

1923

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

251885

M. N. MUZEUM KÖNYVTÁRA
I. Nyomt. Növedéknapló
1923 év. 143. SZ.

I. FEJEZET.

Sötétben ébredt. Könnyen, egyszerűen, mozdulat nélkül serkent fel, azt az egy mozdulatot kivéve, hogy kinyitotta a szemét és tudomást szerzett a sötétségről. Más embernek szüksége van rá, hogy ilyenkor fogdossa, tapogassa, érezze a világot maga körül, — ő a felébredésc első pillanatában tudatos volt, azonnal leszegezte a maga idejét, helyét és személyét. Az alvás eltelt órái után minden erőfeszítés nélkül kezdte el újra napjainak megszakított történetét. Megállapította, hogy ő Forrest Dick, nagy földek ura, aki néhány órával ezelőtt aludt el, miután álmosan tett egy szál gyujtót a »Sínváros« című könyv lapjai közé és eloltotta a villamos olvasólámpát.

Közelről valami álmos szökőkút hörgése és bugyborékolása hallatszott be. Messziről pedig, olyan messziről és olyan gyengén, hogy csak éles fül kaphatta el, neszt hallott, amitől kellemesen elmosolyodott. A King Polo távoli, teljes torkú bőgését ismerte fel benne. King Polo volt az ő kitüntetett rövidszarvú fajbikája, amely Sacramento városában, a kaliforniai állami kiállításon háromszor nyerte el az első díjat. Ez a mosoly lassan tűnt el Forrest Dick arcáról, mert egy percig eltűnődött azokon az új diadalokon, amiket az idén a keleti állattenyésztő vidékeken szánt King Polónak. Meg akarta mutatni nekik, hogy a Kaliforniában született és tenyésztett bika állja a versenyt az Iowa államban magon-nőtt bikák legjavával, vagy azokkal, amiket tengerentúlról, a rövidszarvúak ősi hazájából importáltak.

Csak mikor mosolya eltűnt, ami eltartott néhány másodpercig, nyúlt ki a sötétbe és megnyomta egy sor gomb közül az elsőt. Három sorban sorakoztak ezek a gombok. A megnyomott gombnak megfelelő rejtett világítás, amely a mennyezet alatti nagy gömbből szűrődött le, alvófülkét világított meg, melynek három oldalán finom szövésű rézhálózatból volt a fala. Negyedik oldalát a ház szilárd betonfala adta. Ezt a falat földig érő ablakok szakították meg.

Megnyomta a sor második gombját. Ettől erős fény világította meg a betonfal egy külön részét és itt sorban egy faliórát, egy barométert, egy Celsius-hőmérőt és egy Fahrenheit-hőmérőt. Szinte egyetlen pillantással söpörte fel a műszerek híradását: idő négy óra harminc, légnyomás hétszázötvenhét, ebben az évszakban és ebben a tengerfeletti magasságban normális, a hőmérséklet Fahrenheit szerint harminchat fok. Még egy gombnyomás az idő, hő és levegő szerszámaikat visszaküldte a sötétbe.

A harmadik gomb az olvasólámpát gyújtotta meg, ami úgy volt felszerelve, hogy a feje felől hátulról világított és nem sütött a szemébe. Az első gomb kioltotta a mennyezet rejtett helyéről érkező fényt. Az olvasóállványról elvett egy csomó korrektúrát és ceruzával a kezében, cigarettával a szájában, korrigálni kezdett.

Ez a helyiség nyilván olyan ember hálóhelye volt, aki dolgozik. Az alaphangot praktikus volta adta, bár meglátzott rajta a kényelem is, még pedig nem spártai. Az ágyat szürkére emailírozott vasból csinálták, hogy egybehangzó legyen a fallal. Az ágy végében külön paplan gyanánt, szürke farkasbőrökből való bunda feküdt, a farkak szabadon lógtak belőle, mint bojtok. A földön, ahol egy pár papucs pihent, a vastagszórú havasi kecske prémje terült el.

A nagy olvasóállványon, amelyre szépen rendben könyvek, folyóiratok és jegyzőblokkok tornyai voltak halmozva, akadt hely gyújtónak, cigarettának, hamutálcának és egy termosznak is. Felfüggesztett, szabadon lógó polcocskán egy fonográf állott, hogy diktálni lehessen rajta. A falon a barométer és a hőmérők tövében kerek farámából egy nő arca nevetett elő. A gömbörok és egy telefonkapcsolótábla között a nyitott tokból hanyagul állott ki egy negyvennégy milliméteres Colt-fegyver agya.

Pontosan hat órakor, mikor szürke világosság kezdett átszűrődni a dróthálón, Forrest Dick, anélkül hogy tekintetét a kefelevonatról elfordította volna, kinyújtotta a kezét és megnyomott egy gombot a második sorban. Öt perc múlva egy lágy-papucsú kínai bukkant fel a mennyezetes ágynál. Fényezett réztálcát tartott a kezében, a tálcán csésze, annak az alja, kis ezüst kávéskanna és hasonlóan apró ezüst tejszínes kanná.

— Jó reggelt, Hallode! — így köszönt Forrest Dick. Ahogy mondta, szeme-szája nevetett.

— Jó reggelt, uram! — felelte Hallode, miközben azzal vesződött, hogy az állványon helyet csináljon a tálcának és kitöltse a kávé meg a tejszínt.

Mikor ezzel kész volt, nem várt új parancsot, hanem meggyőződve róla, hogy a gazdája félkézzel már reggelizik, míg a másikkal folytatja a korrigálást, Hallode felszedett a földről egy rózsaszínű, selymes, csipkés budoárfőkötöcskét és kiment. Egészen nesztelenül. Úgy oszlott el a nyitott, földig érő ablakon át, mint egy árnyék.

Hat óra harminckor, percre pontosan, nagyobb tálcával tért vissza. Forrest Dick félrerakta a korrektúrát, elévett egy »Kereskedelmi Békatenyésztés« című könyvet és neki-készült az evésnek. A reggelije egyszerű volt, de kiadós: több kávé, egy kis fűrt szőlő, két lágy tojás, ami már el volt készítve vajjal a pohárban és még bugyborékolta a forróságtól, egy szelet sonka, nem túlfőzve, amiről tudta, hogy a maga tenyésztése és pácolása.

Ezalatt a nap már besütött az ablakon és előntötte az ágyat. Az ablakhálón kívül egész csomó légy vánszorgott; túlkorán keltek ki az idén és az éjszaka hidege megvette őket. Forrest, amint evett, megfigyelte a hűsevő darazsakat. Ezek szívósak, jobban bírják a hideget, mint a méhek. Folyton ott keringtek és megragadták az elgémberedett legyeket. A levegő sárga vadászai, akármilyen lármát csapott a repülésük, igen ritkán hibáztak, lecsaptak a tehetetlen áldozatokra és odébb álltak velük. Már az utolsó légy is odavolt, mikor Forrest kihörpintette az utolsó korty kávé, megjelölte egy szál gyújtóval a Kereskedelmi Békatenyésztést és elévette a kefelevonatokat.

Később a mezei pacsirta folyékony, lágy kiabálása, a nappal első szava, megállította. Megnézte az órát. Hetet mutatott. Félrerakta a korrektúrát és egész sor beszélgetésbe kezdett a kapcsolótábla segítségével, amelyet gyakorlott fogásokkal kezelt.

— Halló, Nézdesak, — kezdte az első beszélgetést — halló, Thayer úr ébren van már?... Jó. Ne zavard. Nem hiszem, hogy ágyban reggelizik, mindenesetre tudd meg... Igen, helyes, aztán mutasd meg neki, hogy kell bánni a forró csappal. Esetleg nem tudja... Igen, helyes. Gondoskodj még egy fiúról, amilyen gyorsan el tudod intézni. Vannak mindig bőven, mikor kijavul az idő... Persze. Aztán okosan. Isten áldjon.

— Hanley úr?... Igen, — ez volt egy másik kapcsolón a másik beszélgetése — hát gondolkoztam arról a töltésről a vadgesztenyésen. Szükségem van a kavicsolás és a sziklatörés költségvetéseire... Igen, ez az. Úgy képzelem, hogy a kavics köbolenként valami hat-tíz centtel többre fog kerülni, mint a sziklazúzás. Ez a legutolsó dombtető különösen eszi a kavicsmunkát. Dolgozzák ki az árakat... Nem, két hétre képtelenek leszünk... Igen, igen; az új

gépekkel, ha szállítják, a lovak felszabadulnak a szántástól, de vissza kell menniök a mustrálás miatt... Nem, ezt beszélje meg Everan úrral. Isten áldja.

A harmadik beszélgetés :

— Dawson úr ? Haha ! Az ágyam felett éppen most harminchat. Odalenn a földeken biztosan minden csupa fehér a dértől. De gondolom, az idén utoljára... Igen, megesküdtek, hogy a gépeket két nappal ezelőtt felteszik... Hívja fel az állomásfőnököt... Egyúttal fogja meg nekem Hanleyt. Elfelejtettem neki megmondani, hogy a patkányfogókat cserélje ki a második légyfogó-garnitúrával... Igen, halló ! Vagy százat láttam szundikálni ma reggel az ablakomon... Igen... Isten áldja.

Ezek után Forrest az ágyából belebújt a pyjamájába, beledugta a lábát a papucsba és a szárnyasajton át a fürdőbe sétált. Hallode mindig a nyomában. Tíz perc múlva símára borotválva megint feküdt az ágyban, olvasta a békás könyvet és Hallode, percre pontosan, masszírozta a lábszárait.

Ezek a lábak egy jól megtermett, százhetvenöt centiméter magas, nyolevan kilós férfember jóformájú lábai voltak. Ezenfelül beszélni is tudtak egyetnást a gazdájukról. A balcombján egy arasznyi forradás éktelenkedett. A balbokáján, lába torkától a sarkáig, tucatnyi sebhely volt elszórva, akkorák, mint egy-egy kisebb tallér. Mikor Hallode a baltérdét egy gondolattal szigorúbban döfködté és nyomkodta, Forrestet kis arcfintorokon lehetett rajta kapni. Jobb lábélét néhány sötét hegedés tarkította, egy nagy forradás pedig, éppen a térde alatt, egész komoly lyuk volt a csontban. A térde és ágyéka között, középtájon egy régi, három ujj nagyságú seb nyoma látszott, amit furcsán pontoztak ki valami öltések apró forradásai.

Egy kívülről érkező vidám hang azt idézte elő, hogy megint gyujtószál került a békatenyésztő könyv lapjai közé és mialatt Hallode az öltöztetés egy részét még az ágyban végezte el, — harisnyát és cipőt ideértve — ura, olykor a kellő oldalra fordulva, kitekintett a hang irányában. Lenn az úton a koranyiló orgonák hajladozó, lila tömege között egy nagy paripa lépkedett. Festői öltözetű lovaglő cowboy fogta a kantárszárát s a ló, vörhenyesen ragyogva a reggeli napon, szabadon rázva hatalmas nyakáról a fehér habot, dobálva nemes sörényét, messzire elnézve, megharsogtatta szerelmi hívó szavának trombitahangját a tavaszi tájon.

Forrest Dicket egyszerre fogta el az öröm és az aggodalom. Az öröm a gyönyörű állat láttán, amely lenn lépkedett a lila bokrok között, és az aggodalom, hogy a mén fel-

költhette azt a hölgyet, aki a kerek farámából mosolygott a szobája falán. Gyorsan keresztülpillantott a szász lépés hosszú udvaron a ház hosszú, árnyékosan kiugró oldal-szárnya felé. A hölgy hálószobájának redőnyei le voltak eresztve. És nem mozdultak. A mén megint nyerített egyet és megint nem mozdult semmi egyéb az udvaron, mint egy csapat vadkanári, amelyek az udvar virágai és cserjéi közül kerekedtek fel, mintha a felkelő nap valami szétszórt aranyzöld fénycsomót ragyogtatott volna a levegőben.

Várt, amíg a mén az orgonák közt eltűnik előle. Gyönyörű, jó esontú, jó állású, makulátlan tenyészcsikók álma járt a fejében. Aztán megfordult, mint ahogy mindig a legközelebbi dologhoz szokott fordulni és megszólította az inasát:

— Milyen az új legény, Hallode? Igér valamit?

— Elég jó, azt hiszem, — volt a felelet — fiatal fiú. Minden új. Elég lassú. Nem baj, azért úgyahogy ígér valamit.

— Miért? Honnan gondolod?

— Ma reggel háromszor őt költöttem. Úgy alszik, mint csecsemő. Éppen olyan nevetve ébredt, mint úr szokta. Az nagyon jó.

— Én nevetve ébredek? — kérdezte Forrest.

— Sok éve sokszor költöttem Urat. Szeme kinyilik, szeme nevet, szája nevet, arc nevet, minden nevet, így ni, gyorsan mingyárt. Ez jó. Ember, ha így felébred, sok jó érzés van neki. Tudok jól. Új fiú is így. Lassacskán, hamar-hamar, lesz kitünő fiú. Bizony. Nevét Csau-Gem. Mi nevét itt neki lesz?

Forrest Dick gondolkozott.

— Milyen nevek vannak nálunk eddig?

— Gyeride, Ejnye, Nézdesak, és engem vagyok Hallode, — fecsegte a kínai. — Gyeride mondja: legyen új fiúnak nevét...

Habozott és kihívó hunyorgással nézett a gazdájára. Forrest bólintott.

— Gyeride mondja: legyen új fiúnak nevét Egyefene.

— Ohohó, — nevetett Forrest — Gyeride egy számár. Jó név volna, de itt nem felel meg. Az úrnő miatt... Másik nevet kell kitalálni.

— Ohohó: azt nagyon jó név.

Forrest indulatszava még ott rezgett a tudatában. Hamar rájött Hallode ihletének eredetére.

— Nagyon helyes. Az új fiú neve Ohohó.

Hallode lehajtotta a fejét, gyorsan eltűnt a szárnyas ajtón át és éppen olyan gyorsan visszatért Forrest öltözetének többi részével. Ráségitette az ingét és blúzát, nyak-

kendőt velett a nyakába, hogy ura megköthesse, aztán le-térdelt, hogy felgombolja lábszárvédőjét és felkapcsolja a sarkantyúját. A toalettet nagyon széles karimájú kalap és lovaglóostor egészítette ki. Nyers, fonott bőrből való indiai ostor. Negyedkiló ólmot fontak a nyelébe, amely bőrhurkon lógott le a csuklójáról.

De Forrest még nem volt kész. Hallode néhány levelet adott neki azzal, hogy ezeket az elmúlt éjjel hozták az állomásról, miután Forrest már lefeküdt. Felszakította valamennyinek a jobb szélét és egy kivételével gyorsan futotta át mindet. Ezzel az eggyel pár pillanatig foglalkozott, idegesen összehúzza a szemöldökét, aztán elévette a fonográfot, megnyomta a gombot, amitől a henger elindult és sem szóra, sem gondolatra egy pillanatnyi tünődést sem veszítve gyorsan diktálta :

— 1914 március 14-én kelt levelére válaszolva, őszinte sajnálattal veszem a hírt, hogy telepén kiütött a sertésvész. Hasonlóképpen sajnálom, hogy jónak látja a felelősséggel engem megterhelni. Valamint igazán sajnálom, hogy a faj-ártány, amelyet küldöttünk, megdöglött. Én csupán biztosítani tudom önt, hogy mi itt a sertésvéstől teljesen mentesek vagyunk és nyolc éve mindig is mentesek voltunk, két keletről behurcolt esetet kivéve, két évvel ezelőtt. Mind a kettőt, ahogy szoktuk, érkezéskor elkülönítettük és elpusztítottuk, mielőtt még a ragály a mi kondáinkat megfertőzhetne volna. Szükségesnek érzem azt is közölni önnel, hogy beteg szállítmányokért sohasem tettem az eladót felelőssé. Hanem, a sertésvész inkubációs ideje — mint ön is tudja — kilenc nap lévén, megállapítottam az állatok indítási dátumát és tudtam, hogy mikor felrakták őket, egészségesek voltak. Ellenben jutott önnek eszébe, hogy a sertésvész terjesztéséért főleg a vasutak felelősek? Hallotta valaha, hogy kifüstöltek vagy dezinficiáltak olyan kocsit, amely beteg rakományt szállított? Állapítsa meg a dátumokat; először a nálam való felrakás napját, másodszer azt a napot, mikor ön az ártányt átvette, harmadszor az első tünetek jelentkezési napját. Mint ahogy ön mondja, az állat pályacsuszamlás következtében öt napig volt úton. Az első tünetek csak az átvétel utáni hetedik napon jelentkeztek. Ez az indítástól számítva tizenkét napot jelent. Nem honorálhatom az ön álláspontját. Nem vagyok felelős a betegségért, amely az ön állatállományában elharapódzott. De hogy külön is még egyszer meggyőződjék, kérdezze meg az állami állatorvost, vajjon az én gazdaságom mentes-e a sertésvéstől, vagy sem. Maradtam kiváló tisztelettel...

II. FEJEZET.

Mikor a szárnyas ajtón kijött a hálófülkéből, először egy kényelmes öltözőszobán ment keresztül, amelynek párnazott ablakai voltak, nagyon sok szekrénye, hatalmas kandallója, s egy fürdőszoba nyílt belőle. Aztán belépett egy hosszú irodába. Fel volt itt halmozva az üzlet egész arzenálja: íróasztalok, diktafónok, iratszokrények, könyvvállványok, folyóiratok sorai és fiókos falrekeszek, amik galériák gyanánt sorakoztak az alacsony, gerendás mennyezetig.

Az iroda közepén megnyomott egy gombot és egy sor könyvekkel rakott polc megfordult a tengelye körül. Ettől egy kicsiny acél csigalépcső vált láthatóvá. Forrest vigyázva lépkedett le rajta, hogy a sarkantyúja hozzá ne érjen a könyvespolcokhoz, amelyek mögötte a helyükre csúszkáltak.

A lépcső alján újabb gombnyomásra újabb könyvespolcok fordultak ki és utat nyitottak egy alacsony, hosszú helyiségbe, amely padozattól mennyezetig polcozva volt. Egyenesen az egyik állványhoz ment, egyenesen az egyik polcra nyúlt és teljes biztossággal tette a kezét a keresett könyvre. Egy pillanatig lapozott benne, megtalálta a helyet, amelyre szüksége volt, önmegelégedéssel bólintott és visszatette a könyvet.

Egy ajtó a pergolához adott utat. Ennek négyszögű betonoszlopai voltak. Az oszlopokat vörösfenyő tömbök és közéjük ékelt kisebb hasábok kötötték össze, amelyek a fakéreg rőt színével nyers és redős bársonyra emlékeztettek.

Miután már több száz lépésnyit bolyongott a betonfalak labirintusában, fel kell tenni, hogy nem a legrövidebb utat választotta kifelé. A vén, óriás tölgyek alatt, ahol a rágottoldalú pányvakarók sora és a patáktól felkapált kavics elárulta, hogy itt szokták kikötni a lovakat, egy nagyon világos pej, szinte aranysárgás kancát talált. Gondosan ápolt tavaszi szőre élénken, égően ragyogott a tavaszi napfényben, amely ferdén érintette a fák lombját és besütött koronájuk alá. Maga a ló is eleven és égő volt. Termete inkább ménhez hasonlított és a nyakán egy fekete sörényfürt futott alá, amely családfájában a musztáng nevű, prairien élő vadlovak hosszú sorát bizonyította.

— Hogy vagy ma reggel, Emberevő? — kérdezte Forrest, mikor nyakáról levette a kantárt.

A ló hátraesapta a legkisebb füleket, amiket ló valaha hordott és amik telivérek és musztáng kancák közötti vad, pusztai szerelmekről beszéltek, és gonosz fogakkal és gono-

szul villogó szemmel harapott a gazdája felé. Mikor Forrest a nyeregbe vetette magát, a ló farolt és ágaskodni próbált, de farolva és ágaskodni igyekezve a kavicsos útra került. Hiába is igyekezett felágaskodni, ott volt a fejtartó-szíj, amely szorosan tartotta a fejét és megmentette a lovas orrát a csillagvizsgáló kanca dühödten kapkodó koponyájától.

Úgy megszokta már ezt a kancát, hogy nem is figyelt a ló okvetetlenkedéseire. Gépiesen, a kantárt egészen gyengén érintve a ló ívelt nyakához, sarkantyúcsiklandással, térdnyomással arra vitte a lovat, amerre akarta.

Mialatt a ló forgott és táncolt, a lovas egy pilantást vett a nagy házra. Nagy volt minden látszat szerint, de különleges karaktere folytán mégsem volt akkora, amekkorának látszott. A frontja mintegy négyszáz méterre nyúlt. De ebből a négyszáz méterből sokat tettek ki pusztá folyosók, betonfalas, téglatetejű korridorok, amik az épület különböző részeit fogták egy egészbe. Pergolák és fedett sétányok arányosan tartoztak az épülethez, és a falak, szegletes kiugrásaikkal és bemélyedéseikkel zöld gyep és virág tömegágyából emelkedtek ki.

Spanyol volt a nagy ház karaktere, de nem az a kaliforniai spanyol típus, amelyet eredetileg Mexikó mutatott be száz évvel ezelőtt és amelyet modern építészek fejlesztettek a mostani kaliforniai spanyol építőművészetté. A spanyolmór stílus hivatalosan még leginkább fedte a nagy házat a maga sajátos kevertségében, ámbár voltak szakértők, akik ezt a minősítést is hevesen támadták.

Az alapvető benyomás, amit a nagy ház keltett, ez volt: nagyság ridegség nélkül, szépség hivalkodás nélkül. Hosszú és vízszintes vonalai, amiket csak függőleges vonalak, csak a szigorúan derékszögű kiugrások és bemélyedések törtek meg, olyan tiszták voltak, mint akár egy kolostor vonalai. Viszont a tetőzet szabálytalan vonala megvédte az egyhangúság veszedelmétől. Alacsony és megszott tudott lenni anélkül hogy nyomott lett volna; a tornyok, meg a tornyok fölé emelkedő tornyok derékszögű felszögellése megadta a magasság arányát, de nem ostromolta az eget. A nagy ház a szoliditás érzését keltette. Nem félt a földrengéstől. Ezer évre építették. A becsületes betönt becsületes cement kitűnő stukkójával borították. A színnek ez az azonossága megint csak egyhangúan hatott volna a szemre, de ezt ellensúlyozta a melegpiros spanyol téglából rakott sok lágyan ható tető.

Az egy összefogó tekintet közben, mialatt a kanca engedetlenül táncolt, Forrest Dick szeme végigfutván a nagy ház minden részét, egy gyors, aggodalmas pillanatig

a száz lépés hosszú udvarrészen át a nagy kiugró részre szegeződött, ahol a tornyok felszökő csoportja alatt a hálószoba-ablakok piros csíkos ernyői a reggeli napfényben elmondták neki, hogy az úrnő még alszik.

Köröskörül a szemhatár háromnegyed részében alacsonyan hullámzó, kopasz, kerítéses, irtásos, legelős dombok emelkedtek, amelyek magasabb dombokba és meredekebb, erdős lejtőkbe olvadtak, hátrább pedig még meredekebben hatalmas hegylánc következett. A szemhatár egynegyedét azonban nem határolták a hegység csúcsai és völgyei. Ez a tájék könnyedén lejtve pusztá, messzi síkságba veszett el, amely olyan pusztá és messzi volt, hogy a hidegség tiszta, ritka levegője ellenére sem lehetett végiglátni.

A kanca horkolt alatta. A lovas térde összeszorult, mikor egyenes útra és az egyik oldal felé kényszerítette. Lent mellette, a kavicsos talajon ritmikus neszrel bandukolva, fehér, csillogó selyem árja patakzott. Rögtön megismerte díjnyertes angora-kecskenyáját, amelyben minden darabnak pedigréje és külön története volt. Kétszáz darab lehetett és Forrest tudta, hogy a gondos kiválogatás folytán, amit megparancsolt és azért is, mert az ősszel nem nyírták meg őket, a leghitványabbjának is legalább olyan finom az oldalán csillogó gyapja, mint akármelyik emberi csecsemő haja és legalább olyan fehér, mint akármelyik emberi albinó fejbundája, a java állatok gyapjából pedig harminc centiméteres különböző színű hajbetéteket fognak festeni a hölgyek használatára és lehetetlenül magas áron fogják eladni.

A látvány szépsége gyönyörködtette. Az út folyó selyemszalaggá vált, itt-ott sárga, macskaszzerű szemek voltak benne a drágakövek, amelyek rá és nyugtalan lovára irányozva aggodalmas és kíváncsi tekintettel haladtak el mellette. Két baszk pásztor volt a sereghajtó. Két kurta, tömzsi, barna ember, szemük fekete, arcuk élénk, kifejezésük szemlélődő és bölcs. Megemelték a kalapjukat és megbiccentették feléje a fejüket. Forrest felemelte a jobb kezét, a lovaglóostor himbált róla a szíjon és egyenes mutatóujját fél-katonás köszöntéssel széles kalapja karimájához értette.

A ló megint táncolt és ágaskodott. Megérintette a kantárszárral, megcsiklandozta a sarkantyúval és a négy lábú selyem után bámult, amely az utat csillogó fehérrel tölthette el. Tudta, hogy miért vannak itt. Közeledett az ellés ideje és most lehozták őket a tanyai legelőről az itthoni ólakba és karámokba, hogy a szaporodás idejére féltékeny gondban és bőséges táplálékban legyen részük. És ahogy nézte őket, összehasonlító fantáziájában megjelentek a leg-

jobb török és délafrikai gyapjak, amiket valaha látott. Az ő nyája bírta az összehasonlítást. Jól nézett ki. Nagyon jól nézett ki.

Ellovagolt. Köröskörül a trágyázógépek berregését hallotta. Odaát a lassan, enyhén lejtő dombokon fogatot látott fogat után, igen sokat, három lovanként egy fogatban, melyeket a maga fajkancáinak tudott, s amelyek oda-vissza húzták a mélyen szántó ekét, olyan alaposan és morzsoltan változtatva a domboldalok zöld talaját a sötétbarna, humusztól kövér anyaföldre, hogy ez ettől az alaposságtól szinte finoman porhanyós virágággá olvadt. Gabona és cukornád alá folyt ez a szántás az elevátorok számára. Más domboldalakon, ahogy sorban következtek, térdig állott az árpa, mások meg a here és kanadai borsó derék zöldjét mutatták.

Körülötte mindenütt a nagy és apróbb földek a megközelíthetőség és megmunkálhatóság olyan rendszerével voltak beosztva, hogy megdobogtatták volna a legszörszálasogatóbb többtermelési szakértő szívét is. Egyik kerítésen sem törhetett át disznó vagy bika és egyiknek a tetejét sem verte fel a gaz. Sok sik darab föld lucernával volt bevetve. Mások, amint következtek, már hozták a tavaly őszi vetést, vagy készültek a tavaszira. Másutt, közel a tenyésztelepekhez és a karámokhoz, kövér francia merinó és Shrop-juhok legelésztek, vagy fehér Gargantua-sertések henteregtek, amelyek láttán kellemesen megcsillant a pillantása, mikor arra mentében szemügyre vette őket.

Ahol most átlovagolt, azt szinte helységnek lehetett volna mondani, de boltok is, szállók is hiányoztak. A házak a tetszetős, tipikus bungalow-k voltak, egy-egy kert közepén, ahol az erősebb virágok, például a rózsák, már nyílottak és mosolyogtak az elmúlt fagy fenyegetésén. Gyerekek hemzsegték mindenütt, játszottak, kacagtak a virágok között, vagy anyjuk éppen reggelizni hívta őket.

Ezen túl, valami nyolcszáz méterre a nagy ház körzetétől, egy sor üzlethelyiség előtt haladt el. Megállt az első előtt és betekintett. Kovácmester dolgozott ott a tűzön. Egy másik kovács, miután éppen most verte rá egy öreg, rettentő súlyú fajkancának az első lábára a patkót, azzal foglalkozott, hogy a ló patájának a szélét egyformára rás-polyozza a patkó szélével. Forrest megnézte, köszönt, ellovagolt és pár lépéssel odább megállt, hogy valami jegyzetet írjon bele a noteszába, amit az oldalzsebéből szedett elő.

Ellovagolt más boltok, műhelyek mellett: jöttek sorban festékesbolt, kerékgyártó, bádogos, ács. Ahogy ide be-

nézett, egy felemás, félig automobil, félig iparkutya masina sietett el az oldalánál és befordult a főútra, a tizenkét kilométer messzi vasúti állomás felé. Forrest tudta, hogy ez a reggeli vajaskocsi, amely a köpülőházból szállítja a tejgazdaság aznapi termelését.

A nagy ház volt a gyűjtőpontja a farm-szervezetnek. Egy kilométeres körzetben a különböző gazdasági centrumok vették körül. Forrest Dick, folyton köszöngetve az embereinek, vágóban nyargalt át a tejgazdasági centrumon. Tengere volt ez az épületeknek raktárak ütegeivel és kis vagonokkal, amelyek az ember feje fölötti síneken mozogtak és automatikusan döntötték bele az almot az alattuk várakozó trágyaszóró gépekbe. Olykor elfoglalt arcú, tanult kinézésű emberek, akik kocsin vagy lóháton jöttek-mentek, megállították és beszélgettek vele. Ezek előljárók voltak, osztályok főnökei és éppen olyan röviden és lényegesen szóltak, mint ő. A legutóbbi egy harmadfüves Palomina csikót ült meg, amely kecses és vad volt, mint egy félig betört arabs ló. Az ember pusztá köszöntéssel szándékozott elhaladni, de a gazdája megállította.

— Jó reggelt, Hennessy úr, — mondta Forrest — mikor lesz kész a ló a feleségem számára?

— Szeretnék még egy hetet; — felelte Hennessy — a ló már elég jól be van törve, úgy ahogy a nagyságos asszony akarta, de túlzogatott és érzékeny és szeretnék még egy hetet, mielőtt kiadnám a kezemből.

Forrest beleegyezően bólintott és Hennessy, aki nem volt más, mint az állatorvos, folytatta:

— Van két kocsis a lucerna körül, akit el akarok küldeni.

— Mi baj van velük?

— Egyik, Hopkins, új ember. Kiszolgált katona. Lehet, hogy az állami öszvérekhez ért, de telivérekhez nem ért.

Forrest bólintott.

— A másik két éve dolgozik nálunk, de most rákapott az ivásra és nem ügyel az állatokra.

— Ez az a Smith, az az amerikai pofa, a borotvált képű ember, aki kancsalít a balszemére, nem?

Az állatorvos bólintott.

— Rajtakaptam az italon, — mondta Forrest — először nagyon használható ember volt, de az utóbbi időkben elvesztette a fejét. Rendben van, küldje el. És küldje vele azt a másikat, hogy hívják, Hopkins? Igen, jó hogy eszembe jut...

És itt Forrest elővette a noteszt, kitépte belőle a legutóbbi jegyzetet és összegyúrta a tenyerében.

— ...A kovácsnál van egy új patkoló-kovácsa. Hogy vélekedik róla?

— Még meg se melegedett nálunk, nem döntöttem.

— Hát ezt küldje el a másik kettővel együtt. Nem érti a mesterségét. Éppen az előbb figyeltem meg, mikor úgy vert fel egy patkót az öreg Alden Bessienek, hogy egy félujjnyit lereszelt a patájából.

— Csak nem bolondult meg?

— Küldje el.

Forrest a legenyhébb sarkantyúzással megcsiklandozta harapdáló lovát és kényszerítette maga alatt előre végig az úton: a ló farolt, kapkodta a fejét és ágaskodni próbált.

Sokat látott Forrest, ami tetszett neki. Egyszer hangosan dörmögte: »Kövér föld, kövér föld.« Viszont különféle dolgok, amiket látott, nem tetszettek neki és ilyenkor eggyel szaporodtak a notesz jegyzetei. Mikor befejezte a kört a nagy ház körül és a körön túl egy kilométernyire lovagolt még szekértáborok és gazdasági épületek egy külön álló csoportjához, elérte útja célját, a kórházat. Nem talált itt egyebet, mint két tüdővész-gyanús fiatal üszőt és egy nagyszerű Duroc Jersey-disznót nagyszerű állapotban. A maga bő harmadfél mázsájával, ragyogó szemével, erőteljes mozdulataival, fényes sertéjével hangosan hirdette magáról, hogy semmi baja. De mivel iowai import volt, a gazdaság szokása szerint mégis alávetették a quarantaine szabályos idejének. Az egyesület anyakönyveiben Burgess Premier volt a neve a pompás kannak, kora két esztendő és Forrest ötszáz dollár készpénzt fizetett érte.

Kurta galoppban végignyargalt a nagy ház körzetének egy küllőútján és elfogta Crellint, a sertéstenyészet főnökét. Ötperces tanácskozásban megállapította Burgess Premier sorsának legközelebbi néhány hónapját, valamint tudomásul vette, hogy a tenyészdisznó, Lady Isleton, az Államközi Kiállítások minden anyáinak anyja, Seattletől San Diegóig minden kiállítás kékszalagos győztese, minden baj nélkül tizenegyet fiadzott. Crellin elmondta, hogy fél-éjszakát fenn ült a disznóval és most haza igyekszik fürdeni és reggelizni.

— Hallom, hogy a legnagyobb lánya letette a vizsgáit és a Stanford-egyetemre akar beiratkozni — mondta még Forrest és visszafogta a zablát, pedig már félig-meddig sarkantyúba kapta a lovát.

Crellin harmincöt éves fiatalember letére az öreg apa érettségét mutatta, erősen rá volt írva az iskolázottság és a szabad levegőhöz és rendszeres élethez szokott férfi fiatalága. Bólintott és hogy mennyire értékelte a gazdája

érdeklődését, azt azzal mutatta meg, hogy leégett barnasága alatt elpirult egy kicsit.

— Meg kell háyni-vetni — tanácsolta Forrest. — Csinaljon statisztikát a diákkisasszonyokról, aztán azokról, akik ápolónői kurzust végeznek. Hány ilyen ápolónő marad meg a pályáján, viszont hány megy férjhez az oklevele után két éven belül és aztán hozzáfog a gyerekdajkáláshoz.

— Helén nagyon komolyan el van tökélve — bizonykodott Crellin.

— Emlékszik, mikor kivéttem a vakbelemet? — kérdezte Forrest. — Hát olyan nagyszerű ápolónőm volt, hogy no. Csinosabb lány még nem is járt csinosabb lábakon. Éppen egy fél éve eresztették szárnyra. És négy hónap múlva már vehettem neki nászajándékot. Elvette egy autógyűnök. Azóta is folyton szállodában él. Sohasem volt azóta alkalma ápolni, még gyereke sincs, akit a kólikán keresztülsegíthetne. De hát... reménykedik... és akár beválnak a reményei, akár nem, annyi biztos, hogy borzasztóan boldog. Na lássa, mire való volt neki kitanulni az ápolónőséget?

Ebben a pillanatban egy trágyázógép haladt el arra és a gyalogos Crellint és a lovagló Forrestet egyaránt leszorította az út szélére. Forrest mosolygó szemmel nézte meg a rudas lovat, a hatalmas, arányos tenyészkanecát, amelynek kék szalagjai, meg őseinek kék szalagjai, felsorolás és osztályozás céljából külön szakértőt kívántak volna.

— Nézze meg Fotherington Princesst, — mondta Forrest, szeretetteljesen intve a ló felé — ez az állat alapjában normális nőtény. Csak véletlenül lett tehervonó belőle, azzal, hogy az ember a lófajnak megfelelő házi kiválasztás útján ezernyi esztendő munkájával azzá fejlesztette. De az, hogy tehervonó állat, csak másodrendű dolog. Elsősorban nőtény. Alapjában véve a mi emberi nőtényeink is elsősorban szeretnek bennünket, férfiakat, és izig-vérig anyai lények. A mai nők mindenféle választójogi és pályaválasztási hókusz-pókuszának nincsen élet-tani szankciója.

— Lehet, — felelte Crellin — de közgazdasági szankciója van.

— Igaz, — hagyta helyben a gazdája, hogy aztán tovább vitázzon — a mai ipari berendezkedés nem kedvez a házasságnak és kenyérkeresetre szorítja a nőket. De gondolja meg: ipari berendezkedések jönnek és eltűnnek. A biológia pedig örökké érvényes.

— A házasság manap sehogy sem elégíti ki a nőket — vetette ellen a sertéstenyésztő.

Forrest Dick hitetlenül nevetett.

— Abba nem megyek bele, — mondta — itt van például a maga felesége. Gimnáziumot végzett, diplomát szerzett. Mit csinált vele? Mi lett a diplomájából? Ha jól tudom, két fiú és három lány. És úgy emlékszem, maga mesélte, hogy legutolsó egyetemi évének második felében már a maga menyasszonya volt.

— Ez igaz, — válaszolta Crellin, kis szemhúnyással ismerve el az érvet — de ez tizenöt éve történt és szerelmi dolog volt. Mind a kettőnknek muszáj volt. Ezt el is ismerem. Ő óriási terveket dolgozott ki magának és én sem akartam semmi más lenni, mint a Gazdászati Akadémia dékánja. De hát nem tehattünk másként, szerelmesek voltunk. Csakhogy ez tizenöt éve történt és az elmúlt tizenöt esztendő sok mindenféle változást okozott a fiatal nők törekvéseiben és álmaiban.

— Ne higye. Én mondom magának, Crellin úr, ez statisztika dolga. Minden egyéb csak múló valami. A nő mindig nő marad, mindig és örökké. Majd akkor hiszem el, hogy a nők megváltoztak, ha egyszer csak a kislányok nem játszanak többet a babájukkal és nem kacérkodnak saját magukkal a tükörben. De addig a nő az marad, ami mindig volt: elsősorban anya, másodsorban a férfi élettársa. Ez statisztika. Megfigyeltem a lányokat, akik képezdébe jártak. Hozzáteszem, hogy akik még a diplomájuk előtt férjhezmentek, azokat nem is számítom ide. Még így is az oklevelesek átlag két évig tanítanak összesen. És ha még meggondolja azt is, hogy a csunyák és ügyetlenek már eleve vénlányságra és élethossziglani kenyérkeresetre vannak kárhoztatva, megítélheti, hogy a feleségül vehetők tanítószkodási átlagideje milyen kicsire szorul össze.

— A nő, ha mindjárt kislány is, mégis megtalálja azt az utat, ami eddig csak a férfiaknak volt fentartva.

Így felelt kissé bátortalanul Crellin. Nem volt módjában a gazdája statisztikai adatait kétségbevonni, de elhatározta, hogy utánuk számol.

— Úgy van, — nevetett Forrest, miközben galoppra készítette a lovát — a maga kislánya be akar iratkozni a Stanford-kurzusra és maga, és én, és minden férfi, míg a világ áll, rajta leszünk, hogy elérje, amit akar.

Crellin mosolygott a bajsza alatt, amint a gazdája ellovagolt az úton. Mert Crellin olvasta Kiplinget és azért nevetett, mert ez jutott eszébe: »Hát a maga gyereke hol van, Forrest úr?« El is határozta, hogy ezt elmondja a reggeli kávé mellett a feleségének.

Forrest Dick még egy megállót tartott, mielőtt vissza-

tért a nagy házba. Azt az embert, akit elfogott, Mendenhallnak szólította. Ez a lovászmestere, valamint legelőszakértője volt, akiről azt beszéltek, hogy az egész gazdaságban nemcsak minden fűszálat ismer, hanem minden fűszálnak a hosszúságát és korát is tudja attól kezdve, hogy a magva csirát vetett.

Forrest jelére Mendenhall megállította a két esikót, amelyeket a kétfogatú tréning-kocsiban hajtott. Forrest azért intette megállásra, mert messzi a katlan északi szélén megpillantotta a nagy, síma dombsort, amint ragyogott a naptól és mély zöld színben játszott ott, ahol benyúlt a Sacramento-völgy nagy, pusztá síkjába.

A beszélgetésük gyors volt és le volt rövidítve olyan kifejezésekre, amelyeket két ember már ismer egymás között. Fűről beszéltek. Megemléstettek a téli esőzést és megbeszélték a késő tavaszi esők kilátásait. Neveket említettek, mint a Kis Farkas- és Los Cuatos-patakok, a Yolo- és Miramar-dombok, a Nagy Medence, a Kerek Völgy, a San Anselmo és Los Bands-dombsorok. Nyájak és csordák elmúlt, jelenlegi és jövőendő helyváltoztatásait vitatták meg éppen úgy, mint a messzi magaslati rétek széna-kilátásait, vagy az olyan széna előnyeit, amit télire a messzi tanyákon hagytak a fensíkokon tetőzött állások alatt, ahol nyájak is teleltek és táplálkoztak.

A tölgyek alatt aztán nem a Forrest dolga volt, hogy az Emberevőt a pályvakaróhoz kösse. Futva jött a lovászfű, hogy elvegye a kancát, és Forrest, miután alig egy szót szánt egy Duddy nevű ló dolgára, csörgő sarkantyúval bement a nagy házba.

III. FEJEZET.

Forrest belépett a nagy ház egyik épületrészébe. Hatalmas, gerendából rótt, vasveretű ajtó át nyitott be valami olyan cementpadlós helyiségbe, ami egy várbörtön alatti csarnoknak látszott. Minden irányba ajtók nyíltak. Az egyik mögül, ahol egy szakács-sapkás, fehérkötényes kínait lehetett látni, mély dinamó-búgás hangzott. Forrest ezért az ajtóért tért le az egyenes útirányról. Nyitva tartotta az ajtót, megállt a küszöbön és egy hűvös, elektromosvilágítású, cementezett szobába kukkantott be, ahol üvegfalú, üvegpolcos, hosszú refrigerátor állott, mellette jégmasina és dinamó. A földön szurtos munkásruhában szurtos emberke kuporgott. A gazda bólintott feléje.

— Semmi baj, Thompson? — kérdezte.

— Volt — felelte az határozottan és tömören.

Forrest becsukta az ajtót és végigment egy alagúthoz hasonló folyosón. Az utat homályosan világították meg azok a szűk, vaspántos nyílások, amik a középkori kastélyok íjász-nyílásaihoz hasonlítottak. A következő ajtón hosszú, alacsony, nyomottmennyezetű terembe lehetett lépni; kandalló állt itt, amelyen ökröt lehetett volna sütni. Szénre ágyazva fényesen lángolt benne a hatalmas tuskó. Két biliárdasztal, néhány kártyaasztal, pihenő sarok-garnitúrák és egy miniatúr bar adták nagyobbára a bútorzatot. Két fiatalember krétázta a dákóját és fogadta Forrest köszöntését.

— Jó reggelt, Naismith úr, — mondta Forrest tréfásan — anyagot csinálnak az Állattenyésztési Közlönynek?

Naismith, harmincéves ifjú, együgyűen nevetett a szemüvege alatt és a fejével a másik felé bökött.

— Wainwright versenyezni akar velem.

— Ami azt jelenti, — nevetett Forrest — hogy Lute és Ernestine kisasszonyok még az igazak álmát alusszák.

Az ifjú Wrainwright felborzolódott annak jeléül, hogy erre a provokálásra meg fog felelni, de még mielőtt a választ kidadogta volna, a házigazdája elfordult és a vállán keresztül Naismithet szólította meg.

— Akar féltizenkettőkor velem jönni? Thayer meg én elszaladunk a géppel megnézni a Shropshire-tenyészetet. Tíz vagon birkára van szüksége. Erre az idahoi eladásra nagyszerűeket fogunk találni. Hozza a fényképezőgépet is. Láta ma már Thayert?

Wainwright Bert sietett a felvilágosítással:

— Éppen akkor jött reggelizni, mikor mi felkeltünk az asztaltól.

— Mondjátok meg neki, ha látjátok, hogy féltizenkettőkor legyen készen. Te nem vagy meghíva, Bert... merő gyöngédségből. A lányok akkorra már biztosan fenn lesznek.

— Ritát valahogyan vidd magaddal — próbálkozott Bert.

— Hogyne, — felelte Forrest az ajtóból — nagyon sietünk. És Ritát semmiféle erőhatalommal nem lehet elválasztani Ernestinetől.

— Csak azt akartam látni, — vigyorgott Bert — hogy te meg tudod-e csinálni.

— Különös, hogy némelyik fickó mennyire nem tudja értékelni a saját nővéreit. — Itt Forrest egy észrevehető pillanatig megállt. — Én mindig meg voltam győződve, hogy Rita igazán kitünő testvér. Mi van vele?

Mielőtt még választ kaphatott volna, betette az ajtót és végigpengett a sarkantyúival a széles betónfokú csigá-

lépcsőig. Amint felért a tetejére és tovább indult, táncritmusú zongoraszót és kacagást hallott: bekukucsált egy napsugárban fürdő fehér nappali szobába. A zongoránál rózsaszínű kimonóban, hálófőkötővel fiatal lány ült, két hasonlóan pompázó másik lány pedig, egymás karjában, valami táncot parodizált, amit tánciskolában sohasem tanulhattak és amelyet aligha szántak férfiszemek látványául.

A zongorázó lány észrevette Forrestet, intett és tovább játszott. A következő pillanatban a táncolók is megpillantották. Rémülten felkiáltottak, kacagva omlottak egymás karjába és a muzsika elhallgatott. Pompás, egészséges fiatal teremtések voltak és Forrest szeme, mikor nézte őket, ugyanolyan melegséggel ragyogott fel, mint mikor Fothington Princesst nézte.

Csipkelődő szavak repültek jobbra-balra, mint ez az emberiség ifjabb tagjai között szokásos.

— Már öt perce itt vagyok! — bizonykodott Forrest.

A táncosnők, hogy elrejtsek zavarukat, kétségbevonták a szavahihetőségét és számos ismert és híres hazugságát hozták fel. A zongorázó lány, az ő Ernestine sógornője, ezzel szemben ragaszkodott hozzá, hogy Forrest színigazat beszél, hogy ő azonnal észrevette, amint a sógor belesett és ahogy ő becsüli az időt, Forrest öt percnél sokkal tovább leselkedett.

— Mindenesetre, — vágott bele Forrest a bábeli zürzavarba — Bert, az édes ártatlanság, azt hiszi, hogy még nem vagyok fenn.

— Nem is vagyunk az ő számára, — felelte az egyik táncosnő, eleven fiatal gyönyörűség — de a te számodra sem. Szedd a sátorfádat, fiam. Eredj.

— Hallgass ide, Lute, — kezdte Forrest komolyan — éppen mert én ilyen megtört vén ember vagyok és éppen mert te tizenhét éves vagy, éppen tizenhét és véletlenül a feleségem húga, éppen ezért nem kellene adnod a hatalmaskodót fölöttem. Ne felejtsd el, — és ezt, akár milyen kellemetlen, a Rita kedvéért le kell szegezmem — ne felejtsd el, hogy a legutóbbi tíz esztendő alatt többször elnászpángoltalak, mint ahányszor össze mernéd számolni. Igaz, hogy most már nem vagyok olyan fiatal, mint mikor meg szoktalak verni, de, — itt megtapogatta jobbkarján az izmot és úgy tett, mintha felgyürné az inge ujját — de még nem vagyok egészen oda és két krajcárba fogadok...

— Na halljuk! — provokálta harciasan az ifjú hölgy.

— Két krajcárba! — hörögte sötéten. — Két krajcárba... Kérlek, őszinte sajnálattal értesítelek, hogy a

főkötöd félrecsúszott, azonkívül alapjában véve nem is nagyon ízléses kreáció. Álmomban, tengeri betegem, a lábam ujjával sokkal szebbet tudnék csinálni.

Lute megvetően megrázta szőke fejét, támogatást kérve nézett társaira és így szólt:

— Hát én nem tudom. Emberileg valószínűnek látszik, hogy hárman elintézhetünk egy ilyen férfit a maga vén és szemtelen hústömegével. Mit gondoltok, lányok? Csak jöjjön nekünk. Egy perccel sincs kevesebb, mint negyven éves, azonkívül ütőértágulása van. Igen, és nem illik ugyan családi titkokat kifecsegni, de Menière-betegsége is van neki.

Ernestine, a tizennyolc éves kicsi, de zömök szőke, felugrott a zongorától és csatlakozott két társához, akik az ablakmélyedésből párnákat zsákmányoltak. Egymás oldalán, mindkét kezükben egy-egy vánkossal és egymástól egyforma távolságra, a vánkosok hajigálására teljesen felkészülve közeledtek az ellenség felé.

Forrest előkészült az ütközetre, aztán mint parlementaire, felemelte a kezét.

— Gyáva kutya! — kiabálták a lányok először együtt, aztán kórusban.

Ő hevesen rázta a fejét.

— Ezért is, meg a többi szemtelenségért is mind a hárman meg fogjátok kapni a magatokét. Egy élet minden igaztalansága ragyogó fénnel ágaskodik most a keblemben. Azonnal vad skandináv harcos leszek. De előbb, és ezt mint földbirtokos mondom és hozzád fordulok, Lute, teljes tisztelettel: az Isten szerelmére, mi az a Menière-féle betegség? Megkapják azt a juhok is?

— A Menière-féle betegség, — válaszolta Lute — az... az, ami neked van. És a juh az egyetlen élőlény, amely meg szokta kapni.

Heves csata és összevisszaság következett. Forrest egy futballistaszerű nekiszaladást csinált, amilyen Kaliforniában a rugby elterjedése előtt járta; a lányok megtörték arevonalukat, hogy a támadót átngedjék, akkor nekiestek minden oldalról és püfölni kezdték a vánkosokkal. Forrest visszafordult, messze kinyújtotta a karját, ujjait, mint megannyi kampót, begörbítette és mind a hármat elkezdte cibálni. A csata forgószéllé fajult: egy sarkantyús ember volt a közepe, amelyből vékony selyemfoszlányok, párjukvesztett papucsok, főkötők és hajtük röpködtek szerte. A párnák puffogtak, a férfi nagyokat nyögött, a lányok visítottak, sikongtak és kiabáltak, az egész küzdő tömkelegből szüntelen kacagás és a könnyű szövetek repedése és szakadása hallatszott.

Forrest Dick egyszer csak azon vette magát észre, hogy négykézláb áll a padlón, az erőteljesen bombázott vánkosok félig belefojtották a szuszát, a feje zúg a csapásoktól, a kezében pedig egy rózsaszínű rózsákkal diszített halványkék övet tart, elszakadva és alaposan tönkretéve.

Az egyik ajtóban a küzdelemtől kipirult arccal állott Rita, óvatosan, mint egy őzike: futásra készen. A másikban éppen olyan pirosan állott Ernestine a Gracchusok anyjának vezénylő pózában, kimonójának romjait gondosan maga köré csavarva és melléhez szorított karral tartva magán. Lute a zongora mögé szorult és vakmerően futni akart, de Forrest fenyegető magatartása visszaszorította. Forrest ugyanis négykézláb állott, a tenyerével hangosan csapkodta a keményfapadlót, vadul forgatta a fejét és úgy ordított, mint egy bika.

— És még vannak, — kiabálta biztos helyéről Ernestine — akik elhiszik azt a vízözönelőtti legendát, hogy ez a férfihoz hasonló szerencsétlen valami, ami itt fetreng a porban, Berkeleyt győzelemre vezette hajdan Stanford felett. — A keblei hevesen emelkedtek a kimerültségtől és ő gyönyörűséggel szemlélte a cseresznyeszínű selyem lüktetését, amint a hasonlóan lihegő másik két lányra nézett.

A zongora kisebb fajtájú volt: gazdagon aranyozott, kecses fehér jószág, a nappali bútorzatához hangolva. Nem állt szorosan a fal mellett és így Lute-nak módjában volt két oldalra is kiszökni mögüle. Forrest felegyenesedett és a zongora széles, síma teteje felett farkasszemet nézett vele. Mikor fenyegető szándékot mutatott, hogy átmászik a zongorán, Lute borzadva kiáltott fel:

— De a sarkantyúd, Dick! A sarkantyúd!

— Hát akkor adj időt, míg leteszem.

Amint lehajolt, hogy lekapcsolja, Lute megpróbált kiszökni, de Forrest visszaterelte.

— Rendben van, — vicсорította a férfi — szálljon a fedjére a kiontott vér. Ha karcolás lesz a zongorán, megmondom Paulának, hogy te voltál.

— Tanuim vannak! — lihegett Lute, vidám kék szemével az ajtóknál álló ifjú portékák felé intve.

— Nagyon helyes, drágám. Átjövök hozzád.

Forrest ugrásra készen visszahúzódott és ráterpesztette két tenyerét a zongorára. Ülő helyzetben átröpítette magát, veszedelmes sarkantyúja egy teljes arasznyira suhant el a zongora lakkozott fehér lapja felett. De ugyanekkor Lute lebukott és négykézláb bemászott a zongora alá. Csak-hogy az volt a baj, hogy belevágta a fejét. Mielőtt összehedhetett volna magát, Forrest megkerülte a zongorát és a lányt sarokba szorította.

— Gyere ki, — kiáltozott — gyere ki, kapsz valamit!

— Fegyverszünetet, — rimázkodott Lute — fegyverszünetet kérek, nemes lovag! Szerelmesed nevére, minden bajban lévő hölgyekre kérek, adj fegyverszünetet!

— Nem vagyok lovag, — jelentette ki Forrest a legsötétebb basszushangon — közönséges, semmirekellő és tetőtől-talpig gonosz, emberevő óriás vagyok. A kákamocsárban születtem. Az apám emberevő volt, az anyám még inkább. Holt csecsemők jajveszéklése volt a bölcsődalom, akik már előre elkárhoztak. A Mill-szemináriumban nevelkedett leányzók vére volt egyedüli táplálékom. Különösen szerettem a padlón ebédelni Mill-szeminárista lányokat és zongora tetejét. Az apám nemcsak emberevő, hanem kaliforniai lótolvaj is volt. Az anyám nemcsak emberevő, hanem nevadai könyvügynök is volt. Hogy elmondjam a legnagyobb szégyenét: női folyóiratokra is gyűjtött előfizetőket. És én még az anyámnál is borzasztóbb vagyok: én önborotvákkel házaltam.

— Hát semmi sem hatja meg és csillapítja le a rettentő kebledet? — szavalt lelkesen Lute, mialatt a szökés eshetőségeit vette számba.

— Csak egy dolog, ó nyomorult néember. Csak egyetlen dolog a földön, a föld fölött és az áramló vizek alatt...

Ernestine diadalmasan kiáltott fel: plágiumon kapta rajta.

— Lásd Dowson Ernest, hetvenkilencedik oldal, vékony könyv vékony versikékkal, amit a Mill-szemináriumban raboskodó fiatal nőknek a levessel együtt adagolnak.

— Mint ahogy — folytatta Forrest — az imént jelentettem ki, mielőtt oly durván félbeszakítottak, ezt a rettentő kebled csak egy dolog csillapíthatja le teljesen: a »Kislány imája«. Hallgasd meg jól a füleiddel, míg meg nem eszem valamennyit, akárhány és akármeckora! Figyelj ide, te haszontalan, csunya, tömzsi, alacsony és rút nőszemély ott a zongora alatt! El tudod szavalni a Kislány imáját?

A kellő feleletet az ajtóban álló ifjú hölgyek örömkialtásai akadályozták meg. Lute a zongora alól odakiáltott a belépő ifjú Wainwrightnak:

— Szabadíts meg, Vitéz! Szabadíts meg!

— Bocsásd szabadon a leányzót! — parancsolta Bert.

— Ki vagy te, idegen? — kérdezte Forrest.

— György király vagyok, te pór! Azaz, hogy izé... Szent György vagyok.

— Akkor én vagyok a sárkány, — jelentette ki Forrest kellő hódolattal — könyörülj meg ezen a vén, tiszteletreméltó és egyetlen nyakamon!

— Vágd le a fejét — biztatták a lányok.

— Kérlek leányzók, bátorodjatok, — biztatta őket Bert — én csak egy apró többsincs vagyok, de a félelmet nem ismerem. A sárkánynak a torkán fogok akadni. A torkán akadok és mialatt majd beledöglik, hogy olyan rosszízű vagyok és annyi bennem a szálla, azalatt ti meneküljtek a hegyekbe, míg a völgyek össze nem csapnak fölöttetek. Yolót, Petalumát és Nyugat-Sacramentót az özön hullámai és sok nagy hal fogja elborítani.

— Vágd le a fejét, — hajtogatták a lányok — hengergesd meg a saját vérében és süsd meg!

— Hüvelykujjakat a föld felé, — nyögött Forrest — végem van. Bízom 1914-ben azoknak a keresztény ifjú lányoknak nemes irgalmában, akik egy napon szavazópolgárok lesznek, ha egyáltalában megnőnek valaha és nem külföldiekhez mennek feleségül. Tekintsd fejemet levágottnak, Szent György. Kiadtam a párámat. Több tárgy nem lévén, az ülés véget ért.

És nyögve, nyöszörögve, realiztikus vonaglások és rúgások közepette, nagy sarkantyúpengéssel lefeküdt a földre és kiadta páráját.

Lute előmászott a zongora alól és Rita és Ernestine társaságában eljárták a háрпиák hevenyészett táncát a hulla felett.

Tánc közben Forrest egyszerre felült és tiltakozott. Egyszermind jelentős és titkos intést váltott Lute-tal.

— A hős! — kiáltotta — ne felejtsetek el a hőst! Fonjatok koszorút a homlokára!

És Bertet megkoszorúzták a vázákból való virágokkal, amiket ma még nem cseréltek ki frissre. Mikor egy köteg vizesszárú korai tulipán, amit Lute eleven karja irányzott, csatakosan csapódott a füle mögött a nyakára, futásnak eredt. Az üldözés lármája végig visszhangzott a hallon és a biliárdszobához vezető csigalépcsőnél halt el. Forrest összeszedte magát és pengő sarkantyúval nevetve sietett át a nagy házon.

Két téglafalú, spanyol téglával fedett körfolyosón haladt végig, amit elöntöttek a korai zöldek és virágok. Aztán eljutott a maga épületszárnyába, hogy a játéktól még mindig lihegve, az irodában megtalálja a rá várakozó titkárt.

— Jó reggelt, Blake úr, — köszöntötte — sajnálom, hogy elkéstem.

A karkötő-órájára pillantott.

— Össze-vissza négy perc. Nem szabadulhattam hamarabb.

IV. FEJEZET.

Kilencetől tízig Forest a titkárjának szentelte magát, elintéztvén a levelezését, amely tudós társaságoktól kezdve az állattenyésztési és földművelési szervezet mindenféle ágáig mindenre kiterjedt és aminek az elvégzésére az átlagos kis üzletembernek segítség nélkül legalább éjfélig fenn kellett volna ülnie.

Mert Forrest Dick a középpontja volt egy szervezetnek, amit maga épített és amire titokban nagyon büszke volt. Fontos leveleket és okmányokat kemény, nagy kezével maga írt alá. Minden más levélre bélyegző-aláírást nyomott Blake úr, aki egy óra lefolyása alatt gyorsírással papírra kapta a számos levélre irandó választ, vagy számos más levél válaszának alapvető körvonalait. Blake úr magánvéleménye az volt, hogy ő sokkal több órát dolgozik, mint a gazdája, de magánvéleménye volt az is, hogy a gazdája valóságos csodája annak, hogyan kell másoknak az elvégzendő munkát megmagyarázni.

Tíz órakor, amint az óra ütött, Pittmann, a műhelyfelügyelő szokott belépni az irodába, és Blake levelezési ládákkal, okmánytömegekkel és fonográfhengerekkel eltűnt a saját irodájába.

Tíz-tizenegyig a felügyelők és osztályvezetők valóságos árja özönlött ki és be. Síma modor és időkimélés dolgában mind jól voltak fegyelmezve. Forrest úgy tanította őket, hogy azok a percek, amiket nála töltenek, nem a tünődés percei. Teljesen készen kellett lenniök, mielőtt jelentettek vagy proponáltak valamit. Bonbright, a segédtitkár, tízkor szokott jönni, hogy a Blake helyét átvegye és szorosán mellette gyorsan repülő ceruzával vetette papírra a kérdések, feleletek, megállapítások, indítványok és tervek pergőtüzét. Ezek a később átírt és több példányban legépelte gyorsíró-jegyzetek voltak a felügyelők és osztályvezetők állandó lidérenyomásai, sőt adandó alkalommal végzetük. Mert először is Forrestnek figyelemreméltó emlékezőtehetsége volt, másodsor pedig mindig készen állott arra, hogy emlékezőtehetsége értékét a Bonbright jegyzetei révén ellenőrizze.

Öt vagy tíz percnyi beszélgetés után gyakran jött ki tőle izzadtan, fáradtan és felkavartan egy-egy munkavezető. De ez alatt a magasfeszültségű óra alatt Forrest valamennyi jelentkezőt elintézte, mesteri virtuózitással kezelve őket és különféle mesterségük különféle részleteit. Négy röpke perc alatt közölte Thompsonnal, a gépésszel, hogy a nagy ház refrigérátorának dinamójában hol a hiba,

a hibáért Thompson tette felelőssé, jegyzetet diktált Thompsonnak, idézve a könyvtár egy kötetének lapszámát és fejezetét, amelyet Thompson vegyen ki onnan, megmondta neki, hogy Parkman, a tejgazdaság igazgatója nem volt megelégedve a fejgépek legutóbbi szerelésével, és hogy a vágóhíd hűtőszervezete a most használatos táplálás mellett nem működik jól.

Mindegyik embere szakember volt, de Forrest avatott mestere volt valamennyi szakmának. Mintahogy Paulson, a szántási felügyelő panaszkodta titokban Dawsonnak, az aratógép-felügyelőnek :

— Tizenkét éve dolgozom itt és egyszer sem láttam, hogy hozzányúlt volna egy ekéhez, és az ördög vigye el, mégis úgy látszik, hogy ért hozzá. Ez a tehetség. Hát kérek, látom egyszer, amint elszáguuld egy munka mellett. Csak erre az Emberevőre figyelt, ami folyton a közeli temetésével fenyegeti. Hát másnap, kérek, megmondja csak úgy mellékesen egy félujjni pontossággal, milyen mély volt a szántás, és milyen eke dolgozott!... Vagy vedd azt a szántást a Mák-réten, a Kis Mező felett, ott Los Cuatesen. Valahogy nem tudtam rájönni a módjára, tudniillik az volt a dolgom, hogy a mély keresztaszántás módját okoskodjam ki. Hát én azt hittem, hogy majd elcsúszik a dolog. Mikor minden kész volt, egyszer csak véletlenül arra jön. Nézem, nézem : úgy látszott, hogy ő nem néz. No, másnap délelőtt meg is kaptam a magamét az irodában. Nem csúszott el a dolog. Azóta nem is próbálok semmi ilyesfélét.

Pont tizenegykor Wardmann, a juhtenyésztési felügyelő, egy cédulára írt részletes utasítással ment el, hogy tizenegy harminckor autón ő is menjen Thayerrel, az idahoi ügynökkel szétnézni a Shropshire-telepen. Wardmannal együtt Bonbright is elment feldolgozni a jegyzeteit. Forrest egyedül maradt az irodában. Az elintézetlen dolgok egyik drótkosarából — volt ilyen sok ötösével egymásra rakva — kivett egy röpiratot, amit a sertésvészről Iowa állam adott ki és elkezdte tanulmányozni.

A százhetvenöt centiméter magas és alaposan nyolevan kilós Forrest minden volt, csak az nem, ami negyven esztendőtt mutatott volna. Nagy szürke szeme felett kiugrott a csont, pillája és szemöldöke fekete. Szabályos homloka fölött világos gesztenyebarna volt a haj. Homloka alatt kiugrottak az arc-csontok, alattuk kis bemélyedés látszott, ami ezzel a fejformával mindig együtt jár. Állkapcsa erős volt, de nem merev, széles nyílású orra sem kevésbé, sem jobban nem volt egyenes és kiálló a normálisnál, álla szögletes volt, de nem éles, és osztatlan, a szája nőies és kellemes, de csak annyira, hogy nem rejtette el azt a határo-

zottságot, amit kellő kihívás esetén az ajkai ki tudtak fejezni. Arcbőre sima és egészségesen napbarnított, de a szemöldöke és a haja között ez a barnaság helyet adott széles kalapja hatásának, amelynek pereme nem engedte homlokához a napot.

A szája és szeme sarkában nevetés ólálkodott és a szája körül is akadtak arcvonások, amelyek mintha nevetésre formálódtak volna. De minden vonás az arcán, egyébként bármire mutatott, egyforma erősen a szilárdságot, a biztosságot fejezte ki. Forrest Dick mindenben biztos volt. Biztos volt, hogy ha a kezét az íróasztalán bármi után kinyújtja, akkor a keze tapogatás és egy hajszálnyi félrenyulás nélkül eléri, amit akar; biztos volt, hogy ha az elméje végigszalad a sertésvészrópirat főbb pontjain, a figyelmét egy pont sem kerüli el; biztos volt, ahogy himbálta magát a forgó irodai karosszéken, a sarkától a fejébübjáig; biztos volt szívében, eszében, életében, munkájában, mindenében és saját magában.

Megvolt a jó oka, hogy biztos legyen. Teste, lelke, élete folyása elég próbáját adták már ennek a szilárdságnak. Gazdag ember fia létére az apja pénzét nem hajigálta ki az ablakon. Városban született és nevelkedett, de visszament a falura és nem vitte kevesebbire, mint hogy az ő neve forgott minden farmbirtokos száján, ahol csak farmbirtokosok találtak és elkezdtek beszélgetni. Hatszázezer katasztrális hold tehermentes föld ura volt, olyan földé, amelynek értéke váltakozott holdanként ötszáz dollártól százig, aztán száz dollártól tíz centig, vagy némely helyen nem ért hajítófát sem. De ennek a több mint félmillió hold földnek a beruházása, alagsövezett rétektől lecsapoló lápokig, jó utaktól a kiépített csatornáig, gazdasági épületektől magáig a nagy házig a telek értékével szemben elképzelhetetlenül óriási összeget tett ki.

Minden nagyarányú volt itt és vadonat-modern. Az alkalmazottai, képességükhöz mért fizetéssel házbérmentesen laktak öt-tízezer dolláros házakban, de színe-java voltak a szakembereknek, akiket az Atlanti-óceántól a Csendes-óceánig az egész kontinensről leföldrözött magának. Ha benzines gépeket rendelt a sík földek műveléséhez, keréken huszonötöt rendelt. Ha vizet gyűjtött a hegyei között, százmillió gallonjával gyűjtötte. Ha lecsapolta a mocsarait, nem azon gondolkozott, hogyan szűkítse az árkokat, hanem egyszerűen megvásárolta a nagy kotrógépeket és ha a saját vizenyős talaján még így se igen ment a munka, a szomszédos nagybirtokosokból lecsapoló egyesületeket és szövetségeket alakított száz kilométernyire le és fel a Sacramento folyó mentén.

Volt elég jó feje ahhoz, hogy átlássa, milyen szükséges más jó fejeket megvásárolni magának és a folyó ár fölött magas árat fizetni a legjobbakért. És elég jó feje volt ahhoz is, hogy azokból a jó fejekből, amiket megvett magának, hasznos dolgokat csiholjon ki.

És most éppen elmúlt negyvenéves, a szeme tiszta volt, a szíve nyugodt, a vére lüktető, az ereje férfias; de az élete története harmincéves koráig hihetetlen zűrzavar és bolyongás képét mutatta. Tizenhároméves korában megugrott egy milliomos otthonból. Irigylésreméltó egyetemi kitüntetésekert nyert el, mielőtt még betöltötte huszonegyedik évét, de ekkor már megkóstolta mindennek a savát-borsát és hideg fejjel, meleg szívvel, nevetve belement minden kockázatba, amit kalandjainak vad világa ígért és nyújtott, hogy megtanulja elismerni a törvények józanságát.

San Francisco hajdani idején a Forrest névvel csodákat lehetett művelni. A Forrest-ház a Nob-városrészben, ahol a Flood-, Mackay-, Crocker-, O'Brien-családok fészkeltek, a vezetőhelyek közé tartozott. Forrest Richárd, akinek a község a »szerencsés« nevet adta, Dick apja, egyenesen az öreg Angliából jött a Panamán át és vakmerő kereskedő volt. Otthon gyorsvitorlásokkal dolgozott és hajógyárat csinált, itt megérkezése után azonnal partmenti telek-érdekeltséget szerzett, azonnal érdekelve volt folyami gőzösökben, persze bányákban, később pedig a Nevada Comstock kiszáritásában és a Déli Pacific építésében.

Nagyban spekulált, nagyban nyert, nagyban vesztett, de mindig többet nyert, mint amennyit vesztett és amit az egyik tételnél az egyik kezével leadott, azt a másik tételnél a másik kezével visszahozta. A Comstock-száritáson szerzett nyereségét beleölte az Eldorado-vidéken a teljesen alaptalan Gyógynárcisz Termesztő Vállalatba. A Benicia-vonal esődjéből csinálta a Napa Consolidated című vállalatot, amely kéneseit bányászott és ötezer százalékot hozott neki. Amit a Stocken-hausse összeomlása miatt vesztett, azt busásan egyensúlyozta sacramentoi és oaklandi fatelepeinek reális becslése.

És mindennek a tetejébe Szerencsés Richard, mikor egy sorozatos baleset alkalmával mindene elveszett, úgy hogy San Francisco már azon vitázott, hogy a Nob-negyedi palota mennyiért fog elkelní az árverésen, felszerelt bizonyos nevezetű Del Nelson érekereső ügynököt és elküldte Mexikóba. Történelmi tény, hogy az említett Del Nelson kvarc-kutatásának az eredménye lett a Harvest-bányacsoport, amelynek birtokába a mesés és kimeríthet-

len Csörgökigyó, Dal, Város, Desdemona, Sárga Fiú és Kecskebéka nevű tárnák tartoznak.

Forrest Dick az apja fia volt. A féktelen energiájú és vállalkozó kedvű Szerencsés Richárdot, bár kétszer házasodott és kétszer maradt özvegyen, nem áldotta meg gyermekkel az isten. Azonban ötvennyolc éves korában, 1872-ben, harmadszor is megházasodott. A felesége 1874-ben meghalt, de itt maradt egy hatkilós, ordító kisleány, hogy a Nob-negyedi palotában a dajkák egész serege nevelje fel.

Az ifjú Dick korán fejlett gyerek volt. Szerencsés Richárd pedig demokrata. Eredmény: az ifjú Dick magántanítótól egy év alatt megtanulta, amihez a gimnáziumban három évre lett volna szüksége, a megtakarított két évet pedig azzal töltötte, hogy játszott a szabad levegőn. Az is a fiú kora fejlettségének és az apa demokráciájának volt az eredménye, hogy az utolsó évre beiratták a nyilvános algimnáziumba. Az apja azért küldte ide, hogy megtanulja a közvetlen demokrata érintkezést a munkások, kereskedők, kocsmárosok és politikusok fiaival és lányjaival.

Az iskola szavalási vagy helyesírási versenyein apja milliói nem voltak segítségére a Halloran Patsyval való vetélkedésben, aki számolási csoda volt, apja pedig zsákherdó, sem ha Sanguinetti Monával versenyzett, aki valószínűleg tünemény volt a helyesírásban, özvegy anyja pedig zöldsegeskőfa. Apja vagyona és a Nob-negyedi palota hasonlóképpen hajszálnyit sem voltak segítségére, mikor ledobta a kabátját és pusztá ökölrel, a boks szabályok figyelembe vétele nélkül, hol győztesen, hol legyőzötten végigverekedett Botts Jimmyt, Csojinszky Jeant és a többi fickót, akik kifutottak a világba győzni és boldogulni, hogy néhány év múlva az árdragítók olyan nemzedéke legyen belőlük, amelyet csak a nyers, férfierős, forrongó és ifjú San Francisco produkálhatott.

Szerencsés Richárd akkor művelte a legbölcsebb dolgot a fiával, mikor ebbe a demokrata nevelőbe adta. A lelke mélyén az ifjú Dick sohasem felejtette el, hogy palotában lakik sok inas között és az apja hatalmas és tisztelt ember. Viszont megtanulta a saját lábán járó, saját öklével küzdő demokráciát. Megtanulta, mikor Sanguinetti Mona az osztályban helyesírásban legyőzte. Megtanulta, mikor Miller Berney az iskolai cross countryban elébe került és előtte jött be.

És mikor Hagan Tim a századik egyenes bal-ökölcsapással sujtott vérző orrára és tépett szájára és közben folyton jobb-ökölseleket döfött a gyomrába, ő csak szédelt és fütyülve és zihálva szedte a lélekzetet megnyomorított ajkai között: palota és folyószámla itt nem sokat segíthet.

tett. Saját lábán, saját kezével: vagy ő, vagy Tim. Így, vérben, verejtékben, a szív acélerejével tanulta meg az ifjú Dick, hogyan kell el nem veszteni egy veszendő küzdelmet. A verekedés a legelső csapástól kezdve nehéz munka volt, de ő végigvívta, amíg csak ki nem tűnt, hogy egyik sem bír a másikkal, pedig ez csak akkor tűnt ki, mikor már mind a ketten émelygő gyomorral, teljesen kimerülve nyúltak el a földön és patakozó könnyek között sírták egymásra dühüket és megvetésüket. De ettől kezdve jó pajtások lettek és ketten uralkodtak az iskolaudvaron.

Szerencsés Richárd ugyanabban a hónapban halt meg, mikor az ifjú Dick elvégezte az algimnáziumot. Dick tizenhárom éves volt, húsz millió dollár maradt rá és nem volt egyetlen rokona, aki zavarhatta volna. Ura lett a nagy személyzetű palotának, egy gőzjachtnak, sok istállónak, azonfelül lenn a Floridában Mento nábob kolóniájában egy hatalmas nyaralónak. Csak egy dolog esett terhére: a gyámok.

Egy nyári délután a nagy könyvtárszobában ülte végig gyámjainak első értekezletét. Hárman voltak, mind a hárman öregek, tekintélyesek, törvénytisztelők, atyja üzleti barátai. Dicknek, mikor azok mindenfélét fejtegettek előtte, az volt a benyomása, hogy jót akarnak ugyan, de nincs velük semmi közössége. Azt gondolta róluk, hogy túlrégen voltak olyan fiúgyerekek, mint ő. Nyilvánvaló is volt, hogy azt az egy bizonyos fiúgyereket, aki iránt úgy érdeklődtek, egyáltalában nem értik. Végre is Dick a maga módján magában úgy döntött, hogy a világon ő az egyetlen alkalmas személy megmondani, hogy mi neki a legjobb.

Crockett úr hosszabb beszédet tartott. Dick serény és kellő figyelemmel hallgatta végig, bólingatva, valahányszor a szavak egyenesen rá vonatkoztak vagy közvetlenül hozzá voltak intézve. Davidson és Slocum uraknak szintén megvolt a maguk mondanivalója, ők is hasonló figyelemben részesültek. Dick többek között tudomásul vette, milyen feddhetetlen, egyenes ember volt az apja és megtudta a három úr körében már előzetesen elhatározott programot, mely őt hasonlóan feddhetetlen és egyenes emberré fogja tenni.

Mikor mindezen túl voltak, Dick vállalkozott, hogy ő is szól egynéhány szót.

— Végiggondoltam a dolgot, — jelentette ki — mindekelőtt el fogok menni dolgozni.

— Ez majd azután jön, flam, — magyarázta símán Slocum úr — mikor... mondjuk, mikor kész leszel, hogy beiratkozz az egyetemre. Akkor egy esztendei külföld nagyon jó dolog lesz... igazán nagyon jó.

— Persze, — jelentkezett gyorsan Davidson úr, mert észrevette a gyerek szemében a bosszúság felvillanását és az ajkain kiülő öntudatlan erő-kifejezést — persze addig is végezhetsz valami meghatározott mennyiségű munkát a vakációid alatt. Gyámtyársaim kétségkívül helyeselni fogják, hogy az ilyen kis munkálkodások — persze a kellő vezetés és felügyelet alatt — az iskolai idő közé beiktatva, csak tanácsosak és áldásosak lehetnek.

— Mennyire becsülik a vagyonomat? — kérdezte Dick látszólag közömbösen.

— Húsz millió... a legóvatosabb becslés szerint körülbelül ennyi — felelte rögtön Crockett úr.

— És ha most azt mondanám, hogy száz dollárt akarok? — folytatta Dick.

— Hát... hm... izé...

Slocum úr segítségért pillantott körül.

— Kénytelenek volnánk megkérdezni, — felelte Crockett úr — hogy mire akarsz.

— És feltéve, — mondta Dick egész csendesen, de erősen a szemébe nézve Crockett úrnak — feltéve, hogy nagyon sajnálom, de egyáltalában nem mondom meg?

— Akkor nem kapnád meg — mondta Crockett úr olyan gyorsan, hogy a modorában valami élesség és konokság jelentkezett.

Dick lassan bólintott, mintegy tudomásul véve az információt.

— Hát persze, édes fiam, — kezdte buzgón Slocum úr — meg fogod érteni: túlságosan kicsi vagy még ahhoz, hogy pénzt kezelj. Ebben helyetted nekünk kell dönten.

— Vagyis egy fillérhez sem nyúlhatok a maguk engedelme nélkül?

— Egy fillérhez sem — csapott le Crockett úr.

Dick elgondolkozva bólintott és halkán mondta:

— Ja úgy.

— Persze nagyon természetesen az csak magától értődik, — mondta Davidson úr — hogy a személyes kiadásaidra lesz egy kis zsebpénzed. Mondjuk, hetenként egy dollár. Vagy mondjuk két dollár. Ahogy nőni fogsz, ez a zsebpénz is emelkedik. És mikor majd huszonegyéves leszel, kétségkívül teljesen képes leszel — persze tanácsokkal — magad vinni a dolgaiddat.

— És amíg nem leszek huszonegyéves, addig a húszmillióm nem jelent nekem száz dollárt, amivel azt csinálom, ami jól esik? — kérdezte nagyon tisztességtudóan Dick.

Davidson úr síma szólásokban kezdett érvelni, de Dick szavai elhallgattatták.

— Ha jól értettem, akármilyen pénzügyem van, azt így négyünknek kell megbeszélni.

A gyámok gyülekezete bólintott.

— Vagyis akármiben megállapodunk, az aztán úgy lesz?

A gyámok gyülekezete ismét bólintott.

— Hát akkor szeretnék most rögtön száz dollárt.

— Minek? — kérdezte Crockett úr.

— Azt nem mondom meg, — felelte szilárdan a fiú — el-megyek dolgozni.

— Ma este fél kilenckor elmégy aludni, — viszonzta Crockett úr — és nem kapsz semmiféle száz dollárt. Az a hölgy, akiről szoltunk neked, itt lesz hat óra előtt. Az a dolga, hogy mint mondtuk: napról-napra, óráról-óra-ra gondja legyen rád. Fél hétkor, ahogy szokás, enni fogsz, ő veled eszik, aztán lefektet. Amint mondtuk, ő az anya helyét fogja betölteni nálad, gondja lesz rá, hogy meg legyen mosva a nyakad, tiszta legyen a füled...

— És hogy szombaton este megfürödjem — egészítette ki helyette Dick alázatosan.

— Úgy van.

— Mennyit fizetnek... azaz fizetek ennek a hölgynek a munkájáért? — kérdezte Dick a maga meghökkentő, fölényes modorával, amely már a saját modora volt és amelyet osztálytársai és tanárai már saját tapasztalatból ismertek.

Crockett úr először egy darabig reszelte a torkát.

— Én fizetem, nem? — döfött bele Dick. — A húsz-millióból, tetszik tudni.

— Az apja csípőssége — jegyezte meg oldalfélt Slo-cum úr.

— Summerston néni — mondta Crockett úr — vagy ahogy te nevezed: ez a hölgy, havonta százötvenet kap, kereken ezernyolcszázat évente.

— Tiszta pénzpocsékolás, — sóhajtott Dick — és még hozzá a koszt és a lakás is.

Felállott. Nem a nemzedékek született arisztokráciájával, hanem a Nob-negyedi palotában nevelt tizenhárom éves arisztokrata gyanánt. Úgy állt fel, hogy a gyámok gyülekezete vele együtt kelt fel a børszékekről. És úgy állt fel, ahogy Lord Fauntleroy nem állt fel soha életében. Mert Dick ravasz fiú volt. Már tudta, hogy az emberi fajnak ezer arca és ezer helyzete van. Nem hiába szenvedett vereséget helyesírásban Sanguinetti Monától. Nem hiába verekedte ki Hagan Timtől a fegyverszünetet, hogy mint vele egyenrangú uralkodjék az iskolaudvar gyerekserege felett.

A pedigréjében megvolt a negyvenkilencediki vad aranykalandorság. A nevelése arisztokratává tette, a gimnázium demokratává. A maga koraérett gyerekes módján már is-

merte a kasztok és tömegek különbözőségét, aztán meg megvolt a maga akarata és teljes szilárdsága. Ez teljesen érthetetlen volt annak a három öreg úrnak a számára, akikre gondozása és sorsa bízva volt, és akik ünnepélyesen elhatározták, hogy növelni fogják húsz millióját és a saját maguk alkotta mintakép szerint csinálnak embert belőle.

— Köszönöm a szívességüket, — mondta az ifjú Dick egyszerre mind a háromnak — remélem, jól fogunk boldogulni. A húszmillió természetesen az enyém és a bácsik természetesen elvállalták, hogy helyettem vigyáznak rá, mert én semmit nem értek üzlethez...

— És mi szaporítani is fogjuk azt neked, flam, — biztosította Slocum úr — szaporítani fogjuk biztos, bevált módokon.

— Csak semmi spekuláció! — óvta őket Dick. — A papa véletlenül szerencsés volt. De hallottam, mikor mondta, hogy más idők járnak és az ember nem nyúlhat már olyan alkalmakhoz, amikhez mindenki nyúlt azelőtt.

Ami eddig történt, még pedig bőven, abból tévedés volna azt következtetni, hogy az ifjú Dick közönséges és pénzsóvár természetű lett volna. Ellenkezőleg: azok a titkos gondolatok és tervek, amelyek ebben a pillanatban foglalkoztatták, annyira teljesen figyelmen kívül hagyták és megvetették a húszmillióját, mint ahogy nem gondol a pénzzel a hároméves zsoldnapon részegen káromkodó tengerész.

— Én csak egy fiú vagyok, — folytatta Dick — de még nem tetszenek engem jól ismerni. Lassanként majd jobban összeismerkedünk, és most még egyszer köszönöm...

Megállt, szünetet tartott, röviden és nagyszerűen meghajtotta magát, ahogy a Nob-negyedi paloták lordjai korán megtanulnak meghajlani, és a szünet minőségével jelezte, hogy a kihallgatásnak vége. Az elbocsátás szándékát gyámjai észre is vették. Zavartan és megütődve távoztak el, hiszen a fiú apjának voltak a társai. Davidson és Slocum urak azon a ponton voltak, hogy zavaruk dühben keressen kitörést, mikor a nagy kőlépcsőn haladtak lefelé a várakozó kocsihoz. Csak az éles és konok Crockett úr morogta elragadtatva:

— Adta csirkéfogója! Adta kis csirkéfogója!

A kocsi elvitte őket a régi Pacific Union Klubhoz, ahol egy újabb órán át alaposan meghányták-vetették az ifjú Forrest Dick jövőjét és megint fogadkoztak, hogy méltók lesznek a bizalomhoz, amelyet Szerencsés Richárd helyezett beléjük. Az ifjú Dick pedig gyalogszerrel sietett le a domboldalon, ahol a kocsiforgalomhoz túlmeredek uccák köveit fű verte fel. Mikor a magaslat mögötte maradt, a

uábobok palotái és tágas telkei átmenet nélkül a munkásnép nyomorúságos uccáinak és favityillóinak adtak helyet. Az 1887-es San Francisco éppen olyan átmenet nélkül halmozta együvé piszkos negyedeit és palotacsoportjait, mint Európa régi városai. Mint valami középkori kastély, úgy emelkedett ki a Nob-domb a mindennapi élet szennyéből és tömegéből, amely ott nyomorgott és kuporgott alatta.

Az ifjú Dick azért jött, hogy megállapodjék egy sarki fűszeresbolt előtt. A ház második emeletét id. Hagan Timothy bérelte, aki havi száz dollárral fizetett rendőr lévén, ezen az előkelő helyen lakhatott, fölötte a többieknek, akik nem több mint havi negyvenötven dollárból tartották el családjaikat.

Dick hiába füttyörészett fel valamennyi zsalutlan, nyitott ablakra. Ifj. Hagan Tim nem volt otthon. Nem is vesztegette soká a füttyöket. Éppen végiggondolta azokat a közeli helyeket, ahol Tim lehetett, mikor a sarkon befordult maga Tim, kezében egy fedőtlen zsirosbödönnel, amely ezúttal habzó sört tartalmazott. Vigyorogva üdvözölte és Dick hasonlóan neveletlenül vigyorogva viszonzta az üdvözlést, mintha kevéssel előbb nem is intézett volna el a legfőúribb modorban egy audienciát a világváros három kereskedelmi királyával. Hús szaporodó milliójának birtoka baráti hangjában a legkisebb változást sem okozta és egy cseppet sem enyhítette vigyorgásának vásottságát.

— Nem is láttalak, — jegyezte meg Tim — mióta az öreged meghalt.

— Hát most látsz, nem? Te Tim, azért jöttem, mert valami dolgom van veled.

— Várj, míg odaadom a sört az öregnek, — mondta Tim, gyakorlott pillantást vetve a zsirosbödön tetején álló hab állapotára — kiordítja a torkát, ha leülepedik a hab.

— Ó, azt fel lehet rázni, — biztosította Dick — csak egy percre jöttem. Ma éjszaka kereket oldok. Akarsz velem jönni?

Tim apró, kék ír szemében érdeklődés villant fel.

— Hová? — kérdezte.

— Nem tudom. Akarsz? Ha akarsz, akkor megbeszélhetjük a többit, ha már elindultunk. Te jól kiismered magad. Mit szólnsz hozzá?

— Az öreg leharapja a fejemet — tünődött Tim.

— Már eddig is leharapta, — felelte érzéketlenül az ifjú Dick — mégis megvan a fejed. Ha igent mondasz, este kilenckor találkozunk a kompháznál. No? Én ott leszek.

— És ha én nem leszek ott? — kérdezte Tim.

— Akkor én éppen úgy elindulok.

Dick menni készült, csak úgy futólag megállt és a vállán keresztül visszaszólt:

— Gyere velem, jobb lesz.

Tim felrázta a sört és szintén csak úgy futólag válaszolt:

— Rendben van. Ott leszek.

Miután Hagan Timtől elvált, az ifjú Dick egy jó órát töltött el egy bizonyos Markovics felkeresésével. Ez iskolatársa volt, horvát fiú, az apja vendéglőt tartott, amely híres volt arról, hogy itt adják az egész városban a legjobb húszcentes ebédet. Az ifjú Markovics két dollárral tartozott az ifjú Dicknek és az ifjú Dick egy dollár és negyven cent lefizetését a tartozás teljes kiegyenlítése gyanánt fogadta el.

Habozva és határozatlanul végigment aztán a Montgomery-streeten és jóideig nem tudott választani a sok zálogház között, amelyek ezt az uccát ékesítik. Végre neki-keseredve besurrant valamelyikbe és kapott nyolc dollárt meg egy cédulát az aranyórája helyett, amelyről tudta, hogy legkevesebb ötvenet megér.

A Nob-negyedi palotában fél hétkor terítettek ebédre. Ő háromnegyed hétkor érkezett és Summerstonenével találkozott. Summerstonené testes, öreg, tönkrement úrnő volt, a nagy Porter-Rickington-család sarja, amely a hetvenes évek közepén az egész Pacific-partvidéket megrendítette gazdasági bukásával. Testes volta ellenére valami betegségben szenvedett, amit idegrázkódtatásnak szeretett nevezni.

— Ez nagyon, nagyon nem lesz jó, Richárd. Az ebéd itt vár egy negyedórája már és te még arcodat-kezedet meg se mostad.

— Ne haragudjék, Summerstone néni, — kért bocsánatot az ifjú Dick — ezentúl nem fogom várakoztatni. És egyáltalában nem akarom többet megbosszantani.

Mikor a nagy ebédlőben ünnepélyesen üldögéltek kettesben az asztalnál, Dick azon iparkodott, hogy előzékenyen segítsen az öreg hölgynek, akivel szemben, ha mindjárt fizetett alkalmazottnak tekintette is, mégis olyasmit érzett, amit a házigazda érez a vendég iránt.

— Nagyon kényelmesen fogja itt érezni magát, — ígérte neki — ha egyszer elhelyezkedett. Jó, öreg ház ez. A legtöbb inas évek óta van itt.

— Csakhogy, Richárd — mosolygott rá komolyan Summerstonené — itt nem a szolgálótól függ az én életem kellemsége. Hanem tőled.

— Én megteszem a magamét, — mondta nyájasan — nem úgy, mint most. Restellem, hogy elkéstem az ebédetől. Hosszú éveken át nem fogja többet tapasztalni, hogy elkések. Egy-

általában nem akarok bosszúságot okozni. Majd meglátja. Éppen olyan lesz, mintha itt se volnék a házban.

Mikor aludni menet jó éjszakát kívánt, utolsó szó gyanánt még ezt mondta:

— Egy dologra figyelmeztetem, néni: Ah Singre. Ő a szakács. Nagyon régen nálunk van már, nem tudom, lehet huszonöt éve vagy harminc is, ő főzött a papának már akkor, mikor ez a ház még nem is volt felépítve és én még meg sem születtem. Ő itt külön elbánást kap. Úgy megszokta a maga feje után menni, hogy kesztyűs kézzel kell bánni vele. De akit egyszer megszeret, azért a tűzbe megy. Így szeret engem. Hódítsa meg a rokonszenvét és akkor élete végéig jó helye lesz itt. És még egyszer komolyan mondom, nem akarok semmi bosszúságot okozni. Nagyon rendesen fog menni minden, mintha egyáltalában nem is volnék itt.

V. FEJEZET.

Kilenc órakor másodpercre pontosan találkoztak az ifjú Dick és Hagan Tim a kompháznál. Dick a legócskább ruháit vette fel.

— Semmi értelme északnak indulni, — mondta Tim — arrafelé jön a tél és az ember didereg álmában. Akarsz Keletnek? Arra Nevada van és a puszták.

— Van még más? — kérdezte Dick. — Mi volna déli irányban? Indulhatunk Los Angelesnek, Arizonának és Új-Mexikónak... ó és Texasnak...

— Mennyi pénzed van? — kérdezte Tim.

— Miért?

— Az a fő, hogy hamar eljussunk innen. Ha az elején fizetünk az utazásért, az gyorsabb. Én csak olyan akárki vagyok, de te nem. Azok, akik keresni fognak, teleordítják a világot. Több detektívet fognak kiküldeni, mint ahányat életedben láttál. Azokat kell kikerülni, ez a fő.

— Hát akkor majd kikerüljük őket. Apró ugrásokban fogjuk csinálni az utazást, még pedig két napig, vigyázva költünk, megfizetjük a jegyet, amíg elérünk Tracybe. Ott beszüntetjük a fizetést és megyünk délnek.

Ezt a programot gondosan meg is valósították. Végül fizető utasok gyanánt mentek át Tracyn és hat órával később az ottani sheriff-helyettes kiadta a rendeletet a vonatok átkutatására. Fölös óvatosságból Dick Tracyn túl Modestóig megfizette a jegyeket. Innen kezdve Tim oktatása szerint tehervagónokban, csomagok közt, marhakocsokban ingyen utaztak. Dick újságokat vett és rémít-

gette Timet, mikor felolvasta neki a Forrest-milliók örökösének elraboltatásáról szóló sötét részleteket.

Otthon San Franciscóban a gyámok társasága harmincezer dollár jutalmat tűzött ki annak, aki gyámoltjuk nyomára vezet. És Hagan Tim, mikor valami víztartály mellett a fűben heverték és ezt elolvasta, örökre a Dick elméjébe véste azt az igazságot, hogy a meg nem vásárolható becsület nem valamelyik rang vagy társadalmi osztály tulajdona és előfordulhat magasan fenn a palotában is, meg lenn a fűszerüzlet feletti lakásban is.

— Tyhű, — mondta Tim csak úgy bele a világba — mekkorát üvöltene az öreg, ha elárulnának ezért a harmincezerért. Szégyen erre még csak gondolni is.

És abból, hogy Tim ezt ilyen nyíltan megmondta, Dick tudta jól: nincs rá mód, hogy a rendőr fia elárulja őt.

Csak hat hét mulva Arizonában hozta fel megint Dick a dolgot.

— Látod, Tim, nekem annyi a pénzem, mint a szemét. Folyton szaporodik és én nem költök el belőle egy centet sem, pedig Summerstonené kerek ezernyolcszázat szed ki belőlem évente, hozzá még kosztot és kocsit is, én pedig itt veled együtt örülök, ha a fűtőházakban meg tudjuk kaparítani a fűtők csajkájából a maradékot. És ezalatt a pénzem megint csak szaporodik. Mennyi húszmillió dollárnak a tíz percentje?

Hagan Tim a pusztaság levegőjének remegő hōhullámaiba meredt és próbálta megoldani a problémát. Dick idegesen kérdezte:

— Mennyi húszmilliónak a tizedrésze?

— Jé! Hát persze, hogy kétmillió.

— Na látod. Öt percent, az tíz percentnek a fele. Mennyit kamatoz húszmillió öt percenttel egy év alatt?

Tim habozott.

— A felét, — kiáltotta Dick — kétmilliónak a felét! Így minden esztendőben egy millióval gazdagabb leszek. Itt van, akaszd fel magad, hallgass ide. Majd mikor méltóztatok visszamenni, de csak hosszú évek mulva, akkor majd elintézzük ezt a dolgot, te meg én. Majd szólok, hogy mikor írjál az apádnak. Ő majd odajön, ahol várunk, összepakkol engem és hazacipel. Akkor felszedi a harmincezret a gyámjaimtól, otthagyja a rendőrséget és bizonyosan vendéglőt fog nyitni.

— Harmincezer, az valami iszonyú rettentő sok pénz.

Ez volt Tim saját könnyed módja, hogy kifejezze a háláját.

— Nekem nem, — szállította le Dick bőkezúsége értékét — hiszen harmincezer a millióban harminchéáromszor van

meg és még a millió is a pénzemnek csak egy évi jövedelme.

De Hagan Tim sohasem érte meg, hogy apját vendég-lősnek lássa. Egy fékező, akinek nem volt okosabb dolga, egy vasúti viadukt hidfejénél kizavarta a két gyereket egy üres vagónból. A viadukt kiszáradt hegyszakadékot hidalt át. Dick lenézett a huszonöt méter mély sziklákra és bosszankodott.

— A viadukton van hely. De mi lesz, ha elindul a vonat?

— Nem fog elindulni. Vágjátok neki gyalog és men-jetek át a túlsó felére, amíg van idő. A mozdony vizet vesz ezen az oldalon. Mindig itt szokott vizet venni.

Csakhogy most az egyszer a mozdony nem vett vizet. A vizsgálat később megállapította, hogy a mozdonyvezető nem talált vizet a ciszternában, azért indult el. Szóval a két fiú nagy ügyel-bajjal mászott le a vagón oldalajtaján és még húsz lépést sem tettek meg a szűk úton a vonat előtt, az már mozgásban volt. Az ifjú Dick, aki mindig gyorsan és biztosan érzékelt és alkalmazkodott, abban a pillanatban négykézlábra ereszkedett. Így szilárd támasz-kodó talajt kapott, azonkívül több helyet is a sín mellett, mert egy kicsit be is húzódott a teherkocsik felhágója alá. Tim nem volt ilyen gyors az észrevevésben és el-határozásban, azonkívül a fékező ellen is dolgozott benne a kelta düh. Ahelyett hogy négykézlábra ereszkedett volna, egyenesen állva maradt, mert a fékezőről való véleményét meg akarta mondani a fékezőnek, még pedig súlyos, a fékező származására vonatkozó szavakkal.

— Guggolj le! Kuporodj le! — kiáltott Dick.

De az alkalom már elmúlt. A lejtős pályán a mozdony gyorsan indította maga után a vasutat. Tim szemközt a mozgó kocsikkal, háta mögött a nagy ürrel, lent a mély-séggel, elkezdett volna lekuporodni. De vállának a legelső mozdulatával hozzáért a kocsihoz és hajszal híján el-vesztette az egyensúlyát. Csodálatos módon mégis vissza-nyerte. De felegyenesedett. A vonat egyre gyorsabban mozgott. Lehetetlen volt lehajolni.

Dick térdelve és kapaszkodva figyelte. A vasút egészen nekilendült. A kocsik gyorsan haladtak. Tim hideg fejjel, háttal a mélységnek, arccal az elsuhanó kocsiknak, oldalt tartott karokkal egyensúlyozta magát és ingadozott, sehol sem találva lába számára egy pontot, amelyen megáll-hasson. Minél gyorsabban ment a vonat, annál jobban ingadozott, míg végre erőt vett magán, összeszedte min-den erejét és szilárdan megállt.

És minden jól is ment volna most már, ha egy kocsi

nem lett volna. Dick tudta ezt és látta a kocsit jönni. Ez a szélesebbfajta lóvagón volt, amely tizenöt centiméterrel szélesebben áll ki a többi kocsik közül. Látta, hogy Tim, aki alkalmazkodni akar a helye hirtelen szűküléséhez, még elvesz egy fél talpalatnyit abból a szűk kis térségből is, amelyen ingadozott. Látta, hogy Tim lassan és elszántan hajlik hátrafelé, hajlik a legeslegvégső határig és még mindig nem hajlik ki eleget. A dolgot fizikailag lehetetlen volt kikerülni. Még két centiméter és Tim kikerüli a széles kocsit. Még két centiméter és a kocsitól érintetlenül ugyan, de lezuhan. A kocsi ezen a két centiméteres szalagon kapta el, meglökte és oldalánál fogva megpörgette. Kétszer perdült körül oldalra és két és fél-szer fordult bukfencet, míg lenn fejével és nyakával a sziklákra zuhant.

Ahogy lezuhanát, többet nem is mozdult. A huszonöt-méteres zuhanás kitörte a nyakát és szétzúzta a koponyáját. Az ifjú Dick itt ismerte meg a halált. Nem a civilizáció rendezett, tisztos halálát, ahol orvosok, ápolónők és injekciók segítik át a megérettet a sötétségbe és ahol ceremóniák és papi segédletek és virágok és temetkezési vállalatok fognak össze, hogy kellemes búcsút és távozást adjanak az elmenő árnyéknak, hanem a hirtelen halált, a primitív halált, a csúf és disztelen halált, amelyen a marháé a vágóhídon, vagy a torkondőfött kövér disznóé.

Az ifjú Dick többet is megismert itt: az élet és balsors végzetét, az ember egyetemes ellenségét, annak a szűkségét, hogy észrevegyünk és cselekedjünk, hogy lássunk és tudjunk, hogy biztosak és gyorsak legyünk, hogy egy pillanat alatt alkalmazkodjunk az életet fentartó erők egyensúlyának minden pillanatnyi eltolódásához. És ezenfelül itt ismerte meg, a mellett a halálra borzadt és összetört tetem mellett, amely előbb a pajtása volt, hogy az illúziókkal le kell számolni és a valóság sohasem hazudik.

Új-Mexikóban Dick elvetődött a Csengőbokréta-farmra, Roswelltől északra a Pecos-völgyben. Még nem volt tizen-négy éves, mikor mint a farm üdvöskéje itt ragadt és hamarosan elég biztosan ülő cowboyt csináltak belőle a cowboyok, akik hivatalos okmányokon hivatalosan írtak alá olyan neveket, mint Vad Ló, Bak Willie, Döngő Mester és Magas Zseb.

Itt hat hónap alatt a karesú növésű, szívós fiú alaposan megismerkedett a lóval, a lovas-élettel és a durva és nyers emberekkel, aminek aztán egész életében alapvető hasznát vette. De tanult egyebet is. Itt volt Chisum John, tulajdonosa a Csengőbokrétának, a Nagyerdőnek és más

nagy állattenyésztő telepeknek egészen a fekete folyóig és még azon túl is. Chisum John királya volt a marhatenyésztésnek, aki előre látta a farmer jövőjét és a nyílt marhatelepekről áttért a szögesdróra és aki megvett minden száz holdat, ha a száz hold vizet adott, aztán megkapta egy fülesgombért a bérletét a szomszéd telepek száz-ezer holdjainak, mert ezek értéktelenek voltak a víz nélkül, amely felett ő parancsolt. És a tábori tűz és a konyhaköcsi melletti beszélgetések alatt a havi negyven dolláros cowboyok között, akik nem látták előre, amit Chisum John előre látott, Dick pontosan megtanulta, hogyan és miért lett Chisum John farmkirály, mialatt kortársainak ezre bérért dolgozott nála.

Hidegvérű azonban nem volt az ifjú Dick. A vére forrt. Szenvedély, tűz és férfiaság lakott benne. Mikor sírni szeretett volna, hogy húsz órát ült nyeregben, megtanulta, hogy kell ügyet nem vetni izületei ezer fájdalmas csikorgására és a némaság sztoikus büszkeségével tartózkodni az alvástól, míg keményszájú paripáját be nem törte. Éppen ezért is megülte a lovat, amit ráosztottak, ragaszkodott az éjszakai csorda mellett való inspekcióhoz és a bizonytalanság semmi nyomát nem mutatta, mikor rajta volt a sor, hogy viaszkosvászon lebernyegével csapkodva a marhákat, megfordítsa a megbokrosodott csorda rohanó szárnyát. Érzéke volt a vakmerő kockázathoz. És örömét lelte ebben. De ilyenkor sohasem vétette el a realitás iránt való köteles tiszteletet. Nagyon jól tudta, hogy az ember vékonyhájú alkotmány és könnyen betöri a koponyáját kemény sziklákon vagy súlyos paták alatt. És ha visszautasította azt a lovat, amely gyors munkában összezavarta a lábait és megbotlott, nem azért tette, mintha félt volna, hogy nyakát fogja törni, hanem mert ha már arról volt szó, hogy kitörje a nyakát, akkor, mint ahogy Chisum Johnnak maga mondta, »azért a pénzért már maga csinálja meg«.

Még a Csengőbokréta-időben levelet írt a gyámjainak, amit egy chicagói marhakereskedő vállalt magára. Még akkor is olyan tapintatos volt, hogy a borítékra az Ah Sing címét írta. Ámbár elvetette magától a húszmilliója gondját, de nem felejtette el. Félvén, hogy a vagyonát még felosztják távoli rokonok között, akik esetleg az északkeleti tartományokban élhettek, figyelmeztette a gyámokat, hogy még él és néhány év múlva haza fog menni. Ugyancsak meghagyta nekik, hogy Summerstonenét a rendes fizetésével tartsák meg tovább.

De a lába viszketett. Úgy érezte, hogy a félesztendő jóval több, mint amennyit a Csengőbokrétának szentelhe-

tett. Mint egy csavargógyerek, hanyódott-vetődött keresztül-kasul az egész Egyesült-Államokon és megismerkedett az ország békebíráival, rendőrtisztjeivel, csavargótörvényeivel és fogházaival. Közvetlen ismeretségbe került magukkal a csavargókkal, akik kis munkára indultak és megismerkedett a kis büntettekkel is. Megismerkedett sok minden egyéb között farmokkal és farmerekkel és egyszer New-York államban egy hétig szedett epret egy hollandi farmernél, aki az Egyesült-Államok területén egyik legelső silo alapításával kísérletezett. Amit megtanult, az mind nem a tanulmányozás szellemében került a fejébe. Csak a fiatalos emberi érdeklődés volt meg benne minden iránt és egyelőre csak az emberi természetre és a szociális feltételekre vonatkozó rengeteg adatot szedett fel, ami aztán a későbbi években esett jól neki, mikor könyvekkel a kezében emésztette és osztályozta őket.

A kalandjai nem ártottak neki. Mikor erdei tanyákon akasztófavirágokkal keveredett össze és hallgatta erkölcsi tételeiket és életfelfogásukat, mindez nem mételyezte meg. Utas volt, a többiek idegenfajú lények. Biztos lévén húszmilliójának tudatában, sem szükségét, sem kísértését nem érezte annak, hogy lopjon vagy raboljon. Minden tárgy, minden hely érdekelte, de sohasem talált olyan helyet vagy állapotot, amely lekötötte volna. Látni akart, mennél többet látni, aztán tovább menni és megint látni.

Három év leteltével, majdnem tizenhat éves korában, testben edzetten, hatvan kilóra erősödve, úgy ítélte, hogy ideje hazamenni és belenézni a könyvekbe. Így vágott neki első nagy utazásának, beállott inasnak egy rozzant vitorlásra, amely a Delaware-öböltől a Hoorn-fokot megkerülve volt San Franciscóba menendő. Kemény út volt, száznyelven napig tartott, de Dick a végén öt kilóval nehezebb lett tőle.

Summerstonené rémülten sikoltozott, mikor Dick odalépett eléje. Be kellett hívni Ah Singet a konyháról, hogy a fiú személyazonosságát megállapítsa. Akkor Summerstonené másodszor is sikoltozott. Még pedig attól, hogy Dick kezét fogott vele és az ő érzékeny bőrét a kemény fogásnál valósággal reszelte a fiú kötélről kérges tenyere.

Félszégében szinte zavartnak látszott, mikor a sürgősen összeharangozott találkozóon üdvözölte a gyámjait. De azért egyenesen rátért a dolog velejére.

— Hát ez az, — mondta — nem vagyok számár. Tudom, hogy mit akarok és amit akarok, azt akarom. Egyedül állok a világon, az önökhöz hasonló jóbarátokat nem számítva persze, és megvan a magam külön felfogása a világról, meg arról, amit csinálni akarok benne. Nem azért

jöttem haza, mintha itt akárki iránt valami kötelességet éreztem volna. Azért jöttem haza, mert itt volt az ideje, mert kötelességet éreztem saját magam iránt. Ettől a háromévi vándorlástól sokkal jobban érzem magam és most rákerült a sor, hogy folytassam a nevelésemet. Tudniillik az iskolai nevelésemet.

— A Belmont-főgimnázium, — ajánlotta Slocum úr — az előkészít az egyetemre...

Dick határozottan ingatta fejét.

— Három évet töltsék el velem? Az egyetem is annyi. Én egy éven belül a kaliforniai egyetemre szándékozom járni. Ez kemény munkát jelent. De az eszem olyan, mint a sav. Marni fogja a könyveket. Fogadok egy magántanítót, vagy akár egy féltucatot, és nekimegyek. Még pedig magam akarom őket felfogadni. Felfogadni is, elküldeni is. De ehhez pénz kell a kezembe.

— Száz dollár havonta — indítványozta Crockett úr.

Dick rázta a fejét.

• — Három évig minden pénz nélkül magam viseltem a gondomat. Azt hiszem, gondomat tudom viselni itt San Franciscóban is a magam pénzéből valamivel. Az üzleti ügyeimet még nem akarom magam intézni, de folyószámlát akarok, tisztességes összegű folyószámlát. Úgy akarom kiadni, ahogy jónak látom, amire jónak látom.

A gyámok kelletlenül nézegettek egymásra.

— Nevetséges, ez lehetetlen, — kezdte Crockett úr — éppen olyan meggondolatlan vagy, mint mikor elmentél.

— Úgy látszik, ez mindig így van velem, — sóhajtott Dick — akkor is a pénzem miatt volt a baj. Akkor száz dollárt akartam.

— Gondolj a helyzetünkre, Dick, — érvelt Davidson úr — a gyámjaid vagyunk. Milyen színezete volna annak, ha neked, tizenhat éves fickónak, pénzdolgokban szabad kezét adnánk?

— Mennyit ér most a Fréda? — kérdezte Dick közömbösen.

— Húszszetret bármikor lehet érte kapni — felelte Crockett úr.

— Hát akkor adják el. Túlnagy nekem és évről-évre kevesebbet ér. Én egy tízméteres jachtot szeretnék, amit magam el tudjak vezetni, ha körül akarok szaladni az Öbölben. Az ezernél is olcsóbb. Adják el a Frédát és az árát írják a folyószámlámra. Maguk hárman attól félnek, hogy elpocsékolom a pénzemet, ivásra, lóversenyre adom magam és kóristalányokkal járom a bolondját. Van egy indítványom, hogy ez ne okozzon gondot: írják a számlát a négyünk nevére. Abban a pillanatban, mihelyt egyikük

úgy találja, hogy pocsékolom a pénzt, törölhetik az egész számlát. Megmondhatom azt is, hogy csak úgy melleleg egy kereskedelmi iskolai szakembert akarok idejáratni, hogy az üzleti technikába beleüssem az orromat.

Dick nem várta a hozzájárulásukat, hanem folytatta, mint aki végleg leszegezte a dolgot.

— Mi van lenn Menloban a lovakkal? Bízzák csak rám, majd megnézem őket és megmondom, mit csinálunk. Summerstonené itt marad vezetni a házat, mert nekem nagyon sok dolgom van, amit már kicirkalmaztam magamnak. Igérem, nem fogják megbánni, hogy a közvetlen személyes ügyeimben szabad kezet adtak nekem. És most, ha akarok hallani egyetmást a lefolyt három esztendőről, elkezdhetem a mesét.

Forrest Dick igazat mondott, mikor azt mondta a gyámjainak, hogy az esze olyan, mint a sav és marni fogja a könyveket. Soha még nem neveltek így diákokat, és az egészséget ő maga vezette. De nem tanács nélkül. Apjától megtanulta azt az ügyességet, hogy koponyákat béreljen és megtanulta a Csengőbokrétán Chisum Johntól is. Rászoktatta magát, hogy csendesesen üljön és az eszét dolgoztassa, mikor a hajcsárok tábori tűz meg a konyhaköcsi körül beszélgettek. Most a nevének és rangjának súlyával tudott olyan beszélgetések körébe jutni, amiket tanárok, egyetemi tudósok, gyakorlati üzletemberek folytattak; órákon át hallgatta mit beszélnek, alig szólt, ritkán kérdezett, csak hallgatta a javát annak, amit adhattak, megelégedvén, hogy órák során át egyetlen gondolatot, egyetlen tényt kap, olyat, amely segített eldöntenie, milyenszerű tanulmányokra vesse magát és hogyan.

Aztán jött az oktatók felfogadása. Így még sohasem szerződtek, bocsátottak el, hívtak és küldtek tanítókat. Nem takarékoskodott. Olyanért, akit egy hónapra vagy három hónapra tartott meg, az első nap, vagy az első héten egy tucatot küldött el. Minden felmondáskor kiadott egy teljes havi fizetést akkor is, ha az illető összesen egy órát sem foglalkozott vele. Elegánsan és gavallérosan csinálta az ilyesmit, mert megengedhette magának, hogy elegáns és gavalléros legyen.

Mikor fűtők csajkáinak a maradékát ette a barakokban és hulladék-levest, alaposan megtanulta a pénz értékét. Azzal a biztos tudattal vette meg a legjobbat, hogy az a legolesőbb. Hogy beiratkozzék az egyetemre, ahhoz egy esztendei középiskolai fizikára és egy esztendei középiskolai kémiára lett volna szükség. Mikor az algebrát és geometriát már megette, kikereste a kaliforniai egyetem leg-

kitünőbb fizikus és kémikus tudósait. Carey professzor először kinevette.

— Drága fiam... — kezdte a mondókáját.

Dick türelmesen végigvárta, amit beszélt. Aztán ő kezdte és az egészet összefoglalta.

— Én nem vagyok számár, professzor úr. A gimnázisták gyerekek. Nem ismerik a világot. Nem tudják, mit akarnak, vagy mért akarják, amit tölesérrel töltenek beléjük. Én ismerem a világot. Tudom, hogy mit akarok és mért akarom. Ők heti két órán át tanulnak fizikát két iskolai félévig, ami a két vakációval egy naptári esztendőt tesz ki. Ön a Pacific legelső fizikatanára. Az iskolaévnek éppen most van vége. Azt az egy esztendei fizikát megkaphatom az ön szünidejének első hete alatt, ha az idejének minden percét nekem adja. Mit ér önnek ez a hét?

— Azt ezer dollárért sem kapja meg, — jelentette ki Carey professzor, úgy gondolván, hogy ezzel a kérdést el is intézte.

— Én tudom, hogy mennyi az ön fizetése... — kezdte Dick.

— Mennyi? — kérdezte élesen a professzor.

— Nincs ezer dollár hetenként, — visszonzta ugyanolyan élesen Dick — nincs ötszáz sem egy héten, sőt kétszázötven sem.

Főlemelte a kezét, hogy a közbeszólást megakadályozza.

— Ön azt mondta, hogy az idejéből egy hetet sem tudok megvenni ezer dollárért. Hát nem is veszem. Hanem megveszem kétezerért. Istenem, hiszen olyan sok évem van...

— Éveket is tudna venni? — kérdezte hamisan Carey professzor.

— Hogyne. Azért vagyok itt. Egy évvel megveszek hármat és az ön egy hete is egy része ennek.

— Csakhogy én még nem csaptam bele — nevetett Carey professzor.

— Ha az összeg kevés, — mondta makacsul Dick — mondja meg azt az összeget, ami megfelel.

És Carey professzor megadta magát. Ugyanígy Barsdale professzor is, a legkitünőbb kémikus.

És már elvitte magával hetekig tartó kacsalesre a matematikai oktatóit a Sacramento és a San Joaquin mocsaraiba. Miután megbirkózott a fizikával és kémiával, két tanárát, akik történelemre és irodalomra oktatták, meghívta kacsalesre a délnyugati Oregonba a Curry County vadászterületre. Ezt az apjától tanulta. Dolgozott, szórakozott, szabad levegőn élt és megerőltetés nélkül végigcsi-

nálta a középiskolai oktatás három esztendejét egy esztendő alatt. Halászott, vadászott, úszott, tornászott és készült az egyetemre egyszerre. És nem csinált ballépést. Tudta, hogy azért tesz így, mert az apja húsz milliója hatalmat adott neki. A pénzt eszköznek nézte. Sem túl nem becsülte, sem le nem nézte. Arra használta, hogy megvegye, amit akar.

— A legbámulatosabb módja a pénzpocsékolásnak, amit valaha hallottam, — mondta Crockett úr, mikor Dick folyószámláját erre az évre felemelte. — Tizenhatezer dollár ment el tanulásra, minden tétel számlázva, beleértve a vasúti költséget, a borralalókat, meg a tanítóinak serétes patrónjait.

— De a vizsgáit letette — mondta szónokiasan Slocum úr.

— Még pedig egy év alatt, — morogta Davidson úr. — A lányomnak a fia ugyanakkor iratkozott be a Belmontba és ha szerencséje lesz, még két esztendőbe telik, amíg beiratkozhatnak az egyetemre.

— Hát én csak annyit mondhatok, — jelentette ki Crockett úr — hogy ezentúl ez a fiú akármit mond a pénze dolgában, az rendben van.

— Most új fába vágom a fejszemet — mondta Dick a gyámjainak. — Itt vagyok megint és a hátam mögött a tapasztalás évei vannak. Hát most már tudok mindenfélét, jót, rosszat, kicsit, nagyot emberekről, asszonyokról, életről, olyasmit is, amiben néha magam is kételkedem, hogy igaz-e. De tudom. Mostantól kezdve nem fogok rohanni. Amit kellett, behoztam. Most már szabályosan folytatom. Csak az évfolyamok tempójához kell magamat tartanom és huszonegyéves koromban diplomám lesz. Mától kezdve kevesebb pénzre van szükségem a tanuláshoz — tudniillik nincs több magántanító — és több pénz kell mulatságra.

Davidson úr gyanakodott.

— Mit értesz multság alatt?

— Ó, futballozni fogok, rendben tartom magam, azonkívül érdekelnek a benzinmotorok. Meg akarom építeni a világ első óceánjáró benzinjachtját.

— Fel fogod magad robbantani — békétlenkedett Crockett úr. — Örült ötlet, hogy ezek a hibbantfejűek egyszerre mind odavannak a benzinért.

— Bebiztosítom magam, — felelte Dick — vagyis kíséreltetni fogok előbb, vagyis ehez pénz kell, vagyis kérek egy jó kis folyószámlát, csak úgy, ahogy szoktuk, mind a négyünk aláírására.

VI. FEJEZET.

Forrest Dick az egyetemen nem bizonyult csodának. Legfeljebb abban volt különös, hogy az első év alatt több órát mulasztott, mint akármelyik hallgató. Nem volt szűksége azokra az órákra, amiket elmulasztott, és ezt jól tudta. Oktatói, mikor a felvételi vizsgákra elkészítették, szinte az egész első egyetemi évet átvették vele. Úgy mellesleg megszervezte a gólyák sportesapatát, amely győngécske volt bizony, minden rendű és rangú iskola megverte, amellyel csak összeakadt.

De viszont úgy, hogy senki sem látta, alaposan dolgozott. Minden tárgyat széles és mély olvasottsággal tudott kísérni és mikor az első nyári cirkálásokat csinálta saját építésű, óceánjáró benzinjachtján, nem jókedvű fiatal társaság ment vele, hanem irodalomtörténeti, történelmi, jogi és bölcsészeti professzorok voltak a vendégei családostul. Az egyetemen soká úgy emlegették ezt, mint a »nagyfejű« kirándulást. A professzorok a túra után rendkívül kellemes időtöltésről adtak számot. Dick pedig azzal végezte a túrát, hogy az egyes tanárok szakmaiban alaposan tágult az ismeretköre és többet tanult, mint amennyit egy egyetemi év alatt tanulhatott volna az előadásokon. Így időt kapott, hogy még több órát hagyhasson el és többet dolgozhasson a műhelyében.

Az egyetemi élet mulatságait sem mulasztotta el. A hallgatók közé beiratkozott özvegyek kacérkodtak vele, a diáklányok beleszerettek, a táncban pedig sohasem fáradt el. Mulatságokban, nagy sörözésekben mindig részt vett és a Banjo- és Mandolin-Klubbal végigjárta az egész Pacific-partvidéket.

De tüneménynek nem lehetett mondani. Semmiben sem volt briliáns. Többen akadtak, akik jobban banjóztak és mandolinoztak, mint ő. Egész tucát fiú volt, aki jobban táncolt nála. Az egyetemi rugby-csapatban, amelyet másodéves korában győzelemre vitt, szolid és megbízható játékosnak tartották, ennyi volt az egész. Nem is az ő érdemének látszott, hogy olykor felragadja a labdát és végigrohan vele a pályán, mialatt a kék-arany csapat darabokra töri saját magát is, a tribünt is. De a lélekzet-elállító, elkeseredett küzdelemben, esőben és sárban, mikor a gól-arány eldöntetlen volt, mikor a második félidő lefújása veszedelmesen közeledett, Stanford az öt jardos vonalon állott, Berkeleynek pedig már két downja volt s a labdája három jardra állott az ellenséges kaputól, —

akkor a kék-arany csapat előállott és kijelentette, hogy harmadik downját odadja a játékos-választásért: Forrestet jelölték ki, hogy adja le a jó éles lövést a kapura.

Sohasem tűnt ki különösebben semmi téren. A kövér Everson Charley minden sörözésnél az asztal alá itta. Jackson Harrison a kalapácsvetésben mindig hat méterrel felülmúlta az ő rekordját. Carruthers lebokszolta. Burge Anson három eset közül kettőben feltétlenül lenyomta a vállát a szőnyegre; az igaz, hogy mindig kemény munka után. Angol fogalmazásban az évfolyam ötödrésze túltett rajta. Edlin, az orosz zsidó, legyőzte a versenyvitában annál a tételnél, hogy a tulajdon rablás. Schultz és Debret egy esztendővel hagyták el magas algebrában és Otszukival, a japánival, össze sem lehetett vegytan dolgában hasonlítani.

De ha nem tűnt fel semmiben, nem is maradt hátul semmiben. Nem mutatott felülmúlhatatlan erőt, nem árult el gyengeséget sem. Mint ahogy gyámjainak mondta, akiket ernyedetlen jó magaviselete már álmokba ringatott óriási karrierje felől és megkérdezték, hogy mi akar lenni:

— Semmi. Mindenféle. Nem akarom magam specializálni. Ezt már az apám eldöntötte azzal, hogy ráhagyta a pénzét. Aztán meg ha akarnék se tudnék valamilyen szakember lenni. Ez nincs meg bennem.

Pontosan megmondta, mi az egyéniségének a kulcsa. Nem volt semmi iránt külön érdeklődése. Ő volt az a ritka emberpéldány: a normális, átlagos, egyensúlyozott, általános ember.

Mikor Davidson úr a gyámhátsók jelenlétében kifejezte örömét, hogy Dick semmi hajlamot nem mutatott a hámból való kirúgásra, mióta itthon telepedett le, Dick így válaszolt:

— Ó én uralkodni tudok magamon, ha akarok.

— Helyes, — mondta Slocum úr ünnepélyesen — az, hogy korán kitomboltad magad és önuralmat tanultál, az a legjobb dolog a világon.

Dick csodálkozva nézett rá.

— De kérem, az a gyerekes kaland nem számít, az nem volt tombolás. Én még most sem tomboltam ki magam. Csak nézzék meg, ha majd elkezdem. Ismerik a Diego Valdezzről szóló költeményt, amit Kipling írt? Hadd mondjak el valamit belőle. Hát kérem, az a Diego Valdez, mint én, szerencsés ember volt. Olyan hamar lett Spanyolország tengerenagya, hogy nem ért rá megfogni az örömet, amibe éppen hogy belekóstolt még. Vidám, erős, szemrevaló ember volt, csak nem ért rá semmire, mert túlgyorsan haladt.

De mindig azt gondolta, azzal a gondolattal ámitotta magát, hogy mindig ilyen vidám és erőteljes marad és ha majd Spanyolország tengernagya lesz, majd kiőrüli magát. És mindig eszébe jutottak :

... a régi
Fickók új tengeren.
Kuszmát adtunk vadaknak
Én és sok emberem.

Ezer mérföldre délnek,
És harminc év előtt,
Szerették — ó nem Valdezt, —
Engem szerettek ők !

Ha jó italt találtak,
Megosztottuk vigan.
Ki jó zsákmányt tudott: szólt,
Hogy tudjuk, merre van,

Ha messzi szigetek közt
Homokpadok felett
Fáradt, rozzant hajónkat
Javitni kellett.

Ott égett deszkaedző
Tüzünk a partfokon.
Ott álltak sátraink is :
Vitorlák rudakon.

S ahogy a horgony frissen
A víz alá szalad,
Mulatni úgy futottak
A vidám tiszturak.

Hová tettük le vértünk ?
Hol van lábunk nyoma ?
Kié e pálmás kocsma ?
Ez mily szomjnak bora ?

Ó pusztában te kutfő !
Ó sikon folyt kis ér !
Ó szétömlött ital te !
Ó titkon falt kenyér !

A vágyba kóstolt ifju,
A görbedt, vén banya,
A munkás jó gazdasszony,
A leendő anya,

A sebzett, kinzott lélek,
Mely várván fáj, szegény,
Nem vágyik úgy nyugalmat,
Mint azt a multat én !

— Ó hát értsék meg, értsék meg, három öregúr, ahogy én megértettem. Hallgassák csak, mit mond azután :

Hittem : az öröm megvár,
S megtartom a tavaszt,
De ah, e balga hitben
Én félrerúgtam azt.

Először jött szerencsém,
Most jó bánat gazúl :
Vagyok Diego Valdez,
Az admirális úr !

— Hallgassanak rám, gyámjaim, — kiáltotta Dick szenvedélyesen lángoló arccal — egy pillanatig se felejtsek el, hogy minden vagyok, csak »sebzett, kíntott lélek« nem vagyok. Itt állok. Vagyok. Égek. De türtőztetem magam. Ne higgyék, hogy meghaltam, mert olyan átkozottul derék, érdemes fiú vagyok az egyetemen. Fialat vagyok. Eleven vagyok. Vidám és erős vagyok. De nem csinállok hibát. Türtőztetem magam. Nem indulok most csak azért, hogy az első fordulónál kitorjék. Most készülök. Majd lesz nekem időm. Majd kiöntöm én is az italomat, olyan mohón fogom inni. És a végén nem fogok úgy panaszkodni, mint Diego Valdez :

Hullám már nem visz arra,
S mely vinne, szél se jár,
A régi, lármás partra,
És nem jön vissza már

A pusztában a kutfó,
A sikon folyt kis ér,
A szétömlött pohár bor,
A titkon falt kenyér.

— Hallgassanak ide. Tudják, mi az : ököllel lecsapni, akire kell, ököllel belecsapni az arcába, mikor az embernek olyan kedve van, aztán nyugodtan otthagyni, tudják mi ez ? Ezt akarom. Szeretni akarok, esókolódnizni akarok, veszedelmet akarok és játszani a széles, jókedvű, hancúrozó bolondot. Kockáztatni akarok, hazard és vakmerő akarok lenni. Akarom a »lármás partokat«, még pedig míg fiatal vagyok. De nem míg túlfialat vagyok. És amit akarok, az meg is lesz. Addig azonban elintézem a dolgomat az egyetemen, türtőztetem magam, előkészítem magam, hogy majd mikor nekiszabadulok, minden a lehető legjobban és legnagyobbyszerűbben fog menni. Ó higgyék el, nem mindig alszom jól éjszaka.

— Hogy érted ezt ? — kérdezte Crockett úr.

— Hát persze. Ahogy mondom. Még nem tomboltam ki magam. De majd figyeljenek, ha elkezdem.

— És akkor fogod elkezdni, ha elvégezted az egyetemet? A különös fiatalember rázta a fejét.

— Ha elvégeztem az egyetemet, még legalább egy esztendeig részt veszek a gazdasági fakultás kiegészítő kurzusán. Tudja, nekem motoszkál valami a fejemben: valamilyen farmot akarok szervezni. Csinálni akarok valami... valami konstruktív dolgot. Az apám semmiféle értelemben nem volt konstruktív. Maguk sem azok. Maguk új világot teremtettek úttörő időkben és úgy zsebelték a pénzt, mint ahogy egy sereg matróz a szüzen talált aranytermő talaj füve alól rugdossa ki az ércömböket...

— Kedves öcsém, nekem van egy és más tapasztalatom, ami a kaliforniai farmgazdálkodást illeti... — vetette közbe sértődötten Crockett úr.

— Hogyne volna, de maga nem volt konstruktív. Maga... ami igaz, az igaz... maga destruktív volt. Maga afféle aranybánya-farmer volt. Mit csinált? Vett százezer holdat a legfinomabb sacramentovölgyi földből és évről-évre búzát termelt rajta. Váltogazdaságról nem is álmodott. A szalmáját felégette. A földjét kiszipolyozta. Egy deciméter mélyen szántott és egy deciméter mélyen olyan kemény alapot hagyott a felszín alatt, mint az aszfaltjárda. Ezt a deciméteres, vékony réteget kiszívta és most a vetőmagot sem tudja kihozni belőle. Maga rombolt. Ezt csinálta az apám is. Ezt csinálták valamennyien. Hát most én fogom az apám pénzét és konstruktív leszek. Veszek ilyen kimerített szántóföldet, amit megkapok végeladási áron, felszakítom alatta azt a keményet és többet fogok belőle kihozni, mint maguk, mikor először bevetették.

Az első egyetemi év végén Crockett úr megint szóba hozta azt a tombolási időszakot, amit Dick fenyegetően kilátásba helyezett.

— Majd ha a gazdasági kurzussal kész leszek, — felelte Dick — akkor vásárolni fogok, berendezkedem és megindítok egy olyan gazdaságot, hogy az aztán gazdaság lesz. Akkor aztán majd nekikészülök a tombolásnak.

— Mekkora gazdasággal fogsz indulni? — kérdezte Davidson úr.

— Lehet százezer hold, lehet egy millió. Az attól függ. Határidős telekspekulációt csinállok hosszra. Az emberek még nem kezdtek el igazában Kaliforniába jönni. Anélkül hogy az ujjamat megmozdítanám vagy a földhöz hozzányúlnék, az a hold, amit most megvehetek huszonöt dollárért, mához tizenöt évre meg fog érni százhuszonötöt és

amit most megvehetek százhuszonötért, az meg fog érni ezret.

— Kétszázezer hold huszonöt dollárjával, az öt millió dollár — emelte fel sötéten óvó szavát Crockett úr.

— Úgy van. És százhuszonöt dollárjával, — felelte Dick nevetve — az huszonöt millió.

De a gyámjai sohasem hitték el azt a tombolást, amivel fenyegetődött. Úgy gondolták: pocsékolhatja a pénzét új rendszerű gazdálkodásokra, de hogy csakugyan megvaduljon, az az önmérséklet ennyi esztendeje után elképzelhetetlen.

Dick nem túlzott dicsőséggel fejezte be egyetemi tanulmányait. Tizennyolcadik volt a társai között és nem lobbantotta lángra az egyetemet. Legnevezetesebb hőstette gyanánt az a megrökönyödés és visszautasítás szerepelt, amivel egypár csinos lánykát és a hozzájuk tartozó mamákat kezelte. Ezenfelül még azzal tette magát harmadéves korában nevezetessé, hogy ő volt a kapitánya az egyetem csapatának, mikor öt év óta először sikerült Stanfordot megverni. Ez még a dúsan fizetett rugby-trénerék hajdani idején történt, mikor az egyéni játéknak nagyobb volt a jelentősége. De ő összjátékot vert bele a csapatába és megtanította, hogy az egyén áldozatot is köteles hozni a csapatért. Így aztán az évváró ünnepen egész tömeg sokkal kitünőbb csapat felett a kék-arany dressz tarthatta meg a diadalmi felvonulást San Franciscóban a Market-Streeten.

A következő esztendőben a gazdasági fakultáson Dick teljesen a műhelymunkára adta magát és nem is járt előadásra. Igazában külön előadókat tartott magának és tekintélyes vagyont adott ki csak a Kaliforniáig szóló utiköltségekre. Ribot Jacques-ot, aki a gazdasági vegytan legnagyobb világtekintélyének hírében állt, akit Franciaországból évi kétezer dollárt érő állásából a kaliforniai egyetem évi hatezres ajánlata csábított, akit Kaliforniából a hawaii cukorültetvényesek tízezres ajánlattal csábítottak tovább, Forrest Dick onnan is elcsábította ötéves szerződéssel, évi tizenötezerrel és Kalifornia sokkal kellemesebb hőmérsékletű klímájával.

Crocket, Slocum és Davidson urak borzadva emelték égnek a karjukat és megállapították, hogy ez az a tombolás, amit Dick előre megmondott.

De ez csak egyike volt Forrest Dick hasonló pocsékolásainak. A Szövetséges Kormánytól hihetetlen fizetésemeléssel elcsalta az állattenyésztési szakértő-csillagot, hasonló gazsággal elrabolta a nebraskai egyetemről a tejgazdasági tanszék tanárát és a kaliforniai egyetem gazdasági dékánjának is beledőfött a szívébe, mikor kisajátította magának

Nirdenhammer professzort, a gazdasági vezetéstan varázslómesterét.

— Nagyon olcsó, nagyon olcsó; — magyarázta Dick a gyámoknak, — vagy nem szívesebben nézik, hogy professzorokba ölöm a pénzemet, mintha versenylovakba és színésznőkbe ölném? Az a baj magukkal, hogy nem ismerik azt a huncutságot, hogyan kell agyvelőket venni. Én tudom. Ez az én specialitásom. Pénzt fogok csinálni belőlük, sőt mi több: én meg fogom csinálni, hogy ahol maguk kirabolták a földet és nem hagytak helyet egy árva fűszálnak, minden fű helyén egy bokor fog teremni.

Igy lehet megérteni, hogy a gyámjai nem hittek a tombolással való fenyegetődzésében, nem hitték, hogy csókolódní fog, kockáztatni fog és öklöződni fog.

— Még egy esztendő — fenyegette őket megint Dick, mikor fülíg beleásta magát a gazdasági vegytanba, a talaj-analízisbe, a farm-vezetés tudományába és beutazta Kaliforniát drágán fizetett szakértőinek testületével. És a gyámok nem várhattak egyebet, mint hogy a Forrest-milliók egy-kettőre elpárolognak, ha Dick nagykorú lesz, átveszi egész vagyona vezetését és fejfel ugrik bele a maga földművelési örületébe.

Uradalmára, amely a Sacramentótól nyugatra terült el a hegység lábáig, aznap írta alá az adásvételi szerződést, mikor huszonegyéves lett.

— Hihetetlen ár — mondta Crockett úr.

— Hihetetlenül olcsó; — mondta Dick — látnia kellene a földről szóló jelentéseimet. Látnia kellene a vízről szóló jelentéseket. És hallania kellene a nótámat. Hallgassanak csak meg egy nótát. Igaz történet. Én vagyok az énekes is, a nóta is.

És azon a furcsán tremolázó fejhargon, amely az észak-amerikai indiánok, eszkimók és mongolok tipikus énekhangja, Dick rákezdté:

Hutim yokim koiodi!
Wihi yanning koiodi!
Lowhi yanning koiodi!
Yoho naini,
Haludom yonai,
Yoho nainim!

— A zenéjét magam komponáltam, — ismerte be Dick bocsánatkérően — körülbelül úgy, ahogy gondoltam, hogy ezt énekelni kell. Tudniillik eleven ember ezt nem hallotta még énekelni soha. A nishinamek a maiduktól vették át, azok pedig a kenkauptól, akik csinálták. De a nishinamek, maiduk és kenkaupt ninesenek többé. Utolsó fanyájuk el-

tűnt. Maguk szántották agyon ezt az indián vidéket, Crockett úr, a maguk aranybányász-módszerével, a maguk zsaroló, szipolyozó szántási módjával. Én egy bizonyos etnográfiai munkából vettem ezt a nótát, a Pacific-partvidéki Földrajzi és Földtani Figyelő harmadik évfolyamából. Vörös Felhő, aki az égboltozatból lett, énekelte először a csillagokhoz és a hegyi virágokhoz a világ reggelén. Most majd eléneklem a maguk nyelvéen.

És Dick megint elkezdett énekelni, indián falsettóval, bőrbe nem férő diadallal és fiatalsággal, csapkodva a lábászárát és lábával dobogva a taktust :

A makk lehull az égből!
 A völgyben elültetem a kis tölgyet!
 A völgyben elültetem a nagy tölgyet!
 Ültetem a tölgyet,
 A fekete-lombú tölgyet,
 Ültetem a tölgyet!

Forrest Dick neve ijesztő gyakorisággal kezdett megjelenni a lapokban. Egy csapásra híres ember lett, mikor — mint első ember Kaliforniában — ötezer dollárt fizetett egyetlen bikáért. Állattenyésztési szakembere, akit a Szövetséges Államoktól szedett el, Angliában rálicitált a Rothschild-tenyésztőtelepre és megvette Hillcrest Chieftaint, amelyet csakhamar Forrest Elmebaja néven emlegettek, mert Dick nem kevesebb, mint ötezer guineát fizetett a felséges ménért.

— Hadd nevensenek, — mondta Dick volt gyámjainak, — én negyven fajkancát importálok. Egy éven belül megkeresem az árának a felét. Hillcrest Chieftain sok-sok lónak lesz az apja és nagyapja. És a kaliforniaiak verekedni fognak még, hogy három-ötezer dollárért vehessenek ilyen lovat tőlem.

Nagykorúságának ebben a kezdő korszakában Forrest Dick számos ilyen örültségben volt ludas. De a leghihetlenebb örültsége az volt, hogy miután eredeti örültségébe milliókat vert bele, az egészséget rábízta szakembereire, hogy az általa lefektetett főirányelvek alapján maguk vezessék tovább a dolgot, számlákat nyitott nekik, nehogy kátyuba jussanak, jegyet váltott egy Tahitiba induló személyszállító briggre és elment tombolni.

Gyámjai olykor kaptak tőle híradást. Egyszer gazdája és kapitánya volt egy négyárbocos páncélos vitorlásnak, amely angol lobogó alatt szenet szállított Newcastleból. Ezt egész biztosan tudták, mert náluk jelentkezett a vételárért az eladó, aztán olvasták az ujságban Dicknek mint kapi-

tánynak a nevét, mikor a hajó felvette a szerencsétlenül járt Orion utasait, végül pedig ők szedték fel a biztosítási összeget, mikor Dick hajója majdnem valamennyi matrózával odaveszett a Fidzsi-orkánban. Dick 1896-ban Klondykeban járt, 1897-ben Kamcsatkában volt és megkapta a skorbutot, aztán nemsokára amerikai zászló alatt a Filippinszigeteken termett. Egyszer, meg nem foghatták, hogyan és miért, tulajdonosa és kapitánya volt egy satnya, portyázó gőzösnek, amelyet a Lloyd már rég kiselejtezett és most Sziám égisze alatt szaladgált.

Időnként az üzleti levelezésük révén a legkülönbözőbb tengerek legkülönbözőbb kikötőiből hallottak róla hírt. Egyszer Pacific belügyminiszteri nyomásával kellett hatniok Washingtonra, hogy Dicket kihúzzák valami oroszországi slamasztikából. Erről az afférról a napi sajtó egy sort sem közölt, de azért az ügy titokban Európa minden külügyminisztériumát kéjes és pikáns kacagásra csiklandozta.

Közben egyszer-egyszer azt tudták meg, hogy sebesülten fekszik Mafekingben, hogy Guayaquilben sárgaláz-rohamon ment keresztül, hogy New-Yorkban vizsgálatot indítottak ellene a tengeren elkövetett brutalitások miatt. Háromszor olvasták a halála hírért a lapok táviratai között: egyszer háborúban esett el Mexikóban, kétszer pedig kivégezték Venezuelában. Ilyen oktalán ijedelmek után a gyámok végre is megúnták az álhíreket és ügyet sem vetettek rá, hogy egy kínai sajkán áthajózta a Sárga-tengert, hogy meghalt beri-beriben, hogy a japániak Mukdennél orosz csapatokkal együtt elfogták és most hadifogoly Japánban.

Egyetlenegyszer mégis megrémültek. Dick harmincéves korában, mikor ígéretéhez híven már kitombolta magát, nem egyedül érkezett meg Kaliforniába, hanem asszony-nyal, akit már évekkal ezelőtt elvett és akiben mindhárman ismerőst találtak. Slocum úr például nyolcszázézer dollárt adott volt le az új asszony papájának egész vagyonával a chihuahuai Los Cocos bánya végkatasztrófájánál, mikor az Egyesült-Államok kormánya hivatalosan megszüntette az ezüstvalutát. Davidson úr egy milliót húzott volt ki a Last Stakeből ugyanakkor, mikor az új asszony papája nyole milliót keresett Amador Countyban ezen az elsülyedt, de napfényre ásott folyómedren; és Crockett úr, akkor még fiatal legény, az ötvenes évek vége felé az új asszony papájával együtt túrta a Merced talaját, násznagya volt Stocktonban a papának, mikor az megházasodott, sokat pokerezett vele és az akkor még hadnagyi rangban szolgáló Granttal, mikor a Nyugat még mindössze annyit tudott a fiatal hadnagyról, hogy jól verekszik az indiánokkal, de nagyon gyengén játszik pokert.

Forrest Dick tehát Desten Philip lányát vette el! Itt nem volt szükséges szerencsét kívánni. Itt csak bőbeszédű macacssággal lehetett hajtogatni: Dicknek sejtelve sincs róla, hogy milyen szerencsés fickó. A gyámjai minden tombo-
lást megbocsátottak neki. Jóvá tett mindent. Végre vala-
hára csinált valami egészen okos dolgot. Sőt. Ez már a
zseni oroszlánkörme. Desten Paula! Desten Philip lánya!
A Desten-vér! A Destenek és a Forrestek! Ez elég. Des-
tennek és Forrestnek, akik elvégezték a dolgukat és elmen-
tek, aranykorbeli három vén társa egyenesen szigorú volt
Dickhez. Óva figyelmeztették ennek a kincsnek példátlan
értékére, arra a szent kötelességre, amelyet ez a frigy ró-
réa, a Desten-vér és a Forrest-vér hagyományaira és eré-
nyeire, míg végre Dick elnevette magát, és azzal a bosz-
szantó megállapítással szakította félbe őket, hogy úgy be-
szélnek, mint valami embertenyésztési bizottság, vagy euge-
netikai magántudósok. Csakugyan éppen úgy beszéltek, csak
nem gondoltak vele, hogy hogyan fejezik ki magukat.

Mindenesetre már a pusztá tény miatt, hogy egy Des-
ten-lányt vett el, egyértelmű helyesséssel bólogattak, mikor
megmutatta nekik a nagy ház terveit és az építkezési költ-
ségvetést. Hála Desten Paulának, most az egyszer meg-
egyeztek abban, hogy Dick okosan és jól adja ki a pénzt.
Ami pedig a farmerkedését illette, nem lehetett kétségbe-
vonni, hogy a Harvest-csoport rendületlenül jövedelmez
és megadja neki a módot a bogaraira. Slocum úr mindazon-
által megjegyezte:

— Huszonötezer dollárt egy igás csődörért kifizetni, ez
tisztá örület. Igás ló, az igás ló. Nem mondom, ha még ver-
senylő volna . . .

VII. FEJEZET.

Mialatt Forrest Dick az Iowa állam kiadásában megje-
lent sertésvészröpiratot tanulmányozta, nyitott ablakán át
a széles udvaron keresztül hangok jöttek hirdetni, hogy fel-
ébredt az a hölgy, aki ágya felett a farámából mosolyog
rá és aki a hálófülkéje padlóján hagyta volt azt a sely-
mes, csipkés, szalagos főkötőt, amelyet Hallode olyan körül-
tekintőn szedett fel.

Dick hallotta a hangját, mert az asszony, mint a madár,
énekelve ébredt. A trillája végighaladt az illető épület-
szárnyon és ki-kihallszott a nyitott ablakokon át. Felhang-
zott a fedett kertfolyosón is, ahol Paula szintén megfordult,
hogy veszekedjék skót juhászkutyájával és összeszidja a
kölyök-colliet, mert szentségtörő módon érdeklődik a szökő-

kút medencéjében uszkáló narancsvörös, különféle uszonyú és sokfarkú japáni aranyhalak iránt.

Dick örömmel hallotta, hogy a felesége felébredt. Soha nem halványodó öröme volt ez neki. Ha ő már órák óta fenn volt is, mindig úgy érezte, hogy a nagy ház tulajdonképpen nem ébredt fel addig, míg Paula reggeli dala fel nem hangzott a télikertben.

De miután az asszony felkelésének örült egy kicsit, szokás szerint mingyárt el is felejtette a munkája közben. Mikor megint belemerült az iowai sertésvész-statisztikába, Paula kilépett az öntudatából.

— Jó reggelt, jókedvű úriember! — hallotta kiszóratva a neki mindig imádandó muzsikát. Paula repült hozzá, reggeli kimonójának és füzetlen derekának minden puhaságával, karja az ura nyaka köré fonódott és félig a karjai között felgubbaszkodott a férfi egyik térdére. Dick megölelte és ezzel jelezte, hogy tudja az asszony közelségét és létét. De a szeme még egy fél percig ott kalandozott azokon az eredményeken, amiket Kenealy professzor oltásai értek el Jones Simon farmján az iowai Washingtonban.

— Ejnye! Túlságosan jól megy a dolgod. Nyakig vagy a boldogságban. Itt van a te kis asszonykád, a te drága kis holdvilágod és még nem is mondtad a rendes mondókát: jó reggelt, asszonyka, jól aludtál?

Forrest Dick abbahagyta Kenealy professzor oltásainak statisztikai számoszlopait, szorosabban megölelte a feleségét, megcsókolta, de a jobb mutatóujját odatette a könyvnek arra a helyére, ahol olvasott. A szemrehányás azonban már kimondta és elvette tőle a rendes szavakat és most már nem kérdezte, hogyan töltötte az asszonyka az éjszakát azóta, hogy a főkötőt ott felejtette a hálófülkében. Ujját beledugva, becsukta a könyvet, hogy majd folytathassa az olvasást és a jobb karjával is átfonta a felesége derekát.

— Ó, — kiáltotta az asszony — ó, ó, hallgasd csak!

A fürj pitypalattylása hallatszott be kívülről. Paula az örömtől lelkendezve nézett az urára.

— Kezdődik a dürgés — mondta Dick.

— És a tavasz!

— Ez azt jelenti, hogy itt a szép idő nekik.

— És a szerelem!

— És a fészekrakás és a tojás; — nevetett Dick — a világot nem is láttam soha termékenyebbnek, mint ma reggel. Lady Isleton tizenegy malacot hozott a világra. Az angorakecskéket is ma reggel hozták le az ellőbe. Csak láttad volna őket. A vadkanárik odakinn órák hosszat

társalogtak a házasságról. Azt hiszem, a szabad szerelem valami apostola modern szerelmi elméletekkel akarja felzaklatni monogám mennyországukat. Csudálom, hogy a nagy vitatkozásuktól tudtál aludni. Hallgasd csak! Megint kezdik. Mi ez? Megállapodtak? Vagy verekesznek?

Vékonyan csicsergő, tündérsipokon szóló, élesen magas és izgatottan lármás zenebona hallatszott; Dick és Paula gyönyörködve figyelték. Egyszer csak az ítéleti trombitaszó hirtelenségével a kis aranyló szerelmesek vékonyka kardalát túlharsogta valami gargantuai zengésű hang, éppen olyan szerelmesen vad, zenei és szenvedélyes, de óriási, uralkodó és hatalmas erejű.

A férfi és az asszony sóvár szemei azonnal kémlelni kezdtek a szárnyas ajtón és a hálófülke hálóján keresztül az orgonabokrok közötti útra és lélekzetüket visszafojtva vártak a nagy csődör megjelenésére, aki már előre küldte szerelmi harsonaszavát. Még nem látszott, de megint felharsant. És Dick így szólt:

— Dalolok neked valamit, drága holdvilágom. De ez nem az én dalom, hanem Hegyi Fickóé. Ez az, amit nyerrít. Hallgasd csak! Megint. Tudod, mit mond? »Hallgassatok rám! Én vagyok a szerelem! Én dobogok végig a dombokon! Én töltöm be a völgyeket! Halljanak meg a kancák és remegjenek meg a csendes legelőkön, mert ők ismernek engem. A fű egyre dúsabban és dúsabban nő, a föld tele van kövérséggel, a fák nedvekké teljesek. Ez a tavasz. A tavasz az enyém. Én vagyok a tavasz királyságának a fejedelme. A kancák emlékeznek a hangomra. Ismernek anyáik által még a létük előtti időből. Hallgassatok rám! Én vagyok a Szerelem. Én dobogok végig a dombokon, és a völgyek, amelyek a jövetelem hangját visszhangozzák, az én heroldjaim.«

Paula közelebb húzódott az urához és mikor ajka a Dick homlokát érte, ez még szorosabban magához vonta. Kettesben néztek az orgonaszegélyes útra és egyszerre felbukkant a Hegyi Fickó látványa, felséges és hatalmas jelenség, lehetetlenül keskeny hátán egy szúnyog gyanánt ülő emberrel, szeme vad és sóvár, azzal a kék csillogással, amely a fajcsődörök szemét el szokta lepni; száját, amely a nagy izgalom habjától és harapásától volt foltos, hol síma térdéhez dörzsölte türelmetlenségében, hol égnek emelte, hogy kilökje magából azt a hatalmas hívó szózatot, amelybe belereszketett a levegő.

Szinte visszhang gyanánt, igen messziről, vékonyan, édesen felelő nyíhogás érkezett.

— Ez a Fotherington Princess — súgta Paula halkán,

Hegy Fickó megint rágyújtott a harsonára és Dick vele:

»Hallgassatok rám! Én vagyok a Szerelem! Én dobogok végig a dombokon!«

És ekkor, egy elsurranó pillanatig Paula a szorosan ölelő karok között egy kis visszatetszést érzett férjének a gyönyörű állat iránt való csodálata miatt. De a következő pillanatban a visszatetszés eltűnt és Paula, mintegy elismerve, hogy mivel tartozik, vidáman kiáltotta:

— És most, Vörös Felhő, nagy főnök, halljuk a makkot!

Dick félig szórakozottan tekintett rá a röpiratból, amelyet már a kezében tartott és hasonló vidámsággal énekelte:

A makk lehull az égből!
 A völgyben elültetem a kis tölgyet!
 A völgyben elültetem a nagy tölgyet!
 Ültetem a tölgyet,
 A fekete-lombú tölgyet,
 Ültetem a tölgyet.

Az ének alatt az asszony nagyon-nagyon szorosan hozzásímult, de a következő pillanatokban érezte, hogy urának az a keze, amely a mutatóujjával könyvjegyzett sertésvész-röpiratot tartja, nyugtalanul mozog. És elfogta azt az önkénytelen pillantást is, amely az íróasztalon álló óráról a tizenegy óra huszonötöt leolvasta. Megint megpróbálta tartóztatni. De — szintén önkénytelenül — a kedvetlenség szelíd szavaival.

— Különös és csodálatos Vörös Felhő vagy, — mondta csendesén — néha meg vagyok győződve, hogy csakugyan a Vörös Felhő vagy, aki ülteted a makkot és dalolod a termelésnek ezt a vad örömét. Néha pedig az ultramodern férfinak látlak, a kétlábú hímnemű emberi lény legutolsó, legfrissebb példányának, aki trójai háborúnak tekinti a statisztika megostromlását és kísérleti tubusokkal és injekciókkal felfegyverkezve, gladiatori bajvívásba ereszkedik titokzatos mikroorganizmusokkal. Néha mintha szemüveges volnál és kopasz, néha pedig...

...mintha nem volna jogom ahoz a gyönyörűséghez, hogy tele legyen egy nővel az ölelésem — fejezte be helyette Dick, még szorosabbra ölelve — hogy egy utálatos tudományos vadállat vagyok, aki nem érdemli meg, hogy ezt a drága rózsaszínűséget magába lehellje. Hát hallgass ide, van egy tervem. Néhány nap múlva...

De a terve holtan született, mert a hátuk mögött tapintatosan figyelmeztető torokköszörülés hallatszott. Ahogy egyszerre odafordultak a fejükkel, Bonbrightot látták, a segédtitkárt, kezében sárga papírokra írt jegyzetesomóval,

— Négy távirat, — mondta bocsánatkérően — Blake biztosan tudja, hogy kettő belőle nagyon fontos. Egyik arra a chilei bika-szállítmányra vonatkozik...

És Paula, amint lassan elhúzódott az urától és a lábára állott, érezhette, hogyan fordul az el tőle a statisztikai táblázatokhoz, fuvarlevelekhez, titkárokhoz, felügyelőkhez, igazgatókhoz.

— Ja igen, Paula, — mondta Dick, mikor az asszony éppen az ajtóban eltűnőben volt — megkereszteltem az új inasgyereket. Ohohó lesz a neve. Mit szólna hozzá?

Az asszony feleletén kezdetben a kiszolgáltatottság lehellete futott keresztül, de ez eltűnt a mosolygásban, mikor intette:

— Nagyon könnyelműen bánssz az inasok nevével.

— Pedigrés állománnyal soha! — mondta Dick olyan ünnepélyességgel, amelyet szemének ingerkedő csillogása meghazudtolt.

— Nem úgy gondoltam. Úgy gondolom, hogy a nyelv lehetőségeit ki fogod meríteni. Nem kellett volna ezekkel az indulatszavakkal kezdeni. Nemsokára már olyan elnevezéseknél fogsz tartani, hogy Fenemegegye, Ördögvigye, meg Nyavalyát. Sokkal jobb lett volna, ha azzal kezded, hogy »vörös«. Lett volna Vörös Bika, Vörös Ló, Vörös Kutya, Vörös Béka, Vörös Káposzta... minden, ami vörös még hátra van.

Kettőjük nevetése egybefolyt, mikor Paula kiment. A következő pillanatban Dick, maga előtt a távirattal, már fülig benne volt a szállítmány részleteiben: darabja kétszázötven dollár, ab állomás, háromszáz lajstromozott egyéves bika, a chilei marhatenyésztő vidékre. És ezalatt öntudatlanul, kósza örömmel hallotta, hogy Paula énekel, ahogy megy a télikerten keresztül a maga épületszárnyába. De azt nem vette észre, hogy a hangja egy picikét, csak éppen nagyon picikét, fénytelenebb volt, mint rendesen.

VIII. FEJEZET.

Dick öt perccel később, hogy Paula kiment, másodpercre pontosan, miután a négy táviratot elintézte, beszállt az automobilba Thayer, az idahoi ügynök és Naismith, az Állattenyésztési Közlöny saját tudósítója, társaságában. Wardman, a juhtenyésztési felügyelő, a szekérkarámnál csatlakozott hozzájuk, ahol néhány ezer fiatal Shropshire-kost tereltek össze megtekintés végett.

Nem volt szükség sok beszédre. Thayer láthatóan csalódott is. Ő úgy gondolta, hogy tíz vagónra való rakomány

ilyen drága állatokból elég nagy tétel ahhoz, hogy mégis tárgyalgasson egy kicsit az ember.

— Ezek maguk helyett beszélnek, — mondta Dick és elfordult, hogy adatokat diktáljon Naismithnek a kaliforniai és északnyugati Shropshire-tenyésztésről irandó cikkéhez.

— Nem tanácslom, hogy a válogatással bajlódjék, — mondta Dick tíz perccel később Thayernek — az átlaguk a legjobb. Egy hétig is elválogathatna köztük, míg a tíz vagónt darabonként összeszedi, és mégsem kapna jobb átlagot, mintha találomra nyúl közéjük.

Ez a hideg feltevése annak, hogy az üzlet már meg is van kötve, megzavarta Thayert. Biztosan tudta, hogy sohasem látott ilyen nagyszerű minőségű kosokat, bosszús zavarában tehát megváltoztatta a rendelést húsz vagónra.

Mikor visszatértek a nagy házba és megkrétázták a dákjukat, hogy a félbeszakított karambolt befejezzék, Thayer így nyilatkozott Naismithnek:

— Most vagyok először Forrestéknél. Ez az ember varázsló. Én Keleten vásároltam és importáltam. De ezek a Shropshire-ek levettek a lábamról. Vehette észre, hogy megdupláztam a rendelést. Ezek az idahói vásárlók odalesznek az áruért. Nekem csak hat vagón vásárlásra volt megbízásom és két vagón állandó évi rendelésre belátásom szerint, de ha minden bevásárló meg nem duplázza ezeknek a kosoknak láttára a mostani rendelést is, az állandót is, és ha a megmaradt állatokért nem fognak verekedni, akkor én nem értek a juhtenyésztéshez. Ezek kincsek. Ha egyszerre fel nem szöktetik az egész idahói juhkeresletet, ... hát akkor Forrest nem tenyésztő és én nem vagyok bevásárló, annyit mondhatok.

Mikor a lunchre hívó gongszó megzendült, — nagy kóreai bronzgong, amely sohasem szólalt meg, míg kétségtelenül meg nem volt állapítva, hogy Paula már fenn van — Dick felkereste a nagy télikertben az aranyhal-medencénél tartózkodó fiatalokat. Wainwright Bert nagy munkában volt; a húga, Rita, aztán a három nővér: Paula, Lute és Ernestine tanácsokkal és utasításokkal vették körül. Azon iparkodott, hogy a meritőhálóval elesípijen egy különösen pompás, szinte virágszerű halat, amelynek formája, színe, uszonyainak és farkainak sokasága arra indította Paulát, hogy különleges továbbtenyésztés végett a maga saját titkos kis télikertjének medencéjében különítse el.

Nagy izgalom, általános sikongatás és kacagás közepette a vállalkozás sikerült. A nagy halat betették egy kannába és a várakozó műkertész elvitte.

— Mit tudsz felhozni mentségedre? — kezdte Ernestine, mikor Dick bejött hozzájuk.

— Semmit, — felelte Dick szomorúan — az egész telep le van tarolva. Háromszáz gyönyörű fiatal bikám indul holnap Dél-Amerikába, és Thayer, akivel tegnap este találkoztatok, húsz vagón kost visz magával. Csak annyit mondhatok, hogy a gratulációimat kiterjesztem Idahóra és Chilére is.

— Ütess tovább makkot — nevetett Paula, átkarolva két hűgát. És mind a hárman előre mosolyogva várták az elkerülhetetlen tréfát.

— Jaj, Dick, — kérte Lute — énekelj el a makk-nótát! Dick ünnepélyesen rázta a fejét.

— Van egy jobb. A legtisztább gazdasági ortodoxia. Halálra skalpolja Vörös Felhőt a makk-nótájával együtt. Hallgassatok ide. Ezt Keleten éneкли a kislány, mikor a vasárnapi iskola felügyelete alatt először rándul ki a szabadba. Az előadó hölgy egészen fiatal. Kérek kiejtésének külön figyelmet szentelni.

És selypítve elkezdte énekelni:

Azs alanhal ustál a vizsben,
A völösbed udlál a fán.
Tollat s pittelt ti ad netit?
Mondd med netem, te tis leán!
Azs Ul, asz Ul, asz adta!

— Loptad! — mondá Ernestine, mikor az általános nevetés elmúlt.

— Persze. A »Földműves és Állattenyésztő«-ből vettem, az a »Sertéstenyésztők Közlönyé«-ből vette s az a »Nyugatvidéki Ügyvédi Lapok«-ból, az pedig a »Közvélemény«-ből. A Közvélemény alighanem magától a kislánytól vette, vagy inkább a tanítónőtől. Meg vagyok győződve, hogy először a »Néma állataink« című műben jelent meg.

A bronzgong másodszor is megszólalt. Paula egyik karjával Dicket, másikkal Ritát ölelve át, elindult a házba. Hátvéd gyanánt Wainwright Bert következett, aki Lute-nak és Ernestinenek egy új tangó-lépést mutatott menetközben.

A lányok, mikor az ebédlőbe levezető lépcső elején Thayert és Naismith-t találták, összekeveredtek velük. Dick Thayerhez csatlakozott:

— Mondok magának valamit, Thayer. Mielőtt elbúcsúzik, nézze meg a merinókat. Igazán henegeghetek velük, az amerikai juhtenyésztőknek rá kell térniök erre a fajtára. Persze importált állománnyal kell kezdeni, de én csináltam egy olyan kaliforniai tenyésztési módot, amitől a

francia merinó-tenyésztők nem fognak tudni aludni. Szóljon Wardmannek és csipjen ki mintát közülük. Vigye magával Naismith-t is körülnézni. Pécézzon ki belőlük vagy hatot a szállítmányához, hadd nézzék meg az idahói tenyésztők.

Végtelen kiterjedésre képes asztalhoz ültek le egy hosszú, alacsony ebédlőben, amely a régi Kalifornia mexikói földbirtokos-nábobjainak hacienda-ebédlői szerint épült. Padlója nagy barna téglából volt kirakva, alacsony gerendás mennyezete és falai fehérre meszelve. A nagy, díszítetlen cement-kandalló díszpéldánya volt az egyszerűségnek és masszívságnak. A mély nyílású ablakokon lomb és virág bólogatott be. A terem a makulátlan tisztaság hűs benyomását keltette.

A falakon, nem zsúfoltan, néhány olajfestmény lógott. A legjobb helyen a legjelentősebb: Martinez Xavérnek egy bánatos szürkében tartott alkonyati képe, a mexikói paraszt kétökrös, görbeszarvú ekével, amint egyhangú barázdát szánt a melanchólikus, véghetetlen mexikói sík előterében. Akadtak vidámabb képek is a hajdani Kalifornia mexikói életéből. Reimersnek egy vászna: szürkületi eukaliptuszok a háttérben napsütötte bércsúcsokkal, Petersnek egy holdas tája és egy Griffin-kép, egy tarló, amelyen túl sárgásbarna és bíbor ködökben úszó, erdős szakadékokból Kalifornia nyári dombjai ragyogtak és fénylettek elé.

Amíg Dick és a lányok hangosan és nevetve ingerkedtek egymással, Thayer félhangon átszólt Naismithnek:

— Nézze, van itt cikkanyag magának bőségesen, ha erről a nagy házról kezd írni. Láttam a személyzet ebédlőjét. Minden étkezéshez negyven ember ül le, beleszámítva kertészeket, soffőröket és külső cselédséget. Tisztára egy nagy kifőző. Vezetés van itt, rendszer van itt, én mondom magának. Ez a Hallode nevű kínai inas, ez egy csoda. Az egész lacikonyhának ez a házmestere, vagy házvezetője, vagy mit tudom én, hogy hívják az állását, és tudja, olyan símán futkos, hogy lehetetlen meghallani.

— Maga Forrest az igazi csoda, — bólintott Naismith — megvan az a tehetsége, hogy tehetségeket szedjen össze. El tudna vezényelni egy sereget, egy hadjáratot, egy kormányt, vagy akár egy cirkuszt, amelynek három manézse van.

— Az utolsó igazán értékes bók — helyeselte szívből Thayer.

— Paula, — szólta át Dick a feleségének — éppen most kapom a hírt, hogy Graham holnap reggel érkezik. Jó volna, ha szólnál, hogy Hallode az örtoronyba szállásolja

el. Az elég emberséges szállás és lehet, hogy Graham beváltja fenyegetését: dolgozik a könyvén.

— Graham... Graham... — kutatott Paula hangosan az emlékezetében — ismerem?

— Két évvel ezelőtt egyszer találkoztál vele Santiagóban, a Vénusz-kávéházban. Velünk ebédelt.

— Ja igen, azok közül a tengerésztisztek közül.

— Nem. A civil. Nem emlékszel arra a magas, szőke fiúra? Egy félóráig diskuráltál vele zenéről, mialatt Joyce kapitány nekünk lyukat beszélt a hasunkba, hogy az Egyesült Államoknak kötelessége volna vasököllel becsületre tanítani Mexikót.

— Ó igen, igen. Kezdek emlékezni. Már előbb együtt voltatok valahol... Dél-Afrikában, úgy-e? Vagy a Filippinánokon?

— Úgy van, az az. Dél-Afrikában. Graham Evan. Dél-Afrika után a Times nevű futárgőzösön voltunk együtt a Sárga-tengeren. És tízszer is kereszteztük egymás útját, de nem is találkoztunk, míg össze nem jöttünk a Vénusz-kávéházban. Istenem... Bora-Borából két nappal előbb indult keletnek, mint ahogy én horgonyt vetettem, mikor az utam nyugat felé vitt Samoának. Apiából elindultam, a zsebemben az amerikai konzultól neki címzett levelekkel — ő másnap jött meg oda. Három nap miatt kerültük el egymást Levukában, mikor a Vadkaesa vitorlásan utaztam. Suvából mint egy angol cirkáló vendége ugrott el az orrom elől. Thurn Everard, a déli vizek angol főmegbízottja, szintén adott egypár levelet Graham számára. Nyomát vesztettem Port-Resolutionnál, nyomát vesztettem az Új-Hebridákon Vilánál. A cirkáló csavargott egy kiesít a tengeren. Lavirozva kergettem ki s be a Santa Cruz-szigetek között. Ugyanez történt a Salamon-szigeteknél. A cirkáló bombázta Langa-Langánál a kannibálfalvakat. aztán reggel kifutott. Én délután futottam be. A leveleket sohasem tudtam neki odaadni és nem is láttam aztán szemtől szembe, csak két évvel ezelőtt a Vénusz-kávéházban.

— De hát ki ő, mi ő? — kérdezte Paula. — És mi az a könyv?

— Hát hogy mingyárt a végén kezdjem: le van törve. Ez az. Letört ember. Nem maradt egyebe néhány ezer dollár évi jövedelemnél, — ami az apjáról maradt, az mind elment. Nem, nem verte el. Hanem nagyon beleereszkedett a dolgokba és az a néhány év előtti »csendes pánik« körülbelül tisztára pucolta. De nem sír a pénze után. Jó anyag. Régi amerikai. Yale-fajta. A könyv, amin szeretne keresni valamit, arról az utazásáról szól, amit tavaly tett

Dél-Amerikán keresztül a nyugati parttól a keleti partig. Csupa ismeretlen vidék. A brazíliai kormány egy-kettőre megszavazott neki tízezer dollár honoráriumot azokért a tudósításokért, amiket Brazília ismeretlen vidékeiről hozott. Egész ember. Senki sem csalatkozott még benne. Ismerheted ezt a típust: tiszta, magas, erős, egyszerű; járt mindenütt, látott mindent, rengeteget tud, egyenes, nyílt, szeme közé néz az embernek... egy szóval: ember a talpán.

Ernestine összecsapta a kezét, kihívó, hódító, sokatmondó pillantást vetett Wainwright Bertre és felkiáltott:

— És holnap jön!

Dick feddően rázta a fejét.

— Nem, Ernestine, ez nem az az eset. Már akadtak olyan csinos lányok, akik meg akarták fogni Graham Evant. És magunk között szólva meg tudtam őket érteni. Csakhogy ő szerencsés tengerész, a szél kedvez neki és a hajója gyors. A lányok sose tudták levenni a lábáról, sose tudták sarokba szorítani, sohasem lehetett addig vinni a dolgot, hogy bizonyos faggatásokra kifúlva rádodogja az igent és a kábulatból arra ébredjen fel, hogy megkötözték, rátérdeltek, megbélyegezték és megházásították. Verd ki a fejedből. Maradj az arany fiatalságnál és szedd a fiatal-ság aranyalmáit. Szedegesd az aranyalmát és kiabálj, hogy csak véletlenül csípted el a gyorslábú ifjút. De Graham nem ebbe a világba tartozik. Körülbelül annyi idős, mint én és végigcsinált egynéhány táncot, mint jómagam. Jól tudja, hogyan kell odébb állni. Őt is megtépte a szöges drótkerítés, ő is megégette a száját, őt is megtörte az élet. mint a lasszó a lovat, mindig udvarias, de megcsípni nem lehet. Fiatalokkal nem sokat törődik. Csakugyan meg lehet azzal vádolni, hogy lányok nem vehetik biztosra, de per procura én ismerem be helyette, hogy mindössze öreg, sokat próbált és nagyon okos.

IX. FEJEZET.

— Hol az én lovaglónadrágos legénykém? — kiáltotta Dick, pengő sarkantyúval döngve végig a nagy házon. Kereste az apró asszonyt és egy híres kép címét kiáltotta.

Odaért ahoz az ajtóhoz, amely a Paula hosszú szobasorába nyílt. A fal faburkolatába ágyazott faajtó volt ez. De Dick is tudta a rugó titkát, nemesak az asszony. Megnyomta a rugót és az ajtó kitárult.

— Hol az én lovaglónadrágos legénykém? — szólt és végigment a szobákon.

Eredmény nélkül kukkantott be a fürdőszobába, amelynek mélyített római medencéjébe márványlépcsők vezettek le, ugyancsak nem talált senkit Paula garderob-szobájában és öltözőjében sem. A rövid, széles lépcsőn odament az ablakmélyedés kis heverőjébe, ahol Tower Julietnek szokta hívni a feleségét. Itt valósággal megijesztette a csipkés, patyolatos, selymes női holmi szerteszét dobált rendetlensége. Tudta, hogy Paula dobálta ezt így szét, mert érzéki öröme telt ezeknek a dolgoknak a nézegetésében. Megint kiáltani akart, de meg kellett állnia a festőállvány előtt. A felismerés és elismerés mosolya játszott az arcán, mikor megpillantotta egy csúnya, csontos, elkényeztetett kamaszcsikó friss skizzét, amit a cseruza éppen akkor vetett papírra, mikor az állat keservesen nyihogott az anyja után.

— Hol van az én lovaglónadrágos legénykém? — kiáltotta be a hálófülkébe. De csak egy kényeskedő, ijedt szemöldökű, harmincéves kínai nőt talált ott, aki föld alá bújó zavarral mosolygott a szeme közé.

Ez a Paula komornája volt, a kis Szentatyám. Évekkel ezelőtt Dick nevezte így el, mert mindig valami aggódó kifejezéssel húzta fel a szemöldökét, mintha éppen azt akarná sóhajtani: »Szent atyám!« Dick még szinte mint gyereket fogadta fel a Paula szolgálatába a Sárga-tenger egy halászfalujából, ahol öreg anyja jó esztendőben négy dollárt is megkeresett hálófönással. Szentatyám akkor szolgált először Paulát a Tovább nevű háromárbcos szkülénen, mikor Hallode mint kabinosgyerek tett tanúságot ama tehetségeiről, amelyek segítségével évek során a nagy ház főkomornyikjává emelkedett.

— Hol az úrnőd, Szentatyám? — kérdezte Dick.

Szentatyám a szégyen görcsös megsemmisülésében görbült össze. És dadogott:

— Talán a fiatal hölgyekkel van... nem tudom.

Dick megkönyörült rajta és sarkon fordult.

— Hol az én lovaglónadrágos legénykém? — kiáltotta, mikor kilépett a kocsifelhajtó alá. Éppen akkor fordult be egy batár az orgonák között.

— Akasszanak fel, ha tudom, — felelte a kocsiból egy világos nyári ruhába öltözött magas, szőke úr. És a következő pillanatban Forrest Dick és Graham Evan egymás kezét rázogatták.

Hallode és Ohohó becipelték a kézipoggyászt és Dick az őrtorony-kvartélyba kísérte a vendégét.

— Meg kell szoknod az életmódunkat, öregem, — magyarázta neki — az egész telep órára jár, mint a karikacsapás, a személyzet csupá csoda, de mi mindenféle rendetlenséget megengedünk magunknak. Ha két perccel később érkezel,

nem találsz itt senkit, aki üdvözljön, csak a kínai inasgyerekeket. Én éppen lovagolni indultam és Paula, a feleségem, eltűnt.

A két férfi körülbelül egyforma magasra nőtt; Graham magasabb volt talán egy ujnyival a házigazdánál, de ennek az előnyét lerontotta, ha válluk szélességét és mellük domborúságát hasonlította össze az ember. Graham még világosabb szőke volt, mint Forrest, de szemük egyformán sűrke, szemük fehérje egyformán tiszta, arcuk bőre naptól és időtől egyformán bronzbarna. Graham arca kicsit szélesebb volt, szeme egy kicsit nagyobb, bár ez lustább szemhéjai miatt nem vevődött észre. Az orra mintha egy gondolattal egyenesebb és erősebb lett volna, mint a Dické, ajka egy gondolattal vastagabb, pirosabb és érzékibb hajlású.

Forrest haja világos gesztenyebarna színt mutatott, Graham haján megláthatta a tüzetes figyelem, hogy ez a haj szinte aranyos selymű lehetett volna, ha a nap fakóra nem süti. Mind a kettőnek kiütközött az arcsontja, de Forrest arca a csont alatt erősebben mélyedt be. Mind a kettőnek széles nyílású és érzékeny orra volt, mindkettőjük nemesen formált szája éppen úgy tudott lányosan édes és tiszta lenni, mint ahogy erőssé és merevvé tudott keményedni, egybehangzóan a szegletes, osztatlan állal.

De az egy ujnyival több magasság és az egy ujnyival kevesebb mellbőség olyan testi könnyedséget és tartást adott Graham Evannek, ami Forrestnek hiányzott. Ebből a szempontból kitűnően illettek egymás mellé. Graham testi egyéniségében volt valami világos és vidám, egy nagyon kicsit emlékeztetett valami mesebeli hercegre. Forrest erősebb és félelmesebb szervezetnek látszott, más életére veszedelmesebbnek, saját életéhez ragaszkodóbbnak.

Forrest beszédközben a karkötő-órájára pillantott és egy futó pillantással leolvasta róla az időt. Egy csöppet sem hagyta abba, vagy tévesztette el a beszéd fonalát, az összefüggés gyors biztossága mindig az övé volt.

— Tizenegy harminc. Gyere mingyárt velem, Graham. Tizenkettő harmincig úgysem eszünk. Egy rakomány bika elküldésében járok, háromszáz összesen, átkozottul büszke vagyok rájuk. Muszáj, hogy megnézd őket. Ne törődj a lovagló felszereléssel. Ohohó, hozz egy pár olyan vitorlavászon-lábszárvédőt. Hallode, szólj, hogy az Altadenát nyerjék. Milyen nyeretget szeretsz, Graham?

— Ó öregem, akármilyet.

— Angolt? Ausztráliait? Maccellandat? Mexikóit?

— Ha nem okoz gondot, akkor Maccellandat kérek.

Lovagoltak az út mentén és nézték a hosszú utazásra

induló csordát, amelynek a vége éppen most tűnt el a hajlásban.

— Látom, mit csinálsz, — mondta Graham villogó szemmel — nagyszabású. Én is voltam egy kicsit a bolondja ezeknek az állatoknak fiatal koromban lenn Argentínában. Ha ilyen fajjal dolgozhattam volna, nem is törtem volna ki a nyakam.

— Csakhogy az még a lucerna meg az ártézi kutak előtti időkben volt, — érvelt helyette Dick — az a kor még nem volt érett a rövidszarvú-tenyésztésre. Csak a hitványabb fajta győzhette a szárazságot. Az pedig nagyon kitartó volt, de súlya nem volt semmi. És a fagyasztott húsrá berendezett gőzösök még nem voltak feltalálva. Azok csinálták a forradalmat, azok tették tönkre ott a szakmát.

— Azonfelül nagyon fiatal voltam, — tette hozzá Graham — ámbár ez nem sokat jelentett. Volt ott egy fiatal német, aki egész jól boldogult tizedannyi tőkével, mint az enyém. Sovány éveket, száraz éveket, mindent megűszott. Most hat nullával írja a vagyonát.

Visszafordították a lovakat a nagy ház felé. Dick felemelte a karját, hogy az órát nézze.

— Van idő bőven. Örülök, hogy láttad az egyéveseket. Megvan annak is az oka, hogy az a fiatal német kibőjtölte a dolgot. Muszáj volt neki. Neked viszont megvolt az apád pénze, amire támaszkodtál. Én azt képelem, hogy a baj nem ott volt, hogy viszkedett a talpad, hanem hogy megengedhetted magadnak, hogy szót fogadj neki.

Később a fejével jobbra intett Dick egy láthatatlan terület felé az orgonákon túl.

— Ott vannak a halastavak. Majd lesz módod rakás-számra fogni a pisztrángot, a sügért, sőt a harsát is. Tudod, uzsoráskodom. Szeretek dolgoztatni. A nyolcórás munkaidőt tőlem védheti, aki akarja, én bizony naponta huszonnégy óráig dolgoztatom a vizet. A medencék a halfajok természete szerint vannak elosztva. A víz pedig már dolgozva ered fenn a hegyekben. Egész sor hegyi fennsík rétjeit öntözi, mielőtt lezuhan onnan és a következő pár meredek kilométeren kristályosra tisztul és a hegyből való lerohánással adja a farm motor-erejének a felét és az egész világitást. Aztán megöntöz néhány alacsonyabb síkságot, idefolyik a halastavakba, innen kifut és tovább öntöz pár kilométer lucernást. Hidd el, hogy ha ekkorára el nem érné a Sacramento völgyét, még több öntözést szipolyoznák ki ebből a kész vízvezetékből.

— Ejnye, te ember — nevetett Graham — még költeményt fogsz írni a víz csodáiról. Tűzimádókat már láttam, de te vagy az első eleven vízimádó, akihez szerencsém van.

Pedig nem is lakol a Szaharában. Te vízbő vidéken lakol és — bocsánat a kifejezésért — ahogy mondtam...

Graham sohasem fejezte be ezt a gondolatot. Jobbfelől nem messziről meglepő lárma hallatszott: tisztán kivehető patkócsattogás valami betonos talajon, aztán hatalmas loccsanás, végül kitörő női sikoltozás és kacagás. De a vidám kiabálás hamar komolyra fordult s mellette óriási csapkodás és erőlködés, mintha valami nagy állat fuldokolna. Dick lekapta a fejét és átugratott az orgonabokrokon, Graham az Altadenával a nyomában. Napfényben ragyogó tisztásra jutottak és Graham olyan váratlan látványnak lett részese, mint soha életében.

A fák között álló tisztásnak a közepét egy négyszögletű betonmedence képezte. Felső végén teljes szélességen lefolyást képezett, egy ujnyi lassan lecsurgó víz fénylett a peremén. Minden oldal meredeken épült, csak az innenső vége nem: ez durván rovátkolt betonjával menedékesen vezetett ki a talajra. Kétségbeeséssé fokozódott zavarban és pánikká fokozódott ijedelemben hajlongott itt egy medvebőr nadrágos cowboy, aki értelmetlenül ismételte folyton: ó istenem, ó istenem. Az első felét mindig akkor mondta, mikor felegyenesedett, a másik felét, mikor lehajlott. A túlsó oldalon a medence szélén, vele szemközt, a vízbe lógatott lábakkal három fürdőruhás nimfa rémüldözött.

És a medencében, az egész kép középpontjában egy pej ló ágaskodott, vörhenyes barna bársony vagy selyem benyomását keltve. Függetlenül állt ki a vízből, igyekezett felfelé a levegőre, csapkodó nagy patkói acélosan, nedvesen csillogtak a napon, a hátán pedig csúszott és lógott valaki, akiből Graham első pillantása csak a dicső flatalságot látta. Csak akkor jött rá, hogy ez egy lovagló nő, mikor a mén megint elsülyedt, aztán erőteljes rúgkapálásával megint kibukkant, — egy nő, olyan fehér, mint kurta hőselyem fürdőruhája, amely úgy símult rá, mint a márványba faragott drapériák redői. A háta is olyan volt, mint a márvány, de finom, kecses izmai mozogtak és remegtek a selyem alatt, amikor erőlködve emelte ki a fejét a víz fölé. Vékony, gömbölyű két karja a fuldokló paripa sörényébe fonódott, kerek, fehér térde lesiklott a ló feszülő vállizmainak síkos, selymes párnáin. Fehér lábujjai belevájódtak az állat csúszós oldalába, hiába keresve valami támaszkodó pontot a ló bordáin.

Graham egy pillanat vagy egy pillanatnak a fele alatt átlátta az egész veszedelmes helyzetet, átfutott a fején, hogy a csodálatos fehér lény nő, és érezte, hogy ez a nő kicsi és gyenge a veszedelemben, hiába küszködik olyan hatalmasan. Azokra a drezdai porcellánfigurákra emlékezett, ame-

lyek lehetetlenül kicsinyen, ragyogóan és furesán vannak valami titáni állat úszó hátára ültetve. A mén nagysága mellett úgy eltörpült, hogy törpének vagy a valósággá vált tündérország picitündérékének tetszett.

Amint odaszorította az állat a ló hatalmas ívű nyakához, aranybarna haja az elmerüléstől csapzottan úszott és hullámzott utána és úgy tetszett, hogy egészen belevegyült az állat fekete sörényébe. De a legjobban az arca ragadta meg Grahamot. Fiúarc volt ez és asszonyi arc is, komoly és gyönyörködtető egyszerre, rá volt írva az a kék, amit a veszedelemben érzett. Fehér nő arca volt és modern, de Graham mégis egészen pogánynak látta. Ezzel a nőalakkal és ezzel a helyzettel nem lehetett a huszadik században találkozni. Egyenesen a régi Görögországból jött ide. Parrish Maxfield egy csoportozata volt az Ezeregyéjszakából. Az ember azt várta volna, hogy a felkavart mélyből géniuszok bukkannak fel vagy az égből szárnyas sárkányon lovagló aranyhímes hercegek csapnak le megmenteni a fuldoklót.

Egy hajszálon múlt, hogy a ló, mikor mindenáron még jobban ki akart jutni a vízből, hanyatt nem zuhant vissza, mert megcsúszott. A gyönyörű állat és a gyönyörű lovas együtt-tűntek el a víz alatt és egy pillanattal később együtt bukkantak ki megint. A ló állandóan csapkodott a levegőbe tányérnagyságú patáival, a lovas állandóan kapaszkodott a síkos, selymes izmokon. Graham borzadva gondolta el, mi történhetett volna, ha a ló hanyatt fordul. A négy óriási rúgkapáló pata akármelyikének egy véletlen csapása örökre kioltotta volna a világosságát és ragyogását ennek a pompás, fehértestű, bátor lelkű nőnek.

— Fogd meg a homloksörényét, ülj a nyakára, — kiáltotta Dick — juss mennél előbbre és maradj ott, míg ki nem vergődik!

A nő szót fogadott. Gyors erőfeszítésében belenyomta lába ujját a ló elsikló húsába és feljebb küszködve, félkezét belefúrta a nedves sörénybe, másik szabadon maradt és messzire nyújtott kezével a ló füle közé kapott és megragadta a homlokszőrét. A következő pillanatban, mikor a ló az egyensúly-változásnak engedelmessé válnak négy lábra állott, visszacsúszott a ló vállára. Félkézelt fogta a ló sörényét, másik kezével köszönetet intett Forrestnek és félje mosolygott és, mint Graham megállapította magában, még arra is maradt lelki nyugalma, hogy őt Forrest mellett észrevegye. És azt is megállapította Graham, hogy a nő, mikor odafordította a fejét és lengette a karját, nemcsak hengegésből tette ezt: tisztában volt annak a képnek, amit így adott, az esztétikai értékével is, de mozdulata legkivált

azt a tiszta örömet szolgálta, amivel a hús és vér és élet örül a vakmerőségnek és a vállalkozásnak.

— Ezt nem sok asszony csinálta volna meg, — mondta Dick nyugodtan, mikor Hegyi Fickó, könnyen megtartva vízszintes helyzetét, ha már kivergődte magának, a medence menedékes oldalához úszott és felkapaszkodott a rovátkás feljárón a rémült cowboyhoz.

A cowboy egy láncfordítással egy-kettőre megigazította a vezetéket a ló szájában. De Paula előre hajlott, úrnői mozdulattal elvette a vezetést a cowboytól, odatáncoltatta Hegyi Fickót szemközt Forresttel és szalutált.

— Most odább lehet állni, — mondta — ez női osztály, férfiaknak tilos a belépés.

Dick nevetett, bólintott, köszönt és az orgonabokrok között visszafelé fordult az útra.

— Ki... ki volt ez? — kérdezte Graham.

— Paula... a feleségem... a fiú-asszonyka... a soha nagyra nem növő kisgyerek, a legpatyolatosabb kis rózsaszínű miegymás, amit valaha nőnek hívtak.

— Majd elállt a lélegzetem, — mondta Graham — gyakran csinál ilyen elszánt dolgokat a feleséged?

— Ezt most csinálta legelőször, — felelte Forrest — ez a ló a Hegyi Fickó volt. Paula egyenesen lelovagolt vele a medencébe, leszánkázott a lejárón a ló ezer kilójával együtt.

— És kockára tette a ló lábát és nyakát, de a magáét is.

— A ló lába és nyaka harmincötezer dollárt ér, — mosolygott Dick — egy állattenyésztő szövetkezet ennyit kínált érte tavaly, mikor a ló és csikai minden díjat besöpörtek. Ami Paulát illeti, ő akár mindennap tönkretenne egy lovat ezért a pénzért, míg tönkre nem megyek. De nem teszi. Soha sincsenek balesetei.

— Nem adtam volna a megmeneküléséért egy fagarast, ha a ló hanyattesik.

— De nem esett hanyatt, — felelte nyugodtan Dick — ez már a Paula hagyományos szerencséje. Példátlanul kemény nő. Kérlek, álltam már vele ágyútűzben és mondhatom, szinte csalódottnak láttam, hogy nem csapott bele a golyó vagy legalább nem sebesült meg súlyosan. Négy üteg nyitotta meg ránk a srappell-tűzet másfél kilométerről. Ötszáz méterre volt hozzánk a legközelebbi fedezék: egy kopasz hegynék a kiugrása. És komolyan azt éreztem, hogy igazam van, mikor óvatosságra intem. Alig adott igazat. Tíz-tizenkét éves házások vagyunk és tudod, néha úgy érzem, hogy egyáltalában nem ismerem, senki sem ismeri, ő maga sem ismeri magát... mint ahogy magunkfajta ember a tükörbe néz és bámul, hogy ki az ördög ez

tulajdonképpen. Paulának és nekem van egy bűvös mondatunk : ördög bánja a kiadást, ha mulatságot lehet venni! Az aztán mindegy, hogy az ára dollárban, ép bőrben vagy életben értendő. Mi már így szoktuk, a többi szerencse dolga. A szerencse meg is teszi a magáét. És kérek, az árával még sohasem csapódtunk be.

X. FEJEZET.

Csak a férfiak ültek asztalhoz. Mint Forrest magyarázta, a hölgyek ottmaradtak a »női osztályon«.

— Nem hiszem, hogy egy lelket is látnál közülök négy óráig. Négykor Ernestine, Paula egyik huga, meg fog engem tenniszben semmisíteni. Legalább is azzal fenyegetődzött, hogy szentül megfogadta.

És Graham végigülte a lunchöt a férfiakkal, résztvett az állattenyésztésről és fajállatokról szóló társalgásban, sokat tanult, maga is saját tapasztalását hozta fel, de képtelen volt eltávoztatni magától a háziasszony makacsul kísértő képét : az úszó paripa sötét bársonyos alapján a gömbölyű és finom fehér jelenséget. Egész délután, mialatt a díjnyertes merinókat és pompás berkshireket nézegették, mindig ez a látomás gyúlt ki a szemében. Még négy óraker is a tennispályán, mikor ő maga is játszott Ernestine-nel, nem egy labdát elhibázott, mert a repülő labda helyett minduntalan elébe villant egy fehér márvány-nő figurája, amely egy nagy ló hátán csúszik és küszködik.

Külföldi volt, de jól ismerte Kaliforniát és nem lepődött meg, hogy a diner-nél a fürdőruhás lányok mind estélyi toalettben jelentek meg, a férfiak közül azonban egy sem öltözött át. Ő maga sem követte el azt a hibát, hogy frakkot vegyen, pedig a nagy ház nagyszerű életmódjából ez következett volna.

Az első és második gong-ütés között a vendégek mind betódultak a hosszú ebédlőbe. Pontosan a második gongszóra belépett Dick és nekiesett a cocktailnek. Graham türelmetlenül várta annak az asszonnak a megjelenését, aki dél óta nem hagyta békén a fantáziáját. Minden elképzelhető csalódásra el volt készülve. Elég atlétát látott már meztelenül pompásnak, felöltözve lomposnak és semmitmondónak. Nem várt sokat a fehér selyem úszóruhás csodától, ha a civilizált nő ruhájába öltözik.

A lélekzete is elállt a titkos meghökkenéstől, mikor Forrestné belépett. Egy futó pillantásra az ívelt ajtónyílásban megállt az asszony, alakja finoman rajzolódott a sötét háttérbe, a terem világozása lágyan esett rá. Graham

ajkai meglepetten nyíltak szét és nyitva is maradtak, a szeme elbámult annak a nőnek meglepő szépségén, akit olyan kicsinek és tündérkeszerűnek gondolt. Az asszonyi csöppség, a lóháton ülő fiús kislány nem volt sehol. Pompás dáma volt ez a nő. Mint ahogy csak a kicsi nők tudnak alkalmilag nagyszerűek lenni.

Nagyobbnak látszott és nagyobb is volt, mint amilyenek ő ítélte. Úszóruhájában és mostani toalettjében egyformán finom és arányos. Ragyogó aranybarna haját magasra tűzte, tiszta, makulátlan, fehér arcbőrén az egészség színe pompázott, kerek és telt nyaka hasonlíthatatlan vonalban emelkedett ki egészséges melléből, középkori ruhákra emlékeztető sötétkék toalettet hordott, bő szabását, de hozzásimuló anyagból, aranyhímzésű szalagos ujjakkal és aranyhímzésű betétekkel.

Általános mosolygással üdvözölte a társaságot. Graham úgy találta, hogy ebben a mosolygásban rokonság van azal, amelyet délben látott, mikor az asszony a ló hátáról mosolygott oda. És nem lehetett észre nem venni azt az utánozhatatlan módot, ahogyan térdeivel hordta toalettjének lehulló redőit és a szövet lenge súlyát, mikor az ajtóból előre jött. Graham visszagondolt arra, hogy ezek a térdek milyen kétségbeesetten vájódtak bele Hegyi Fickó gömbölyű izmaiba. És azt is megfigyelte, hogy Forrestné nem hordott fűzöt és nem is volt szüksége rá. Két nőt kellett látni benne. Az egyiket, a nagy ladyt, a nagy ház úrnőjét. És az aranyhímes, sötétkék toalett mögött a másikat, a bájos lovagló szobrocskát, amelyet Grahammel semmiféle toalett nem tudott elfelejtetni.

Most már ott volt az asszony a csoport körében. Graham a szertartásos üdvözlésnél a kezében fogta a kezét. És arról a hangról, amely a nagy ház és az egész telep nevében istenhozzádot mondott neki, Graham tudta, hogy ilyen dallamos orgánus csak az ilyen magasan boltozott szép torokból jöhet és csak az ilyen mellből, amely nem nagy asszony mellkasa ugyan, de mély és domború.

Az asztalnál, Forrestné mellett a sarkon, meg nem állhatta, hogy lopva alaposan szemügyre ne vegye. Részt vett az általános vidámságban és bolondozásban, de szeme és lelke érdeklődési körét többnyire a háziasszony foglalta el.

Graham mindig bizarr társaságot ültetett össze az asztalához. A birkaügynök és az Állattenyésztési Közlöny tudósítója még itt voltak. Három autó-rakomány vendég, urak, asszonyok, lányok, összesen tizennégyen, éppen az első gong-szó előtt érkeztek meg és itt maradtak, hogy holdvilágnál menjenek haza. Graham nem tudott emlékezni

a nevükre, de kivette a beszélgetésből, hogy egy harminc mérföldnyire fekvő Wickenberg nevű városból jöttek és a városka nagybirtokos és bankár-társaságához tartoztak. Tele voltak jókedvvel és kacagással és a legújabb vicek és legfrissebb pletykák a legújabban divatos tolvajnyelven röpködtek az asztal felett.

— Úgy látom, — mondta Graham Paulának — hogy ha a maguk háza tovább is ilyen karavánszerály lesz, mint mióta megérkeztem, le kell mondanom arról, hogy neveket és embereket megpróbáljak jegyezni.

— Nem ítélem el érte, — nevetett Paula — ezek különben szomszédok. Mindig becsöppennek hozzánk. Watsonné, ott Dick mellett, a régi földbirtokos-arisztokráciából való. A nagyapja, Wicken, 1846-ban jött át a Sierrákon. Róla nevezték el Wickenberget. Az a csinos, feketeszemű kislány az ő leánya...

És mialatt Paula a vendégekről futó ismertetést adott neki, ő alig hallotta a szavakat, annyira el volt foglalva azzal az igyekezettel, hogyan tudna ennek az asszonynak a megoldásához férközni. Első ítélete az volt, hogy Paula fővonása a természetesség. Több ízben viszont úgy döntött, hogy fővonása inkább az öröm. De egyik megállapításával sem volt megelégedve és tudta, hogy még nem találta meg a nyitját. És egyszerre eszébe jutott: — büszkeség. Ez az! Meglátta a szemében, a feje tartásában, haja göndör csigáiban, érzékeny orrcimpáiban, eleven ajkaiban, kerek álla sokat eláruló vonalában és vékony, erős, kékerű kezében, amelyről első pillanatra meg lehetett látni a zongora előtt eltöltött sok-sok órát. Igen, a büszkeség volt ez: minden izmában, idegében és moccanásában, tudatos, érzékeny és nagyon éles büszkeség. Lehetett ez az asszony jókedvű és természetes, fiús és asszonyos, tréfás és bolondos, de mindig ott bujkált benne vibrálva, feszülten, bensőségesen a büszkesége, az alapanyag, amelyből lelke készült. Asszony volt, nyílt, szókimondó, szembenéző, meggyőzhető, gögtelen, de lekezelni nem lehetett. Olykor Graham gondolatain az acél benyomása futott keresztül, a vékony, ékszerhez hasonló acélé, legfinomabb szavaiban és szófűzéseiben ilyen erőt árult el ez a nő. A Graham fejében aztán olyan kósza benyomások is jártak, mint az ezüstszövésű fonál, a finom bőr, a hétágú fonott hajbokréta, amelyet a Marquesaszigeti lányok csinálnak, a tonhal gyöngykagylóból vésett csalétke és az a szakállas elefántesonthegy a fóka-lándzsák végén, amelyet az eszkimók használnak.

— Rendben van, Aaron, — hangzott fel Dick esendesítő szava az asztal másik végén — itt van például valami, amit Brooks Philipp mond, rágódj rajta. Brooks azt mondja,

hogy senki sem lehet igazán nagy, aki valamennyire nem érzi, hogy az élete a fajáé és amit isten ad neki, azt az emberiség számára adja.

— Szóval te a végén hiszed az istent? — nevetett vissza az Aaronnak nevezett úr. Vékony, hosszú arcú, olajbarna ember volt ez, a szeme ragyogó fekete, a hosszú szakálla szintén.

— Akasszanak fel, ha meg tudom mondani, — felelte Dick — én mindenestre csak képletes kifejezésnek használtam. Nevezhetjük erkölcsnek, jónak, fejlődésnek, ahogy tetszik.

— Aki nagy akar lenni, annak nem kell intellektuálisan korrektnek lenni, — szólt közbe egy nyugodt, hosszúkás ábrázatú ír ember, akinek rojtos és keshedt volt a kabátujja — éppen azért lettek sokan kevésbé nagyok, mert nagyon korrektül ítélték meg a mindenséget.

— Igazad van, Terrence — helyeselt Dick.

— Meghatározás dolga, — szólalt meg szelíden egy félreismerhetetlen hindu, aki feltűnően vékony és hosszúkás ujjával morzsolgatta a kenyeret — az a kérdés, mit nevezünk nagygnak.

— Mondjuk talán szépség? — kérdezte szerényen egy tragikus arcú, érzékeny és félénk ifjú, akinek rémesen fésült hosszú haj ékesítette a fejét.

Ernestine hirtelen felkelt a helyén, az asztalra támasztott kézzel előre hajlott és kitűnően játszott a feszült figyelmet.

— Kezdi már, — kiáltotta — kezdik már! Mingyárt ezredszer fogjuk hallani, hogyan tisztázzák agyon az egész világmindenséget. Théodore, — fordult az ifjú költőhöz — a start nagyon gyenge volt. Gyerünk, gyerünk. Nyergelje meg az ion papát és ion mamát, három hosszal be fog jönni.

Kitörő kacagás jutalmazta. A költő elpirult és visszavonult érzékenységének csigaházába. Ernestine odafordult a feketeszakállúhoz :

— Aaron, gyerünk. Théodore ninesen formában. Startoljon maga. Tudja már. Na kezdje: Mint Bergson egyrészt a végletekig kifinomodott filozófiai ékesszólással, másrészt a legfogékonyabb intellektuális éleslátással oly kitűnően jegyzi meg...

Még nagyobb kacagás viharzott végig az asztalon és túlharsogta Ernestine befejező szavait is, a feketeszakállú nevető feleletét is.

— A filozófusainknak nem jól megy ma este — szólt oda lopva Paula Grahamnek.

— Filozófusok? Ezek nem a wickenbergi társasággal jöttek. Kik-mik ezek? Azt se tudom, hol lakik az isten.

— Ezek... — felelt habozva Paula — ...ezek itt laknak. Erdei madaraknak hívják magukat. Van egy tanyájuk nem messzi innen az erdőben, ahol semmit nem csinálnak, csak olvasnak és társalognak. Fogadni mernék, hogy Dick legfrissebb, katalogizálatlan könyvei közül ebben a pillanatban legalább ötvenet lehetne náluk megtalálni. Szabad bejárásuk van a könyvtárba. Majd látni fogja, hogy mászkálnak ki és be éjjel-nappal minden órában, a hónuk alatt rengeteg könyvvel, többek közt a legfrissebb illusztrált lapokkal is. Dick azt mondja, hogy nekik kell tulajdonítani, hogy az egész Pacific-partvidéken a legkimerítőbb és legmodernebb filozófiai könyvtár az övé. Hogy úgy mondjam, ezek az előkostolók, ők válogatják ki a számára az ilyesmit. Dicket ez nagyon mulattatja, azonfelül sok időt nyer velük. Tudja, Dick félelmes munkaerő.

— Ha jól értettem, ezek... ezeket Dick tartja, nem? — kérdezte Graham, mialatt gyönyörűséggel nézett bele azokba a kék szemekbe, amelyek egyenesen az övébe néztek.

Míg az asszony felelt, ő azzal volt elfoglalva, hogy a hosszú, barna szempillákban egy alig észrevehető bronz árnyalatot vegyen észre, amit talán a világítás okozott. Önkénytelenül feljebb pillantott a finomrajzú, barna szemöldökre és ott is megtalálta ezt a bronz árnyalatot. Még feljebb emelte tekintetét az asszony magasra tűzött hajára és ott még erősebben észrevette azt a bronzos valamit, ami sötét aranyhajáról csillogott. Az asszony mosolyának, szemének, fogának villámló ragyogása, amely gyakran felvillant, megkapta és megreszkettette. Ez bizony nem a tartózkodó határozatlanság vékony mosolya volt. Mikor mosolygott, egész lénye mosolygott, bőségesen vidáman; egész valója átalakult annak természetes kifejezésévé, hogy mi ez a nő belülről, és hogy valahol odabenn abban a bájos fejében mi lakhatik.

— Igen, — mondta — ezeknek nem gond a mindennapi vajaskenyér, amíg csak élnek. Dick nagyon gavallér, sőt talán erkölcstelen is, hogy semmittevésre biztatja az ilyen fajta embereket. Mulatságos hely ez, majd meglátja, ha belejött. Ezek olyan örök darabok, olyan járulékok, vagy mik. Mindig itt lesznek velünk, míg el nem temetjük őket, vagy ők el nem temetnek bennünket. Néha egyik-másik odébb áll — egy kis időre. Tudja, mint a macska. Olyankor Dick a szó szoros értelmében fizet, hogy visszakapja őket. Az a Terrence ott, Mc Fane Terrence, epikurens anarchista, ha maga is érti, hogy ez mit jelent. A légynek sem árt. Van egy kedvenc macskája, tőlem kapta, gyönyörű

tiszta perzsa faj. Gondosan ki szokta bolházni, de nem bántja a bolhákat, hanem egy bögrébe gyűjti és szabadon ereszti őket az erdőben, mikor nagyokat sétál, mert néha megúnja az emberi társaságot és a természettel közlekedik. Hát még tavaly. Valami bogár motoszkált a fejében, mindig az ábécével volt megakadva. Elindult Egyiptomba, persze egy garas nélkül. Az ábécét az eredete helyén szándékozott levezetni valamiből és így akarta megkapni azt a formulát, ami a kosmost megfejtí. Körülbelül Denverig jutott az apostolok lován. Ott valami munkászavargásba keveredett a szólásszabadság vagy valami efféle dolgában. Dick kénytelen volt ügyvédek fogadni, pénzbüntetést fizetni és mindent a világon elkövetni, hogy épségben hazahozza. Az a szakállas ott Hancock Aaron. Ő sem dolgozik, mint Terrence. A délről való. Azt mondja, hogy a családjában sohasem dolgozott senki, és hogy mindig akadnak parasztok meg bolondok, akiket nem lehet visszatartani a munkától. Azért van szakállja is. Az ő felfogása szerint borotválkozni szükségtelen munka, ennél fogva erkölcstelen. Emlékszem még, mikor Melbourneban először láttam. Az ausztráliai őserdőkből egy napbarnított vadember bukkant elénk. Úgy látszik, eredeti antropológiai vagy folklorisztikus, vagy milyen kutatásokat végzett. Dick már évekket ezelőtt megismerkedett vele Párizsban. Megmondta neki, hogy ha valaha visszavetődik Amerikába, élelemlről és lakásról nem kell gondoskodnia. Hát most itt van.

— És a költő? — kérdezte Graham, örvendő, hogy az asszony most megint beszélni fog egy darabig és ő tanulmányozhatja az arcán játszó mosoly gyors villanásait.

— Ó, Theo! Malken Théodore! Mi csak Leónak hívjuk. Ő sem akar dolgozni. A családjá régi kaliforniai család és borzasztó gazdag, de mikor tizenöt éves volt, a familia kitagadta őt és ő kitagadta a familiát. Azok azt mondják róla, hogy holdkóros, ő meg azt mondja róluk, hogy szegény örültek. Igazán figyelemreméltó verseket ír... ha ír. De inkább álmodozik és éldegél az erdőben Terrence és Aaron társaságában. Bevándorló zsidók tanításával foglalkozott San Franciscóban, mikor Terrence és Aaron maguk közé fogadták vagy megfogták, nem tudom. Már két éve van nálunk, és éppen most készülődik fölszedni a sátorfáját, pedig Dick képtelenül bőkezűen teljesíti minden kérdésüket és ők nem is nagyon főznek, csak olvasnak és beszélgetnek. Csak akkor esznek jól, ha lejönnek hozzánk, mint ma este.

— És az a hindu, az kicsoda?

— Az Hyal Dar. Az ő vendégük. Meghívták hárman, mint ahogy Aaron hívta meg annak idején Terrencet, és

aztán Aaron és Terrence meghívták Leót. Dick azt mondja, hogy nemsokára még három jön. Akkor aztán nálunk lesz a Madrono erdő Hét Bölcese. A tanyáju kegy olyan madronoerdőben van. Nagyon szép hely, egy hegyszorosban, források vannak ott... de igaz, Hyal Darról beszéltem. Forradalmár. Az itteni egyetemeken hányódott-vetődött, tanult Olaszországban, Franciaországban, Svájcban, indiai politikai menekült és két nagy csillag ragyog előtte: az egyik egy új szintetikus filozófiai rendszer, a másik felkelés az indiai angol uralom zsarnoksága ellen. Híve az egyéni terrornak és a közvetlen tömeg-akciónak. Ezért tiltották be a lapját, aminek Kadar vagy Badar, vagy valami ilyen címe volt, itt Kaliforniában. Egy hajszálon múlt, hogy nem deportálták. Most aztán itt van és a filozófiájának rendszerbe foglalásán dolgozik. Ő meg Aaron rémítően veszekszenek, persze filozófiai dolgokon.

Itt kifújta magát Paula és mindjárt mosolygott egyet.

— Elmondtam a magamét. Tekintse őket ismerőseinek. De még egy intő szót arra az esetre, ha még intímebben összejön velük, még pedig férfitársaságban: Hyal Dar teljesen antialkoholista, Malken Théodore poétikusan tud becsípni és egyetlen cocktailtól be is csíp, Hancock Aaron szakavatott borkóstoló, Mc Fare Terrence pedig nem igen tudja egymástól megkülönböztetni az italokat, de nem is nagyon válogatós, száz ember közül kilencvenkilencet biztosan az asztal alá iszik és józanul taglalja tovább az epikureus anarchizmust.

Valamit még megfigyelt Graham az étkezés folyamán. A bölcsészek Forrestet egyszerűen Dicknek szólították, Paula keresztnevükön szólította őket, ők azonban megadták a ház asszonyának a kellő társadalmi megszólítást. Ebben nem volt semmi erőltetett. A filozófusok, akik kevés dolgot tiszteltek a nap alatt, a munkát például nem, — önkénytelenül is egyformán elismerték bizonyos mértékben a Forrestné fölényét és a keresztnevét soha nem mondták ki. Ilyenekből hamar rájött Graham Evan, hogy Forrest Dick felesége a maga módja szerint demokrata és királynő tud lenni egyszerre.

Ugyanez látszott étkezés után a nagy szalónban. Paula akármilyen barátságos, sőt merész volt, senki sem élt ezzel vissza. Mielőtt a társaság elhelyezkedett, mindenkire volt szava és jobban sziporkázott a zabolátlan jókedvű szellemtől, mint akárki más. Egyik csoporttól a másikhoz, egyik sarokból a másikba csengett át a kacagása. És ez a kacagás elragadta Grahamet. Valami roppant kellemes, hullámos remegés hallatszott benne, ami minden eddig hallott kacagástól megkülönböztette. Ettől a kacagástól nem tudta

Graham figyelme követni az ifjú Wombold úr vitaszónoklatát arról, hogy Kaliforniának nem a japáni beözönlést kitiltó törvényre van szüksége, hanem éppen ellenkezőleg kétszázezer japáni kulira, akik elvégezzék Kalifornia földműves munkáját és kitekerjék a földbirtokosokat fenyegető nyolcórás munkaidő rémének a nyakát. Mint Graham megtudta, az ifjú Wombold úr nagy földbirtokörökös volt Wickenburg vidékén, aki büszke arra, hogy nem úszik az új idők divatjával és nem lép a birtokukon nem lakó földesurak sorába.

A zongora felől, ahol Mason Eddie képezte a lányok csoportjának középpontját, hangos rag-time zene és kuplé-éneklés hallatszott. Mc Fane Terrence és Hancock Aaron tüzesen összevitatkoztak a futurista zene fölött. Grahamet a japáni bevándorlási vitából Hyal Dar mentette ki, aki proklamálta, hogy Ázsia az ázsiaiaké és Kalifornia a kaliforniaiaké.

Paula a szoknyáját is felkapta siettében, olyan szabadjára eresztett jókedvvel szaladt végig a termen. Dick utána. El is csípte a feleségét, mikor az éppen a Wombold-csoport közé akart besiklani előle.

— Átkozott nő! — szidta Dick komikus haraggal. Aztán segített neki rábeszélni Hyal Dart, hogy táncoljon.

Hyal Dar megadta magát, faképnél hagyta Ázsia és az ázsiaiak sorsát és kezét-lábát hajigálva, kísértetiesen parodizálta a tangót, amelyről különben is kijelentette, hogy ez a modern tánc »harsonázó kulminációja«.

— És most, Vörös Felhő, — vezényelt Paula — énekeld el Grahamnek a makk-nótát.

Forrest még átkarolva tartotta a feleségét, készülvén, hogy végrehajtsa a kilátásba helyezett büntetést. Sötétén rázta a fejét.

— A makk-nótát! — kiáltott Ernestine a zongora melől. És a kiáltást Mason Eddie, meg a többi lányok is átvették.

— Kérlek Dick, kérlek, — mondta Paula — Graham az egyetlen, aki még nem hallotta.

Dick rázta a fejét.

— Hát akkor énekeld el az alanhalat.

— Elénekelem a Hegyi Fickó dalát, — szeszélyeskedett Dick, elkényeztetett csillogással a szemében. Dobbantott a lábával, ágaskodott, egészen jól utánózva Hegyi Fickót nagyot nyerített, megrázta sörényét és elkezdte kiabálni:

— Hallgassatok meg! Én vagyok a Szerelem! Én dobogok a dombokon!

— A makk-nótát! — szakította félbe rögtön és nyugodtan Paula. A hangjában megbújt egy kis acélosság.

Dick engedelmesen abbahagyta Hegyi Fickó dalát, de egyszersmind rázta a fejét, mint a csökönyös csikó.

— Van egy új nóta — mondta ünnepélyesen. — Rólam szól és rólad, Paula. A nishinamektől vettem.

— A nishinamek Kalifornia itteni részének a kihalt őslakói — magyarázta gyorsan Paula a mellette álló Grahamnek.

Dick néhány merevlábú tánclépést tett, ahogy az indiánok táncolnak, tenyerével csapkodta a lábaszárát és elkezdte az új dalt. A feleségét félkézzel tovább fogta.

— Én Aikut vagyok, az első nishinam ember. Aikut más szóval Ádám. Apám a farkas volt, anyám a hold. Ez pedig Yototowi, a feleségem. Ő az első nishinam nő. Apja a sáska volt, anyja a vadmacska. Az én szülőim után ők voltak a legjobb szülők. De csak ő utánuk. A farkas nagyon böles, a hold nagyon öreg. De ki hallott valami jót a sáskáról és a vadmacskáról? A nishinameknek mindig igazuk van. Náluk minden nőnek nagyon helyesen vadmacska volt az anyja, kicsi, ráncos, rosszkedvű, mérges, csikosfarkú vadmacska.

Itt az első férfiről és nőről szóló dalt a nők tiltakozása és a férfiak helyeslése szakította félbe.

— Ez itt Yototowi, más szóval Éva, — folytatta Dick, gorombán maga mellé rántva Paulát, hogy ezzel a vadak nyersségét illusztrálja — Yototowin nem sok néznivaló van. De ne ítéljete meg nagyon. Ennek a sáska és a csikosfarkú vadmacska az oka. Én Aikut vagyok, az első férfi. De az izlésemet ne kérdezzétek. Én vagyok az első ember és ő, akit megláttam, az első nő. Ahol csak egyet lehet választani, ott nincs nagy válogatás. Ádám ilyen helyzetben volt. Évát választotta. Yototowi az egyetlen nő volt számomra az egész világon, ennél fogva őt választottam.

És Graham Evan, amint hallgatta és nézte azt a kart, amely a háziasszony egész gyöngéd lényét birtokolva karolta át, hirtelen azt érezte, hogy valami rosszul esik neki és hivatlanul az a gondolat támadt benne, amit hangosan elhessegetett magától: Forest Dick szerencsés... nagyon szerencsés....

— Én Aikut vagyok, — énekelt tovább Dick — ez a nő az én harmatom. Az én mézes harmatom. Hazudtam nektek. Az apja nem volt sáska, az anyja nem volt vadmacska. Az apja a Sienák hajnala volt, az anyja a nyári keleti szél a hegyekben. Ők fogtak össze és a szellőből és a földből addig lehelték ki minden édességüket, míg a szerelmük párája a málnabokrok és a manzanilla-fák lombját ezzel a mézzel harmatozta meg. Yototowi az én mézhar-

mat-asszonyom. Hallgassatok rám! Én vagyok Aikut! Yototowi az én fürjtyúkom, az én szarvastehenem, az én lágy záporból és kövér termőföldből való viruló asszonyom. A gyenge csillagfény és a napfelkelte előtti hegyi pír szülte őt...

Itt Forrest újra felvette a természetes hangját, miután a rögtönzést megelégte.

— És ha gondoljátok, hogy az öreg, drága, kékszemű Salamon rólam is beszél egy kicsit, mikor az Énekek Énekét dalolja, hamar írjatok alá egy előfizetési ívet, hogy én külön megírjam a magam Énekeinek Énekét!

XI. FEJEZET.

Legelőször Masonné kérte Paulát, hogy játsszék, de Mc Fane Terrence és Hancock Aaron fosztották meg a ragtime csoportot a zongorától, és ők bízták meg Malken Theodort, mint piruló nagykövetet, hogy hozza el Paulát. Graham hallotta, mikor Terrence így szólt Paulához:

— Szeretném jobb belátásra bírni ezt a pogányt, azért kérném, legyen olyan szíves eljátszani a »Vízparti Gondolatok«-at.

— Utána pedig »A kenderhajú kislány«-t, ha lenne szíves, — kérte Hancock, a szóbanforgó pogány — ez majd az én igazamat fogja bizonyítani. Ez a vad kelta egy olyan ásatag elméletet állított fel a zenéről, amit már a barlanglakók is túlhaladtak, és még hozzá olyan romlatlanul buta, hogy ultramodernnek meri magát nevezni.

— Ó, Debussy, — nevetett Paula — még mindig rajta tusakodnak? Jó, megpróbálom megközelíteni. De nem tudom, mivel kezdjem.

Hyal Dar is segített a három bölcsnek leültetni Paulát a hangverseny-zongorához, amely Graham ítélete szerint nem volt túlnagy ehez a nagy szobához. Paula leült, miután a filozófusok elvonultak a zongorától arra a helyre, ahonnan nyilván máskor is szokták hallgatni a zenét.

Az ifjú költő messze a zongorától hasra feküdt egy nagy medvebőrön és ujjait annak szőrébe mélyesztette. Terrence és Aaron kényelmesen elhelyezkedett egy párnázott ablakmélyedésben, elég közel egymáshoz, hogy titokban oldalba tudják bökní egymást, ha Paula majd vitájuk szóbanforgó pontjait fogja interpretálni. A lányok hanyag, színes csoportokban heverésztek a széles kereveteken, vagy kettesével, hármasával üldögéltek a nagy koa-fa karosszékek ülőjén és karján egymás mellett.

Graham Evan már indult, hogy Paula mellett elfog-

lalja a kottaforgató tisztét, de látta, hogy Hyal Dar ugyanekkor már el is foglalta ezt a hivatalt. Ő tehát nyugodt és érdeklődő pillantással vette szemügyre az egész képet. A zongorát, amely a szoba végén egy ívelt falkiképzésben állott, így ügyesen mintegy akusztikai hangszekrénybe helyezték. A vidámság és ingerkedés elhallgatott. Persze, gondolta Graham, az asszonykának megvan a maga játékmodora és tehetséges zongorásnak tartják. Éppen ezért csökönnyösen előkészítette magát, hogy csalódni fog.

Ernestine, aki egy közeli széken ült, előre hajolva súgta oda neki:

— Mindent tud, amit akar. És nem is nagyon töri magát. Leschetitzkytól és Carreno Teréztől tanult, tudja és ragaszkodik az ő módszerükhöz. De nem is játszik nőiesen. Csak hallgassa meg.

Paula kis akkordokat és futamokat fogott a felső regiszterekben. De bármily kifogástalanok voltak ezek, Graham megmaradt annál, hogy csalódni fog. Játék előtt ilyen bevezető kis billentyű-futkosást eleget hallott már ragyogó technikájú, de közepesen muzsikális zongorásoktól. Arra semmi esetre sem volt elkészülve, hogy Paula éppen Rachmaninoff erőteljes préludejét fogja játszani, amit ő jól eddig csak férfiakról hallott.

A két csengő kezdő-taktust Paula mesteri módon, férfiasan kapta ki a zongorából; úgy tetszett, mintha fel-emelné az egész zongorát és a zengő húrozatot a két kezével, a férfiaság erejével és biztosságával. És aztán a következő andante tisztaságába és végzetetlen légységába úgy szökken le, vagy úgy zuhant le — Graham nem tudott a két szó között választani — ahogy csak férfiak tudnak zongorázni.

És Paula játszott tovább. Erejét és nyugalmát nem lehetett kinézni abból a kicsi, szinte gyerekes nőből, akit Graham félig lehúnyt pillái alatt látott a nagy zongora ébenfaperemén túl. Paula éppen úgy uralkodott ezen a zongorán, mint sajátmagán, vagy akár a zeneszerzõn. És Graham megállapította, hogy az asszony billentése határozott és parancsoló, mikor a prélude az elhaló akkordokban elmúlt, fájdalmas emlékével teli erejének, amely mintha még a levegõben remegett volna.

Mialatt Aaron és Terrence izgatott suttogással vitakoztak az ablakmélyedésben, Hyal Dar pedig Paula utatísására másik kottát keresett, az asszony Dickre nézett, aki az enyhe világítású lámpákat gyujtotta fel, mignem Paula a kellemes ragyogás valóságos oázisában ült ott és ruhájának, hajának sötétes aranya egyaránt felragyogott.

Graham figyelte, mennyire nagyobbá nõtt a nagy szoba

a megsokasodott árnyékoktól. Hat-hét méter hosszú volt, rakott kőfalból másfélemelet magasban famennyezetbe ment át és közepén keresztül a mestergerendáról galléria függött, arról pedig mindenféle vadállati prémek lógtak, oaxakai és ecuadori kézfonású szőnyegek, meg a déli Pacific-szigetektől való, tilott fahéjból csinált, növényi nedvekkel festett rostos takarók. Graham tudta, mit ábrázol ez: középkori kastély ünnepi termét. A stílus-érzéke szinte heves hiányát érezte a nagy terített asztalnak, amelynek felső részén ezüst, alsó részén cinn a holmi, alatta pedig komondorok acsarkodnak a ledobált esontók felett.

Később, mikor Paula éppen elég Debussyt játszott, hogy új hadianyaggal lássa el Terrencet és Aaront, Graham néhány élénk percig muzsikáról beszélgetett vele. Paula a zeneelmélet olyan jó ismerőjének bizonyult, hogy Graham észre sem vette, máris belesodródott a saját kedvenc elméletének a kifejtésébe.

— Így tehát — vonta le a végkövetkeztetést — a zene igazi pszichikai tényezőjének háromezer évre volt szűksége, hogy a nyugati lélekbe bevésődjék. Debussy sokkal közelebb jut a... mondjuk: Pythagoras idejének elmékedtető és szuggesztív tisztaságához, mint elődei közül akárki...

Paula itt félbeszakította az összefoglalást: odaintette az ablakmélyedésben háborúskodó Terrencet és Aaront. Mikor odajöttek, még mindig vitatkoztak. Terrence hevesen kérdezte:

— Na és? Fogadjunk, hogy nem tud kiragadni Bergsonból egy zenére vonatkozó gondolatot, amely világosabb, mint a Nevetés Elméletének többi gondolata, amely egyáltalában nem világos.

— Hallgassanak ide, — szólt ragyogó szemmel Paula — van egy új prófétánk. Hallgassák meg ezt az urat. Méltó ellenfél mind a kettőjük számára. Egyetért magukkal abban, hogy a zene a vér, a vas, a számok világától való menekülés, hogy a gyengéd lelkek, az érzelmes lelkek, a magasröptű lelkek a világ durva köznapiságából a ritmus és rezgés túlvilágának andalító álmaiba emelkednek...

— Ez atavizmus, — hörgött Hancock Aaron — Terrence barlanglakói, félmajmai és ősi cölöplakói csináltak ilyesmit...

— Várjon csak, — uszította Paula — ezek az ő következtetései, rendszerei, érvei. És lényegesen ellentmond a maga álláspontjának. Idézte Patert, hogy »minden művészet törekvési iránya a zene«...

— Ez tisztára özönvíz előtti, mikroorganikus okoskodás,

— vágott közbe Aaron — a sejt-elemek reakciója a napfény hullámhossz váltakozó behatására, minden népdal és rag-time alapja. Terrence éppen ezen végzi az ő okoskodását és ezzel teljesen nevetséges lesz a hencegésével együtt. Hát most hallgasson ide. Ki fogom mutatni...

— Várjon csak, — szólt Paula — Graham úr azzal érvel, hogy az angol puritánság a zenét, az igazi zenét, századokra elfojtotta...

— Úgy van — mondta Terrence.

— És hogy Angliának ahoz, hogy elérkezzék a ritmus érzéki gyönyöréhez, előbb Milton és Shelley...

— A metafizikus Shelley — szólt közbe Aaron.

— De lírai metafizikus, — tette hozzá azonnal Terrence — remélem, Aaron, ezt maga is elismeri.

— És Swinburne? — kérdezte Aaron újabb érvek tömegét sejtetve.

— Ő azt mondja, — provokálta őket tovább Paula — hogy Offenbach a Sullivan előfutárja volt. És Offenbach elődje Auber volt. Ami pedig Wagnert illeti, kérdezzék meg. Kérdezzék csak meg...

És Grahamot sorsára hagyva megszökött. És Graham utána nézett, figyelte utánozhatatlan térdmozdulatát, amely a ruhát emelte, mikor odalépett Masonnéhoz, hogy bridge-játékosokat hozzon össze. Terrence hangját alig is hallotta Graham:

— Azt leszögezhetjük, hogy a görögök minden művészetének inspiráló alapja a zene volt...

Később, mikor a két böles teljesen belefeledkezett annak heves megvitatásába, hogy vajjon Berlioz vagy Beethoven művei fejeznek-e ki mélyebb intellektust, Graham módját lelte, hogy odébb álljon. Nyilván azzal a céllal, hogy megint megtalálja a háziasszonyt. De Paula két lányhoz csatlakozott, akik egy karosszék suttogó, nevetgélő menedékébe zárkóztak el, a társaság legnagyobb része pedig nyakig ült a bridgeben. Így aztán Graham egy csoportba vetődött, amelyet Forrest Dick, Wombold úr, Hyal Dar és az Állattenyésztési Közlöny munkatársa alkottak.

— Igazán sajnálnám, ha nem jöhetne velem, — mondta Dick az újságírónak — csak egy napról van szó. Szeretném itt tartani holnapra.

— Lehetetlen, — felelte az — de el kell intéznem Santa Rosát. Burbank egy egész délelőttöt ígért nekem és ön tudja, hogy ez mit jelent. Pedig tudom, hogy a Közlöny örülne, ha beszámolót kapna a kísérletről. Nem mondhatná el most... röviden, csak egész röviden? Itt van Graham úr. Bizonyosan őt is érdekelni fogja.

— Újabb vízművek? — kérdezte Graham.

— Nem, — felelte Wombold úr — egy eszeveszett próbáról van szó: reménytelenül nyomorult farmerekből jó farmereket csinálni. Én azt állítom, hogy minden mai farmer, akinek nincs saját földje, éppen a föld hiányával bizonyítja, hogy nem érti a dolgát.

— Sőt, — szólt közbe Hyal Dar, nyomatékkal a levegőben rázva keskeny ázsiai ujjait — éppen ellenkezőleg. Az idők változtak. A rátermettség impliciten már rég nem jelenti a birtoklást. A kísérlet ragyogó, a kísérlet herikus. És sikerülni fog.

— Mi az, Dick? — kérdezte Graham — mondd el!

— Ó, semmi az egész, jelentéktelen apróság, — felelte könnyedén Forrest — a legvalószínűbb, hogy nem jön ki belőle semmi, ámbar éppen úgy megvannak a reményeim...

— Jelentéktelen apróság? — szakította félbe Wombold. — Tizenkétezer hold elsőminőségű mélyen fekvő földet odaadni egy csomó kátyuba jutott embernek, hogy hízzanak fel, hogy méltóztassanak farmerkedni, külön fizetéssel és ellátással!

— Csak arról az ellátásról van szó, amit a föld megterem; — javította ki Dick — szóval elmondom világosan az egészet. A Sacramento folyón innen kihalítottam tizenkétezer holdat.

— Gondolj a lucernára, ami ott meglermett és amire szükséged van! — szólt közbe megint Wombold.

— A kotrógépeim kétszer is lesztek onnan a tavalyi iszapot. A helyzet az, hogy énszerintem a nyugat, meg az egész világ rá kell hogy jöjjön az intenzív termelésre. Az úttörő munkából ki akarom venni a részemet. A tizenkétezer holdat felosztottam ötvenholdas parcellákra. Meg vagyok győződve, hogy mindegyik parcella nemcsak el tud tartani kényelmesen egy családot, hanem még hat százalékot hoz is.

— Ha kiosztotta, az kétszáznegyven családot jelent — számolta a Közlöny embere — és ha családonként öt családtagot számítunk, az ezerkétszáz lelket jelent.

— Nem egészen, — szólt Dick — néhány parcella már le van foglalva és ennél fogva csak valamivel több mint ezerszáz jön ki. De reméljük a legjobbat. Néhány bő esztendő és akkor hat lelket lehet számítani egy család átlagára. Mi úgy reméljük.

— Kik azok a mi? — kérdezte Graham.

— Ó, egy mezőgazdasági szakértő bizottságom foglalkozik a dologgal. A magam emberei, kivéve Lieb professzort, akit a Szövetséges kormánytól kaptam kölcsön. Már most a lényeg ez: a parcellások kötelesek egyéni felelősséggel úgy farmerkedni, ahogy a mezőgazdasági módszerünket mi

mindegyiknek kijelöljük és megmagyarázzuk. A föld mindenütt teljesen egyforma. Egyik parcella úgy hasonlít a másikhoz, mint egyik tojás a másikhoz. A parcellák gazdasági eredménye elég értelmes nyelven fog beszélni. Az egyes farmereknek hanyagságból vagy ostobaságból eredő hibáit, amelyeket az egész tizenkétezer hold átlaga nyilvánvalóvá fog tenni, nem tűrjük. Aki hibás, arra rábizonyít a többiek átlaga. És az pusztul. A számítás tiszta. Egyik farmer sem kockáztat semmit. Ha számítja azt az élelmet, amit termel és maga és családja felé, számítja továbbá az évi ezer dollár készpénzfizetést, akkor akár buta, akár okos, és az esztendő akár rossz, akár jó, neki biztosan megvan a havi száz dollárja legalább. A butát és alkalmatlant ki fogja szorítani az okos és ügyes. Ez az egész. Így fogjuk megmutatni, hogy kell intenzíve termelni büntetés terhe alatt. És még többről is van szó, mint a garantált készpénzfizetésről. Mikor a fizetését megkapta, minden jövedelméből köteles nekem hat százalékot leadni. És ha többet adott le, mint a fizetése, az összes hat százalékokat neki adom vissza.

— Ami azt jelenti, — mondta a Közlöny embere — hogy minden farmer, aki ember a talpán, éjjel-nappal dolgozni fog, hogy pénzt csináljon. Miért ne? Százdolláros állások nem teremnek minden bokorban. Az Egyesült-Államok átlagos farmere a saját földjéből nem tud kihozni tiszta ötven dollárt havonta, pláne ha számba vesszük azt a pénzt, ami különben is járna neki a munkafelügyeletért vagy a közvetlen személyes munkáért. Az arravaló ember nagyon természetesen le fogja dolgozni a kezét, hogy az ilyen kereseti alkalmat megtarthassa és utána fog nézni, hogy a családjának minden tagja is megtegye a magáét.

— Az egyetlen kifogásom éppen erre vonatkozik, — jelentette ki Mc. Fane Terrence, aki éppen most csatlakozott a csoporthoz, — az ember mindig csak azt az egyet hallja, hogy dolgozni. Ez elriasztó gondolat, ez a dolgozás, hogy mindegyik a maga ötven holdján tesz-vesz, töri magát reggeltől estig, estétől reggelig... és ugyan miért? Egy kis húsért, egy kis kenyérért és talán egy kis vajért a kenyérre. És ezt minek? Hát hús, kenyér és vaj mindennek a vége, az élet értelme, a lét célja? Ahogy az igásló elpusztul, úgy ez az ember is egy veszélyes élet után fog meghalni. Milyen cél lesz ezzel betöltve? Kenyér, hús, vaj? Ez az egész? A teli has és a menedék a hideg ellen, míg a test bele nem zuhan a gödör sötét homályába?

— De Terrence, — vetette ellen Forrest Dick — hiszen maga is meg fog halni.

— De az én életem — felelte rögtön Terrence — a he-

nyeség dicső élete! A csillagok és virágok órái a zöld fák alatt a fűben suttogó szellővel! A könyveim, a bölcselőim és azoknak a gondolatai! Szépség, muzsika, minden művészet minden enyhülése! Micsoda? Ha majd én elvesztem a sötétbe, én jól éltem és megkaptam az életemért a jutalmat! De ezek a maga ötvenholdas kétlábú igavonói! Reggeltől estig fáradás és lihegés, az ingük hátán verejték, ami oda is szárad, mint a kazánkö, hús és kenyér a hasukban, tető, amin nem esik be az eső, egy csomó kölyök, aki utána tovább éljen, élje a robotnak ugyanazt az állati életét, hogy megtömhesse a gyomrát ugyanolyan hússal és kenyérrrel, hogy reszeltesse a hátát ugyanazzal a verejtékes inggel és elmuljon ő is úgy, hogy nem tud a világból egyebet, mint húst, kenyeret és talán, talán egy kis vaját.

— De valakinek csak kell dolgozni, — szólalt fel Wombold úr méltatlankodva — hogy ön henyélhessen.

Terrence komoran felett:

— Igaz. Szomorú, de igaz. — Aztán lehajtotta fejét. — És köszönöm a jó istennek ezeket az igavonó barmokat, akik vonszolják és hajtják az ekét a földeken, ezeket a denevérszemű, vaksi bánya-barmokat, akik fejtik a szennet meg az aranyat, köszönöm mindezeket az ostoba paraszt állatokat, akik révén puha maradhat a kezem és akik megadják a hatalmat az olyan derék gyerekeknek, mint itt ez a Dick, aki rám mosolyog és megosztja velem a prédát és meghozatja nekem a legújabb könyveket és helyet ad nekem az asztalánál, amelyet az ilyen kétlábú munkabarmok tesznek gazdaggá és helyet ad a tűzhelyem mellett, amelyet ugyanezek a barmok építettek és viskót és ágyat ad nekem az őserdőben a madrono-fák alatt, ahová a munka sohasem tolja be a maga utálatos fejét.

Graham Evan nem nagyon sietett ágyba ezen az estén. A nagy ház is, az apró asszony is szokatlanul hatott rá. Ahogy ott ült az ágy szélén félig levetkőzve és kiszívott egy fapipa dohányt, visszaidézte emlékezetébe Forrestnét, végiggondolt az elmúlt tizenkét órán és maga elé gondolta, ahány különféle formában látta eddig: az asszonyt, aki muzsikáról beszélgetett vele és aki elragadta a játékaival; aki vitába csalta a bölcséket, aztán otthagya őt és elment bridge-asztalokat szervezni a vendégek számára; aki a nagy karosszékben olyan gyerekesen gubbaszkodott, mint mellette a két kislány; aki az energia rejtett erejével elhallgattatta a Forrest kiabálását, mikor az a Hegyi Fickó dalának előadásával fenyegetett; aki a fürdőmedencében olyan rettenthetetlenül ülte meg a fuldokló paripát, pár órával később pedig személyében is, ruhájában is egészen

másként, mint egy álom lépett be az ebédlőbe, hogy a vendégsereggel találkozzék.

A nagy ház pedig, minden értékes csodájával és bizarr különösségével együtt, versenyre kelt a Paula figurájával, hogy a fantáziáját foglalkoztassa. Újra, meg újra, aztán megint újra látta maga előtt a Hyal Dar vékony ujjait, amint érvelve gesztikulálnak a levegőben, Hancock Aaront fekete oldalszakállával, amint bergsoni tételeket hirdet, Mc Fane Terrence rojtos kabátujjait, amiért hálát ad az istennek a kétlábú igavonó barmokért, amelyek lehetővé teszik, hogy henyélhessen a Forrest Dick kosztján és a Forrest Dick madrono-fái alatt.

Graham kiverte a pipáját, utoljára végigfuttatta a pilantását a vendégszobán, amely a modern kényelem tetejét nyújtotta, aztán lecsavarta a villanyt és az éber sötét-ségben hűvös pálmák közt találta magát. Megint hallotta felcsendülni Forrestné kacagását, megint próbálta kifejezni magának ezt az asszonyt az ezüst, az acél és az erő szavaival, és a sötétben megint felbukkant előtte a Paula ruhájának az az utánozhatatlan, emelő térdmozdulata. A ragyogó látomás már szinte terhére volt, annyira nem tudta magától elhessegetni. Minduntalan visszatért és kigyult előtte fények és színek élőképében, amelyről tudta, hogy fantázia csupán, de amely folyton a valóság illúzióját akarta elhíttetni.

Látta a lovat és lovast a víz alá tűnni és újra felbukni és a hab csapása és a paták rugkapálása közepette a női arcot, amely nevetett, mikor a haja összefolyt a mén vízben-gomolygó sörényével. És felcsengtek a fülében a prelúde zengő kezdő-taktusai, mikor Rachmaninoff legragyogóbb tisztaságú zenéje felett látta azokat a finom kezeket, amelyek a lovat kormányozták.

Elalváskor a gondolatai a fejlődés azon processzusa felett való csodálatába kalandoztak, amely az ősi porból és sárból a nő tündöklő, dicső testét és lelkét tudta formálni.

XII. FEJEZET.

Másnap reggel Graham többet is megismert a nagy ház szokásaiból. Hallode, aki némely apró részletbe már előző nap bevezette, mára már tudta, hogy a vendég felébredés-kor ágyban hajt fel egy csésze kávé, de utána jobban szeret asztalnál reggelizni. Hallode nem is mulasztotta el figyelmeztetni, hogy az asztalnál való reggelizés nem rendszeres dolog, nincs időhöz kötve, aki reggelizni akar, az hét és kilenc között akkor ül le, amikor akar. Ha ló

kell neki, vagy úszni akar, vagy autózni, vagy akármilyen szerszámot vagy alkalmatosságot, egy szavába kerül: Hal-lode nyomban elintézi.

Graham fél nyolckor lépett be a reggelizőterembe. Éppen jókor, hogy elbúcsúzhassék a Közlöny munkatársától és az idahói ügynöktől. Ezek már megreggeliztek és készülődtek a telep egyik autójára, amelynek reggeli járata Eldorádóban elérte a sanfranciscói reggeli vonatot. Egyedül ült le tehát. A nagyszerű kínai inas felszólította, hogy rendeljen, amit csak parancsol. Első óhajtása mingyárt teljesült is: jeges sherrybe hűtött szőlőt kapott, amelyről az inas büszkén jegyezte meg, hogy a telepen termett. Aztán fejét rázta a kaliforniai divatú reggeli egyéb cikkeire, a különféle lisztpépekre és levesekre, ellenben lágy tojást és sonkát rendelt. Ekkor Wainwright Bert toppant be, látható színészkedéssel játszván a merő véletlent, mert öt perc mulva főkéntében és étvágygerjesztő pongyolában belépett Desten Ernestine és kifejezte meglepetését afelett, hogy a korán reggelizők ilyen tömegét találja itt.

Később, mikor éppen mind a hárman felkeltek, Desten Lute és Wainwright Rita érkeztek reggelizni. Graham billiárdozni ment Berttel. Játék közben értesült Forrest Dicknek arról a szokásáról, hogy sohasem jön asztalhoz reggelizni, hogy hihetetlen korán már dolgozik az ágyában, hat órakor kávézik és csak kivételes alkalmakkor jelenik meg a vendégei között fél egy előtt. Ami Forrest Paulát illeti, mesélte Bert, ő rossz alvó és későn kel, kilincstelen ajtó mögött lakik a maga külön nagy épületszárnyában, és a titkos folyosót még ő, Bert, is csak egyszer látta. Paulát nagyon ritkán látták fél egy előtt megjelenni, néha még akkor sem.

— Tudja, — mesélte Bert — Paula egészséges és erős és minden, de már álmatlansággal született. Mindig rosszul alszik. Már kisbaba korában sem tudott aludni. De ő nem törődött vele soha, mert nagyon erős akarata van és nem engedi, hogy az álmatlanság rámenjen az idegeire. Ha az idegei okoskodnak, akkor persze ideges. Csakhogy ahelyett hogy elkezdene megvadulni, ő csak azért is le akar csillapodni és le is csillapodik. Azokat az éjszakáit, mikor az idegeivel küszködik, az ő fehér éjszakáinak nevezi. Megesik, hogy csak hajnalban alszik el, sőt reggel kilenckor, vagy tízkor; akkor egyhuzamban végigalussza az egész napot és olyan frissen jön le a dinerhez, hogy no.

— Szervezet dolga, azt hiszem — vélte Graham.

Bert bólintott.

— Ezer nő közül kilencszázkilencvenkilenc nem tudná megcsinálni. De ő meg. Ő nagyon jól megvan így és ha

nem tud aludni egyszer, kialussza magát máskor és el van intézve.

Wainwright Bert még beszélt egyetmást a háziasszonyról és Graham hamarosan megállapította, hogy a fiatalember a régi ismeretség előjogai ellenére is nagy és félénk tiszteletet érez a Paula fensőbbsege iránt.

— Nincs senki a világon, — folytatta Bert — aki le nem vetné az utolsó ingét, ha Paula akarja. Férfi, asszony, úr, szolgál, akármilyen rangú, az mind már eleve a teljes hódolattal egyenlő, ha Paula nagy és parancsoló akar lenni. És nem tudok rájönni, hogyan csinálja. Lehet, hogy valami kifejezés, ami megjelenik a száján, vagy mit tudom én, micsoda... mindenesetre érvényt tud szerezni ennek a valaminek és mindenki jól megérti.

— Olyan a... a lénye — vélte Graham.

— Ez az! — bölintott Bert. — Olyan a lénye. Megcsinálja és megvan. Az ember valami hüvöset érez valahogyan, nem tudom, miért. Lehet, hogy azzal az önuralommal tud ilyen biztos és nyugodt lenni, amit hosszú álmatlan éjszakákon tanult meg, mikor összeszorította a fogát és nem panaszkodott. A papírforma például az volna most, ha ma éjszaka le se tudta volna húnyni a szemét: tudja, az izgalom, a sok vendég, a Hegyi Fickó fuldoklása, miegymás. Azonban mindenféle olyan dolog, amitől a legtöbb nő nem tud aludni, mint életveszedelem, tengeri vihar, meg más ilyesmi, — Dick azt mondja, hogy Paulát nem érinti. Dick azt mondja, hogy Paula úgy tud aludni, mint a kis baba, mikor a várost, ahol van, bombázzák, vagy a hajót, amin van, az a veszedelem fenyegeti, hogy a szél a parthoz csapja. Paula egy csoda, annyi szent. Próbálja meg, biliárdozzon vele egyszer. Karambolt. Majd meglátja.

Kicsit később Graham és Bert csatlakoztak a lányokhoz a nappaliban. Graham a rag-time, a tánc és csevegés következő órája alatt egy pillanatig sem érezte szünni valami elhagyatottság, hiány érzését és azt a vágyat, hogy a háziasszony valahogyan hirtelen és váratlanul belépjen közéjük a nyitott ajtón.

Ezután nyergeltette az Altadenát. Vele ment Bert egy Mollie nevű telivér kanca hátán. Graham két óra hosszat tanulmányozta a telep tejjgazdaságát és pontosan érkezett vissza, hogy megtartsa az előre megbeszélt találkozót Ernestine-nel a tennispályán.

A lunchednél olyan sóvársággal foglalt helyet, amit nem lehetett teljesen erős étvágya számlájára írni és határozott csalódást érzett, mikor a háziasszony nem jelent meg.

— Fehér éjszakája van — gyanította Forrest Dick,

És még pár részlettel hozzájárult ahhoz az előadáshoz,

amelyet Bert tartott volt Paula szervezetének a normális alvásra való alkalmatlanságáról.

— Kérlek, már több éves házások voltunk és még sohasem láttam alva. Tudtam, hogy aludni is szokott, de sohasem láttam. Egyszer három nap és három éjjel a szemét sem húnnya le és az egész idő alatt kedves és vidám maradt és mikor végre elaludt, csak a kimerültség miatt tudott aludni. Ez akkor volt, mikor a Tovább kikötött a Carolina-szigeteknél és az egész lakosság nekilátott, hogy elkergessen bennünket. Nem a veszedelem tette; nem volt ott semmi veszedelem. Hanem a zaj. Meg az izgalom. Paula nagyon intenzíven élte át a dolgokat És csak mikor már úgyszólván mindenem túl voltunk, akkor láttam először életemben aludni.

A délelőtt folyamán új vendég érkezett, bizonyos Ware Donald, akivel Graham a lunchnál találkozott. Úgy látszott, hogy mindenkit jól ismer, mint aki sokszor vendége a nagy háznak. Graham kihámozta a beszélgetésből, hogy ifjúkora ellenére a Pacific-vidék egy igen jónevű hegedűművésze.

— Nagyon szerelmes Paulába — mondta Ernestine Grahamnek az ebédlőből kimenet.

Graham összeráncolta a szemöldökét.

— Ó, Paula nem haragszik, — nevetett Ernestine — mindenki beleszeret, aki csak idejön. Ő már megszokta. Roppant kedvesen tudja észre nem venni a szimptomákat, elszórakozik rajtuk és a legjobbat hozza ki belőlük. Dick nagyszerűen mulat rajta. Nem lesz itt egy hete még és maga is így lesz vele. Ha nem szeret bele, valamennyien példátlanul meg leszünk lepetve. Azonkívül ha nem szeret bele, megsérti a Dick érzéseit is. Ő az ilyet magától értetődő dolognak tartja. Már megszokta. És ha egy szerelmes, büszke férj megszokik ilyesmit, rémesen rosszul esik neki látni, hogy a feleségét nem méltányolják.

— Ó istenem, ha ezt várják tőlem, akkor azt hiszem, kénytelen leszek vele, — sóhajtott Dick — csakhogy én azt, amit mindenki csinál, éppen azért gyűlölöm, mert mindenki csinálja. De hát ha így szokás, hát így szokás, rendben van. Igaz, hogy ilyen sok szép lány között nagyon nehéz lesz a dolgom.

Nagy szürke szemében volt valami csúfolódó fény, ami annyira megkapta Ernestinet, hogy mélyen belenézett a férfi szemébe, rájött, hogy mit csinál, lesütötte a pillantását és elpirult.

— A kis Theo is, az a tegnap esti költő, emlékszik, úgy-e, — fecsegett tovább azzal az átlátszó célzattal, hogy kievickéljen a zavarából — örülten szerelmes Paulába. Hallot-

tam, mikor Hancock Aaron valami szonett-ciklussal ug-ratta. Nem nehéz kitalálni, mi ihlette meg. És Terrence, tudja, az az ír ember, az is szép csendesen szerelmes belé. Muszáj nekik, nem tehetnek róla. Maga elítéli őket?

— Forrestnének ez mind jár — mondta Graham, bár valahogyan rosszul esett neki, hogy a haszontalan fejű, ábéce-rajongó epikureus anarchista, aki hivalkodik azzal, hogy henyél és más kenyerén él, szerelmes lehet az apró asszonyba, ha mingyárt szép csendesen is.

— Neki kijár minden férfi ember csodálata, — folytatta nyugodtan — keveset láttam még belőle, de máris mondhatom, hogy nagyon jelentékeny és végtelenül bájos asz-szony.

— Féltestvérem, — büszkélkedett Ernestine — pedig úgy-e el se lehet képzelni, hogy egy csöpp közös vér is van bennünk. Ő annyira más. Ő egész más, mint akármelyik Desten, mint akármelyik lány, akit életemben láttam, az igaz, hogy lánynak nem is lehet mondani. Tudja, már har-minennyole...

— Ejnye, kis cica... — szólt közbe Graham.

A csinos kis szőke meglepetve és elámulva nézett rá, nyilván egyáltalában nem értette a Graham félbeszakítását.

— Karmol a kis macska — mondta Graham tréfás rosz-szalással.

— Ő, — kiáltotta Ernestine — maga teljesen félreértett. Majd meglátja, mi itt nagyon nyiltak vagyunk. Mindenki tudja, hogy Paula hány éves. Ő maga szokta elmondani. Én is megmondom, tizenennyole vagyok, na hát. És most, amiért így viselte magát, meg fogja mondani, hogy maga hány éves.

— Mint Dick — felelte Graham rögtön.

— Ő pedig negyven! — kacagott diadalmasan a kis-lány. — Nem jön úszni? Azt hiszem a víz rettenetes hideg. Graham a fejét rázta.

— Lovagolni megyek Dickkel.

A kis lány arca a tizenennyole esztendő nyiltságával bo-rult el.

— Ja persze. Megint azok az örökös műtrágyák, meg domboldalfejtések, meg turbinák...

— De mondott valamit Dick öt óráról, meg fürdésről...

A lány arca vidáman felragyogott.

— Akkor találkozunk a medencénél. Ugyanaz a társaság bizonyosan. Paula is öt órára mondta a fürdést.

Mikor egy hosszú árkád alatt elváltak, hogy Graham a toronyszobába menjen és ott a lovagláshoz átöltözzék, Ernestine megállt és visszaszólt:

— Nézze, Graham...

A férfi szolgálatkészen visszafordult.

— Higyje el, nincs semmi szükség, hogy beleszeressen Paulába. Én azt éppen csak úgy mondtam.

— Nagyon, nagyon fogok vigyázni — mondta Graham ünnepélyesen, de volt valami tréfás a szemében, mikor ezt kijelentette.

Mindazonáltal meg kellett állapítania magában, mikor ment a szobája felé, hogy Forrest Paula bája, vagy ennek messzi, tündéri csápjai már eljutottak a lelkéig és kezdenek köréje fonódni. Nagyon jól érezte magában, hogy szívesen lemondana most erről a lovaglásról, és szívesebben volna együtt az asszonnyal, mint régi jó barátjával.

Mikor kilépett a házból és a pányvakarók felé tartott a vén tölgyek alá, sóváran kutatott, nem látja-e a háziaszszonyt. De csak Dick volt ott, meg a lovasz, bár az árnyékban dobogó sok nyergelt ló lehetőségekkel kecsgett. Mégis végül Dick meg ő egyedül lovagoltak el. Dick kiválasztotta a lovát: egy élénk, telivér pejcsödört, hátán kis ausztráliai nyereggel, oldalán acélkengyellel, szájában egy zablával és kettős szárral.

— Nem tudom, mi a Paula programja, — mondta Forrest — eddig még nem bújt ki, de később mindenesetre úszni fog. Ott majd találkozunk vele.

Graham örömmel élvezte a lovaglást, ámbár nem egyszer rajtakapta magát, hogy a karkötő-óráját nézi, vajjon mennyi idő van még hátra öt óráig. Itt volt a juhok ellési ideje és ők egyik karám után a másik mellett lovagoltak el. Hol egyik, hol másik szállt le a lóról lábra állítani ezeket a gömbölyübbnél gömbölyűbb és nagyszerű Shropshire- és Rambouillet-Merino-fajokat, amelyek annyira reménytelenül az emberi szelekció származékai voltak, hogy széles hátukról képtelenek voltak saját erejükkel felkászolódni, ha elestek, és gyámoltalanul kapáltak négy lábukkal az ég felé.

— Alaposan dolgoztam, hogy kihozzam az amerikai merinót; — mondta Dick — hogy megadjam neki a fejlett lábat, az erős hátat, a jól formált bordát, a csontozatot. A régi hazai tenyészetnek nem volt meg a szilárd váza. Üvegházban nevelt, manikürözött fajta volt az.

— Nagy dolgokat csinálsz, — biztosította Graham — gondolj csak az idahói szállítmányodra. Az magától beszél.

Forrest Dick szeme csillogott, mikor felelt:

— Idahón már túl vagyok. Akármilyen hihetetlenül hangzik és akárhogy bocsánatot kérek a hencegésért, Michigan és Ohio mai nagy juhtelepei elbújhatnak az én kaliforniai tenyésztésű Rambouillet-juhaim mellett. Vedd Ausztráliát. Tizenkét évvel ezelőtt eladtam három nyáját

háromszáz dollárjával egy idevetődött jövevénynek. Hazavitte és megmutatta őket, aztán eladta nyáját ezer dollárjával és nálam rendelt még egy szállítmányt. Ausztrália sohasem fogja megbánni, hogy a világra jöttem. Ők ott azt mondják, hogy a lucerna, az artézi kutak, a fagyasztott húst szállító hajók és Forrest gazdasága háromszorozták meg a gyapjú- és juhhús-termelést.

Visszamenet egészen véletlenül Mendenhallal, a lótenyésztési igazgatóval, találkoztak. Ez elvitte őket egy oldalt eső legelőrészre, amelyet fás szakadékok hasítottak át és itt-ott tölgyek árnyékoztak be, hogy megtekintsenek egy egyéves ménest, amely másnap volt szétosztandó a Miramar-dombok magaslati legelőin és karámjaiban. Körülbelül kétszázan voltak, durvaszőrűek, korukhoz képest nagyok és csontosak, most kezdtek vedleni.

— Nem tömjük őket rendszeresen, — magyarázta Forrest — de Mendenhall úr utánanéző, hogy ellésüktől kezdve sohase szenvedjenek hiányt a teljes táplálékban. Fent a dombvidéken, ahova mennek, a füvet egy kis maggal egyensúlyozzuk nekik. Ettől minden este összejönnek az etetőnél és a csikósok minden fáradság nélkül együtt tartják őket tartani. A legutolsó öt év alatt csak magába Oregonba évente ötven darab kétéves csődöresikót szállítottam. Tudod, hivatalosan elismert márkájuk van már. Azok fenn, északnak, tudják, mit vesznek. A portékám minőségét már úgy ismerik, hogy akár látatlanban is vásárolnak.

— Sokat nevelsz nekik, mi? — kérdezte Graham.

— Láthatsz eleget San Francisco uccáin a társzekerek előtt, az bizonyos — felelte Dick.

— És Denver uccáin — tette hozzá Mendenhall úr — és Los Angeles uccáin, és... ugyan kérem, két évvel ezelőtt a nagy lóinség idején mi hús vagónra való négyéves heréltet szállítottunk Chicagóba, átlagos súlya nyolcszáz kiló volt egynek. A könnyebbek úgy hétszázat nyomtak, de össze tudtuk állítani párokat kilencszázásokból is. Istenem, istenem, micsoda lóarak voltak abban az esztendőben... az érig értek az árak.

Mikor Mendenhall úr ellovagolt vékony lábú, fejét kapkodó Palomináján, egy másik ember nyargalt hozzájuk, akit Dick Henessy úr, az állatorvos gyanánt mutatott be Grahamnek.

— Azt hallottam, hogy a nagyságos asszony megnézi a csikókat — magyarázta a gazdájának — és idelovagoltam, hogy megmutassam neki itt ezt a Szarvast. Egy héten belül lovagolhatja. Most melyiket nyergeltette?

— A Bohócot — felelte Dick, mint aki várja a kritikát.

És Hennessy úr kritikája éppen olyan gyorsan következett is, mint helytelenítő fejcsóválása.

— Sose fogom helyeselni, hogy asszonyok tenyészcődöröket lovagoljanak. A Bohóc veszedelmes ló. Még rosszabb. Leveszem a kalapomat a rekordja előtt, de rosszindulatú és fifikus. Szájkosárral kellene lovagolni. Aztán meg nagyon rúgós. Nem tudom, hogyan lehet párnát rakni a patáira.

— Jó, jó, — csitította Dick — a feleségem markát azért megérzi a lónak a szája...

— Ha a ló egy szép napon nem esik rá — dörmögött Hennessy. — Annyi biztos, hogy nagy kő esik le a szívemről, ha áttér itt erre a Szarvasra. Mert ez aztán hölgynek való ló, minden a világon, csak nem rosszindulatú. Bájos ló, igazán bájos ló, és a hancúrozásait is le fogja szokni. Az igaz, hogy mindig jókedvű lesz és sohasem fog lovaglóiiskolai géppé romlani.

— Hát most indulhatunk — indítványozta Forrest. — A feleségemnek a Bohócban is meglesz a maga jókedvű lova, ha idehozza a csikók közé. Tudod, — magyarázta Grahamnek — ez az ő birodalma. A nyerges lovak és a könnyebb fajok az ő keze alá tartoznak. Nagyszerű eredményeket ér el. Magam sem értem. Mintha egy kislány beszabadulna egy veszedelmes robbantószerekkel telt kísérleti laboratóriumba, elkezdené az anyagokat az ismért módon összevissza keverni és sokkal erősebb vegyületeket hozna ki, mint a nagyszakállú vegyészek.

A három férfi egy kilométert vágatott toronyirányt, aztán nekivágtak egy szakadéknak, amelyben a tavaszi olvadás csörgedezett, aztán kijutottak egy dúslegelőjű, messzi, hullámos fensíkra. Graham első pillantása sok kíváncsi tekintetű egyéves és másodfüves csikó háttérére esett, előttük középen ott látta a háziasszonyát a Bohóc nevű ragyogó telivér pejnek a hátára, a ló hátsó lábaira ágaskodott, első lábával a levegőt kapálta és élesen nyihogott. Ők visszafogták a kantárszárat és figyelték.

— Egyszer nagyon megjárja, — mondta bosszúsán az állatorvos — ez a Bohóc nem megbízható ló.

De ebben a pillanatban Forrest Paula, észre sem véve a közönséget, erősen rákiáltott a lóra és erősen belevágta az éles sarkantyút a ló selymes oldalába. Az állat visszaállt a négy lábára és mozgékonyan, dobogva egy helyben maradt.

— Játsszol a tüzzel? — tett neki alig érezhető szemrehányást Dick, amint hárman odalovagoltak.

— Ó, elbírok vele — lehelte Paula összeszorított fogai között, Bohóc pedig hátracsapva a fülét, gonoszul villogó

szemmel harapásra vicsorította a fogát. A harapás veszedelmes is lehetett volna a Graham lábára, de Paula hirtelen a nyaka közé csapott a lónak, elrántotta a fejét és mind a két sarkantyút beleeresztette az oldalába.

Bohóc megremegett, nyihogott és egy percig nyugton maradt.

— Ez a régi nóta, — nevetett Dick — a fehér ember nótája. Paula nem fél a lótól és a ló ezt tudja. A lovas mőresre tanítja, kiszorítja belőle az erőszakosságot és megtanítja, hogy mit kell erőszak alatt érteni istenigazában.

Amíg ott álltak és nézték, készen arra, hogy ott hagyják a maguk lovát, ha a Pauláéval baj van, Bohóc háromszor próbált meg toporzékolva föllázadni és Forrest Paula, aki gondosan, ügyesen kezelte a zablát, háromszor vágta sarkantyúit a ló bordái közé, mígnem az állat izzadva, habtól nedvesen, dühösen meg nem adta magát.

— A fehér embernek mindig ez volt a rendszere, — filozofált Dick, mialatt Grahamet a bestia-leigázó asszonyka iránti izgalmas és borzongó csodálat érzése fogta el — a fehér ember szerte az egész világon túltett a vadak vadságán, túlravaszkodta, túlskalpolta, túlkegyetlenkedte, túlette őket. Igen, túlette. Fogadni merek, hogy a fehér ember végső számításban többet megevett a genus humanumból, mint amennyit a vadember végső számításban megevett.

— Jó napot, — köszönt Paula a vendégnek, a férjének és az állatorvosnak — azt hiszem, elintéztem végre. Nézzük a csikókat. Vigyázzon ennek a lónak a szájára, Graham. Félelmes támadó. Maradjon egy kicsit messze tőle, akkor megmenti a saját lábát öregkorára.

Hogy a Bohóc nyilvános engedetlenségével így készen voltak, most meg a csikókat szállta meg valami gonosz szellem, amely vad nyargalásra készítette őket. Rohantak és tomboltak a zöld gyepen, mígnem újra kíváncsiság fogta el őket, visszasereglettek, megálltak bámulni, aztán egy különösen szemtelen pejcsikó vezetése alatt félkörbe tolongtak a lovasok előtt és fürgén hegyezték a fülüket.

Graham először alig vette észre a csikókat. Proteuszi háziasszonyát látta az új szerepben. És mikor a nagyszerű, izzadó, leigázott állatot nézte, amelyet az asszony megfékezett, ezt mondta magában: vajjon sohasem lesz vége az újabb és újabb szerepek sorának? Hegyi Fickó a nagysága ellenére is szelíd kis háziállat volt ehez a nyihogó, harapó, rúgó Bohóchoz képest, aki a leglelkesebb, legszélsősebb telivér minden leglelkesebb gonoszságát tárta napvilágra.

— Nézz oda, — súgta Paula Dicknek, hogy a szemtelen

pejcsikót meg ne riassza — nem csodás állat? Ezért dolgoztam.

Majd Grahamhez fordult:

— Mindig van bennük valami hiba, valami kis tökéletlenség. A legjobb esetben csak megközelítik a tökéletet. De ez tökéletes. Nézze meg. Szinte olyan kitünő, amelyet valaha egyáltalában produkálni tudok. Az apja a Nagyfejű, ha a lótenyésztési regiszterünket ismeri. Hatvanezer dollárért kelt el, mikor megrokkant. Mi béreltük tenyésztésre. Ez a csikó a mén egy esztendejének egyetlen csikaja. De meg is nézheti. Ez aztán lábszár, ez aztán tüdő. Ami az anyját illeti, bőven válogathattam olyan kancák között, amelyek megütötték a regiszter mértékét. Az ő anyja nem ütötte meg, de mégis rá esett a választásom. Megátalkodott vén kisasszony volt, de az egyetlen méltó kanca Nagyfejűhöz. Ez a csikó az első csikaja és tizennyolc éves volt, mikor ellette. De én tudtam a magam dolgát. Csak rá kellett néznem Nagyfejűre és a kancára, ennek így kellett lenni.

— Az anyja félvér volt — magyarázta Dick.

— De a másik részről egész sor Morgan-ló volt az őse — tette hozzá rögtön Paula — és a hátán végig megvolt a musztáng-vadló csikja. Ezt a csikót Nimfának fogjuk hívni, hiába nem jut be a regiszterbe. Ez lesz az első makulátlan, tökéletes hátaslova, tudom biztosan, olyan, amelyet szeretek, az álmom, amely végre megvalósult.

— A lónak négy lába van, — jelentette ki jelentősen Hennessy úr — minden sarkán egy.

— És öt vagy hétféle járómódja — tette hozzá könnyedén Graham.

— De én nem szeretem azokat a sokjársú Kentuckylovakat, — mondta gyorsan Paula — legfeljebb sétatereken. Kaliforniában, durva utakon, hegyi ösvényeken, meg miegymás, én a gyors lépést szeretem, a rókalépést, azt a hosszút, amely elnyúlik símán a talaj felett, vagy a nem túlhosszú, síma galoppot. Meg természetesen a szorosra fogott könnyű kentert. De ezt nem tartom külön járómódnak, ez nem egyéb, mint a szél vagy a rossz talaj követelményeihez redukált hosszú lépés.

— Gyönyörű — csodálta Dick melegen szemlélő szemmel a szentelen pejcsikót, amely vakmerően közel volt a megtört Bohóc remegő és tágult orrlyukú fejéhez és élénken szaglászta.

— Jobb szeretem, — jelentette ki Paula — ha a magam lovai majdnem telivérek, mintha mind telivérek. A versenylónak megvan a maga helye a gyepen. Pusztán lovaglási célokra túlságosan specializálva van.

— Pompás párosítás, — mondta Hennessy úr, a Nimfára mutatva — elég rövid a futáshoz és elég hosszú a hosszú lépéshez. Megvallom, nem nagyon hittem ebben a keresztezésben. De nagyszerű állat sült ki belőle, azt el kell ismerni.

— Kislánykoromban nem voltak lovaim, — mondta Paula Grahamnek — és hogy most nemesak vannak lovaim, hanem a magam szíve vágya szerint tenyészthetem és fejleszthetem őket, az olyan jó, hogy talán nem is lehet igaz. Néha nem is tudom elhinni. Ki kell lovagolnom és meg kell nézmem őket, hogy megbizonyosodjam.

Forrest felé fordította a fejét és a szemét hálásan emelte rá. Graham megfigyelte, hogy egy hosszú félpercig néznek egymás szemébe. Tisztán látta, mennyire örül Forrest a felesége örömének, fiatalos lelkesedésének és életkedvének. Szerencsés fickó, — gondolta róla Graham és ezzel nem a házigazdája óriási földbirtokát, annak sikerét és tökéletességét értette, hanem ennek a csodanőnek a birtokát, aki ilyen egyenrangúan és megértően tudott az ura szemébe nézni.

Hitetlenül latolgatta az Ernestine állítását, hogy Paula harminenyolc éves. Az asszonyka a csikók felé fordult és lovaglókorbácsával egy fekete egyévesre mutatott, amely ott legelészett a tavaszi gyepon.

— Nézd meg ezt az egyenes keresztcsontot, Dick, és ezeket az ügetésre való csüdöket. Eléggé különböznek a Nimfa hosszú csuklóitól, úgy-e, Graham? De én éppen ezt akartam.

Egy kicsit nevetett, nagyon kis bosszúsággal a hangjában.

— Az anyja ragyogó aranypej volt, szinte akár egy új húszdolláros és én úgy szerettem volna egy pár csikót tőle, ugyanolyan színűt, csak a magam dicsőségére. Hát azt bizony nem mondhatom, hogy sikerült, pedig egy nagyszerű aranypej ügető-ménnel párosítottam. Ez a jutalmam, ez a fekete. És várjon csak, majd a tenyészkancáknál meg fogja látni a másikat. Édes testvére ennek és mahagónibarna. Mekkorát csalódtam.

Aztán két együtt legelésző meggyepejt pécézett ki.

— Ez két Guy Dillon-ivadék, tudja, Don Dillonnak a testvére. Két különböző kancától származnak, az anyjuk nem volt ugyanaz a meggyepej-árnyalat. Nem kitűnően illenek egymáshoz? Mind a kettőnek a szőre a Guy Dilloné.

Elindította megzabolázott lovát. Csendesen elmellőzte a ménes szárnyát, nehogy megriassza őket. De néhány csikó futásnak eredt.

— Nézd! Öt közülük huzó-ló! Nézd, hogy emelik az elülső lábukat, mikor futnak.

— Súlyosan csalódni fogok, — mondta elismerően Dick — ha nem hozol ki belőlük egy díjnyertes négyesfogatot. És megint felragyogott az a hálás nézés, amely rosszul esett Grahamnek, mikor észrevette.

— Kettő közülük nehezebb kancától való, látod, az ott a középen és az a másik a bal szélén, aztán ott az a másik három, azokból ki lehet választani a gyeplőst és az ostorhegyest. Egy apamén, öt különböző kanca, ebből egy összeálló, egyensúlyozott négyes, öt közül választva, ugyanabból az évjáratból, hát ez csak hihetetlen szerencse?

Gyorsan Hennessy úrhoz fordult:

— Nézzük csak azokat, amiket póló-póniknak fogunk eladni a kétévesek közül. Már kiválaszthatja őket.

— Ha Mendenhall el nem adja kerek ezerötszázért azt a fakót, — mondta növekvő lelkesedéssel az állatorvos — akkor a póló kiment a divatból. Rajtuk tartottam a szememet. Ott az a világos aranypej. Tetszik emlékezni, hogy kezdett visszamaradni. Hát nem kell annak csak még egy esztendő és... ni, hogy lép... hogy fordul... egy tehénbőrnyi területen? Meg fog tudni fordulni egy ezüstdolláron! Csak egy esztendei nevelés kell neki és a nemzetközi versenyen valóságos színház lesz. Tessék rám hallgatni. Kezdetből fogva hittem ebben a lóban. Ne is álljunk szóba azzal a burlingamei népséggel. Ha kész a ló, tessék egyenesen keletre küldeni.

Paula bólongatva hallgatta Hennessy úr véleményét, és annak a bőséges fiatal életnek a szemléletében, amely rá volt bízva, a szeme együtt csillogott melegen a Hennessy úr szemével.

— Azért mindig rosszul esik, — vallotta meg Grahamnek — mikor ilyen gyönyörű állatokat elad az ember, hogy olyan korán kieresztjük a világba.

Annyira elmerült az állatokban, hogy amit mondott, abban nem lehetett szenvedést vagy pózt keresni. Dick érezte, hogy az asszonyka véleményeit Graham előtt méltatnia kell.

— Én, amilyen számár vagyok, átrághatom magam egy egész lótenyésztési könyvtáron és kínlódhatom és vesződhetem a Mendel-törvénnyel, míg beleszédülök. A tehetség — ő. Neki nem kell szabályzatokat tanulni. A maga boszorkányos, intuitív módján egyszerűen tudja. Nem kell neki egyéb, mint hogy szemmértékre jól megnézzen egy csomó kancát, a kezét egy kicsit végighúzza a hátukon, egy kicsit körülkutasson, míg kivadássza a megfelelő méneket, —

akkor aztán körülbelül megkapja, amilyen eredményt akar. Kivéve a színt. Mi, Paula?

Az asszonyka nevetve mutatta a fogait, mikor saját magán nevetett. Nevetett Hennessy úr is. És Dick folytatta:

— Nézd meg azt a csikót. Mindnyájan tudtuk, hogy Paulának nincs igaza. De nézd meg. Paula egy rozszant öreg telivérből, amelyiket vénségére már ki akartunk selejtezni, mintaszerű tenyészcsődört nevelt. Kapott tőle egy csikót. Ezt visszapárosította telivérrel. Ebből kapott egy kancát, azt megint telivérrel párosította, csunyán rácafolt minden jövődölésünkre, és nézz oda, nézd csak meg: világgraszoló póló-pónit hozott ki. Egy dolog miatt le kell vennünk Paula előtt a kalapot: a kiválogatásnál nem hagyja magát a rendes női szentimentalizmustól vezettetni. Ó, elég józan hozzá. Éppen olyan határozott, mint akár-melyik férfi, mikor arról van szó, hogy a nem kívánatosat el kell dobni és meg kell csinálni a célnak megfelelő kiválasztást. De a színnek még nem ura. Itt csődöt mond a tehetsége. Mi, Paula? Még egy kicsit tovább kell dolgoznod Duddyval és Fuddyval a magad dicsőségére. Erről jut eszembe, hogy van Duddy?

— Lábra kapott, — felelte Paula — hála Hennessy úrnak.

— Nem komoly, — tette hozzá az állatorvos — mindössze egy kicsit kiesett a táplálkozási kerékvágásból. A lovasz ijedsége nagyobb volt, mint maga a baj.

XIII. FEJEZET.

A csikólegelőtől az uszodáig Graham a háziasszonyával beszélgetett. Olyan közel lovagolt mellette, amennyire ezt a Bohóc vad magatartása megengedte. Dick és Hennessy elől mentek mélyen elmerülve gazdasági dolgokba.

— Az álmatlanság mindig külön nyeregsúlyja volt az életemnek, — mondta Paula, miközben megesisiklandozta sarkantyújával a Bohócot, hogy az ismét fenyegető háborúságnak elejét vegye — de korán megtanultam, hogy az izgalmát ne hagyjam ráülni az idegeimre és a súlyát az agyamra. Valósággal úgy van, hogy korán rájöttem: külön életműködést csináltam belőle és szórakozást találtam benne. Ez volt az egyetlen módja, hogy föléje kerekedjem valaminek, amiről tudtam, hogy makacsodni fog, amíg én makacsodom. Tudja a módját, — persze hogy tudja — hogyan kell kikerülni egy örvényből?

— Hogyne, nem szabad ellene dolgozni, — felelte Gra-

ham. Az asszonyka orcáinak sugárzó színét nézte és azokat a kicsi verejtékgyöngyöket, amelyek makrancos lovával folytatott folytonos küzdelméből fakadtak. Harmincyole! Vajjon nem füllentett-e Ernestine? Forrest Paulát huszonnyolcnak sem nézte volna az ember. Arcbőre egy leány arcbőre volt, olyan finom-pórusú és áttetsző, mint a leányoké.

— Nagyon helyes, — mondta az asszony — nem szabad ellene dolgozni. Bele kell egyezni, ahogy lerántja és felrántja az embert, vele együtt kell dolgozni, hogy kijussunk a levegőre. Erre a fortélyra Dick tanított. Ugyanez áll az álmatlanságra. Ha közvetlen események izgalma nem enged bejutni Álomországba, engedek neki, és így a zavaró örvényekből hamarabb elérkezem az öntudatlanságba. Ráviszem a tudatomat, hogy a legkülönbözőbb szögletekből újra meg újra végigszemlélje és végigélje azokat a dolgokat, amelyek az öntudatlanságtól visszahúznak. Vegyük például a tegnapi fürdési esetet Hegyi Fickóval. Mára virradó éjszaka úgy éltem át, mintha a valóságban átéltem volna. Aztán átéltem mint néző, mint ahogy a lányok látták, mintahogy maga látta, mintahogy a cowboy látta és legkivált mint ahogy az uram látta. Aztán megkomponáltam festménynek, sok képet csináltam belőle, minden szemszögből, a képeket képzeletben megfestettem, berámáztam, felakasztottam, aztán mint néző megtekintettem, mintha az egészet először láttam volna. Aztán beleéltem magam minden rendű és rangú nézők helyébe, savanyú vénkisasszonyoktól és biedermeier-emberektől kezdve internátusi kislányokig és ezer év előtti görög fiúkig. Aztán az egészet megkomponáltam, elzongoráztam és elképzelttem, hogyan játsszák el nagy zenekarok és jazz-bandek. Eldúdoztam, megverseltem epikusan, lírikusan, komikusan, aztán, persze nehéz és hosszú idő múlva, elaludtam a kellős közepén és nem tudtam, hogy aludtam, csak mikor ma déli tizenkettőkor felébredtem. Mikor legutoljára hallottam az órát, hatot ütött. Hat órát aludni egyhuzamban, ez az alvási lutrin a legnagyobb kvinternó nekem.

Mire ezt befejezte, Hennessy úr ellovagolt egy keresztúton és Forrest Dick visszamaradt, hogy a felesége másik oldalán szerepeljen lovagul.

— Tartasz egy jó fogadást, Evan? — kérdezte.

— Előbb szeretném tudni, miről van szó.

— Szivart tesztek szivar ellen, hogy az uszoda medencéjében tíz percen belül nem tudod megfogni Paulát... nem, mondjunk inkább öt percet, mert emlékszem, hogy nem vagy rossz úszó.

— Kedvezz neki egy kicsit, — mondta Paula nagy-lelkűen — tíz perc halálra fárasztja.

— Csakhogy te nem ismered őt — intette Dick — és nem éred meg nekem a szivarokat. Én mondom neked, hogy nem rossz úszó. Kanaka-törzsbelieket is elhagyott, és te tudod, hogy ez mit jelent.

— Akkor talán jobb lesz, ha meggondolom. Képes rámsózni egy megsemmisítő tempót, még mielőtt véglegesen startoltam volna. Meséld el, mit tud, milyen díjakat nyert.

— Csak egyet mondok el. A Marquesas-szigeteken még ma is emlegetik. Az 1892-es nagy orkán idején történt. Negyvenöt óra alatt huszonkét kilométert tett meg, és csak ő meg egy társa érték partot. Pedig mind kanakák voltak. Ő volt az egyetlen fehér ember közöttük. Mégis kibőjtölte és legyúrta az utolsót is közülük...

— De azt mondd, volt még egy — szakította félbe Paula.

— Az nő volt, — felelte Dick — az utolsó kanaka megfulladt.

— És a nő fehér nő volt? — firtatta Paula.

Graham gyorsan rápillantott. Paula az urához intézte a kérdést, de a feje összefordult a Grahaméval. A férfi nézése találkozott az asszony egyenes, kérdő nézésével. Hasonló egyenességgel állotta a nézést, mikor felelt:

— Kanaka nő volt.

— Sőt királynő, ha úgy tetszik, — tette hozzá Dick — az ősi főnöki törzsből származó királynő. Ő volt Huahoa királynője.

— A fejedelmi vér adott neki erőt, hogy túltegyen a benszülőtteken, — kérdezte Paula — vagy maga segített neki?

— Inkább úgy mondanám, hogy utolsó lehelletig egymásnak segítettünk, — felelte Graham — rövid és hosszú időközökben felváltva voltunk önkívületben. Egyszer egyik, másszor másik, ennyi volt az egész. Alkonyatkor értünk partot, vagyis egy szirtfalat, amelyet hatalmas délkeleti passzátszelek hullámverése csapkodott. A kanaka nő csipkedett és rángatott a vízben, hogy eszméletre térítsen. Tudja, én ki akartam menni, és ez egyenlő lett volna a halállal. Ő nagynehezen megértette velem, hogy tudja tájékozni magát, hogy az áramlat a part mentében nyugatnak halad és két órán belül olyan helyre dob bennünket, ahol földre léphetünk. Esküszöm, hogy ez alatt a két óra alatt hol aludtam, hol elájultam. És esküszöm, hogy mikor véletlenül eszméletre ébredtem, és észrevettem, hogy a hullámverés bögése megszűnt, akkor ő eszméletlen volt: vagy aludt, vagy elájult. Most rajtam volt a sor, hogy

eszméletre rángassam és csipkedjem. Még három óráig tartott, míg a homokra jutottunk. Ott aludtunk, ahol kikecmeregtünk a vízből. Másnap reggel az égető napsütés költött fel bennünket, valami vadbanánfák árnyékába vonszoltuk magunkat, ott iható vizet találtunk és aludtunk tovább. Éjszaka volt, mikor megint felébredtem. Megint ittam egyet és egyhuzamban aludtam reggelig. Ő még akkor is aludt, mikor a szomszéd völgyből egy vadkecskére vadászó kanaka-csapat került elé és megtalált bennünket.

— Ámbár túltettél egy vízbe vesztett benszülött társaságon és ki lehettél merülve, fogadni mernék, hogy te segítettél inkább a nőnek — mondta Dick.

— Örökké hálás kellett hogy legyen magának; — mondta Paula kihívóan, szembe nézve Grahammel — hogy nem volt fiatal, hogy nem volt szép, hogy nem volt egy aranybarna fiatal istennő, azt nekem ne is mondja.

— Az anyja Huahoa királynője volt, — felelte Graham — az apja egyetemet végzett ember volt és angol gentleman. Mind a ketten a vízbe veszttek menekülés közben és Nomár maga lett a királynő. Csakugyan fiatal volt. Szép is volt, mint ahogy a világon akárhol akármelyik nő szép lehet. Hála az apja színének, nem volt aranybarna. Arany-sárga volt. De bizonyosan hallotta a históriáját...

Megállt és kérdően nézett Dickre, aki nemet intett. A közeli élősvény mögül érkező lárma, kiabálás és locsánó víz zaja hirdette, hogy ott vannak az uszodánál.

— Egyszer majd elmondja nekem a történet folytatását — mondta Paula.

— Dick tudja. Csudálom, hogy nem mesélte.

Paula vállat vont.

— Talán nem ért rá, vagy sose jött szó róla.

— Tudja Isten, eléggé elterjedt história, — nevetett Graham — mert tudja meg, hogy valaha egyszer morgantikus, vagy hogy nevezzem, királya voltam a kannibál szigeteknek, vagy legalább is egy polinéziai sziget paradicsomának...

És záradékul, mialatt leugrott a lováról, vidáman dúdolta :

A kék vizeken,
Opál partokon,
A mahimi fák rejtekén...

Paula folytatta a dal egy másik sorával :

Fehér pillangó indaszáron,
Méhecske nyíló lóherén...

És amíg dúdolt, Bohóc egy hajszál híján belemart a lábába. Sarkantyúval utasította rendre és megvárta Dicket, aki földre segítette, aztán a lovat kikötötte.

Wainwright Bert a tizenötméteres nagy trambulín tetejéről kiabált le:

— Szivarba! Benne vagyok! Nem tudja megfogni! Egy pillanat, rögtön jövök!

Jött is olyan fejessel, amely professzionistától is szép lett volna és a lányoktól tapsoló elismerést váltott ki.

— Csinos ugrás volt, nagyon szép egyensúlyban volt tartva — mondta neki Graham, mikor megint kibukkant a vízből.

Bert úgy szeretett volna tenni, mintha a dicséret nem érdekelné, de ez nem sikerült neki, ennél fogva, hogy túlessék rajta, a fogadásra terelte a szót.

— Nem tudom, milyen úszó maga, Graham, — mondotta — de én a Dick szivarjaiban benne akarok lenni.

— Én is! Én is! — kiáltották karban Ernestine, Lute és Rita.

— Fogadok kandírozott cukorba, kesztyűbe, — tette hozzá Ernestine — vagy amibe csak mer.

— De én sem ismerem a nagyságos asszony rekordjait, — vetette ellen Graham, miután minden fogadást állott — mindenesetre, ha öt perc alatt...

— Tíz, — mondta Paula — tíz perc. És az uszoda két ellenkező végéről startolunk. Rendben van? Bármilyen érintés nyert.

Graham hallgatag elismeréssel szemlélte végig háziaszszonyát. Nem azt a síma fehérselyem fürdőruhát vette fel, amit nyilván csak női társaságban hordott fürdéshez, hanem egy másikat, amely kacéran utánozta a legfrissebb divatot: a fürdőkosztümje majdnem a vízzel azonos színű, világoskék-zöld changeant selyemből készült, a szoknya éppen térden felül ért és Graham újra látta ezeknek a térdeknek a gömbölyűségét, — lábára hasonló színű harisnyát húzott és keresztszalagokkal megkötött pici fürdőcipőt, fejére eleven kis fürdősapkát tett, amely éppen olyan eleven volt, mint ő, mikor öt perc helyett tízhez ragaszkodott.

Wainwright Rita tartotta az órát, mialatt Graham átment az ötvenméteres medence másik oldalára.

— Paula, — mondta intően Dick — ha nem vigyázol, baj lesz. Graham Evan valóságos halember.

— Én pedig fogadni mernék, — hengegett a lojális Bert — hogy Paula a szelelőlyuk nélkül is fittyet hányna neki. És fogadni mernék, hogy Paula ugrani is jobban tud.

— Akkor el is vesztenéd a fogadást, — felelte Dick —

láttam Huahoában azt a sziklát, ahonnan leugrott. Az ő ideje után és Nomár királynő halála után jártam ott. Az ugrás idején még nagyon fiatal volt Graham, huszonkét éves mindössze. De ehez az ugráshoz fiatalnak is kellett lennie. A Pau-Wi szikla tetejéről ugrott le. Háromszögeléssel ki lehetett számítani, hogy a szikla harminckilenc méter magas. És nem is ugorhatott szabályos, jól kivitelezett fejest, mert két alantabb kiugró sziklafokot is ki kellett kerülnie, míg a levegőben volt. A kanakák hagyományai szerint a két kiugró fok közül a magasabbik volt az a pont, ahonnan a legkitünőbb kanakák emberemlékezet óta le mertek ugrani. Hát ő leugrott a csúcsról. Megjavította a hagyományt. Ő maga fog hagyomány maradni, míg Huahoában kanakák élni fognak... Légy készen, Rita. Ha a másodperemutató a hatvanhoz ér, startoltass.

— Szinte szégyen egy ilyen kiváló úszót trükkökkel becsapni — mondta bizalmasan Paula, mialatt szembe nézett a medence túloldalán álló ellenfelével és mind a ketten a jeladást várták.

— Lehet, hogy megcsíp, mielőtt a trükködhöz jutsz — intette megint Dick. Aztán mintegy aggódva egy kicsit, Berthez fordult: — Jól működik a szelelő? Mert ha nem, akkor Paulának lesz öt kellemetlen másodperce, míg kijut onnan.

— Minden rendben, — biztosította Bert — magam ott jártam. A szelelő működik. Annyi levegő van, amennyi kell.

— Kész! — kiáltotta Rita. — Mehet!

Graham úgy száguldott a medence innenső vége felé, mint egy versenyfutó, Paula pedig a nagy trambulín felé repült. Mikor a különböző magasságú ugródeszkákkal ellátott trambulín legtetejére ért, Graham keze-lába már rajta is volt az alsó keresztlécen. És mikor Graham félig felért a faalkotmányon, Paula ugrani készült. Ezzel arra készítette az üldözött, hogy abba hagyja a mászást, a hét méteres ugródeszkán megállapodjék és ugrásra készen legyen, ha Paulát követni kell a vízbe. De Paula lekacagott rá és nem ugrott.

— Múlnak a percek, — kiabálta Ernestine — az idő drága!

Mikor Graham megint mászni kezdett felfelé, Paula megint megállította félúton a színlelt ugrani készüléssel. De Graham nem sokat fecsérelte az idejét. Eltökélten neki-vágott és Paula hiába játszott a ugrani készülő testhimbálást, nem tudta megállítani. Igyekezett felfelé, hogy elérhesse a tízméteres ugródeszkát, mielőtt még Paula leugrott. És Paula sokkal okosabb volt, semhogy tétovázott volna. Leugrott. Fejét hátraszegte, karját behajlította, ke-

zét szorosan a melléhez fogta, lábszárait egyenesen egymáshoz szorította. A teste vízszintesre fordult a levegőben, amint ívelve zuhant le és el a trambulintól.

— Ó, Kellermann Annette! — hangzott fel Wainwright Bert lelkes, csodáló kiáltása.

Graham abbahagyta a mászást, hogy az ugrás tökéletességét megfigyelje. Láтта, amint az asszonyka valamivel a víz színe előtt előre szegi a fejét, kiegyenesíti a karjait és összeteszi a kezét, hogy ívet formáljon a feje előtt és így megváltoztatva a teste egyensúlyát, a vízszintesből átmenjen a hibátlan vízhasító szögbe.

Abban a pillanatban, ahogy a vízbe ért, Graham kihajlott a tízméteres ugródeszkán és várt. Ebből a magasságból ki tudta venni a víz színe alatt a Paula testét, amint teljes tempóval úszik a medence másik vége felé. És csak ekkor ugrott. Bízott benne, hogy utóléri. Erős, hosszú fejest ugrott, hét méterrel távolabb ért vizet, mint a Paula ugrása.

De amint Graham a vízbe ért, Dick két nagy lapos követ merített a vízbe és összeütögette őket. Ez volt a jeladás Paula számára, hogy változtassa meg az irányát. Graham is hallotta a víz alatt a hangot és csodálkozott. Már tempóval ért a vízbe, és a fenéken azonnal hihetetlen gyorsan kezdett úszni a medence távoli vége felé. Felbukkant és széttékintett a víz felületén. A tapsolásban kitörő lányok tekintetét követve megpillantotta az asszonykát, aki a medence másik oldalán éppen kapaszkodott kifelé a vízből.

Graham újra végigfutott a medence mentén és Paula újra felmászott a trambulin favázán. De ezúttal a férfi jobban győzte lendülettel és kitartással, és az asszonyka, elvesztvén a vezetést, odaszorult a hétméteres ugródeszkára. Nem is vesztegette az idejét azzal, hogy szabályosan felálljon a fejeshez, egyszerűen lábbal beledobta magát a vízbe és a medence nyugati oldala felé fordult. Mind a ketten szinte ugyanabban a pillanatban hasították a levegőt. Graham a víz színén is, a víz alatt is megérezte az arcán és a karján a víztömegnek azt a mozgását, amit Paula igyekvő tempói okoztak, de az asszonyka elveszett abban a mély árnyékú részben, amelyet a délutáni nap alacsony állása homályosított el és itt Graham nem láthatott semmit.

Az üldöző, mikor elérte a medence oldalát, felbukkant. Az asszony nem volt látható. Graham prüszkölve kapaszkodott a szárazra, aztán ugrásra kész állásba helyezkedett, hogy azonnal ugorjon, mihelyt Paulát megpillantja. De az asszony nem mutatkozott sehol. Rita kiáltotta az időt:

— Hét perc! . . . Hét és fél! . . . Nyolc! . . . Nyolc és fél!

És Forrest Paula nem tört fel a víz színére. De Graham nem nyugtalankodott, mert a többiek arcán nem látott nyugtalanságot. Rita kiáltott:

— Kilenc perc!

— Vesztettem! — jelentette ki Graham. — Több mint két perce van a víz alatt és ti olyan áldott jó nyugodt arcot vágtok, hogy én sem lehetek izgatott. Még van egy percem. Lehet, hogy mégsem vesztettem.

Ezt már gyorsan tette hozzá és hirtelen lábbal ugrott be a medencébe. A víz alatt megfordult és a kezével kezdte végigvizsgálni a medence cementfalát. Középtájon, becslése szerint mintegy három méternyire a felszín alatt, a keze nyílást talált a falon. Kitapogatta, megállapította, hogy nincs rajta rács és bátran behatolt. Ügyszólván be sem jutott, máris azt tapasztalta, hogy a vízből ki tud emelkedni. Vigyázva, lassan emelkedett fel, szuroksötétben bukkan ki és óvatosan, loccsanás nélkül tapogatózott maga körül.

Ujjai egy hideg, síma karhoz értek, amely görcsösen húzódtott vissza az érintéstől, mialatt tulajdonosa a meglepődött rémület kiáltását hallatta. Graham szorosan megragadta és elkezdett nevetni. Paula vele nevetett. És a férfi tudatán a »First Chanty« egy sora cikázott keresztül: »Hallottam kacagását a homályban és mélyen szerettem őt...«

— Megijesztett, mikor hozzám ért, — mondta Paula — nesztelenül jött és én ezer mérföldnyire voltam innen. Ábrándoztam...

— Miről?

— Megmondom őszintén: egy toalett-ötlet jutott eszembe. Porhanyós tapintású, puha, málnabor-színű bársony, hosszú, zárt vonalak és mély, fénytelen arany-bordűrök, zsinórok, minden. Egyetlenegy ékszer: egy gyűrű, egy óriási, galambvérszínű rubin, amit Dicktől kaptam, mikor a Tovább vitorlással hajózáztunk.

— Mással nem foglalkozik e pillanatban? — nevetett Graham.

Paula vele nevetett és a jókedvük zaja furcsa ürességgel kongott a zárt és visszhangzó sötétségben.

— Ki mondta meg magának? — kérdezte Paula.

— Senki. Mivel két perce volt már a víz alatt, tudtam, hogy valami effélének kell lenni a játékban. Nekifogtam megkeresni.

— A Dick ötlete volt. Utólag építtette bele a medencébe. Csupa szeszélyes ötlet. Öröme telt benne, hogy öreg hölgyek görcsöket kaptak a rémülettől, mikor ő a flaikkal vagy az unokáikkal beszaladt a medencébe és itt bújt el velük. De miután egy-kettő közülük, már tudniillik az

öreg hölgyek közül, szinte szörnyet halt ijedtében, Dick engem bízott fel, hogy — mint most — keményebb legényeket tartsak bolonddá. Például magát. De voltak más esetek is. Volt itt például egy Coghlan-lány, Ernestinének egy barátnője, egy kis intézeti lány. Ravaszul odaállították odafent a szelelőlyuk mellé. Dick leugrott a nagy trambulínról és ideúszott a szelelőfülke belső falához. Néhány pere múlva, mikor a kislány már odavolt, hogy Dick megfulladt, ő rettenetes síri hangon elkezdett felkiabálni hozzá a szelelőlyukon át. A Coghlan-lány abban a nyomban félholtra ájult.

— Gyenge kis portéka lehetett, — vélte Graham, akiben pikáns vágyódás ütközött fel egy szál gyújtó után, hogy meggyujthassa és megnézhesse, hogyan fest Forrest Paula, amint ott lubickol mellette, hogy a felszínen tartsa magát.

— Volt mentsége bőven, — felelte Paula — nagyon fiatal volt, tizennyolc éves. Aztán meg olyan bakfisszerűen bele volt bolondulva Dickbe. Mind belebolondulnak. Tudja, Dick olyan gyerekes, mikor eltréfál velük, hogy el sem tudják képzelni benne a kemény, vasszorgalmú, mély gondolkodású, érett, javakorbéli házasembert. Kicsit zavaróan hatott, hogy ez a kislány, mikor felébredt, de még nem tért egészen öntudatra, a szíve minden titkát kiöntötte. Dick arca valóságos tanulmány volt, mikor a kislány kidadogta a...

— Na? Ott maradtok éjszakára? — hangzott le a szelelőlyukon megafonszerű zártsággal a Wainwright Bert hangja.

— Jaj, — sóhajtott fel megkönnyebbülten Graham, mert az első hangra megijedt és megkapta a Paula karját — most az egyszer én ijedtem meg. A kislány meg van bosszulva. Most aztán azt is tudom, mi a szelelőlyuk...

— Itt az ideje, hogy nekivágjunk a felvilágnak, — mondta Paula — ismerék ennél bájosabb csevegőhelyeket is. Menjek előre?

— Mindenesetre, én majd szorosan maga mögött megyek. Mindenesetre kár, hogy a víz nem foszforeszkál. Mert akkor követhetném a maga tündöklő sarkát, mint az az úriember, akiről Byron írt... emlékszik?

Hallotta az asszony igenlő feleletét a sötétben, aztán amint ezt mondta:

— Hát én indulok.

A leghomályosabb körvonalakat sem láthatta, de abból a kevés neszből, amit Paula ütött, tudta, hogy az asszonyka fejével előre lebukott a víz alá. És csak képzeletben látta azt a kecsességet, amellyel Paula ezt megcsi-

nálta. Ez az a mozdulat, amit az átlagos úszó nők éppen-séggel nem kecsesen szoktak megcsinálni.

— Valaki árulkodott — vetette fel azonnal a vádat Bert, mihelyt Graham felbukkant a medencében és ki-mászott.

— Bizonyára maga volt az a csirkefogó, — duplázott rá Graham — aki köveket kocogtatott a víz alatt. Ha vesztettem volna, feltétlenül óvást jelentettem volna. Ez görbe dolog volt, valóságos bünszövetség. Hivatott bizottság, meg vagyok győződve, árulásnak minősítette volna az egészet. Ez már a kerületi bíróság elé tartozik.

— De hiszen nyert — szólt Ernestine.

— Bizony nyertem. És éppen ezért nem is jelentem fel sem magát, sem a cinkostársait, ha a vesztett fogadásokat rögtön kifizetik. Lássuk csak. Magától kapok egy skatulya szivart...

— Egy szivart, pardon.

— Egy skatulyát! Egy skatulyát!

— Fogócskát! — kiáltotta Paula. — Játsszunk fogócskát! Maga a fogó!

Ahogy mondta, meg is tette. Ráütött a Graham vállára és beugrott a vízbe. Mielőtt utánaugorhatott volna Graham, Bert is megfogta, megforgatta, de Graham ráütött a vállára. Erre Bert ráütött Dickre, aki már nem tudott elmenekülni. Dick a medencében üldözte a feleségét, Bert és Graham az alkalmat lesték, hogy ráüthessenek, a lányok pedig felmenekültek a trambulínra és csábító sorban állták végig az ötméteres ugródeszkat.

XIV. FEJEZET.

Ware Donald, mint nem jelentős úszó, kihagyta a programjából a délutáni sport-szórakozást. De diner után teljesen lefoglalta Paulát a zongoránál, ami valahogyan elégedetlen érzéssel töltötte el Grahamet. A nagy házba, ahol mindig el voltak készülve váratlan látogatásokra, új vendégek jöttek: egy Weil Adolph nevű ügyvéd, aki azért jött, hogy egy nagyobb vízjogi pörről értekezzék Dickkel, aztán Braxton Jeremy, egyenesen Mexikóból, Dick főfelügyelője a Harvest-csoportnál, amely Braxtonnel együtt állandóan kifogyhatatlan volt, aztán O'Hay Edwin, színházi és zenekritikus, vöröshajú ember, végül Bishop Chauncey, a San Franciscói Hetilap szerkesztője és kiadótulajdonosa, és mint Graham megtudta: Dick régi cimborája és állandó látogatója.

Dick egy borzasztó kártyapartit szervezett, amelynek

»Iszonyú Ötös« volt a neve, és amelyben, noha az izgalom az egeket verte és a játékosok veszettül törték a fejüket, tíz cent volt a legnagyobb tét és erős játék esetén a vonuló bankár összesen kilencven centet nyerhetett vagy veszthetett, de egy ilyen játékot is tíz percre tartott lejátszani. A szoba végén egy nagy asztal mellett folyt ez a csata, a játékosok állandóan apró összegeket hoztak vagy kölcsönöztek és szüntelenül aprópénzért kiabáltak.

Kilenc játékos ült a nagy harc körül. Graham nem akarta a lapot venni, inkább kibicelt Ernestinének és állandóan lenézett a nagy szoba másik végére, ahol Forrest Paula és a hegedűs Beethoven-szimfóniákba és Délibes-balettekbe merültek el. Braxton Jeremy azt követelte, hogy az alapot emeljék fel húsz centre. Dick, aki négy dollár és hatvan cent erejéig a legnagyobb veszteség volt, mint maga állította, — siránkozva indítványozta: állítsanak fel pinkát, hogy legyen miből kifizetni a villanyt és a takarítást. Graham mélyet sóhajtván, hogy megint elveszített egy tétet (öt centet, amit kétszeresen tartott), kijelentette Ernestinének, hogy meg akarja fordítani a kártyajárást és ezért kabalából körülsétál a szobában.

— Tudtam előre — mondta félhangon Ernestine.

— Mit?

A lány jelentősen Paula irányába nézett. Graham megfelelt:

— Lássá, már csak ezért is kénytelen vagyok odamenni.

— Ekkora merészséget — mondta gúnyosan a lány — nem merek letörni.

— Ha merészségbe kerülne, már nem is tenném meg.

— Akkor inkább biztatom rá.

Graham ingatta a fejét.

— Én már el vagyok szánva, hogy egyenesen odamegyek és ártalmatlanná teszem azt a cincogó embert. Most már késő volna lebeszélni engem. Azonkívül itt van O'Hay úr, aki tenni akar a maga lapjára.

Ernestine hamar odadobott tíz centet és nem igen tudta, nyere vagy veszít, annyira élénken figyelte Grahamet, aki átment a szobán. Pedig tudta a lány, hogy Wainwright Bert figyelmét nem kerüli ki, hogy ő néz és hogy hova néz. Viszont sem ő, sem Bert, sem akárki az asztalnál nem vette észre, hogy Dick gyorspillantású szeme egy részletet sem mulasztott el a mellékeselekményből, mialatt a szája csacsiságokat hadart, amik mindenkit megnevettettek.

Ernestine, aki azt a benyomást keltette, hogy csak kevéssel kisebb Paulánál, de inkább hajlandó a hízásra,

ragyogó egészségű, világosszöke lány volt, akinek arc-bőrét a tizenhét éves lányok szinte átlátszó pirossága ragyogta át. A szemlélőnek úgy tetszett, hogy ujja, keze, csuklója, karja, nyaka, keble rózsaszínű gyengédségén keresztül lehet látni. És ehez a rózsás, gyenge-piros át-tetszőséghez most valami meleg tónus járult, ami nem kerülte el Dick figyelmét, amint a lánynak a szobán végiglépkedő Grahamre szegzett pillantását kileste. Dick észrevette és felismerte a lány rajongóan képzelt vagy kitalált álmát, bár ennek szavai rejtve maradtak előtte.

Amire nézett a lány, amiről álmódott, az a Graham fejedelmi járása volt, fejének magas, könnyed, telivér tartása és aranybronz, naptól hamvas hajának az az elragadó kócosága, amely fájdalmas vágyat keltett az ujjaiban, hogy dédelgetve ebbe a hajba fúrja őket, amire, csak most érezte először, hogy használni lehet az ujjait.

Paula is észrevette és szemmel kísérte Graham közeledését a hegedűművésszel való társalgásának egy szünetében, melynek folyamán nem mulasztotta el megkritizálni azt a kritikát, amelyet O'Hay legutóbb Bauer Haroldról írt. Ő is gyönyörködve figyelte meg a férfi kecses mozgását, feje magas, könnyed egyensúlyát, rendetlen haját, síma arca tiszta bronzát, nagyszerű homlokát, nagy szürke szemét, a félig lehúnyt pillák alatt lappangó gyerekes dacossággal, amely megelőzte az asszonykát üdvözlő mosolyt. Paula azóta, hogy először látta ezt az embert, gyakran megfigyelte a mosolyát. Ellenállhatatlan mosoly volt ez, amely a derék pajtáskodás sugárzásával ragyogott a szemében és szeme sarkait pici, lelkes vonalakba ráncolta. Ez a mosoly kihívta a mások mosolyát; Paula érezte, hogy ő is hallgatag üdvözlést mosolyog viszonzásul, amint tovább magyarázta Warenek, mennyire kifogásolja, hogy O'Hay túlságosan elismerte Bauert.

De hallgatólagosan úgy intéződött, hogy Ware Donalddel maradt a zongoránál játszani. Pár futó szó után már benne volt egy sorozat magyar táncban. Graham megint csak csodálta, semmittevően üldögélt és cigarettázott egy ablakmélyedésben.

Csodálta az asszony ezerféleségét ezeknek a gyakorlott ujjaknak a láttán, amelyek a Bohócot tudták kormányozni és féken tartani, a földalatti üregben tudtak úszni és lubickolni és tizenkét méter magasról hattyú-ívben szelve át a levegőt, pontosan a víz színe előtt tudtak összefonódni, hogy a műugrók fejtető karívét megformálják.

Graham illendőségből csak pár percet járkált, visszatért a kártyázókhoz és az egész társaságot kacagásra fakasztotta, olyan jól utánozta zsargonban a zsidóember

aggodalmát és szenvedélyét, mikor egyre-másra adta le az ötcentes pénzdarabokat a szerencsés, napbarnította mexikói bányafőfelügyelőnek.

Később, mikor az Iszonyú Ötös feloszlott, Bert és Desten Lute pocsékká tették Beethoven Sonata Pathétiquejének adagio-tételét: lehetetlen ragtime-táncot jártak hozzá, amit Dick azonnal el is nevezett Szerelmi Vad-andalgónak, mígnem Paula nevetében nem bírt többé magával és abbahagyta a játékot.

Új csoportok alakultak. Weil, Rita, Bishop és Dick bridgere ültek össze. Ware Donaldet a fiatalság Braxton Jeremy vezérlete alatt kiszorította a Paula monopolizálásából, Graham és O'Hay, ketten félreültek egy ablakmélyedésbe és O'Hay üzletről beszélt.

A zongoránál állók egy ideig valamennyien hawaii néger »hula«-dalokat énekeltek, aztán Paula kísérte saját magát. Néhány német szerelmi dalt énekelt el egymásután, csak a körülötte állóknak szánta az éneket, nem az egész szobának és Graham Evan szinte örömmel állapította meg magában, hogy végre egy kis tökéletlenséget talált benne. Az asszonyka nagyszerű zongorás lehetett, nagyszerű lovas, műugró és úszó, de az nyilvánvaló volt, hogy jól formált toroka ellenére sem nagyszerű énekesnő. De Graham ezt a megállapítást hamarosan kénytelen volt módosítani. Bizony Paula énekesnő volt, még pedig kifogástalan. Hangjának gyengesége végre is csak viszonylagos volt. Nem rendelkezett ideális hanganyaggal. Kellemes volt a hangja, gazdag, a nevetésének melegszővésű rezgése az énekében is megvolt, de a nagy énekek lényeges terjedelmével és erejével nem rendelkezett. Hálása, intonálása minden gond nélkül tiszta tudott maradni; érzés, művészi színvonal, tudás és intelligencia volt az énekében. De a hangterjedelme és ereje Graham ítélete szerint alig érte el a jó átlagot.

Ha a mennyiség előtt nem is, a minőség előtt meg kellett hajolni. Egy nő hangja volt ez, a nőiség minden gazdagságával teljes. A világ minden vérmérséklete, hangulata megvolt benne, de a fegyelem vezérlete alatt: — ez volt Graham analízisének új eredménye. Csodálni kellett, milyen művészettel tért ki az elől, hogy hangja adott határait túllépje. Ezt nagyon sikeresen csinálta.

És mialatt szórakozottan bólogatott O'Haynek az opera helyzetéről való elmefuttatására, Graham hirtelen kíváncsi lett, vajjon az a Forrest Paula, aki ilyen tökéletesen ura a vérmérsékletének, ura tud-e maradni mélyebb, szenvedélyesebb dolgokban is. Volt ebben a gondolatban valami kihívó; alapja kíváncsiság volt, az igaz, de csak részben.

A kíváncsiságon messze-messze túl pedig ez a kihívás a férfi ősi képében érte a férfit.

Ez a kihívó valami készítette arra, hogy ott üldögéljen, végigtekintsen a nagy szobán, feje felett a gerendázott tetőn, a mindenféle zsákmányokkal teleaggatott függő galérián és meglássa végül Forrest Dicket, mindennek a sok földi jónak gazdáját, az asszony férjét, amint bridget játszik és hangosan kacag azon, hogy Ritát megint passzolásán kapta. Mert Grahamben megvolt a bátorság, hogy szemébe nézzen minden mélyebb jelentőségnek, minden tudat alattinak. Amit tünődésében kihívónak érzett, amögött ott bujkált a Nő. Forrest Paula ragyogóan, élvezetesen nő volt, egészen és szokatlanul nő. Annak a meghökkenítő látványnak a szemekbe sujtó első pillanatától kezdve, mikor az uszodában a nagy mén hátán úszott, Paula folyton-folyvást újra meg újra megbabonázta az ő férfi-fantáziáját. Hogy nem szokta volna meg a nőket, azt Graham nem mondhatta magáról. Sőt állandó állapota az volt, hogy a nők közepes egyformasága már untatja. Hogy erre a különös nőre bukkant, az olyan volt, mikor a gyöngyhalászok megtalálják a tengerben azt a nagy gyöngyöt, aminőt egy nemzedék csak egyszer halászhat ki.

— Örömmel látom, hogy még életben van — mosolygott rá Paula valamivel később.

Az asszonyka Lute-tal együtt készülődött aludni menni. Ernestine, Bert, Braxton Jeremy és Graham részvételével még egy bridge-partí alakult, O'Hay és Bishop pedig fülig elmerültek a színházi messzelátókról szóló eszmecserébe.

— Ez az O'Hay — folytatta Paula — roppant kedves ír ember, ha ki lehet csalni a búvóhelyéről.

— Búvóhelye alatt, — mondta Graham — gondolom, a zenét kell érteni.

— Zenében egyenesen szenvedhetetlen, — szólt bele Lute — ez az egyetlen dolog, amiről aztán a leghalványabb sejtelve sincs. Megőrjíti az embert.

— Nem baj, — csitította Paula, a nevetéstől elfojtott hangon — óriási bosszú készül. Dick éppen most súgta nekem, hogy holnap estére hívjam meg a bölcseket. Hiszen maga is hallotta, hogyan beszélnek zenéről. A zenekritikus, az hivatalosan az ő prédájuk.

— Terrence a multkor este — szólt Lute — megjegyezte, hogy az idei szezón zenekritikusok dolgában nagyon terméketlen volt.

— Terrence és Aaron majd itatni fogják — nevetett előre Paula — és Hyal Dar egymaga képes az ő irtózatos művészet-elméletét úgy ráhúzni a zenére, hogy az első szótól az utolsóig mindent a világon megeáfol. Ő maga

mondja, hogy a saját elméletében egy csöppet sem hisz, mint ahogy nem gondolta komolyan, mikor táncolt. Ez az ő jókedve. Ő olyan mély filozófus, hogy a jókedvet meg kell szereznie valahonnan.

— És ha egyszer O'Hay Terrence-szel összeakasztja a kereket, — jövendölte Lute — már látom előre, hogy Terrence karon fogja, leviszi a biliárdterembe és az italok olyan örületes sorával fogja élenkíteni a vitát, amilyenben O'Haynek sohasem volt része.

— És O'Hay úr — örült megint előre Paula — másnap egy kicsit beteg lesz.

— Megmondom Terrencenek, hogy csinálja meg! — lelkesedett Lute.

— Ne gondolja ám, — mondta Paula Grahamnek — hogy rosszak vagyunk. Ez már benne van a ház levegőjében. Dick így szereti. Ő maga is folyton ugratásokat csinál. Ez a szórakozása. Fogadni mernék, hogy most is Dick mondta Lutenak, hogy Lute mondja Terrencenek, hogy vigye O'Hayt a biliárdterembe. Lute, tedd a kezed a szívedre...

Lute óvatosan és zárkózottan felelt:

— Hát... őszintén szólva... a gondolat eredetileg nem teljes egészében tőlem való...

Ekkor Ernestine lépett hozzájuk és elragadta Grahamet:

— Mind magára várunk. A partí ki van osztva. Mi ketten játszunk együtt. Aztán meg Paula már nagyon álmos. Köszönjön neki és hagyja menni.

Tíz óra volt, mikor Paula aludni ment. A bridge egyig is eltartott. Dick rokoni közvetlenséggel karolva át Ernestine vállát, jó éjszakát kívánt Grahamnek, mikor az út a toronyszoba felé ágazott, aztán csinos kis sógornőjével a maga szobái felé haladt tovább.

— Valamire figyelmeztetni akarlak, Ernestine — mondta búcsúzaskor. Szürke szeme nyiltan és őszintén nézett a lány szemébe, de a hangja elég komoly volt ahhoz, hogy a lány felfigyeljen.

— Mit csináltam megint? — kérdezte Ernestine nevetve.

— Semmit... egyelőre. De ne is kezdj bele, mert nagy szívfájdalmat szerzel magadnak. Még gyerek vagy, tizen-nyolc éves. Még hozzá átkozottul csinos és kedves gyerek. Annyira, hogy akármelyik férfi rajtad felejtetheti a szemét. De Graham Evan nem akármelyik férfi...

— Ó, tudok én vigyázni magamra — bökte ki a lány hirtelen kitörő bosszúsággal.

— De azért csak hallgass rám. Minden lány életében eljön az az idő, mikor a szerelem méhecskéje nagyon han-

gosan kezd zümmögni a szöske fejében. Ilyenkor kell legjobban vigyázni, hogy az ember ne tévedjen és ne szeressen abba, aki nem arra való. Te még nem szerettél bele Graham Evanbe és nem is kell egyebet tenned, mint ezután sem beleszeretni. Nem neked való, fiatal lányoknak egyáltalában nem való. Megcsontosodott agglegény, aki bizonyosan többet elfelejtett már a szerelemről, a romantikus szerelemről, a fiatal lányokról, mint amennyit te valaha is megtanulnál, ha tíz életed volna is. És ha valaha megint megházasodik...

— Megint?

— Hogyne, drágám, hiszen özvegyember. Több, mint tizenöt éve.

— Nos? — kérdezte a lány bizalmatlanul.

— Éppen ez az, — folytatta Dick nyugodtan — ő már átélte a maga ifjúsági regényét, még pedig csodálatosan. És az a tény, hogy tizenöt évig nem nősült meg újra, azt jelenti...

— Hogy a csapást nem tudta kiheverni? — vágott közbe Ernestine. — Az lehet. De nem bizonyít semmit...

— ...azt jelenti, — folytatta Dick rendületlenül — hogy a vadregényes ifjúság inasévein már túl van. Csak rá kell nézned és meglátnod, hogy alkalom dolgában mindig el volt látva és hogy mindig akadtak az útjába nagyon kitűnő asszonyok, nagyon okos asszonyok, érett asszonyok, akik kivetették rá a hálót és próbára tették az ellenálló-képességét és szilárdságát. De egyik sem tudta megfogni. Ami a fiatal lányokat illeti, nagyon jól tudod, hogy az ilyenfajta embernek minden ujjára tíz akad. Gondold meg ezt jól és igyekezz nem ábrándozni róla. Ha most vissza tudod tőle tartani a szívedet, megtakarítod magadnak a későbbi nagyon fájdalmas csalódást.

Megfogta a lány egyik kezét és a vállát gyengéden átkarolva magához vonta. És a következő csend percei alatt eredménytelenül tűnődött azon, vajjon hol járnak most a lány gondolatai.

— Tudod, mi kutyamájú vén fickók... — kezdte félig mentegetődzve, félig tréfálkozva.

De a lány nyugtalan, bosszús mozdulattal szólalt meg:

— Csak az ilyen vén fickók érnek valamit. A fiatalok mind gyerekek. Éppen ez a baj velük. Tele vannak étellel, tánccal, nótával, olyanok, mint a csikók. De nem komolyak. Nem nagyok. Nem... ó, ezek sohasem keltik egy lányban az okosság, a kipróbált erő, a... a... szóval a férfiaság érzését.

— Értem. De nézzük meg az érem másik oldalát is. Az kellene ezzel szemben, hogy ti ragyogó fiatal jószágok is

hasonló benyomást keltsetek az illető vén fickóban. Csak-hogy egy meglett férfi nézhet benneteket játékszernek, játszópajtásnak, aranyos kis teremtéseknek, akikkel így vagy amúgy roppant kedvesen el lehet bolondozni, de nem nézhet barátnek, egyenrangúnak, társnak, mindenben igazi társnak. Az élet valami olyan, amit meg kell ismerni. És egy hozzád hasonló fiatal bakfis megismert már belőle valamit?

— Mondd, — kérte Ernestine hirtelen, szinte tragikusan — meséld el nekem ezt az ő fiatalkori regényét, azt a fiatal lányt, mikor ő is fiatal volt, tizenöt évvel ezelőtt.

— Tizenöt? Tizennyolc. Hároméves házások voltak, mikor az asszony meghalt. Számítsd ki magadnak. Annak rendje és módja szerint megesküdtek, egy anglikán pap adta össze őket és rendes házasságban éltek, mikor te éppen a legelső pihegő lélekzetet vetted ezen a világon.

— Igen, igen. Csak mondd tovább. Milyen volt a nő?

— A nő ragyogó bőrű, aranybarna, vagy inkább arany-sárga, félvérszületésű polinéziai királynő volt. Az anyja volt az előbbi királynő, az apja pedig egy Oxfordban nevelkedett angol ember. Nomárnak hívták. Ő volt Huahoa királynője. Vadnak született, de Graham elég fiatal volt hozzá, hogy még vadabb legyen. A házasságukban nem volt semmi kicsinyes. Graham nem volt éhenkórász kalandor. A feleségének pedig egy szigeti királyság és negyvenezer alattvaló volt a hozománya. Ő a vagyonát esatolta ehhez a királysághoz és az a vagyon nem volt megvetendő. Olyan palotát építtetett, amilyen addig sem állott az ottani szigeteken és ezután sem fog állani. Igazi, stílusos szigetlakó-palota volt, a teteje fűvel fedve, a gerendáit kézzel faragták és kókusz-szakállal kötözték és a többi. A szigetben volt a gyökere, abból nőtt ki. Egy volt a szigettel. Pedig nem más tervezte, mint Hopkins, akit Graham New-Yorkból hozatott oda. Istenem, megvolt a maguk királyi jachtja, megvolt a nyaralójuk a hegyekben, megvolt a hajóházuk: egy kenu-ház, amely maga is palotaszámba mehetett. Tudom, mert nagy ünnepeken ott voltam, igaz, hogy az ő idejük után. Nomár halott volt már és senki sem tudta, hogy Graham merre van. Egy oldalági uralkodó volt a király. Azt már említettem, hogy Graham barbárabb volt, mint a nő. Az ebédjükhöz arannyal terítettek. De mire való ezekről beszélni. Graham gyerek volt még, az asszony pedig félig angol, félig benszületett, de igazi és hűséges királynő. Mind a kettő fajának egy-egy gyöngye, csodálatraméltó gyermeki pár. Tündérmese volt, amit végigéltek. És... látod, Ernestine, az évek elmúltak és Graham Evan rég elhagyta az ifjúság birodalmát. Az aztán igazán rendkívüli nő lesz, aki most el-

esavarja a fejét. Amellett jóformán le van törve. Nem verte el a pénzét, inkább azt lehet mondani, hogy nem volt szerencséje.

— Paula inkább lehetne az esete — mondta Ernestine elgondolkozva.

— Igen, hogyne, — járult hozzá Dick — Paula, vagy egy más nő, aki van olyan figyelemreméltó, mint Paula, ezerszer inkább hatással lehetne rá, mint a hozzád hasonló drága, fiatal, aranyos teremtések. Tudod, nekünk öreg legényeknek megvan a magunk külön gusztusa.

— Nekem pedig a fiatal fiúkkal kell beérni — sóhajtott Ernestine.

— Idővel, igen. De közben mindig arra gondolhatsz, hogy egyszer belőled is lesz majd olyan nagyszerű, érett nő, aki a szerelmi csatában legyűri az Evanhoz hasonló férfit.

— Csakhogy akkor már rég férjnél leszek.

— Az lesz a szerencséd, drágám. És most jó éjszakát. Harag nincs, mi?

Ernestine szenvedélyesen mosolyogva rázta a fejét, esókra tartotta a száját és mikor elváltak, így szólt:

— Nem haragszom, megígérem egy feltétel alatt: ha megmutatod az utat, amelynek a végén megtalálom az olyan aggastyánokat, mint te, meg Graham:

Forrest Dick menet közben mindenütt lecsavarva a vilányt, bement a könyvtárba, kiválasztott öt-hat kötet mechanikai és fizikai értekezést és közben a sógornőjével való beszélgetésre visszagondolva elmosolyodott, mint aki meg van magával elégedve. Erősen hitte, hogy idejében szólt, egy perccel sem hamarabb a kelleténél. De a könyvek közé rejtett csigalépcsőn felmenet, amely a dolgozószobájába vezetett, Ernestine egy megjegyzése, amely a tudatában visszhangzott, olyan hirtelen állította meg a lépcső közepén, hogy kénytelen volt nekitámaszkodni a falnak:

— Paula inkább lehetne az esete...

Aztán hangosan elnevette magát és folytatta az útját.

— Ostoba számár! És tizenkét éves házasság vagy!

Csak akkor jutott eszébe megint a dolog, mikor már lefeküdt az ágyra, egy pillantást vetett a barométerre és a hőmérőkre és nekifogott, hogy megoldja azt az elektromossági kérdést, amely nem ment ki a fejéből. Átpillantott a nagy udvaron a felesége épületszárnya felé, hogy vajjon Paula ébren van-e még és ekkor megint felbukkant benne az Ernestine megjegyzése. De lenézően elhessegette a gondolatot, megint ostoba számárnak nevezte magát, rágyújtott egy cigarettára, gyakorlott szemmel kezdte átfutni a kötetek tartalomjegyzékét és a keresett oldalakat gyűjtőszálakkal jelölte meg.

XV. FEJEZET.

Graham másnap reggel nyugtalanul ödöngött a nagy házban. Kíváncsian, vajjon Paula eljön-e a rappal első felében. Már jóval elmúlt tíz óra, mikor a zeneterembe vetődött. Ámbár több napos vendége volt a nagy háznak, olyan nagy volt ez a ház, hogy a zeneterem egészen új birodalom volt a számára. Nagyon szép helyiség volt, hosszában húsz, széltében tizenkét méterre lehetett becsülni, magas, díszes mennyezetéről sárga üveg alól rejtett arany színű világítás ömlött széjjel. Vörös tónusokat adtak lágyan a falak és a bútorok, és az egész terem Grahamre azt a benyomást tette, hogy a muzsika ringató csendjét lehel.

Egy Keith-képet szemlélt csak úgy unottan, amelyen diadalmas nap-ragyogta légkör volt megfestve s a bárányok iker-árnyékot vetettek. Egyszer csak a szeme sarkából látta, hogy háziasszonya lép be a terem távoli végén. Ez a látvány, amilyen festői volt, megint elállította egy kicsit a lélekzetét. Paula talpig fehérbe volt öltözve. A művésziesen egyszerű és nyilván szabástalannak készült »holoku« omló redői nagyon fiatalnak és magasabbnak mutatták. Graham ezt a holokut jól ismerte onnan, ahonnan ered: a Hawaii-szigetek »lana«-iról, ahol a holoku bájossá tudja tenni a jelentéktelen asszonyt és kétszeresen bájossá a bájós asszonyt.

Ahogy a termen keresztül üdvözölve mosolyogtak egymásra, Graham megfigyelte az asszony testtartását, feje mozdulatát, tekintete nyájjasságát, ami mind barátságos, pajtáskodó, fiús köszöntést látszott mondani. Legalább a férfi ezt hámozta ki belőle, mikor az asszony feléje tartott.

— Nagy hibát követett el ennél a szobánál — mondta komolyan Graham.

— Ne mondja, mit?

— Hosszabbnak kellene lennie, sokkal hosszabbnak, kétszer ekkorának.

— Miért? — kérdezte Paula, tiltakozóan rázva a fejét. A férfi gyönyörködve nézte az arca lányos színét, ami rácáfolt harmincnyolc esztendejére.

— Azért, mert akkor kétszer ennyit kellett volna jönnie ma reggel és kétszeressé tette volna azt a gyönyörűséget, hogy nézem magát, amint jön. Mindig mondtam, hogy a holokunál bájosabb női ruhát sohasem találtak fel.

— Szóval a holoku és nem én. Látom, maga is olyan, mint Dick. A bókja gumira jár. Ha az ember mohón utána nyúl, a bók visszaugrik. De most megmutatom magának

ezt a termet. A tervezéskor Dick szabad kezet adott nekem. Teljesen az enyém, még a méretei is.

— És a képek ?

— Azokat is én választottam. Mindegyiket magam akasztottam fel. Bár Dick veszekedett velem amiatt a Verescsagin miatt. A két Milletre és ott arra a Corotra vonatkozólag egyetértett velem, azt az Isabeyt is helyeselte, abba is belement, hogy akadhat Verescsagin, ami beleillik egy zeneterembe, de éppen ez a Verescsagin nem. Tudja, ő a mi hazai piktoraink mellett kardoskodik és a többire féltékeny. Több hazait akart, ki akarta mutatni, hogy értékeli a hazai tehetséget.

— Ezek a maguk Pacific-partvidéki emberei nagyon jók. Beszéljen róluk. Nézzük csak ezt... Persze, ez egy Keith. De mi az ott mellette ? Nagyon szép.

— Az egy Maccomas, — felelte Paula. Graham jóleső kellemetességgel készült neki egy félórás képzőművészeti csevegésnek, mikor Ware Donald lépett be. Kutató tekintete láthatóan felragyogott, mikor az asszonykát megpillantotta.

A hegedűjét a hóna alatt hozta. Határozott, szinte üzletszerű lépésekkel odament a zongorához és kottákat kezdett kirakni.

— A lunchig dolgozni fogunk, — magyarázta Paula Grahamnek — Ware esküdjözik, hogy gyalázatosan kijöttem a gyakorlatból. Azt hiszem, félig-meddig igaza is van. A lunchnél találkozunk. Persze itt is maradhat, ha akar, de óva intem magát: csakugyan dolgozni fogunk. Délután megyünk úszni. Dick azt mondta, hogy négykor találkozunk az uszodában. Azt is mondta, hogy valami új nótája van, amit el fog énekelni... Hány óra, Ware ?

— Tíz perc múlva tizenegy, — felelte röviden, szinte kissé élesen a hegedűművész.

— Korábban jött, tizenegyre beszéltük meg. És tizenegyig várnia kell, tisztelt uram. Szaladok és megnézem Dicket. Még nem mondtam neki jó reggelt.

Paula jól ismerte az ura időbeosztását. A kis notesznek a hátsó lapjaira, amely mindig ott állt az ágya mellett az olvasóállványon, titkos hieroglifák voltak beírva. Ezekből minden nap tudta, hogy az ura félhétkor kávézott; ha nem lovagolt ki, akkor háromnegyed kilencig minden valószínűség szerint az ágyában található kefelevonatai és könyvei között; kilenc és tíz között hozzáférhetetlen, mert Blakenek diktálja a levelezést; tíz és tizenegy közt hozzáférhetetlen, mert felügyelőkkel és igazgatókkal tárgyal, miközben Bonbright, a titkár, mint valami udvari hírlap-

író, minden szót lejegyez, amit bárki a beszélgetések per-gőtüzében kiejt a száján.

Tizenegykor, ha váratlan táviratok vagy tárgyalások nem jöttek közbe, rendszeren számíthatott rá, hogy egy időre egyedül találja Dicket, bár változatlanul elfoglalva akkor is. Mikor a titkárok dolgozószobáján keresztülment, az író-gép kattogásából tudta, hogy egy akadállyal már nem kell számolnia. A könyvtárban pedig abból, hogy Bonbright úr egy könyvet vadászott Manson úr, a rövidszarvú-tenyészet felügyelője számára, tudta, hogy férje befejezte a vezetők-vel való tárgyalási órát.

Megnyomta a gombot, amely a rakott könyvespolcok egy szakaszát kettényitotta és elévárásolta azt a kis acél-fokú csigalépcsőt, amely Dick dolgozószobájába vezetett. Lent egy hasonlóan elfordítható polc-szakasz engedelmese-dett a gombnyomásnak és zajtalanul engedte be Paulát a szobába. Arcán a csalódás kis árnyéka futott keresztül, mikor megismerte Braxton Jeremy hangját. Habozva meg-állt. Ő sem látta őket, azok sem látták őt.

— Ha árasztunk, hát árasztunk, — mondta a bánya-főfelügyelő — de belekerül egypár garasba, jó egypár ga-rasba, míg megint kiszivattyúzzuk. Aztán meg csunya szé-gyen így a vízbe fojtani az öreg Harvestet.

— A könyvek azonban megmutatják, hogy a tavalyi esztendőben nyilvánvaló passzívával dolgoztunk, — szólalt meg most Dick hangja — minden nyavalyás bandita Huer-tától kezdve az utolsó parasztig, aki lovat lopott, kizsebelt bennünket. Sőt most már jönnek a komolyan veendő ban-diták is, a rendkívüli taksával, a forradalmiak, meg a sző-vetségiék. Túl lehetne őket élni, ha legalább a végét látná az ember. De semmi biztosítékunk nincs, hogy ezek a rendetlenségek nem fognak még tíz-húsz évig eltartani.

— Mégis... az öreg Harvest... gondolja csak el: el-árasztani... — protestált a főfelügyelő.

— Gondoljon csak Villára, — felelte éles nevetéssel Dick, amelynek keserű íze nem kerülte el Paula figyelmét — azt mondja, hogy ha felülkerekedik, mind a földet szétosztja a parasztnak. A következő logikus lépés a bányák szét-osztása lesz. Mennyire becsüli, amit a lefolyt esztendő alatt kigubáztunk az alkotmánypártiaknak?

— Százhúszezren felül. Nem is számítva azt az ötven-ezer dollárt aranyban, amit Torenas kapott, mikor vissza-lépett. Guaymasnál megugrott a seregétől és Európába ment a pénzzel... hiszen ezt mind megírtam önnek.

— Ha üzemben tartjuk a tárnákat, Jeremy, ezek tovább fognak bennünket zsebelni és zsebelnek mindörökkön örökké, ámen. Azt gondolom, jobb lesz elárasztani. Ha job-

ban tudunk vagyont csinálni, mint ezek a csirkefogók, mutassuk meg, hogy éppen olyan könnyen rombolni is tudjuk a vagyont.

Ezt mondom én is nekik. Ők mosolyognak és újra kezdik, hogy ennyi meg ennyi önkéntesen felajánlott összeg a kényszerítő körülmények között nagyon megfelelne a forradalmi vezéreknek. Ez alatt önmagukat értik. Az igazi, komoly vezérek tíz pesóból egyet sem igen látnak. Istenem. Megmutattam nekik, mit csináltunk. Állandó munkaalkalmat ötezer parasztnak. A napszámot tíz centavóról száz tízre emeltük. Mutattam nekik parasztokat, akik tíz centavót kaptak, mikor felvettük őket és öt pesót kaptak, mikor mutattam őket. A felelet: ugyanaz a régi mosoly, ugyanaz a régi viszkető tenyér, ugyanaz a régi készség az »önként felajánlott« összeg elfogadására a forradalom szent célja érdekében. Istenemre mondom, az öreg Diaz is rabló volt, de tisztességes rabló. Azt mondom Arranzónak: »Ha letesszük a lantot, itt marad ötezer mexikói munka nélkül, mit csinálnak velük?« Arranzo nevetett és hidegvérrel válaszolt. »Mit csinálunk velük?« Azt mondja: »Hát puskát adunk a kezükbe és leküldjük őket Mexikót elfoglalni.«

Paula képzeletben látta Dick kedvetlen vállvonítását, mikor felelni hallotta:

— A lényeg az, hogy az ércanyag ott van és csak mi tudjuk kiszedni. A mexikóiak nem. Nincs hozzá eszük. De puska van a kezükben és többet kiszednek belőlünk, mint mi a bányából. Itt mi csak egyet tehetünk, Jeremy. Egy esztendőre nem beszélünk haszonról, kiteszük a munkásokat és aztán egy év múlva gyerünk a mérnökökkel és a szivattyúkkal.

— Beadtam én ezt Arranzónak. És mit felelt? Ha mi kiteszük a munkásokat, neki majd gondja lesz rá, hogy a mérnökök is ki legyenek téve, a bánya majd ott áll elárasztva és megehetjük. Nem, ezt már nem is mondta. Csak mosolygott. De a mosolya ezt jelentette. Két centért kicsavartam volna azt a sárga nyakát, de mit értem volna vele? Másnap az ő eszímájában úgyszólván bejön az irodámba egy másik hazafi és még többet kér. Így aztán Arrauzo megkapta a baksist és még ennek tetejébe, mielőtt elment volna, hogy Juarez körül a főcsapathoz csatlakozzék, az embereivel elhajtatta háromszáz öszvérünket, ami harmincezer dollár értékű öszvérhúst jelent, mikor még hozzá le is adtam neki a tejet. Sárga görény!

— Ki most a forradalmárok vezére a mi zárt kutatmányi területünkön? — hallotta Paula a kérdést és megismerte a Dick hirtelen gondolatugrását, amit mindig olyan-

kor lehetett nála észrevenni, mikor valamely helyzet számos fonalát összefogta és tettre készült.

— Bena Raoul.

— Mi a rangja?

— Ezredes. Valami hetven csirkefogó van alatta.

— Mi volt a mestersége, mikor még dolgozott?

— Juhász.

— Helyes, — szól Dick gyorsan és élesen — maga színházat fog játszani. Maga hazafi lesz. Rohanjon vissza, ahogy a lába bírja. Elégítse ki ezt a Bena Raoult. Keresztül fog látni a szitán, vagy nem mexikói. Szerelje le, mondja neki, hogy tábornokot csinál belőle, egy második Villát.

— Szent isten, igen, de hogyan?

— Úgy, hogy egy ötezer emberből álló sereg élére állítja. Eressze el a munkásokat. Vele vétesse fel őket önkénteseknek. Biztonságban vagyunk, Huerta meg van szelídítve. Mondja neki, hogy maga igazán hazafi. Adjon minden embernek puskát. Ezt még kiizzadjuk utolsó guba gyanánt, és maga igazi hazafinak fog bizonyulni. Ígérje meg minden embernek, hogy visszavesszük, ha a háborúnak vége lesz. Aztán adja rájuk áldását, hadd menjenek Bena Raoullal együtt. Csak a szivattyúerőt tartsa üzemben. És ha egy esztendőre kizárjuk a hasznot, ugyanakkor kizárjuk a veszteséget is. És talán egyáltalában nem kell elárasztanunk az öreg Harvestet.

Paula mosolygott a Dick megoldásán, mikor lopva visszatért a csigalépcsőn a zeneterembe. Levert volt, de nem a Harvest-csoport helyzete miatt. Hiszen mióta férjhez ment, mindig volt valami zavar a mexikói bányákban, amiket Dick örökölt. A levertségét az okozta, hogy elmulasztotta a reggeli üdvözlést. De ez a levertség eltűnt, mikor Grahammel találkozott, aki Ware társaságában a zongoránál ügyelgett és az asszonyka belépésekor úgy látta, hogy itt a távozás perce.

— Ne szaladjon, — biztatta Paula — maradjon itt és legyen tanuja a szorgalom különleges látványának. Ez majd inspirálni fogja, hogy belefogjon abba a könyvbe, amit Dick említett nekem.

XVI. FEJEZET.

A lunchnél Dick arcán nyoma sem volt a Harvest-csoport miatti gondnak. Nem is találta volna ki senki, hogy Braxton Jeremy látogatása valami kevésbé kellemest is jelenthetett, mint a szilárd üzleti hasznot. Weil Adolf annak

jeléül, hogy ami járatban volt, azt Dickkel valami észre nem vett időben elintézte, elutazott ugyan a hajnali vonattal, Graham az asztalnál mégis nagyobb társaságot látott, mint valaha. Egy Tullyné nevű hölgyön kívül, aki idős, testes, társaságbeli hölgy volt, szemüveget hordott, de egyebet nem lehetett tudni róla, három új urat is látott, akiknek kilétét úgy-ahogy megállapította: Gulhuss úr, állami állatorvos, Deacon úr, a partvidéken igen ismert nevű arcképfestő, és Lester kapitány, egy Pacific Mail-óceánjáró kapitánya, aki egyszer idestova húsz éve kapitánykodott Dick egy kereskedelmi vitorlásán és bevezette őt a hajózás tudományába.

Az étkezés véget ért és a bányafőfelügyelő az órájára nézett, mikor Dick megszólalt:

— Jeremy, meg akarom mutatni magának, milyen fába vágtam a fejszém. Rögtön megyünk is. Majd lesz ideje ügyis, míg kiér az állomásra.

— Menjünk mind, — mondta Paula — esatlakozzunk hozzájuk. Magam is meghalok a kíváncsiságtól, Dick olyan homályosan beszélt róla.

Miután megkapta Dick hozzájáruló fejbőlintását, a következő percben már autókat és hátaslovakat rendelt.

— Mi az? — kérdezte tőle Graham, mikor elkészült a parancsokkal.

— Dick valami újabb bolondsága. Mindig új dolgokon töri a fejét. Ez most egy találmány. Esküszik, hogy forradalmat fog csinálni a farmgazdálkodás terén, pontosan szólva a kisbirtokok terén. Általában már van róla fogalmam, de a kivitel még nem láttam. Már egy hete kész, de valami zavar volt egy kábelrel vagy valami berendezési dologgal.

— Milliárdokat jelent... ha megy a dolog — mosolygott Dick az asztalon keresztül — milliárdokat a világ minden farmere számára és nekem is egy kis percentet belőle... ha menni fog.

— De miről van szó? — kérdezte O'Hay. — Zenét vezet be a tejgazdasági istállókba, hogy a tehének nyugodtabban adják le a tejet?

* Dick a tréfa hangján válaszolt:

— Annyi az egész, hogy minden farmer úgy szánthat, hogy a háza előtt ül a verandán. Komolyan: munkakiküszöbölő állomást akarok iktatni a termőföld természetes produkciója és az élelem tiszta laboratóriumi előállítása közé. De csak várjanak, míg meglátják. Gulhuss, tudja meg, hogy ha a találmány beválik, megölöm vele a saját mesterségemet, mert innen Jerikóig minden kisgazda nyugodtan nélkülözni fogja az egyetlen lovát is.

Autók és hátszlovak a tejgazdaságon túl vagy két kilométernyire vitték a társaságot, ahol egy négyzetalakú sík földrész be volt kerítve. Dick megjegyezte, hogy ez éppen huszonöt hold.

— Tessék, — mondta — ez az a farm, ahol nem kell ló és a farmer üldögél a verandán. Méltóztassanak a verandát ide képzelni.

A sík rész közepén egy legalább tizenkét méter magas, egész alacsonyan megerősített acélpózna állott. A pózna tetején lévő dobból vékony dróthuzal futott a föld legszéle felé és ott egy kis benzines lokomobil egyik kormánycsapjához kapcsolódott. A lokomobil mellett két szerelő álldogált. Dick intésére megindították a motort és útnak indították.

— Ez itt a veranda, — mondta Dick — képzeljék csak el, hogy mi vagyunk a jövő farmerei, üldögélünk az árnyékban és olvassuk a reggeli lapot, mialatt az ember és ló nélküli szántás megindul.

Az acélpózna csúcsán ülő dob lassan gombolyította fel a dróthuzalt és a gép, amelyet a huzal körben engedett, köralakú barázdát szántott, vagy nem is köralakút, hanem befelé törekvő spirális-alakút.

— Nincs ló, nincs hajtó, nincs munkás. Csak a farmer kell, hogy megindítsa a motort és elindítsa az útján.

A boszorkányos masina kifordította a barna anyaföldet és vezetés nélkül folytatta a földrész középpontja felé rövidülő spirális vonal útját. Dick tovább lelkesedett:

— Szántani, boronálni, hengeregni, vetni, trágyázni, művelni, aratni, mindent lehet innen a verandáról. És ahol a farmer egy villamostársaságtól tud áramot bérelni, ott nem lesz egyéb munka, mint hogy ő, vagy a felesége, megnyomja a gombot, aztán a férfi mehet ujságot olvasni, az asszony tésztát gyúrni.

— Most már mindössze az hiányzik, — mondta Graham — hogy ezt a kört négyszögesíteni lehessen.

— Úgy van, — helyeselt Gulhuss úr — a négyszögbe helyezett kör levág a földből néhány holdat.

Graham arca egy pillanatig a fejszámolás jeleit árulta el. Aztán kimondta:

— Huszonöt holdanként átlag hét hold a hozzávetőleges veszteség.

— Igaz, — felelt Dick — de a farmer verandája valahol ezen a hét holdon lesz. Ezen a hét holdon lesz a háza, az istállója, a konyhakertje és mindenféle melléképülete. Nagyon jó lesz. Ha kiveri a fejéből a hagyományokat, akkor mindezt nem a huszonöt hold közepére, hanem a hét holdnyi sarkakra fogja építeni. Oda fogja ültetni a gyü-

mölesfáit, a málnabokrait és az árnyéket adó fákat is. Mert képzeljétek jól el: ha a régi megszokott módon a négyzet közepén húzza fel az épületeit, ez arra kényszeríti, hogy a középpont körül megtört derékszögekben végezze a szántást.

Gulhuss lelkesen bólintott.

— Úgy van. Azonkívül mindig utat kell hagynia a középponttól az országúthoz vagy a szolgalmi úthoz. Ez zavarja a szántás alaposágát. Ha az ember huszonöt holdat úgy elvág a megfelelő kisebb négyszögekre, ez már külterjes gazdálkodás.

— Bárcsak a hajózás is ilyen magától menne, — járult hozzá az általános tetszéshez Lester kapitány.

— Vagy az arcképfestés, — nevetett Wainwright Rita, jelentősen kacintva Deacon úrra.

— Vagy a zenekritika, — jegyezte meg Lute, aki nem kacintott ugyan senkire, de hogy a jelenvoltak közül valaki elérte a célzást, azt O'Hay gyors válasza jelezte:

— Vagy szépnek lenni.

— Mennyiből állítható ki a gép? — kérdezte Braxton Jeremy.

— E pillanatban, beleszámítva a hasznot is, gyártani és szállítani tudjuk ötszáz dollárért. Ha átmegy a közhasználatba, modern, nagyban való eladási berendezéssel háromszázért is meg tudjuk csinálni. De mondjunk öt-százat. Vegyen tizenöt százalékot kamatra és tőketörlesztésre, akkor a gép évi hetven dollárba kerül a farmernek. Kétszáz dolláros földárak mellett melyik farmer kap évi hetven dollárért lovat? A gép még hozzá a legszigorúbb minimumot véve kétszáz dollárt takarít meg neki évente akár saját munkában, akár napszámban.

— De mi vezeti a gépet? — kérdezte Rita.

— A pózna tetején az a dob. A dob fokokra van osztva az egész radius szerint, ami, mondhatom, elég hosszú számolásokba került, és a dróthuzal, mikor a dob köré csavarodik és rövidül, lassan vonja a lokomobilt a középpont felé.

— Van azonban nagyon sok ellenérve annak, — mondta Gulhuss — hogy átmegy a közhasználatba, még a kisbirtokosok szempontjából is.

Dick egyetértően bólintott.

— Hogyne. Magam feljegyeztem és osztályoztam negyvennél többet. Ugyanannyi kifogásom van maga a gép ellen. Ha sikerül is, hosszú időbe telik, míg tökéletesítjük és átadjuk a nyilvánosságnak.

Graham önkénytelenül kettéosztotta a figyelmét: részint a körben járó gépre figyelt, részint meg-megnézte a lovon

ülő Forrest Paula festői jelenségét. Aznap ülte először a Szarvast, azt a Palomina-kancát, amit Hennessy lovagolt be neki. Graham rejtett mosollyal ismerte el kiváló asszonyiségát. Az asszonyka vagy a lóhoz rajzolta a toalettjét, vagy kiválasztotta a lóhoz legalkalmasabbat, mindenestre nagy sikert aratott vele.

Lovaglókabát helyett, mivel a délután meleg volt, drapp vászonblúzt hordott fehér kihajtott gallérral. A lovaglóruhák aljának mintájára szabott rövid szoknya csak a térdéig ért, térdtől a champagne-színű, sarkantyús kis esizma száráig feszes lovaglónadrág látszott ki. A szoknya és a nadrág szarvasszínű selyem-corduroyból készült, ami a manchester-szerű bordázott nadráganyagok egy fajtája. A kezére húzott lágy-fehér kesztyük színe össze volt hangolva a blúzgallér színének a hangsúlyával. Kalapja nem volt, a haja símán és mélyen le volt fésülve a fülére és hátul a nyakára.

— Nem értem, — mondta Graham szelíd feddéssel — hogy ilyen arcbrórral hogy teheti ki magát a napsütésnek.

Paula mosolygott, fehér fogai ragyogtak.

— Nem is teszem. Pontosan szólva: az évnek csak egy kis részében szoktam magam így süttetni. Szeretem ezt, mert szeretem, ha a hajam egy kis aranybarna árnyalatot kap a naptól, viszont egészen lesülni nem merek.

A ló táncolt. Egy kis levegőáramlás visszafordította az asszony szoknyája szegélyét és megmutatta pontosan kirajzolt térdét, ahogy a lovaglónadrág szorosán megfeszült rajta. Graham észrevette, milyen keményen szorul ez a térd az egészen új, szarvasszínű angol disznóbőrnyereghez, amelyet gazdája külön a ruhához és lóhoz választott. És a férfi képzeletében megint megjelent az a gömbölyű, fehér térd, amely az úszó Hegyi Fickó izmai között keresett támasztékot.

Mikor a motor mágneses gyűjtője defektust kapott és a szerelők sürgölődve tisztították a félig felszántott kör közepe felé, a társaság Paula vezetése alatt ott hagyta Dicket a találmányánál és nekivágott, hogy a különböző tenyésztélek között elzarándokoljon az uszodához. Crellyn úr, a sertéstenyésztési felügyelő, megmutatta nekik Lady Isletont, amely nagyszerű, kövér, újszülött tizenegy malacával különböző naiv magasztalásokat váltott ki. Crellyn úr legalább négyszer lelkes melegséggel jegyezte meg:

— És kérem, a tizenegy között egyetlenegy korcs nincsen.

Láttak még más dicső kocákat is, Berkshiret, Duroc-Jerseyt, kékszalagosokat, míg bele nem fáradtak, láttak

újszülött gödölyéket, báránykákat, kerekre hizott kosokat és birkákat. Paula telepről-telepre felvette a telefonkagylót és előre leadta a figyelmeztetést, hogy jön a társaság. Manson úr valóságos kiállítást hevenyészett, bemutatta a nagy King Polót széleshátú, rövidszarvú háremével együtt, valamint rövidszarvú háremét más bikáknak is, amelyek nagyszerűség és rekordok dolgában csak kevéssel maradtak King Polónak alatta. Parkman, a Jersey-felügyelő, is kéznél volt a kellően felkészült személyzettel, hogy parádézva bemutassa a Nagy Sárkányt, Arany Kedvest, Királykutát, Oxfordi Legényt és a Karnaki Tündérgyereket, mindmegannyi kékszalagos bikát, kitünő hírű, előkelő jó tejelő dinasztiai alapítóit és leszármazottait, továbbá Rózsakirálynőt, a Légyott anyját, Menyecskét, az Arany Kedves anyját, Zsákmányt, az Olga anyját, Gertiet, a Maitlands anyját, a jó tejelés birodalmának hasonlóan kékszalagos és kékvérű Jersey-matrónáit. Mendenhall úr, aki a lovak birodalmát kormányozta, büszkén vezetett elő egy csoport hatalmas apamént, élén a hatalmas Hegyi Fickóval és egy még nagyobb csoport kancát, élén az ezüstnyerítésű Fotherington Princessel. Még a Princess anyját, a már csak félnapi munkára fogott öreg Alden Bessiet is előhozatta, hogy kiki megadhassa a kellő tiszteletet egy ilyen kiváló anyaállatnak.

Mikor a négy óra közeledett, Ware Donald, aki nem szeretett úszni, az egyik autóval visszatért a nagy házba, Gulhuss úr pedig visszamaradt, hogy Mendenhall úrral lótenyésztésről csevegjen. Dick már ott volt, mikor a társaság az uszodához érkezett és a lányok azonnal követelni kezdték az új nótát.

— Tulajdonképpen nem is nóta, — magyarázta Dick, huncut csillogással a szemében — és nem is én találtam ki. Társasjáték, Japánban játszották már a születésem előtt és meg vagyok győződve, még azelőtt hogy Kolumbus felfedezte volna Amerikát. Egy duettől van szó, ami zálogolással van egybekötve. Paula fogja velem énekelni. Gyere, majd megtanítalak. Ül le ide, úgy. Ti mindnyájan üljetek le körbe.

Paula, úgy ahogy volt, lovaglórúhásan, leült a hallgatóság körének a közepére a betonra, szemközt az urával. Ahogy Dick magyarázta neki, a tenyerével a térdére csapott, aztán összezsapta a tenyerét, aztán odacsapta a tenyerét a Dick tenyeréhez, mint a gyerekek szoktak játszani, a ritmust együtt tartva az urával. Akkor aztán Dick elénekelte a nótát, amely kurta volt, Paula azonnal megtanulta, vele énekelte és tenyérrel csapkodta a taktust hozzá. A keletiesen fülbemászó melódiát lassan, szinte

egyhangúan énekelték, de az ének hamarosan izgalmat váltott ki a hallgatóságból:

Cson-Kína, Cson-Kína,
Cson-cson, Kína, Kína,
Nagasaki, Yokohama,
Hakodate... haj!!!

Azt az utolsó szótagot, hogy haj, hirtelen, kirobbanóan kellett énekelni, egy oktávával magasabban, mint a melódia hangneme. Már most abból állt a társasjáték, hogy ennél a kiáltásnál Dick és Paula összeütötték a kezüket és Paula kezének csukva kellett lennie, ha Dické csukva volt, vagy nyitva, ha Dické nyitva volt. Ha nem, akkor Paula vesztett. A legelső éneklésnél Paula nyert, mert az ő keze is csukva volt, a Dické is. Dicknek zálogot kellett adni. Levette a kalapját és Lute ölébe dobta.

— Ez a zálogom! Gyerünk tovább, Paula.

És megint énekelték és csapkodták a tenyerüket:

Cson-Kína, Cson-Kína,
Cson-cson, Kína, Kína,
Nagasaki, Yokohama,
Hakodate... haj!!!

Ezúttal a Paula keze csukva volt, a Dické nyitva.

— Zálogot! Zálogot! — kiabálták a lányok.

Paula ijedten nézett végig magán.

— Mit adhatok?

— Adj egy hajtút! — tanácsolta Dick. És Paula egyik teknősbéka-hajtúje is a Lute ölébe vándoroit.

— Hogy az ördög vigye el! — haragudott Paula, mikor ugyanígy az utolsó hajtúját is elvesztette, mert már kétszer vesztett, míg Dick egyszer. — Nem értem, hogy lehet ilyen buta. Te túlságosan ravasz is vagy, Dick. Sose tudlak megelőzni, sose tudom kitalálni, mit akarsz.

Megint elénekelték a játékot. Paula vesztett. Tullyné rémült felkiáltása közben odaadta zálogba az egyik sarkantyúját és azzal fenyegetődzött, hogy lehúzza az egyik csizmáját, ha a másik sarkantyút is elveszti. De háromszor nyert egymásután. Dick odaadta az óráját és mind a két sarkantyúját. Aztán Paula vesztette el az óráját és a másik sarkantyúját is. Megint elkezdték a Cson-Kínát és Tullyné határozottan protestált:

— Kérlek, Paula, most már befejezhetnéd. Dick, szégyelheted magad.

De Dick győzedelmesen vágta ki a haj!-t, nyert. Együtt kacagott a többiekkel, mikor Paula lehúzta az

egyik kis csizmát és odadobta a Lute ölében összegyűlt halomhoz.

— Nincs semmi baj, Martha néni, — nyugtatta meg Paula Tullyné — Ware nincs itt. Ő az egyetlen, aki megbotránkoznék ezen. Gyerünk, Dick. Mindig csak nem fogsz nyerni. Cson-Kína, Cson-Kína...

Most már sokkal gyorsabban énekeltek, egyszerűen végighadarták és a tenyerük olyan gyorsan verődött össze, mint a taps. A testmozgás és izgalom hatása hozzájárult a napsütéshez, az asszonyka nevető arca csupa rózsapiros ragyogás volt.

Graham Evan, a szótlan néző, kellemetlen méltatlanságot érzett. Ismerte a Cson-Kína-játékot még a nipponi teaházak gésái révén, és noha tudta, hogy a Forrest-család és a nagy ház nem törődik a konvencióval, megdöbbenőnek érezte, hogy Paula ilyen játékban részt vegyen. Ebben a pillanatban még nem jutott eszébe, hogy ha a játékban történetesen Lute, vagy Ernestine, vagy Rita vett volna részt, ő egyszerűen kíváncsi lett volna, mi fog kiszülni ebből a bolondságból. Csak utólag állapította meg aztán, hogy erős érdeklődése és felháborodása más számlára volt irandó: az volt a fő, hogy Paula volt a játékos és Paula ekkor már nagyobb számot tett a fantáziájában, mint ő maga is képzelte volna. Ezt még nem tudta. Mindössze annyit tudott e pillanatban, hogy haragudni kezd és határozottan erőfeszítésébe kerül, hogy bele ne szóljon.

Ekkorra már Dick cigarettatárcája, gyufaskatulyája, Paula másik csizmája, öve, szoknyájának biztosítótűje és jeggyűrűje a zálogok csomójához került. Tullyné sztoikusán beletörődött arccal hallgatott.

— Cson-Kína, Cson-Kína... — nevetett Paula és tovább énekelt. És Graham hallotta, mikor Ernestine nevetve szólt oda Bertnek:

— Nem tudom, mi marad rajta a végén.

— Hiszen ismerjük, — felelte Bert — ha nekivadul, akkor nincs megállás. És most úgy látszik, nekivadult.

— Haj!! — kiáltották Paula és Dick egyszerre és aztán szétkapták a kezüket. A Dick keze nyitva volt, a Pauláé csukva. Graham figyelte, amint az asszonyka hiába néz végig magán, hogy valamit zálognak találjon.

— Gyerünk, Lady Godiva, — sürgette Dick — ittál, táncoltál, most add meg az árát.

— Bolond ez az ember? — gondolta magában Graham. — Akinek ilyen felesége van!

— Hát jó, — sóhajtott Paula és az ujjai már a blúzán motoszkáltak — ha muszáj, hát muszáj.

Graham tombolt magában, elfordította a tekintetét és

nem is nézett vissza. Szünet következett és ő tudta, hogy most mindenki lesi, mit fog Paula csinálni. Egyszer csak Ernestine elfojtott nevetését hallotta, majd az egész társaság kitörő kacagását és Bert hangját, aki kiabálni kezdett:

— Össze voltak beszélve! Ki volt csinálva!

Ez megdöntötte Graham elhatározását. Gyorsan odanézett. Az asszonykán nem volt blúz, ellenben övtől felfelé úszóruhában volt. Nyilván még a lovaglás előtt magára vette.

— Gyerünk! — kiáltotta Dick — Lute a következő.

De Lute nem készült a Cson-Kínára. Pirulva szaladt a lányok élén az öltözőkabinok felé.

Graham nézte a Paula testtartását a trambulín tizenkétméteres ugródeszkáján, nézte pompás mély fejesét, hallotta Bert magasztaló felkiáltását:

— Ó Kellermann Annette!

Aztán még mindig idegesen a tréfától, amely megbotránkoztatással fenyegette, elkezdett tünődni erről a csodanőről, a nagy ház apró asszonyáról. Vajjon hogy lett ilyen csodálatos nővé? Mialatt végigvette víz alatt a medencét, kényelmes tempókkal úszott előre és nyitott szemmel figyelte a felfelé sekélyesedő feneket, rájött, hogy semmit sem tud róla. A Forrest Dick felesége. Ennyit tudott összesen. De nem tudott semmit a születéséről, az életéről, a multjáról.

Ernestine említette neki, hogy ő meg Lute féltestvérei Paulának. Ez is egy kis adat volt, mindenesetre. (A talaj növekvő világossága figyelmeztette, hogy közeledik a medence végéhez és mivel valamiben, ami nem lehetett más, mint két birkózó ember összekeveredett csomója, megismerte Dick és Bert össze-vissza fonódott lábait, visszafordult és a víz alatt úszott még vagy hat métert.) Aztán adat volt az is, hogy Paula Martha néninek szólította Tullyné. Vajjon vérszerinti nagynénje? Vagy csak családiasságból szólítja így a Lute és Ernestine anyjának a nővérét?

Feljött a víz alól. A többiek felszólították, hogy lépjen be: künn a bárány benn a farkast játszanak. Ebben a fürge játékban a következő félóra alatt minduntalan meg kellett csodálnia Paula elevenségét, hajlékonyságát, de agyafúrtságát is, mikor az embergyűrűn mindig sikerült átszöknie. Mikor már úgy elfáradtak, hogy bé kellett fejezni a játékot, az egész társaság lihegve úszott a medencén végig, aztán kimásztak a napra és körülülték Tullyné.

Hamarosan új tréfák kerültek szőnyegre és Paula lehetetlen dolgokról vitatkozott Tullynéval.

— De Martha néni, éppen mert maga sosem tanult úszni,

nincs igaza, ha tart egy ilyen álláspontot. Én nagyon jó úszó vagyok és azt állítom, hogy akár itt rögtön beugrom a medencébe és tíz percig a víz alatt tudok maradni.

— Csacsiság, fiam, — mosolygott Tullyné — az apád, mikor fiatal volt, sokkal fiatalabb, mint te most, drágám, tovább bírta víz alatt, mint akárki, és a rekordja, ha jól emlékszem, három perc és negyven másodperc volt, már pedig jól emlékszem, mert magam tartottam az órát és magam mértem le az időt, mikor Selby Harry ellen megnyerte a fogadást.

— Igen, tudom, hogy az apám annak idején legény volt a talpán, — büszkélkedett Paula — de az idők megváltoztak. És ha most itt volna a drága öreg, fiatalságának minden pompájával, és megpróbálna velem a víz alá jönni, én bizony legyőzném. Tíz percig? Hát persze, hogy lenn tudok maradni tíz percig. Fogok is. Maga tartja az órát, Martha néni, és leméri az időt. Ugyan, nincsen ennél könnyebb. Annyi az egész, mint...

— Mint halat lőni a vederben — egészítette ki helyette Dick. Paula felmászott a trambulin tetejére.

— Kérem lestoppolni, mikor a levegőben vagyok.

— Kérek egy bukfenc-fejest! — kiáltotta Dick.

Paula bölintott, mosolygott és színészkedve játszott, milyen óriási erőfeszítést tesz, hogy a tüdejét annak lehető befogadóképességéig megtöltse levegővel. Graham gyönyörködve szemlélte. Maga is műugró volt és a bukfenc-fejest más nőtől, mint professzionistától, még nem látta. A könnyű kékes-zöld selyemkosztüm nedvesen tapadt Paulára és megmutatta testének arányos vonalait. Miután trefásan még egy görcsös nyeléssel bekapta azt az utolsó köbcentiméter levegőt, ami még a tüdejébe fért, ugrott. Független tartással, egyenesen, álló lábakkal, amelyek egymáshoz feszültek, mikor rátoppantak az ugródeszka másik, rugalmas végére. A rugalmas deszka feldobta a levegőbe. Paula labdává gömbölyödött össze, teljesen megfordult maga körül, aztán a bukfenc után a fejes tökéletes testtartásába egyenesedett ki és hullámot is alig vetve maga körül, hibátlan fejessel a vízbe zuhant.

— Egy toledói penge is nagyobbat loccsant volna — volt Graham ítélete.

— Ó istenem, ha én így tudnék ugrani, — sóhajtotta ámulattal Ernestine — de sosem fogok így tudni. Dick azt mondja, hogy a műugrás a kellő időbeosztástól függ. Paula ezért csinálja olyan hihetetlenül jól. Neki nagyszerű időérzéke van...

— És érzéke a keresetlen testtartáshoz — tette hozzá Graham.

— A szándékosan keresetlen testtartáshoz — mondta Dick.

— Érti, hogyan kell fáradságos úton eljutni a végső könnyedséghez ; — fűzte tovább Graham — ilyen tökéletes bukfencezést még sose láttam professzionistáktól.

— És én még büszkébb vagyok rá, mint ő, — mondta Dick — tudod, én tanítottam. Igaz, hogy könnyű volt megtanítani. Nem kerül semmi megerőltetésébe. Ehez még hozzá az erős akarata, az időérzéke, kérlek : az első próbája már kifogástalan volt.

— Paula rendkívüli nő, — mondta büszkén Tullyné, miközben a szeme ide-oda ingadozott az óra kis mutatója és a víz síma felszíne között — a nők sohasem úsznak olyan jól, mint a férfiak. Ó igen... Három perc negyven másodperc ! Lefőzte az apját !

— De öt percet sem fog kibírni odalenn, tíznél mindenestre sokkal kevesebbet, — állapította meg Dick ünnepélyesen — felrobbanna a tüdeje.

Négy perc elteltével Tullyné izgatott kezdett lenni és aggodalmasan nézett az egyik arcról a másikra. Lester kapitány, aki nem volt beavatva, káromkodva topogott ide-oda és végül is beugrott a vízbe.

— Valami történt, — mondta Tullyné megőrizve önuralmát — talán baja esett ugrás közben. Maguk férfiak, menjenek utána.

Graham, Bert és Dick találkoztak a víz alatt, vidáman vigyorogtak és jelentősen nyomkodták egymás kezét. Dick jelet adott a másik kettőnek, hogy kövessék és az árnyas, sötét víz alatt odaúszott a szelelőhöz, ott csatlakoztak Paulához és taposva a vizet, halkán suttoztak és nevetgéltek.

— Csak azért jöttünk, — magyarázta Dick — hogy megmondjuk : minden rendben van. Most csak még ügyesebben folytatni kell... Te menj előre, Bert. Én majd Evan után.

Egymásután mentek a sötét víz alá és egymásután bukantak ki a medence felszínén. Ekkorra Tullyné már felkelt és ott állott a medence peremén.

— Ha tudnám, hogy megint viccelsz, Dick... — kezdte mondani.

De Dick ügyet sem vetett rá, emberfeletti nyugalmat mímelt és olyan hangosan rendelkezett, hogy Tullyné is hallja :

— Ezt rendszeresen kell csinálni, gyerekek. Bert és Evan, gyertek velem. Két-két méternyire egymástól ezen az oldalon indulunk és végigkutatjuk a feneket. Aztán megyünk tovább és megismételjük visszafelé.

— Ne fáradjanak az urak, — kiáltotta Tullyné, aki már

nevetni kezdett — te pedig, Dick, csak gyere ki. Nyakon akarlak ütni.

— Vigyázzatok rá, lányok, — kiáltott Dick — nevetőgörcsöt kapott szegény.

— Még nem kaptam, — kacagott Tullyné — de fogok.

— De a keserves teremtésit neki, asszonyom, ez nem nevetni való! — lihegte Lester kapitány, miközben készülődött megint nekivágni, hogy felkutassa a feneket.

Mikor a derék tengerész a víz alá merült, Dick megkérdezte :

— Rájött, Martha néni, komolyan és igazán rájött? Tullyné bólintott.

— De azért csak folytassátok, van még egy beugrott ember. Nekem Coghlan 'Elsie anyja tavaly Honoluluban elmondta az egészet.

Paula mosolygó arca csak tizenegy perc elteltével bukant fel a felszín alól. Adta a kimerülést, gyorsan kiveickélt és a nagynéni mellett zihálva omlott a földre. Lester kapitány, aki a megerőltető, serény kutatástól csakugyan kimerült, figyelmesen tanulmányozta Paulát, aztán odament a legközelebbi oszlophoz és háromszor alázatosan odacsapta a fejét a betonhoz.

— Félek, hogy nem voltam lenn tíz percig, — mondta Paula — de nem sokkal kevesebb ideig voltam, úgy-e, Martha néni?

— Egyáltalában nem voltál sokáig víz alatt, — felelte Tullyné — ha kíváncsi vagy a véleményemre. Még az is meglep, hogy nedves vagy. Na, na, vegyél rendesen lélekzetet, fiam. A színészetnek nincs értelme. Emlékszem kislánykoromra, mikor Indiában utaztam. Ott volt egy fakírkiskola. A fakírok mély kutakba mentek le és sokkal tovább voltak lenn, mint te, édes fiam, sokkal tovább.

— Maga tudta! — szólt vádoló hangon Paula.

— De te nem tudtad, hogy tudom. És ennél fogva nagyon csunyán viselted magad. Egy hölgy az én koromban és ilyen szívvel...

— És ilyen kemény fejjel...

— Egy fülesgombért szívesen nyakon ütnélek.

— Egy fülesgombért szívesen megölelném magát, — nevetett vissza Paula — ilyen csuronvizesen. De legalább Lester kapitányt bolonddá tartottuk. Úgy-e, kapitány?

— Ne beszéljen hozzám, — morogta sötéten a derék kapitány — el vagyok foglalva, a bosszúálláson gondolkodom. Ami magát illeti, Forrest, egyelőre habozok, vajjon felrobbantsam a tejgazdaságát, vagy lesántítsam a Hegyi Fickót. Lehet hogy megteszem mind a kettőt. Közben ki-megyek megnézni, melyik ló a magáé és megrúgom.

Dick a Haramián, Paula a Szarvason egymás mellett lovagoltak haza a nagy házba.

— Hogy tetszik neked Graham? — kérdezte Dick.

— Nagyszerű ember, — felelte Paula — a te típusod, Dick. Univerzális ember, mint te, és éppen úgy rajta van a világlátottság és kalandos múlt mindenféle bélyege, tenger, könyv, minden. Művészlélek még hozzá és igazán sokoldalú. Azonkívül kedélye is van. Megfigyelted a mosolyát? Ellenállhatatlan. Muszáj vele mosolyogni.

— Úgy van. De megvannak a komoly vonásai is.

— Igen, ott a szeme sarkában, rögtön a mosolygása után, észre lehet venni. Nem éppen fáradtságra valló vonások, inkább azok a régi, örökös kérdések: miért, minek, mire jó ez, mire való az egész?

A lovascapat sereghajtói gyanánt Ernestine és Graham beszélgettek hátul.

— Dick mély ember, — mondta Ernestine — maga egyáltalában nem ismeri őt teljesen. Félelmesen mély ember! Én egy kicsit ismerem. Paula nagyon ismeri. De azonkívül nagyon kevesen láthatnak a felszíne alá. Ő igazi filozófus, olyan önuralma van, mint egy sztoikus bölcsek vagy egy angol embernek és úgy tud komédiázni, hogy bolonddá tartja az egész világot.

A hosszú kerítésnél a tölgyek alatt, ahol a lóról le szálló társaság összeverődött, Paula az oldalát fogta a nevetéstől.

— Tovább, tovább, — biztatta Dicket — még, még!

— Paula azzal vádolt, — magyarázta Dick — hogy azzal a rendszerrel, ahogy az inasokat szoktam elkeresztelni, kimerítem a szótáramat.

— Ő pedig másfél perc alatt legalább negyven ilyen nevet mondott még... tovább, Dick, még...

— Aztán — folytatta Dick éneklő hangon — lehet még Látode és Tudode, Fusside és Menjoda, Figyeljcsak és Ügyeljesak, Hopplahó és Netene, Hajahaj és Ejnyeno, Azabaj és Azajó, Forduljfel és Pukkadjmeg, Ördögvigyen és Azanyád...

Azzal sarkantyúpengetve bement a házba, még útközben is folytatva a rögtönzött névjegyzéket.

XVII. FEJEZET.

Az elégedetlenség és nyugtalanság egy hete következett most Graham számára. Vívódott részint annak tudata között, hogy az első vonattal el kellene hagynia a nagy házat, részint a vágy között, hogy lássa és még többet lássa Paulát, hogy vele legyen és többet legyen vele, —

sem el nem utazott, sem pedig nem látta gyakrabban, mint ittléte legelső napjai alatt.

Először is az alatt az öt nap alatt, míg az ifjú hegedűművész itt volt, az szinte teljesen lefoglalta magának Paula minden nyilvános idejét. Graham gyakran bevetődött a zeneterembe és mialatt azok ügyet sem vetettek rá, kedvetlenül üldögélt ott félórák hosszat és hallgatta úgynevezett munkájukat. Ők egészen megfélemeztek a jelenlétéről és vagy belepirulva mélyedtek el a szenvedélyes muzsikálásba, vagy összedugva a fejüket pajtáskodóan fecsegték és nevetgéltek a pihenő szünetek alatt. Hogy a fiatal muzsikus már szinte kínos hevességgel szerelmes Paulába, az nyilvánvaló volt Graham előtt. De ami rosszul esett neki, az az önkénytelen hódolat volt, amellyel az asszonyka néha Warere pillantott, mikor az különösen szépen csinált valamit. Hiába próbálta magának mondani Graham, hogy ebben az asszonynak csak az értelme szólalt meg, csak a másik művészetének adózott a gyönyörködő elismeréssel. Graham férfi volt és rosszul esett neki. És addig esett rosszul, amíg nem bírta tovább ott maradni.

Egyszer véletlenül éppen akkor cseppent oda a zeneterembe, mikor egy Schumann-dal befejezése után Ware elment. Paula még ott ült a zongoránál, arcán valami átszellemült álmodozás kifejezésével. Ahogy ránézett Grahamre, szinte nem ismerte meg, gépiesen felszedelőzködött, mondott valami szórakozóit közhelyet. Grahamet ez sértette és bántotta, de igyekezett azt gondolni, hogy ez Paula részéről csak afféle művészabránd, az imént játszott zenének még lelkében csengő visszhangjára való hallgatás. Azonban önkénytelenül okoskodni kezdett: az asszonyok furcsa teremtményei az úristennek, képesek szívüket a legkülönösebb és legkövetkezetlenebb módon elveszíteni. Hát ha ez a fiatal legény éppen a zenéjével fogja meg benne a nőt?

Ware elutazása után Forrest Paula úgyszólván teljesen visszavonult a maga lakosztályába a titkos ajtó mögé. De mint Graham a személyzetten észrevette, ezt senki sem találta feltűnőnek.

— Paula olyan nő, — magyarázta Ernestine — aki kitűnő társaságot talál saját magában. Gyakran vannak nála a magányosságnak olyan időszakai, mikor Dick az egyetlen, aki látja.

— Ami a társaság többi részére nem nagyon hízelgő — mondta mosolyogva Graham.

— Ami azt jelenti, — vetette ellen Ernestine — hogy mindig kitűnőnek találja a társaságot, valahányszor társaságban van.

A vendégjárás a nagy házban csapannófélben volt. Jött még néhány új vendég, üzleti vagy társadalmi alapon, de többen mentek el. Hallode és kínai személyzete révén a nagy ház élete úgy folyt, mint a karikacsapás, hogy a vendégek szórakoztatása a háziak nagyon csekély kötelességének tűnt fel. A vendégek bőven elszórakoztak vagy magukban, vagy egymással. Dick a lunch előtt még egy percre is ritkán jelent meg. Paula pedig, aki most külön életének programját élte, diner előtt sohasem volt látható.

— Ne gondolj a gonddal! — mondta nevetve egy délből Dick és a box-kesztyűk, kardok és török birodalmában egy kis testmozgásra hívta ki Grahamet.

Mikor két menet között kifújták magukat, így szólt:

— És most itt az ideje, hogy nekiláss annak a könyvnek. Én csak egy vagyok a sok közül, akik várnak, hogy olvashassák, és már nagyon várom. Tegnap kaptam Havelytől levelet. Említi a könyvet és kíváncsi, mennyire vagy.

Igy aztán Graham a toronyszobában rendbeszedte a jegyzeteit és fényképfelvételeit, megcsinálta a munka vázlatát és nekifogott a bevezető fejezeteknek. Annyira belemerült, hogy Paula iránt ébredező érdeklődése elhalványodott volna, ha nem találkozik vele minden este a dinernél. Azonkívül, míg Ernestine és Lute el nem utaztak Santa Barbarába, mindig volt délutánonként úszás, lovaglás, vagy autó-kirándulás a Miramar-dombok legelőire és az Anselmo-hegyek fensík-tanyáira. Tettek más autótutakat is, olykor Dick is velük tartott, a Sacramento medrében dolgozó nagy kotrógépekhez, a Kis Farkas és Los Cuatos folyócskák gátépítéseihez, vagy az ötvenholdas farmerek tizenkétezer holdnyi kolóniájához, ahol Dick megpróbálta, hogy kétszázötven családapa a családjával együtt meggazdagodjék a földhől.

Graham tudta, hogy Paula néha hosszú magányos lovaglásokat csinál. Egyszer ott is kapta a kerítésnél, mikor leszállt a Szarvasról.

— Nem gondolja, — mondta neki szemrehányóan — hogy megrövidíti a lovát, ha nem társaságban lovagolja?

Paula nevetett és a fejét rázta.

— Hát akkor — rukkolt ki bátran Graham — én mégis szerelnék magával kilovagolni.

— Ott van Lute, Ernestine, Bert, meg a többiek.

— Ez az ország új ország nekem. És az ember csak olyanok által ismerhet meg egy vidéket, akik ismerik. Láttam ezt a vidéket a Lute, az Ernestine és mind a többiek szemén keresztül, de még nagyon sok minden van, amit nem láttam és amit csak a maga szemén át láthatok.

— Tetszetős elmélet, — felelte Paula kitérően — maga egy... egy tájkép-vampír.

— De a vampírok gonosz következményei nélkül -- felelte Graham gyorsan.

Paula nem válaszolt azonnal. Nyíltan és egyenesen nézett a férfi szemébe és az láthatta, hogy Paula megfontolta és meggondolta, amit mond.

— Nem tudom, jól értem-e magát? — mondta végre az asszonyka. És Graham fantáziája ráugrott erre a pár szóra és sorra vette és találgatta az esetleg bennük rejlő mellékértelmet.

— De hiszen annyi mindent beszélhetnénk egymással, — próbálkozott ismét — annyi mindent... kellene beszél-nünk egymással...

— Így értettem — mondta Paula nyugodtan. És a szavait megint az a nyílt, egyenes tekintet kísérte.

Így értette. Ez a gondolat lángba borította Grahamet. De a nyelve nem volt elég gyors és nem tudta kivédeni azt a hűvös, kihívó nevetést, amellyel Paula befordult a házba.

A nagy ház társasága tovább fogyatkozott. Paula nagynénje, Tullyné, Graham nagy csalódására, aki sokat akart még tőle megtudni Paula felől, néhány napi időzés után elutazott. Esett ugyan szó, hogy talán hosszabb tartózkodásra visszatér, de maga Tullyné mondta, hogy mivel most jött haza Európából, egész esomé olyan kötelességszerű látogatás van a nyakán, amit előbb le akar adni, hogy aztán az élvezetes látogatásokhoz fogjon hozzá.

O'Hay, a zenekritikus, kénytelen volt néhány napot itt vesztegetni még, hogy személyesen, szemtől-szembe élje túl annak a zenei támadásnak szörnyű kulminációját, amelyet a filozófusok zúdítottak rá. Ez persze a Dick ötlete és tréfája volt. A csata estig is eltartott, ha Ernestine egy látszólag véletlen megjegyzése alkalmat adott Hancock Aaronnak, hogy belevesse az első bombát O'Hay legmélyebb meggyőződéseinek kellős közepébe. Hyal Dar, aki készséges és heves szövetségesnek bizonyult, robbantó zeneelméletére támaszkodva, átkaroló támadással sietett a veszélyeztetett O'Hay segítségére. Az ütközet dühöngve tombolt addig, míg a lobbanékony ír ember, aki a két ügyes szófacsaró ellenfél vágásaitól már magánkívül volt, nagy lelki könnyebbséggel el nem fogadta Mc Fane Terrence gyengéd unszolását, hogy vonuljanak vissza kettesben egy nyugalmas helyre, pihenjenek meg a biliárdteremben, ahol ketten egy csillapító italka mellett, távol ezektől a barbároktól, szívük szerint kidiskurálhatják magukat az igazi zenéről. És reggel két órára a szemét

vadul forgató és dühöngő O'Hay ott tartott, hogy az egyenesen lépdelő és megdönthetetlenül szilárd Terrence vitte lefeküdni.

— Nem tesz semmit, — mondta később Ernestine O'Haynek — ez előrelátható volt. Ezek a szószátyár filozófusok még egy szentet is az ivásba kergetnének.

— Azt hittem, hogy a Terrence kezében magát nem kell félteni, — mentegetődzött Dick tréfásan — tudja, mégis: két ír ember együtt... Elfelejtettem, hogy Terrence re'itenetesen tud inni. Mikor magának jó éjszakát kívánt, akkor még feljött hozzám egy kis beszélgetésre. És olyan szilárd volt, mint a kőszikla. Úgy beszéd közben említette, hogy lenyelt néhány kortyot, én, én... igazán nem is álmodtam, hogy... magát... ilyen kellemetlen helyzetbe hozta...

Mikor Lute és Ernestine elutaztak Santa Barbarába, Wainwright Bertnek és a hugának eszébe jutott, hogy Sacramentóban nekik is van egy otthonuk, amelyet régóta elhanyagoltak már. Ugyanaznap két fes'ő érkezett, Paula pártfogoltjai. De ezek keveset mutatkoztak, befogattak és egész napra kimentek a dombok közé, vagy hosszúszarú pipájukból pöfékeltek a biliárdteremben.

A nagy ház könnyű, szabad élete haladt tovább, mint a vízfolyás. Dick dolgozott. Graham dolgozott. Paula megmaradt a maga visszavonultságában. A madrono-erdei bölcsék otthon maradtak beszélgetéssel fűszerezett vacsorájuknál vagy vitaestélyeiken és csak akkor jöttek be, ha Paula zongorázott nekik. Sacramentóból, Wickenbergből és a völgy más városaiból most is váratlanul be-becsöppentek autózó társaságok, de ez sohasem zavarta Halodét és inasseregét; Graham végignéze, mikor adott esetben tökéletes diner mellé tudtak leültetni húsz váratlan vendéget, ha az értesítést húsz perccel előbb megkapták. Voltak olyan esték is, bár ritkán, mikor csak Dick, Graham és Paula ültek a diner-asztalnál. Ilyenkor a két férfi a korai lefekvés előtt még elbeszélgetett egy órát, Paula pedig könnyű dolgokat zongoráztatott magának, vagy még hamarabb visszavonult, mint ők.

De egy holdvilágos este, mikor Watsonék, Masonék és Womboldék aulókon beállítottak, Graham azon vette észre magát, hogy mindegyik bridge-négyes összeverődött már és ő mindegyikből kimaradt. Paula zongorázott. Graham, mikor odalépett, elkapta a szemében az öröm villanását, amely éppen olyan gyorsan el is tűnt. Paula könnyed mozdulatot tett, mintha fel akarna kelni. Ezt Graham éppen úgy megfigyelte, mint azt: mennyire ura ez az asszony az apró ösztöneinek. Mert ülve maradt.

Azonnal az lett megint az asszonyka, gondolta magában Graham, aminek eddig mindig látta, az igaz, hogy elég keveset látott belőle. A férfi beszélt, ami éppen eszébe ötlött és az asszonnyal együtt böngészett a dalkották között. Egyik dalt a másik után próbálgatta vele és olyan sikerrel rendelte alá a maga magas baritonját a Paula világos szopránjának, hogy a bridgezők több dalt megéljenek.

— Igen, határozottan fájdalmat érzek a vágytól, hogy megint kimehessek Dickkel a nagyvilágba, — mondta Paula, mikor szünetet tartottak — ó, bárcsak holnap indulhatnánk. De Dick most nem utazhatik. Nyakig ül mindenféle kísérletekben és gazdasági eseményekben. Hát például mit gondol, mit tervez megint? Mintha nem lenne úgyszólván elég dolga, most azon van, hogy felforgassa az egész eladási rendszert, vagy legalább a Kaliforniára és a Pacíficpartvidékre vonatkozó részét: a vevőket ide akarja hozni a gazdaságára.

— Hiszen jönnek. Az első ember, akivel itt találkoztam, idahoi bevásárló ügynök volt.

— Igen, de Dick az egészséget intézményesen akarja megcsinálni, tudja, úgy, hogy valamennyien en masse jöjjenek egy meghatározott időben. Nem olyan egyszerű aukcióféle eladásra gondol, ámbár azt mondja, hogy egy kicsit ilyesmivel is felpiszkálja őket és növeli az érdeklődést. Hanem évenként nagy vásárt gondol, három napig tartó nagy kiállítást, ahol ő az egyetlen kiállító. Mostanában minden délelőttjének a felét Agar és Pitts urakkal tölti. Agar az eladási felügyelője, Pitts a kiállítási felügyelője.

Sóhajtott és végigfuttatta ujjait a billentyűsoron.

— Ó, csak elmehetnének mégis... Timbukta, Mokpóba vagy Jerikóba!

— Csak nem akarja azt mondani, — nevetett Graham — hogy volt már Mokpóban?

— Esküszöm mindenre, ami szent és az életemre. Voltam. Régesrég, Dickkel együtt, a Tovább vitorlás idején. Szinte azt mondhatnám, hogy mézesheteinket Mokpóban töltöttük.

És Graham, mialatt mokpói visszaemlékezéseket cserélt ki vele, azon törte a fejét, vajjon Paula szándékosan hivatkozik-e folytonosan az urára.

— Az ember azt hinné, hogy maga itt paradicsomnak találja az életet.

— Hogyne, hogyne, — felelte Paula olyan hangon, amely Graham előtt fölösleges buzgalomnak látszott — de utóbbi időben nem tudom, mi lett. Parancsoló szükségét érzem annak, hogy felkerekedjem. Tavaszi nyugtalan-

ság, azt hiszem. Az indián vörös istenek varázsa. Csak Dick ne dolgozná agyon magát és ne kötné meg kezét-lábát mindenféle tervekkel. Tudja, egész házasságunk alatt az egyetlen komoly riválisom ez a gazdaság volt. Dick hűséges természetű ember és alapjában véve az a gazdaság az első szerelme. Még akkor tervelte ki és indította el az egészséget, mikor engem nem ismert és azt sem tudta, hogy a világon vagyok.

— Itt ni, próbáljuk csak ezt együtt, — mondta Graham hirtelen, egy dalt rakva eléje a kottatartóra.

— Hiszen ez a »Cigányok Útja«. Ettől még jobban rámjön a bolondóra.

És elkezdte dúdolni:

A nyugvó napnak szállta felé
Kövesd a hívó szavakat,
Míg hontalanul visz a szél tovább,
S mindegy: kelet és nyugat.

— Mit kell az alatt érteni, — szakította félbe magát — hogy hívó szavakat? Én mindig úgy értettem, hogy cigány szavakat, cigány nyelvet. Néha olyan bolond dolognak éreztem, milyen furcsa lehet egy nyelvet követni a világ körül, milyen érdekes biológiai kirándulás.

— Elvégre lehetne így is magyarázni. De nem azt jelenti. Egy másik strófából meg lehet állapítani, hogy ez a hívó szó a cigányok útmutató jeleire vonatkozik. Ők két ágacska szoktak bizonyos formában keresztbe tenni és az úton hagyják, ez a cigány útjelző. A két ágat két különböző fáról vagy bokorról kell törni. Például itt a farmon manzanita-ágból és madrono-ágból lehetne cigány útjelzőt csinálni, vagy tölgyfagallyból és vörösfenyőből, vagy vadgesztenyéből és égerfából, vagy borókafenyőből és borostyánból vagy áfonyából és orgonából. Ez a cigány-cimbora jele a cimbora számára, vagy a cigány-szerelmes jele a szerelmes számára. És most ő dúdolta:

Vissza az útra tovább, tovább,
Tenger hiába int,
Kövesd a gallykereszteket,
Menj s térj vissza megint.

Paula megértően intett, egy pillanatig zavarodott szemmel nézett keresztül a hosszú szobán a kártyázók felé, aztán felocsudott pillanatnyi szórakozottságából és hamar megszólalt:

— Tudja isten, nagyon sok cigányság van némelyikünk-

ben. Én még telivér cigánynál is több vagyok. És bukolikus hajlandóságai ellenére Dick is született cigány. És amit magáról beszélt nekem, abból magát is menthetetlenül cigánynak tartom.

— Tulajdonképpen a fehér ember az igazi cigány, a cigányok királya. Messzebb határt bevándorolt, vadabbul és kevesebb felkészültséggel, mint akármelyik cigány. A cigányok követték az útjelzőiket, de a fehér ember számára nem rakott gallykereszteket senki. Jöjjön, próbáljuk meg.

És amíg a vers gondtalan mondatait a vidám, könnyelmű melódiára elénekelték, Graham lenézett Paulára és csodálkozott rajta is, saját magán is. Dick fedele alatt neki nincs helye az asszony mellett. Még mindig itt van, pedig már napokkal előbb el kellett volna mennie. Évek hosszú sora után most kezdte magát igazában megismerni. Ez varázslat, ez örület. Az volna jó, ha azonnal eltépné magát innen. Élt már varázslatban azelőtt is, ismerte az ilyen örületet és mindig ki tudta szakítani magát. Talán elpuhították az évek? — kérdezte saját magát. Vagy ez az örület mélyebb, mint amelyet valaha ismert? Hiszen innen eltépni magát azt is jelentené, hogy drága dolgokat tiporjon el magában, féltékenyen dédelgetett és féltett drága dolgait titkos belső életének, amelyben még sohasem kellett eltiporni semmit.

És eddig nem szakította ki magát. Itt áll az asszony mellett, lenéz barna hajkoronájára, amely aranyosan és bronzosan ragyog és a fülek felett őrzöngő csigákba göndörödik, éneкли vele ezt a dalt, amely lánggra lobbantja a lelkét, amely az asszony lelkét is lánggra kell hogy lobbantsa, mert ez az asszony olyan, amilyen, és úgy érez, ahogy olykor elsuhanó homállyal félig tudtán kívül sejteni enged.

— Boszorkány ez az asszony és a hangja nem utolsó fegyvere a boszorkányságának — gondolta Graham, mikor a fülében zengett és remegett a Paula hangja, ez a gazdag asszonyi hang, amely minden más nőétől eltérően annyira a Paula lényének eredeti hangja volt. És Graham minden kétségen túl tudta, hogy most az asszonyt is megérintette valahogyan ez az örület, amely őt megragadta, hogy az asszonynak is éreznie kell, mint ahogy ő érzi, hogy a férfi és a nő összetalálkoztak.

Megremegtek mind a ketten, mikor énekeltek és ennek a megremegésnek pusztá gondolata is élesztette a férfi örületének tüzeit, hát még biztos tudata; a hangja öntudatlanul hozzámelegedett a befejező sorok merészségéhez, mikor hangjuk és remegésük egymásba fonódva énekelte:

Sólyomnak a szálló fellegek,
 Kis óznek a zöld legelő,
 A nő szívének egy férfiszív,
 Mint hajdani szép időn,
 A nő szívének egy férfiszív,
 Így szállj velem tovább,
 Ott messze, messze a hajnal int,
 S miénk az egész világ.

Várta, hogy Paula felnézzen, mikor az utolsó hangok elhaltak. De az asszony egy pillanatig mozdulatlan maradt. A zongorára szegezte a szemét. És az az arc, amely ekkor fordult Graham felé, már a nagy ház asszonykájának az arca volt, a szája huncutul mosolygott, a szemében hamiság ragyogott.

— Gyerünk és rázzuk fel Dicket. Veszít. Sose láttam, hogy kártya közben kijött volna a sodrából, de nevetségesen rosszkedvű lesz, ha sokáig veszít.

És a játékasztal felé indulva folytatta:

— Különben szeret kártyázni. Ez az ő számára üdülés. Jót tesz neki. Megesik évente egyszer-kétszer, hogy ha jó poker-partí van együtt, egész éjszaka ott ül és lehetetlen összegeket tesz fel, mikor nem maximálják az alapot.

XVIII. FEJEZET.

Szinte közvetlenül azután, hogy a Cigányok Útját elnekeltek, Paula elébukkant elvonultságából és Graham valósággal kínlódott a toronyszobában, hogy mindenáron munkája mellett maradjon, mikor reggelente a Paula épületszárnyából dalokat és operaáriákat, a nagy télikertből kacagást és kutyaszidást, vagy a távoli zeneteremből a zongora-ritmus órákhosszat tartó lüktetését hallhatta. De Dick példájára a délelőttjeit ő is munkának szentelte és ritkán találkozott Paulával a lunch előtt.

Paula kijelentette, hogy álmatlansági periódusa elmúlt és kész minden mulatságra és kirándulásra, amit Dick nyújthat neki. Arra az esetre pedig, ha Dick nem volna hajlandó ezeket személyesen szervezni, azzal fenyegetődött, hogy vendégekkel tölti tele a házat és majd megtanítja Dicket, hogy mi az az élénkség. A nagynénje, Tullyné, ezidőtájt tért vissza néhány napi tartózkodásra és Paula is ekkor fogta be újra Duddyt és Fuddyt a magas, Studebaker-ügetőkocsiba. Duddy és Fuddy tüzes ügetők voltak, de Tullyné kora és testsúlyva ellenére nyugodt volt, ha Paula kezében tudta a gyeplőszárat. Ahogy Grahamnek meg is mondta.

— Ez olyan engedmény volt, amit Paula kivételével egy nőnek sem teszek meg. Ő az egyetlen nő, akire ló-dolgokban rá merem bízni magam. Ő tud lóval bánni. Már gyermekkorában is odavolt a lovakért. Csoda, hogy cirkuszi lovárnő nem lett belőle.

Graham még sokkal többet is megtudott Pauláról a nagynénivel folytatott különböző csevegések folyamán. Desten Philipről, Paula apjáról, Tullyné nem győzőt eleget beszélni. Desten a bátyja volt Tullynének, sokkal idősebb volt mint ő és az ő gyermekkorának királya gyanánt szerepelt. Nagy koncepciójú, királyi természetű ember volt, a közönségesebb emberek örülségnek nézték a természetét. A legkalandosabb és leggavallérosabb dolgokat csinálta folyton. Viszont ez a természete tette képessé, hogy a negyvenkilences idők nagy aranyviharában éppen olyan könnyen nyert vagyonokat, mint amilyen könnyen el is veszítette. Ő maga régi new-englandi családból származott, de egyik dédapja francia ember volt, aki hajótörést szenvedett a nyílt óceánon, megmenekült és partot ért, hogy a Maine-partvidék egyéb tengerész-farmerei között megtollasodjék.

— És minden generációban egyszer, de csak egyszer, — mondta Tullyné — kiűt ez a francia Desten. A saját generációjában Philip volt ez a francia, a mostaniban pedig Paula kapta meg ezt az örökséget, még pedig teljes mértékben. Lute és Ernestine féltestvérei neki, de senki sem gondolná, hogy egy csöpp közös vér is van bennük. Ezért szaladt Paula az első alkalommal Franciaországba, ahelyett hogy elment volna műlovárnőnek. Az a francia Desten-ös húzta őt oda.

Erről a franciaországi kiruccanásról is sokat megtudott Graham. Desten Philip csillaga annak idején leáldozóban volt, szerencséjének kéréke változóan fordult hol fel, hol le. Lute és Ernestine csöpp jószágok voltak még, az ő gondozásuk nem sok gondot volt okozandó Desten hugainak. De Paula, aki Tullynének jutott, a nehezebb esetnek számított, »amiatt a francia miatt«.

— Ó, Paula azért hamisítatlan new-englandi, — bizonykodott Tullyné — ami a tisztességet, egyenességet, engedelmességet, hűséget illeti, ő a legmegbízhatóbb teremtés a világon. Gyerekkorában képtelen volt hazugságot kiereszteni a száján, csak ha mást meg kellett menteni. De akkor aztán new-englandi ősei egyszerre nem voltak sehol és éppen olyan nagyszerűen hazudott, mint annak idején az apja. Az apja ugyanilyen elragadó modorú, merész, hangoosan nevető, élénk lény volt, mint ő. De ami benne könnyed és vidám, az az apjában udvariasság volt. Az emberek vagy rajongtak érte, vagy elkeseredett ellenségei lettek.

Akivel találkozott, azt nem hagyta hidegen. A vele való érintkezés vagy a szeretetei, vagy a gyűlöletet hívta ki. Paula, azt hiszem, abban különbözik tőle, hogy nő és nem megy bele szélmalomharcokba, ami a férfiak előjoga. Azt hiszem, nincs egyellen ellensége a föld kerekiségén. Mindenki szereti, legfeljebb azok a kacér nők nem, akik irigylük tőle a csinos urát.

És ahogy ezt Graham hallgatta, a nyitott ablakon át valahonnan a hosszú árkádok alól behallatszott a Paula dalolása, hangjában azzal az örökösen kísértő remegéssel, ami Grahamnek később mindig eszébe jutott. Paula most felkacagott és Tullyné a hang felé intve a fejével, rámosolygott Grahamre:

— Hallja? Most Desten Philip nevet ott és a francia ős, és a francia nők mind a francia ős mögött, aki átszárma-zott ide a Penobscot partjára, amerikai ruhát húzott magára és belement a hajszába. Vette észre, hogy Paula nevetésétől felpillant és elmosolyodik kivétel nélkül mindenki? Éppen így volt a Philip nevetésével is.

Tullyné szerint Paula mindig szenvedélyesen szeretett muzsikálni, festeni, rajzolni. Kislány korában el lehetett menni utána a ház körül vagy még messzebb azoknak a figuráknak és ábráknak a nyomán, amiket mindenüvé odarajzolt, ahova csak lehetett: papírszeletekre, fadarabokra, még a homokba és sárba is.

— Mindent, mindenkit szeretett, — mondta Tullyné — és minden, mindenki szerette. Az állatoktól sohasem félt. De azért mindig nagyon tisztelte őket: nagyon finomérzűeknek született és ez a tisztelete az állatok szépségének szólt. Igen, javíthatatlan bálványimádó volt, imádta a hőseket, akár pusztán szépek voltak az illetők, akár véghezvittek valamit. Legyen az zongora, vagy egy nagy kép, vagy ló vagy egy tájrészlet, Paula sohasem fogja kinőni azt a szépségimádatot, amit a szeretett dolgok iránt érez.

És amint a nagynéni tovább mesélte, Paula tettere vágyott, a szépséget csinálni is akarta, nemcsak bámulni. De kínosan ingadozott, hogy a zenének vagy a festésnek szentelje-e magát. Mikor Boston legelső zenetanárainak a vezetése alatt teljes iramban dolgozott, nem bírta magával: vissza kellett térnie a rajzoláshoz. A festőállványtól pedig elcsalta a szobrászat.

— A legkülönbébb iránt való rajongásával, szívben-lélekben a szépséggel eltelve így nőtt fel folyton ingadozva és önmagát kínozva, mihez van nagyobb talentuma és vajjon zseni-e vagy nem. Én úgy találtam jónak, hogy minden munkát teljesen hagyjon abba és elvittem egy évre külföldre. Erre még a tánchoz is nagy talentumot kezdett

mutatni. De mindig vissza-visszafájt a muzsikájához, meg a képeihez. Nem, nem volt állhatatlan. Az volt a baja, hogy túlságosan talentumos volt...

— Túlsokféleképpen volt talentumos, — szólt közbe Graham.

— Úgy van, így helyesebb. De a talentum és a zseni között nagy a különbség és ha most vén koromban a lelkem üdvösségére kell megmondanom, nem tudom megmondani, hogy a gyereken mutatkozott-e valaha a zseni nyoma. Akármibe fogott bele, semmiben sem alkotott valami nagyot, az bizonyos.

— Kivéve, hogy az, aki! — tette hozzá Graham.

— Az bizony nagy dolog, — bölintott Tullyné lelkes mosollyal — Paula ragyogó, rendkívüli nő, makulátlan, természetes. És elvégre mit jelent alkotni? Többre nézem Paula egyetlen bolond bravúráját, — ó igen, hallottam, hogy ülte meg az úszó tenyészment, — mint valamennyi képét, ha mind mestermű is egytől-egyig. De eleinte nehezen tudtam őt megérteni. Dick gyakran hívja őt a soha meg nem növő kislánynak. Pedig én istenem, milyen nagynak tud látszani, ha kell. Én a magam részéről azt szoktam mondani róla, hogy a legérettebb gyerek, akit láttam. Dick volt a legjobb dolog, ami valaha is történt vele. Akkor látszott úgy először igazán, hogy megtalálta magát. Így találta meg.

És Tullyné tovább mesélt: leírta, hogyan utazgattak egy esztendeig Európában, hogyan kezdte újra a festést Paula Párizsban, hogyan jutott végül is arra a meggyőződésre, hogy a sikert csak küzdelem árán lehet megszerezni és hogy a nagynénje pénze csak akadály a számára.

— És erre is tudott módot, — mondta Tullyné sóhajtván — bizony egyszerűen felmondott nekem, hazaküldött. Csak egészen sovány apanázst volt hajlandó elfogadni, önálló lakást vett a Quartier Latinben, összeállt két másik amerikai lánnyal. Akkoriban találkozott Dickkel. Dick különös ember volt. Nem lehetne hamarjában megmondani, hogy akkor mivel foglalkozott. Kabarét vezetett, ó nem efféle modern kabarét, hanem igazi diákkávéházat, igazi kabarét. Nagyon disztिंगvált koesma volt. Egész sereg örült járt oda. Tudja, Dick akkor érkezett vissza valami lehetetlen kalandokból a világ végéről és azt mondta, hogy most egy darabig nem élni fogja az életet, hanem ahelyett beszélgetni fog az életről. Paula elvitt egyszer oda. Előző nap jegyezték el egymást, Dick meglátogatott, meg minden. Annak idején ismertem Szerencsés Richárdot és a fiáról is tudtam mindent. A világ szempontjából Paula nem is csinálhatott volna jobb partit. Regény volt az egész. Paula

látta őt, mikor a kaliforniai egyetemi csapatot győzelemre vezette Stanford ellen. És most abban a műteremben látta viszont, ahol együtt lakott a két amerikai lánnyal. Nem tudta, hogy Dick milliomos-e vagy kávé, Dicknek akkor nem volt semmije, Paula pedig nem sokat törődött a pénzzel. Mindig a szívére hallgatott. Képzelve el ezt a helyzetet: Dick, a meghódíthatatlan, és Paula, aki sohasem fiörtölt. Úgy látszik, egyenesen egymás nyakába estek, mert egy hét leforgása alatt nyélbe volt ütve az egész dolog és Dick engem is meglátogatott, mintha az én elhatározásom akár jobbra, akár balra jelentett volna valamit. De a Dick kabaréjáról beszéltem. A Filozófus-kabarénak hívták. Szűk kis pincehelyiség volt a Quartier közepén, és nem volt benne több egyetlen asztalnál. Képzelve el azt a kabarét. De milyen asztal volt az! Hatalmas, síma lapú, kerek asztal, még viaszkosvászonnal sem terítették le, fája mocsos volt az italtól, amit az asztalt verdeső filozófusok döntöttek rá. Harminc embernek akadt hely körülötte. Nőket nem engedtek be. Paulával és velem kivételt tettek. Látta itt Hancock Aaront. Hát ő is egyike volt ott a filozófusoknak és máig is azzal henceg, hogy nagyobb számlával maradt adósa Dicknek, mint bármelyik vendége. Ott szoktak volt összejönni mind ezek a vad, fiatal gondolkozók, verték az asztalt és Európa valamennyi nyelvén bölcsészetről beszélgettek. Dicknek mindig gyengéi voltak a filozófusok. De Paula elsöpörte ezt a kis kalandot. Csak akkor esküdtek meg, mikor Dick felszerelte a Tovább nevű szkunert és az istenadta fiatal pár nekivágott a mézesheteknek Bordeauxból Hongkongba.

— És a kabarét bezárták, — mondta Graham — és a filozófusok ott maradtak hajlék és vita nélkül.

Tullyné szívből kacagott és rázta a fejét. Úgy kacagott, hogy az oldalát fogta.

— Rájuk hagyta alapítványnak! Valami részalapítvány, vagy valami ilyen, nem tudom. Annyit tudok, hogy egy hónapon belül a rendőrség rátette a kezét, mint anarchista klubra.

Ambár így tudomást szerzett Paula érdeklődésének és talentumainak széles területéről, Graham mégis meg volt lepődve, mikor egy napon egészen egyedül találta Paulát egy ablakmélyedésben teljesen elmerülve valami finom hímzésbe.

— Szeretek kézimunkázni, — mondta az asszonyka — minden drága bolti kézimunka semmi nekem ahoz képest, amit magam rajzok és magam csinállok. Dick azelőtt haragudni szokott, ha kézimunkázok. Ő a teljesítőképesség embere, a kárbavesztett energia kiküszöbölésének a híve.

Mindig azt mondta, hogy a kézimunka időpazarlás. Parasztok egy fülesgombért elvégzik ugyanazt a munkát. De aztán meg tudtam értetni vele az álláspontomat. Olyan ez, mint ha az ember maga muzsikál. Pénzért persze jobb zenét hallhatok, mint amilyen tőlem telik, de leülni a zongorához és muzsikálni a magunk ujjával, a magunk fejével, egész más és sokkal kedvesebb élvezet. Teljesen mindegy, hogy az ember a más előadását akarja-e felülmúlni, vagy az előadásba a maga egyéniségét és felfogását viszi bele. Nagy lelki öröm és beteljesülés. Nézze ezt a kis himzett liliomszegélyt a bojt szélén, ehhez semmi sem hasonlít a világon. Enyém az ötlet, egészen az enyém, és enyém az ötlet megformálása és megvalósítása. A boltokban akad szebb ötlet és jobb munka, de az más. Ez az enyém. Én képzeltem el és én csináltam meg. És ki mondja, hogy a hímzés nem művészet?

Elhallgatott és kérdően mosolygott Grahamre.

— És ki mondja, — folytatta Graham — hogy a szép női nem ékesítése nem a legértékesebb és egyszersmind a legédesebb művészet?

— Roppantul tudok tisztelni — bólintott Paula helyeslően — egy ügyes masamódot vagy varrónőt. Ezek igazán művészek, még pedig fontosak a világ közgazdasági életében, mint Dick mondaná.

Egy más alkalommal Graham, mikor a könyvtárba igyekezett, hogy az Andes-hegységről megnézzen valamit, Paulára bukkant, amint kecsesen hajolt a nagy asztalon egy nagy ív rajzpapír fölé, körötte vaskos műépítészeti mappák tornyosultak és azzal foglalkozott, hogy terveket rajzolt a madrono-erdő bölcsei számára építendő tanyához vagy házikótelephez.

— Nagy probléma, — mondta sóhajtva; — Dick azt mondja, hogyha megépíttetem, akkor hét ember számára építem. Most négy bölcsünk van, de neki hét a szíve vágya. Azt mondja, hogy ne sokat vesződjem tusvezetékekkel meg ilyesmivel, mert melyik filozófus szokott egyáltalában fürödni? Azonkívül egész komolyan hét tűzhelyet és hét konyhát ajánl, mert a filozófusok mindig éppen az ilyen földi dolgok fölött szoktak veszekedni.

— Persze. Hát nem Voltaire veszekedett gyertyavégek miatt egy királlyal? — kérdezte Graham, gyönyörködve az asszonyka graciózan hanyag testtartásában. Harmincyolc? Lehetetlen. Szinte kislánynak látszott, aki az iskolai feladatán izgul és mérgeződik. És eszébe jutott Tullyné megjegyzése, hogy Paula a legérettebb gyerek, akit valaha látott.

Elcsodálkozott. Ugyanaz az asszony ez, aki a kerítés

mellett a tölgyek alatt két rövid mondattal a szívéig vágott egy bekövetkező helyzetnek? Azt mondta: »Igy értetem.« Mit értett? Csak úgy értelem nélkül használt egy társalgási frázist? De viszont ő remegett és lelkendezett vele együtt, mikor a Cigányok Útját énekelték. Ezt Graham tudta. De viszont a Ware Donald játékára is látta felmelegedni és felragyogni. Ennél a pontnál azonban Graham egyénisége, énje is megszólalt. Ware Donalddal, az már mégis csak más volt. És erre a gondolatra jólesően, de egyszersmind öngúnnal is, elmosolyodott.

— Min mulat? — kérdezte Paula. — Isten látja a lelke-
met, nem vagyok műépítész. És ezennel felszólítom magát,
helyezzen el egy épületben hét filozófust azoknak a lehet-
etlen megállapításoknak a figyelembevételével, amiket
Dick leszegezett.

Fenn a toronyszobában Graham, maga előtt a fel sem nyitott Andes-könyvekkel, harapdálta az ajkát és gondolkozott. Ez a nő nem nő. Gyerek a feje búbjáig. Vagy — és ennél a gondolatnál habozott egy kissé — csak túlozza ezt a természetességet? Csakugyan megértette ott a tölgyek alatt? Feltétlenül. Meg kellett hogy értse. Elvégre nagyvilági asszony. Ismeri a világot. Nagyon okos. Ha az ember visszaemlékszik szürke szemének pillantására, abból csak a súly és erő benyomása marad meg. Erő: ez az! Graham visszaidézte azt az első estét, mikor Paula olykor az acél képzetét villantotta fel benne, a vékony és csecsebecseszerű acélét. Akkor a képzetében hasonlatok bukkantak fel: a Paula erejét elefántsonthoz, vésett gyöngyragyálhoz, lányok hétágú hajfonatához hasonlította.

És most ébredt csak a tudatára annak a kerítés melletti rövid szavak és a Cigányok Útja eléneklése óta, hogy valahányszor egymás szemébe néztek, mindig kölcsönösen tudatában voltak ki nem mondott dolgoknak.

Hiába forgatta a könyv lapjait az után az adat után, amit keresett. Megpróbálta a fejezetet e nélkül az adat nélkül folytatni, de egy árva szó nem jött a tollára. Esztelen izgatottság jött rá. Elévelt egy menetrendet és a vonatok indulását fontolgatta, majd mást gondolt, a házi telefont összekötötte az istállóval és nyergeltette Altadenát.

A kora nyári Kalifornia tökéletes reggelét találta kinn. A legendyhebb szellő sem háborgatta az alvó földeket, amelyekről a fürjek pitypalattya és a mezei pacsirták dala hallatszott. A levegőben nehéz orgonaillat úszott, és mikor az orgonasövény mentén ellovagolt, messziről a Hegyi Fickó öblös nyerítését és Fotherington Princess ezüstös válaszát hallotta.

Miért ül most itt a Forrest Dick lován? — kérdezte

magától. Miért nem siet most az állomás felé vezető úton, hogy elcsípje a legelső vonatot, amelyet megnézett a menetrendben? Az elhatározásnak és cselekvésnek ez a szokatlan gyengesége, amint keserűen átgondolta, új szerep volt a számára. De az biztos, gondolta fellángolva, hogy ez az egyetlen élet most az ő számára és ez az egyetlen nő a világon.

Félrerántotta a lovat, hogy el hagyjon oldalt haladni egy angora-kecskenyáját. Több száz állat volt és mind anyakecske. Lassan terelték őket a baszk pásztorok, az állatok gyakran megállottak, mert mindegyiket kis gödölyéje kísérte. A lótelepen sok kancát lehetett látni újszülött csikájával. Egyszer pedig, mivel idejében meghallotta a figyelmeztető kiáltást, nyargalva tért le a mellékösvényre, hogy kitérjen egy csapat harmadfüves ménésikónak, amelyeket a telepen át hajtottak valahova. Izgalmukat a farmnak ez az egész része átvette, a levegő csakúgy zengett az éles nyihogástól, mialatt Hegyi Fickó, ennyi versenytársat látván és hallván maga mellett, bolondul nyargalt le s fel a maga elkerített helyén és újra meg újra beletrombitálta a világba azt a kihívó meggyőződését, hogy ő a legesodálatraméltóbb és leghatalmasabb lény, amely eleven lónak ezen a világon valaha is útjába akadt.

És a mellékösvényre a Haramia hátán Forrest Dick ágaskodott és farolt be. Gyönyörűséggel előrehajolva nézte sok-sok állata között ezt a kis vihart.

— Termékenység! Termékenység! — kiáltotta köszönés gyanánt, mikor megrántotta a kantárt és megállt, ha ugyan megállásnak lehetett nevezni, hogy aranybarna kancája habzó, vicsorgó szájjal kapkod hol a gazdája, hol a Graham lábaszára után, egyik pillanatban kapálja az utat, rögtön utána pedig tehetetlen dühében egyik hátsó lábával belerúg az üres levegőbe és belerúg még tízszer egymásután.

— Ezek a fiatal csikók — mondta Dick nevetve — jól megnyerítetik a derék Hegyi Fickót. Hallgasd a dalát: »Hallgassatok rám! Én vagyok a Szerelem! Én dobogok végig a dombokon! Én töltöm be a völgyeket! Halljanak meg a kancák és remegjenek meg a csendes legelőkön, mert ők ismernek engem. A föld tele van kövérséggel, a fák nedvekké teljesek. Ez a tavasz. A tavasz az enyém. Én vagyok a tavasz királyságának a fejedelme. A kancák emlékeznek a hangomra. Ismernek anyáik által még a létük előtti időből. Hallgassatok rám! Én vagyok a Szerelem! Én dobogok végig a dombokon, és a völgyek, amelyek a jövőtelem hangját visszhangozzák, az én heroldjaim!«

XIX. FEJEZET.

Tullyné elutazása után Paula beváltotta a fenyegetését: megtöltötte vendégekkel a házat. Nyilván eszébe jutott mindenki, aki várta a meghívást. A hintó, amely a tizenkét kilométernyire fekvő állomásra járt, ritkán jött és ritkán ment üresen. Énekesek, muzsikuskok, művészemberek jöttek-mentek, meg a fiatal lányok egész csapatai a fiatalemberek elmaradhatatlan kíséretével. Mamák, nénik, társalkodónők hemzsegtek a nagy ház minden folyosóján és zsúfolásig ülték tele az autókat a piknik-kirándulások alkalmával.

És Graham azon tündődött, vajjon Paula nem szándékosan hagyja-e maga köré özönlenni ezt a sok embert. Ő a maga részéről végleg abbahagyta a könyve munkáját, részt vett a sportoló ifjúság kora reggeli úszásaiban, a reggeli lovaglásokban és minden multságban, ami a házban vagy házon kívül előfordult.

Reggeltől estig folyton volt valami. Egy este Dick, aki ragaszkodott a szokásaihoz és lunch előtt sohasem mutatkozott a vendégei körében, nekiült a pokernek a dohányzóban és egész éjszaka kártyázott. Graham is benne volt a játszmában, de bőven kárpótolva érezte magát, mikor hajnaltájt Paula meglátogatta a játékosokat. Az asszonyka ismét egy úgynevezett fehér éjszakát virrasztott végig, noha ezt friss arcborán és színén semmi sem mutatta. Grahamnak erőt kellett vennie magán, hogy ne nézze túlsokat Paulát, aki aranyszínű pezsgős italokat kevert a züllött tekintetű, elcsigázott játékosok felüdítésére. Mikor pedig ittak, bemondatta velük a három mestert, aztán elkergette őket, hogy vegyenek hideg fürdőt a reggeli és a mindennapi munka, vagyis multság előtt.

Paula sosem volt egyedül. Graham mindössze annyit tehetett, hogy csatlakozott a folyton körülötte lévő csoportokhoz. Bár a fiatalok szünet nélkül ropták a stepet és a tangót, Paula ritkán táncolt, akkor is az ifjú legényekkel. Egyszer mégis kitüntette Grahamet egy régimódi keringővel.

— Öseitek vízözön előtti tánca! — kiáltotta tréfásan a fiataloknak, mikor nekifogott. Az egész parkett az övé és Grahamé volt.

Amint egyszer végigtáncoltak a terem hosszán, egészen belejöttek. Paula azzal a megértően alkalmazkodó érzéssel, amit Graham felismert benne és amely az asszonykát olyan kivételes zongorakísérővé és lovassá tette, alávetette magát a férfi mesteri tánc tudásának és csakhamar szinte

egy érző gép részei lettek, amely zökkenő és megállás nélkül csinálta a dolgát. Pár perc múlva már ismerték egymás tökéletes lépését és fordulását. Graham érezte Paulának a táncban való teljes odaadását, és már ritmikus megállásokat és térdhajlításokat próbáltak, úgy hogy lábuk nem hagyta el a parkettet. Ez úgy elragadta a nézőket, hogy az általános elragadtatásnak Dick felkiáltása adott hangot:

— Repülnek! Repülnek!

A zene a Salome-keringőt játszotta. A melódia ellassuló befejezésével ők is egyre lassabban és lassabban járták, míg egészen meg nem állottak.

Beszédre itt nem volt szükség. Szótlatlanul egymásra pillantva tértek vissza a társasághoz, ahol Dick szónokolni kezdett:

— Lássák, úrficskák, kisasszonykák és egyéb fiatalság! Így táncolunk mi öregek. Ne értsék félre, a modern táncok ellen egy szavam sincs. Akad köztük nagyon jó és elegáns is. De éppen ezért nem volna nagy szerencsétlenség, ha a keringőt jól megtanulnák. Ahogy maguk szoktak keringőzni, mikor megpróbálják, az rettenetes. Mi öregek még tudunk egyetmást, ami ér valamit.

— Például? — kérdezte egy kisasszonyka.

— Megmondom magának. Arról nem beszélek, hogy az ifjú nemzedék testmozgási módja benzinszagú...

Egy percig tiltakozó kiáltások nyomták el a hangját.

— Erről nem beszélek. Magam is benzinszagú vagyok, tudom. De senki maguk közül nem tanulta meg a helyváltoztatás régi jó módját. Nincs itt egy lány sem, akit Paula az asztal alá ne tudna táncolni. Nincs itt egy legény sem, aki kórházba ne kerülne, ha Grahammal és velem elkezd gyalogolni. Igen, igen, tudom, hogy mindnyájan úgy fel tudják kurblizni a gépet és úgy meg tudják rántani a féket, hogy no. De senki sincs maguk között, aki szabályosan meg tudja ülni a lovat, az igazi lovat, úgy, ahogy kell. És ahogy két befogott lovat elhajtanak! Borzasztó! És ti nyurga kamaszok, akik a motorcsónak-jaitokkal végignyargalásszátok az öblöt, hány közületek tudná megfogni egy régimódi dereglye vagy szkúner kormányát segítség nélkül, hogy a maga emberségéből kiössön vele?

— Azért mégis csak odaérünk, ahova kell — vetette ellen a fentebbi kisasszony.

— Azt elismerem. Csakhogy nem nyujtanak mindig tetszetős látványt. Mondok én maguknak egy szép látványt, amelyet egyikük sem tud soha produkálni: mikor Paula kezébe kapja négy szilaj ló gyeplőjét, a lábát nekifeszíti a kocsinak és hajrá, végigrepül a hegyi úton.

Egy meleg reggelen, a fedett folyosó hűvös árkádjai alatt, négyen-öten verődtek össze, köztük volt Paula is. Graham körül csoportosultak, aki olvasva üldögélt ott egyedül. Miután elbeszélgettek kissé, Graham újra belemerült a folyóiratba, még pedig úgy, hogy csakhamar teljesen megfélekedett a többiekről. De a bekövetkezett csend tudata hirtelen felköltötte a figyelmét. Felnézett. A többiek elszéledtek, csak Paula maradt ott. Még halotta a keresztfolyosóról visszacsengő, távolodó kacagásukat. De Paula! Graham elfogta az arca, a szeme kifejezését. A Paula nézése őrajta nyugodott, őrá volt szegezve. A szemében kétség, tépelődés, szinte félelem ült, ebben az elsuhanó pillanatban Grahamnak még ideje volt észrevenni, hogy ez a nézés mély és kutató; gyors fantáziájának ideje volt ezt a nézést annak a nézéséhez hasonlítani, aki végzetének éppen most felnyitott könyvébe pillant bele. Paula tekintete megremegett, lesütötte a szemét és az arcszíne félreérthetetlen pirulássá élénkült. Kétszer is megmozdult az ajka, hogy szóljon, de mint akit ennyire tetten értek, képtelen volt futó gondolatai közül egyet is kimondani. A kínos helyzetet Graham mentette meg. Odatette mondtá :

— Éppen ennek a De Vriesnek a Burbank Luther működéséről írott magasztalását olvasom. Úgy tűnik fel nekem, hogy ami Burbank a házinövények világában, ugyanaz Dick a háziállatok világában. Maguk életeket teremtenek itt, az élet anyagából a hasznosság és szépség új alakjait formálják.

Paula ekkorra már összeszedte magát, nevetett és fogadta a bókot.

— Attól tartok, — folytatta Graham könnyed komolysággal — mikor a maguk eredményeit szemlélem, hogy elfecsérelt életre nézek vissza. Miért nem fogtam én is bele és miért nem cselekedtem? Borzasztóan irigylem mind a kettőjüket.

— Bizony, félelmesen sok élőlény születéséért vagyunk felelősek — mondta Paula. — Az embernek eláll a lélekzete, ha ezt a felelősséget meggondolja.

— A farm bizonyosan csak úgy leheli magából a termékenységet; — mosolygott Graham — noha még ilyen mély benyomást nem tett rám az élet virágzása és gyümölcsözése. Itt minden boldogul és sokasodik...

Paula hirtelen gondolattól megkapatva közbevágott:

— Egyszer megmutatom magának az aranyhalaimat. Én tenyésztetem őket, igen, még hozzá kereskedelmi célokra. A legritkább fajokkal árasztom el a sanfranciskói kereskedőket. Még New-Yorkba is szállítok. Sőt mi több, egész

komolyan keresek vele. Igazi pénzt. Dick könyvei mondják, már pedig ő a legrigorózusabb könyvelő. Az egész telepen nincs egy kalapács, ami ne volna leltározva és nincs egy patkószeg, ami ne volna számlázva. Ezért van annyi hivatalnoka a könyvelésnél. Tudja, mit csinált Dick? Számba vette a legcsekélyebb kiadási tételt is, felszámította a lovak felfúvódása vagy lesántulása miatt elvesztett idő középarányosát és ijesztően végnélküli számoszlopokból a harmadik tizedesig kiszámította, mennyibe van neki egy igásló egy órai munkaereje.

— És az aranyhalak?... — szólt Graham, akit idegessé tett, hogy Paula annyit beszél az uráról.

— Igen. Hát Dick a könyvelőivel ugyanígy tartatja számon az én aranyhalaimat. A farm-munka és a házimunka minden olyan kis részletével megterhelik a számlámat, amit a halakra veszek igénybe. Még a postabélyeget és az irodaszereket is felszámítják. A berendezés amortizációjára részt kell fizetnem. Még vízdíjat is fizetek, mintha Dick valami városi vízművállalkozó volna, én pedig előfizető. Mégis keresek tíz-százalékot. Kerestem már harmincat is. De Dick kinevet. Azt mondja, hogy ha az egészről levonom egy haltenyésztési felügyelő fizetését, vagyis azt, ami nekem járna, akkor vagy rossz fizetést kapok a munkámért, vagy ráfizetek az üzletre, mert amit keresek, az nem volna elég fizetés egy ilyen kitünő felügyelő számára. De Dick éppen ezzel a módszerrel boldogul a vállalkozásaiban. Hacsak nem kimondottan kísérletet végez, sohasem csinál semmit, míg a legparányibb részletekig pontosan nem tudja, mit csinál.

— Nagyon biztos mindenben — jegyezte meg Graham.

— Sohasem ismertem embert, — folytatta Paula melegen — aki sajátmagában ennyire biztos lett volna. De még olyat sem, aki csak felényire szilárd. Dick zseni, de a szónak csak paradox értelmében. Zseni, mert annyira egyensúlyozott és normális, hogy a zseninek a legszemélyesebb része sincs meg benne. Az ilyen emberek ritkábbak és nagyobbak, mint a zsenik. Kedvenc gondolatom, hogy Lincoln is ehez a típushoz tartozott.

— Meg kell vallanom, — mondta Graham — hogy nem értem egészen.

— Ó, nem merném azt mondani, hogy Dick olyan jó, olyan... olyan kozmikusan jó, mint Lincoln, — felelte Paula gyorsan — Dick jó, de nem erről beszélek. Ami a közös típus bennük, az a rendkívüli egyensúly, a középser, a lángolás hiánya. Én viszont zseniális vagyok. Tudja, úgy csinálom a dolgokat, hogy nem tudom, hogyan csinálom. Csak éppen csinálom. A zenében így tudok hatást el-

érni. Vagy vegyük a műgrást. Esküszöm, nem tudom magának megmondani, hogy csinálom a fecskefejest vagy a bukfencet. Ezzel szemben Dick semmit sem képes megcsinálni, amíg előre világosan nem tudja, hogyan fogja csinálni. Mindent egyensúllyal, előrelátással csinál. Dick egy általános, összefoglaló csoda, aki sohasem volt részletcsoda bármiben is. Ó, én ismerem. Az atlétika semmiféle szakában soha nem volt champion vagy rekordjavító. De közepes sem volt soha. Így van minden egyébbel, lelkileg, értelmileg is. Olyan, mint az egyenletesen kovácsolt lánc, amelynek sem erősebb, sem gyengébb szeme nincsen.

— Attól tartok, — mondta Graham — hogy olyan vagyok, mint maga: közönségesebb és csekélyebb lény, zseniális. Alkalmadtán én is fellángolok és öntudatlan dolgokat csinállok. És nem vagyok fölötte annak a színvonalnak, ahol az ember térdre hull a titokzatosság előtt.

— Dick pedig gyűlöli a titokzatosságot, vagy legalább úgy látszik. Ő sosem elégszik meg azzal, hogy tudja a hogyan, örökösen kutatja a hogyannak a miértjét is. A titokzatosságban az ő számára van valami kihívó. Úgy izgatja, mint a vörös posztó a bikát. Rögtön hámozni kezdi és a magvát keresi és megtudja a hogyan is, a miértet is, mikor az illető dolog már nem titokzatosság többé, hanem egyszerű általánosítás és tudományosan levezethető valóság.

A fejlődő helyzetből nagyon sok rejtve maradt a három főszereplő előtt. Graham semmit sem tudott arról, milyen kétségbeesett erőfeszítéssel igyekszik Paula görcsösen ragaszkodni az urához, Dick pedig kétségbeesetten el lévén foglalva ezer tervével és kísérletével, egyre ritkábban tartózkodott a Paula társaságában. A lunchnél mindig megjelent, de délután ritkán jutott hozzá, hogy kimenjen a vendégeivel. Azoknak a hosszú sifírozott táviratoknak a sokaságából, amelyek Mexikóból jöttek, Paula tudta, hogy a Harvest-csoport helyzete nagyon súlyos. Meg aztán láthatta, hogy Mexikó külföldi tőkéseinek sok ügynöke és futárja mindig lóhalálában és sokszor alkalmatlan időben érkezik a telepre Dickkel tárgyalni. De azon a panaszon felül, hogy ezek elveszik a legértékesebb idejét, Dick a tárgyalások lényegéről nem közölt vele semmit.

— Istenem, úgy szeretném, ha nem volna annyi dolgod, — sóhajtott a ura karjai között, mikor egy szerencsés délelőtt tizenegy órakor egyedül találta és a térére ült.

De még ekkor is megzavarta Dicket, aki levelet diktált a fonográfba. A sóhaját pedig a Bonbright figyelmeztető köhögése okozta, akit több távirattal a kezében látott belépni. Kérlelően szólt az urához:

— Akarod, hogy megkocsikáztassalak ma délután Duddy és Fuddy fogatán? Csak úgy kettesben és a vendégektől megszökünk, jó?

Dick a fejét rázta és mosolygott.

— Lunchnél igen fontos társasággal fogsz találkozni. Másnak nem szükséges megtudni, de neked megmondom.

Itt meghalkította a hangját, Bonbright pedig tapintatosan az akta-állványoknál keresett dolgot magának.

— Ezek a Tampico-petróleum emberei. Maga Samuels, a Nacisco elnöke. Aztán Wishaar, a Pearson-Brooks érdekeltség fontos belső embere, az a fickó, aki összehozta a kelet-partvidéki vasút és a Tiuna Central megvásárlását, mikor ezek a Naciscót ki akarták ütni a nyeregből. Aztán Mathewson, ez a nagy törzsfőnöke a Palmerston-érdekeltség óceánon-inneni részének; tudod, ezek a Palmerstonék az az angol társaság, amelyik olyan csúnyán ellátta a baját a Naciscónak és Pearson-Brookséknak. Aztán... szóval lesznek még egynéhányan. Ha ilyen emberek egyszerre ott hagyják a boltot és összefutnak, abból láthatod, hogy odalenn Mexikóban bajok lehetnek a kréta körül. Tudod, ezek petróleumban dolgoznak és én a magam szakmájában nagyon fontos legény vagyok odalenn; már most ők az én bányaérdekeimet bele akarják kapcsolni a petróleumba. Igazán nagy dolgok vannak a levegőben és nekünk most össze kell fognunk és valamit csinálnunk, vagy pedig kihúzni a lábunkat Mexikóból. És mert ők a háromévelőtti bajok idején benne hagytak a vízben, most megengedem magamnak, hogy duzzogjak a sátramban és rászorítsam őket, hogy eljőjenek hozzám.

Megsímogatta a feleségét, drága mindenének nevezte, de Paula észrevette, hogy a szeme türelmetlenül révedezik a fonografon és annak befejezetlen levelén. Sőt Dick olyan búcsúféle módon egy erősebbet ölelt rajta, ami sejteni engedte, hogy több idő nincs és Paulának menni kell.

— Így aztán, — mondta Dick — a délutánom el van foglalva. Egyik pénzember sem maradhat tovább, valamennyi még diner előtt indulni akar.

Paula szokatlan hirtelenséggel siklott le a férje térdéről és bontakozott ki az öleléséből. Megállt egyenesen előtte, a szeme felvillant, az arca elsápadt és a tekintetében valami elhatározás ült ki, mintha súlyosan fontos dolgot készülné mondani. De megszólalt egy csengő és Dick az íróasztal telefonja után nyúlt.

Paula lehajtotta a fejét, némán sóhajtott és mikor végigment a szobán és kilépett az ajtón, Bonbright pedig mohón lépett elő a táviratokkal, még hallotta a telefonbeszélgetés elejét:

— Nem. Az lehetetlen. Vagy megcsinálja az az úr a dolgot, vagy tönkreteszem. Az ő megállapodásai hajítófát sem érnek. Ha csak a megállapodás volna a kezeink között, persze hogy nyugodtan megszegné. De én nekem a birtokomban van ám egy roppant érdekes levelezés, amiről ő megfélekedzett... Igen, igen, ez minden bíróság előtt elegendő lesz. Délután ötig az akta ott lesz önnél. És azt üzenem neki, hogy ha ezt a trükköt megpróbálja keresztülvinni, kitöröm a nyakát. Alapítok egy konkurrens vonalat és egy éven belül minden hajója a végrehajtó kezén lesz... Azonkívül... Halló, ott van még?... Nézzen utána annak is, amit mondtam. Meglátja, rá fog jönni, hogy az Államközi Kereskedelmi Bíróság kétszer is megcsípte...

Sem Graham, sem maga, Paula, nem sejtette, hogy Dick, az éleseszű, mélylátású Dick, aki megtörténtük előtt is meg tudta látni és érteni a dolgokat, aki kézzel meg nem fogható árnyalatokból és sejtésekből tudott olyan ravaszul kispekulált hipotéziseket építeni, amelyeket a következő események gyakran igazoltak, — már érezte, ami még nem következett be, de ami bekövetkezendő lehetett. Nem hallotta Paula rövid, jelentős szavait a tölgyek alatt, nem volt ott, mikor Graham az árkádok alatt Paulát azon a mély, vizsgálódó nézésen kapta rajta. Dick semmit sem hallott, keveset látott, de sokat érzett, sőt a sejtés kúsza módján még Paulánál is hamarabb megérezett olyan dolgokat, amiket Paula maga csak később tudott megérteni.

A legkézzelfoghatóbb dolog, amelyre gondolatait építhette, az az éjszaka volt, mikor ő el volt ugyan merülve a bridgeben, de azért észrevette, hogy a Cigányok Útja eléneklése után Paula milyen hirtelen hagyja ott a zongorát, és abban az üdvözlő mosolygásban is, amellyel azok ketten hozzáléptek, hogy a vesztésből felállítsák, meglátta, hogy Paula tréfás, ingerkedő arcára valami szokatlannak az érzése van írva. Abban a percben, mikor maga is nevetve viszonzta a Paula nevetését, mosolygása közben rápillantott a Paula mellett álló Grahamre, és annak az arcán is felfedezte ezt a szokatlan valamit. Ez az ember ki van kelve magából — gondolta akkor Dick. De miért van kikelve magából? Van valami összefüggés a Graham lelkiállapota között és a között, hogy Paula olyan hirtelenül felkelt a zongorától? Kártya közben mindig ezek a kérdések jártak a fejében, magában nevetett az egész dolog ostobasága felett, osztott, megkereste a segítőt és megnyerte a rubbert.

Magában azután is esztelennek és képtelennek számí-

totta azt a lehetőséget, hogy tétova sejtelve valósággá váljék. Józanul arra a következtetésre jutott, hogy az egész csak véletlen kitalálás, ostoba agyrém, amely semmiségeken alapul. Mindössze azt lehetett következtetni, hogy a barátja és a felesége vonzódnak egymáshoz. De olykor nem tudta agyából a hirtelen feltörő gondolatot elhessegetni, hogy miért hagyták abba olyan hirtelen az éneklést akkor este. Miért volt neki az az érzése, hogy most itt valami szokatlan történik? Miért volt Graham kikelve magából?

Bonbright sem tudta, hogy mikor a gazdája egyik napon kevéssel tizenkettő előtt táviratot diktál neki, azért lép diktálás közben az ablak felé, mert az útról közelgő lódobogás távoli nesze hallatszik be. Máskor is megtörtént délelőttönként, hogy Dick ugyanígy az ablakhoz lépett és látható szórakozottsággal pillantott ki a lovagló társaság lármájára, amely a kirándulás utolsó állomása gyanánt megérkezett a tölgyek alá. De ezen a délelőttön, mielőtt még az érkezőket megpillantotta volna, tudta, hogy ezek az érkezők kik lesznek.

— Braxton biztonságban van, — folytatta változatlan hangon a diktálást, de szemét az útra szegezte, ahol a lovasoknak fel kell majd bukkanni — baj esetén a hegyek között átjuthat Arizonába. Keresse fel Connorst azonnal. Braxton részletes rendelkezéseket hagyott nála. Connors holnap Washingtonban van. Bármilyen történik, kimerítő jelentést kérek... aláírás.

Az úton a Szarvas és Altadena poroszkáltak egymás mellett a ház felé. Dick nem csalódott, őket várta. Távolabbról kiabálás, kacagás, lódobogás jelezte, hogy a társaság többi része közvetlenül mögöttük közeledik. Dick szilárdan folytatta a munkát s ezalatt magában megállapította, hogy Graham meglehetősen lovas, de nem jelentékeny és gondoskodni kellene róla, hogy az Altadenánál nehezebb lovat kapjon.

— A következőt, Bonbright úr, legyen szíves a Harvestchiffre szerint megírni. Braxton Jeremynak írunk. Küldje el mind a két irányban. Vagy az egyik, vagy a másik talán keresztülsúszik...

XX. FEJEZET.

A vendégek árja megint elvonult a nagy házból és a lunch nem egyszer csak a két férfit és Paulát találta az asztalnál. Esténként, mialatt Graham és Dick elbeszélgettek egy órácskát lefekvés előtt, Paula nem játszogatótt

már csendes dolgokat a zongoránál, hanem ott ült velük, finom hímzésen dolgozott és hallgatta, amit beszéltek.

A két férfinak sok volt a közös témája, életük módjában volt valami hasonló és a világot hasonló szempontokból nézték. Életfelfogásuk inkább rideg volt, mint szentimentális. Reális ember volt mind a kettő. Paula állandóan a két ércutuskónak hívta őket.

— Igen, igen, — mondta nekik nevetve — értem magukat. Maguk sikerült emberek, maguk az élő sikerek. Fizikai sikereket gondolok. Egészségesek. Ellenállók. Szívósak. Bírták szusszal, ahol kevésbé ellenálló emberek a fűbe haraptak. Keresztülgázoltak az afrikai lázokon és eltemették a többieket. Ez vagy az a szegény göthös fickó már a faluja patakjában megkapja a tüdőgyulladást és elpatkol, mielőtt a nyílt tengerre eljuthatna. Maguk mért nem kaptak tüdőgyulladást? Mert előkelőbbek? Mert szolidabban éltek? Mert jobban vigyáztak magukra és több óvintézkedést tettek?

Fejét rázva felelt magának:

— Nem. Hanem mert maguk szerencsésebbek. Úgy értem, hogy szerencsésebben születtek, jobb szervezetet kaptak. Dick például Guayaquilben három matrózát és két gépészét temette el. Sárgaláz. Dicket mért nem ölte meg az a sárgaláz-csira, vagy micsoda? Így áll a dolog magánál is, tisztelt szélesvállú és szélesmellű Graham úr. A legutolsó csatangolása alkalmával mért nem maga vészett oda a mocsarakban, miért a fényképésze? No vallja meg. Hány kiló volt az a fényképész? Milyen széles válla volt neki? Mi volt a mellbősége? Milyen tág volt az orrlyuka? Milyen kemény volt az ellenállóképessége?

— Bizony összevissza hatvan kiló volt, — ismerte be Graham bűnbánó hangon — de induláskor úgy látszott, hogy nagyon jó karban van. Azt hiszem, én jobban meglepődtem, mint ő, mikor beadta a kulcsot. De nem azon múlt, hogy kicsi és könnyű ember. A kistermetű emberek, ha különben rendben vannak, szívósabbak szoktak lenni. Csakhogy azért maga fején találta a szöveget. Nem volt meg a hozzá való szervezete, az ellenállóképessége. Érted, Dick, mit akarsz mondani?

— Bizonyos tekintetben — felelte Dick — ez éppen úgy az izmok és a szív minőségének a kérdése, mint azoknál a bokszolóknál, akiket az izom és a szív tesz képessé, hogy győzzék a dolgot akár húsz, harminc, negyven fordulón keresztül. Mostanában San Franciscóban nagy divat a bokszolás, sok száz fiatalember álmodozik arról, hogy sikerei lesznek a ringben. Megfigyeltem őket munka közben. Mind kitűnően néz ki, a testük pompás, egészségesek, ügye-

sek, fiatalok. A szellemük, akaraterejük kiváló. És tíz közül nem akad egy, aki tíz fordulót végig tudjon csinálni. Nem úgy értem, hogy leütik őket. Kifúlnak. A szívük, az izmuk nem a legjobb minőségű rostokból készült. Egyszerűen nem arra való, hogy teljes tempóban és feszültségben tíz fordulót végigcsinálhassanak. Némelyik már négyöt fordulóban kifúl. Olyan pedig, aki a húsz-fordulós mérkőzést végigcsinálja, üssön és kapjon, három percnyi verekedés után csak egy-egy percnyi pihenővel, hogy húsz perc jusson pihenésre és egy álló óra a verekedésre, — olyan negyven közül sem akad egy. Egy akad tízezer közül, aki negyven fordulóiig győzi, mint Nelson, Gans vagy Wolgast.

— Értik, úgy-e, mire akarok kilyukadni? — folytatta megint Paula. — Itt vannak maguk ketten. Mind a ketten elmúltak negyven évesek. Mind a ketten keménykötésű vén bűnösök. Mind a ketten átmentek már olyan bajokon és megpróbáltatásokon, amiktől mások elhulltak az úton. Mind a ketten tudnak jókedvűek és bolondok lenni. Mind a ketten végigkínlódták és végigverekedték a világot. Mind a ketten...

— ...játszottuk az örült kakadút! — tréfált Dick.

— Úgy van és ittak, mint a gödény. Még az alkohol sem tudta magukat tönkre tenni. Túlszívósak voltak. Az asztal alá itták a többieket, vagy pláne a kórházba, vagy pláne a sírba, és dalolva mentek tovább a maguk ragyogó útján épen maradt izomszövetekkel és izületekkel, még csak nem is fájt másnap a fejük. Ide akarok kilyukadni: maguk sikerült példányok. Az izmaik a telivér állat izmai, a szerveik a telivér állat szervei. Ebből ered a maguk telivér állati életfilozófiája. Ezért hívom magukat ércuskóknak, ezért prédikálják és gyakorolják a realizmust, mikor eltaszítják, legyűrik, legázolják azokat a szerencsétlenebbeket, akik meg sem mernek mukkanni és mint a Dick bokszoló fiatalemberei, már az első fordulónál kifúlnának, ha ki kellene állniok a gátra.

Dick a tréfás megsértődés hosszú füttyét hallatta.

— Ezért prédikálják az erősek evangéliumát, — folytatta Paula — mert ha gyengéknek születtek volna, akkor a gyengék evangéliumát prédikálnák, és odatartanák a másik arcukat is. De maguk, két tagbaszakadt óriás, ha nyaklevest kapnak, nem tartják oda a másik arcukat.

— De nem ám, — vágott közbe nyugodtan Dick — mi azonnal elordítjuk magunkat: »Üsd, nem apád«, és meg is tesszük. Te, Evan, ez az asszony alaposan megfogott bennünket. Az életfilozófia olyan, mint a vallás: hasonlít ahhoz, aki vallja. Az ember képére és hasonlatosságára teremődik.

És míg a beszélgetés tovább áradt, Paula tovább varrogatott: szeme tele volt ennek a két embernek a képével, csodálta, kutatta, mérlegelte őket magában, híjával az ő szilárdságuknak, ráeszmélve, hogy olyan régi meggyőződések recsegnek és inognak a lelkében, amelyek már lényének részei voltak.

Az est későbbi folyamán ez a zavar szóra is készítette. Válaszolt Dicknek egy megjegyzésére:

— A legfurcsább az, hogy az életről való túlsok filozofálás többet árt az embernek, mint akármilyen más. A filozófiai légkör megzavarja az embert, a nőt legalább biztosan megzavarja. Annyit hallunk mindenről és minden ellen, hogy a végén semmiben sem lehetünk biztosak. Például a Mendenhall felesége protestáns. A világon semmi felől nincsen semmiféle kétsége. Az ő számára minden szilárd, elintézett és megmozdíthatatlan. Csillagsebességről és jégkorszakról fogalma sincs, de ha volna is, ez a legkisebb mértékben sem változtatná meg a felfogását, hogy férfinak, nőnek hogy kell viselkednie ezen a világon és a túlvilággal való viszonylatban. De itt nálunk maguk ketten lesujtanak az ércutuskóval, Terrence eljárja az epikureus anarchizmus görög táncát, Hancock a bergsoni metafizika csillogó fátylait lobogtatja, Leo ünnepi áldozatokat mutat be a Szépség oltárán, Hyal Dar pedig abba nem hagyja szemfényvesztő mutatványait a maga csavaros, robbantó bölcsészetével, míg az eszét meg nem tapsolják. Nem látják, mit jelent ez? Azt, hogy az emberi ítéletben nincs semmi szilárd. Semmi sem helyes. Semmi sem helytelen. Az ember az Esmék tengerén ott áll delejtű, kormány és térkép nélkül. Tegyem ezt? Vissza kell magamat tartanom attól? Rossz lesz? Tisztességes dolog ez? Mendenhallnak ezekre a kérdésekre nyomban van felelete. De van-e a filozófusoknak? Nincs. Nekik csak eszméik vannak. Rög-tön beszélni kezdenek az eszméről, beszélnek, beszélnek, beszélnek, és összes műveltségükkel nem jutnak semmi végeredményre. Én magam is így vagyok vele már. Hallgatók és hallgatók, beszélek és beszélek, mint ahogy most beszélek és maradok meggyőződés nélkül. Nincs próbaköve semminek...

— De van, — mondta Dick — a régi, örök próbakő: az igazság. Nem elég?

— Ó, most megint lesujt az a bizonyos réztuskó — nevetett Paula. — És Hyal Dar néhány karlóválással és szófacsarással ki fogja mutatni, hogy a réztuskó is illúzió. És Terrence ki fogja mutatni, hogy a réztuskó a legjobb esetben megvetendő, csekély és lényegtelen valami. És Hancock kimutatja, hogy Bergson esedékes mennyországa réz-

tuskókkal van kikövezve, de felsőbbrendűekkel, mint a tied. És Leo kimutatja, hogy egyetlen réztuskó van a világmindenségben, az a Szépség, és az sem réz, hanem arany.

Egy napon Paula kérlelte az urát:

— Gyere, Vörös Felhő, ma délután menjünk lovagolni. Verd ki a gondokat a fejedből, és az ügyvédek, a bányák, a tenyészállatok akasszák fel magukat.

— Szeretnék, Paul, de nem lehet. Autóval ki kell mennem a Vadgesztenyésre. Lunch előtt izenetet kaptam. Nem boldogulnak a láppal. Az alagesövezésben valami hibának kellett lenni és most az erős dinamitózással felbontották. Szóval mit ér a jó gát, ha a feneke nem tartja a vizet?

Mikor három órával később visszatért a Vadgesztenyéről, Dick észrevette, hogy Paula és Graham most először lovagoltak ki ketten egyedül.

Egy más napon Wainwrighték és Coghlanék, akik két autóval egy heti kirándulásra indultak az Orosz-folyóhoz, egy napra megállapodtak a nagy házban, és ottlétük arra indította Paulát, hogy kiadja a hajrá-jelszót: ki fognak rándulni a Los Banos-hegyekbe. Mivel reggel indulnak, Dick nem tudta őket elkísérni, ámbár a diktálás kellős közepén otthagya Blaket és a kocsikhoz kísérte a társaságot. Meggyőződött róla, hogy a befogás, a lószerszámok körül minden rendben van és beültette a kirándulókat, ragaszkodván hozzá, hogy Graham a bakra üljön Paula mellé.

— Azt akarom, hogy szükség esetére egy férfi ereje ott legyen tartalékban Paula mellett. Én is vittem már le efféle taligát úgy a lejtőn, hogy a benne ülők nem jól érezték magukat. Egypár közülük kitörte a nyakát. De hogy még egyszer megnyugtassam magukat arra nézve, hogy Paula hajt, mondok egy verset:

Ni csak a kis Paula, ni,
Hogy tud kettőt hajtani.
Hát még mit tudsz, kicsikém?
Négyet is elhajtok én.

Mindenki kacagott. Paula intett az inasoknak, hogy eresszék el a lovak fejét, a kezébe fogta a négy erős száj kormányzását, és rendbe szedte, a nyakon meghúzta, megszorította a gyeplőt, ahogy négyesfogathoz kell.

A búcsúzó tréfák bábeli zürzavarában a vendégeknek nem járt az eszében egyéb, mint a ragyogó reggel, a vidám nap ígérete és a nyájas házigazda, aki jó mulatást kíván. De Paula annak a lelkes örömmek a fenekén, hogy négy ilyen ló van a kezében, valami tétova kedvetlenséget

érezte, amelyben valahogy az is benne szerepelt, hogy Dick itt marad. Graham lelkén pedig Dick vidám arcának láttára egy kis furdalás futott keresztül, hogy itt ül e mellett az asszony mellett, ahelyett hogy vasúton és hajón rohanna innen a világ másik végére.

Dick arcán azonban rögtön elhalványodott a jókedv, mihelyt sarkon fordult, hogy bemenjen a házba. Tíz óra után pár perccel befejezte a diktálást és Blake úr felkelt, hogy menjen. De nem ment, mintegy bocsánatkérően megszólalt:

— Azt tetszett mondani, Forrest úr, hogy emlékeztessenem a rövidszarvú-könyv kefelevonataira. Tegnap már a második táviratot küldték, hogy sürgessenek.

— Képtelen vagyok magam nekiülni, — felelte Dick — a tipográfiát korrigálja meg maga, aztán adja oda Manson úrnak az értelmi hibákat korrigálni, mondja meg neki, hogy a Devon-király pedigreeje okvetlen ki legyen javítva, aztán tegyék postára.

Tizenegyig Dick a felügyelőket és munkavezetőket fogadta. Utána alig egy negyedóra alatt végzett Pitts úrral, a kiállítási felügyelővel, akivel hozzávetőleg megállapították a telep első kiállítási nagyvásárának a katalógusát. Ekkorra Bonbright úr már ott állt kezében a táviratcsomóval és még ezt fel sem dolgozták, már itt volt a lunch ideje.

Most maradt először egyedül azóta, hogy a kiránduló társaságot kocsiba ültette. A hálófülkéjébe ment és oda lépett, ahol a falon a barométerek és hőmérők sorakoztak. De nem ezekhez jött, hanem ahoz a leányarchoz, amely alattuk a kerek farámából mosolygott le.

— Paula, Paula, — mondta hangosan — ennyi esztendő után meglepetést szerzel magadnak is, nekem is? Érett fejjel megy el az eszed?

Lábszárvédőt és sarkantyút tett fel, hogy lunch után készen legyen kilovagolni. Hogy mit gondolt össze, amíg lehajlott, azt röviden összefoglalva megmondta a beránázott arcképnek:

— Állok elébe.

És kisvártatva, mikor indult, még hozzátette:

— A mezőny szabad. Előny nincs... semmi előny.

Az esti cocktail idején Grahamen kívül Paula volt az egyetlen a kiránduló társaságból, aki megjelent. Graham nevetve mondta Dicknek:

— Komolyan mondom, ha hamarosan el nem megyek tőletek, még nyugdíjas lesz itt belőlem és csatlakozhatom a madrono-erdő bölcseihez.

— Bár valamennyien együttvéve egyetlen könyvet tud-

nának összehozni! — felelte Dick. — Neked meg éppen az a dolgod, hogy itt írd meg a könyvedet. Én piszkáltalak, míg nekiültél, és az én dolgom, hogy tovább is piszkáltalak.

Paula is biztatta Grahamet, hogy maradjon még. Azok a közömbös, gépies frázisok, amelyekkel marasztalta, édes muzsika gyanánt hangzottak a Dick fülébe. Repesett a szíve. Végre is lehetetlen-e, hogy teljességgel tévedett? Paula és Graham okos, meglett emberek, az efféle bolondságot róluk képtelennek és hihetetlennek tetszett feltételezni. Hiszen nem mai csirke egyik sem, hogy olyan könnyen kiadja magát.

Dick fölemelte a poharát:

— Igyunk a könyvre!

Aztán Paulához fordult:

— A cocktail elsőrangú. Paula, te felülmúlod önmagadat, Kár, hogy Hallode urat nem tanítod meg a művészeted titkaira. Az ő cocktailjét a tieddel nem is lehet egy napon említeni. Igen, még egyet kérek.

XXI. FEJEZET.

Graham a Szelimmel ismerkedett, azzal az ötmázsás, szénfekete herélttel, amelyet Dick adott alája az Altadena helyett. Egyedül lovagolt a szakadék fenyvesei között azokon a dombokon, ahonnan le lehetett látni a farm középpontjára. Poroszkált a lován, figyelgette az állat jóindulatú, vidám, engedelmes természetét, a Cigányok Útját dúdolgatta és gondolatait a dal szövege szerint hagyta kalandozni. Gondtalanul, szeszélyes kedvében azokra a természetimádó szerelmesekre gondolva, akik erdei fába vágják a kezdőbetűiket, letört egy borostyánágot és egy fenyőágot. Fel kellett állnia a kengyelben, hogy le tudjon tépni egy hosszúszerű, ötágú, kúszó indát és az ágakból keresztet köthessen. Mikor az útjelző kialakult a keze alatt, maga elé dobta az útra és látta, hogy Szelim keresztüllép rajta, de nem lép rá. Még vissza is nézett és nézte, míg az út el nem fordult. Jó jel, gondolta magában, hogy a ló nem taposta el.

A kúszó indák, amelyeket elérhetett, borostyán- és fenyőgallyak, amelyek az arcába csapódtak lovaglás közben, arra készítet'ék, hogy tovább kötözgesse az útjelzőket, amiket, ha készen lettek, mindjárt el is dobott. Egy óra múlva a szakadék elhajlásához ért. Tudta, hogy az út erre már nehéz és kemény. Tanakodott, végül visszafordult.

Szelim nyerítésére felfigyelt. Közvetlen közelből vála-

szoló nyerítés hangzott. Az út könnyű volt erre, Graham ügetésbe fogta a lovat, nagy ívben fordult be és meglátta a Szarvason lovagló Paulát.

— Halló! — kiáltott rá. — Halló! Halló!

Paula visszafogta a lovat, míg egymás mellé kerültek.

— Én éppen most fordultam meg, — mondta az asszonyka — de miért fordult vissza maga? Azt hittem, hogy a Kis Szürke tanyára igyekszik.

— Maga tudta, hogy előtte lovagolok? — kérdezte Graham, bámulva a Paula egyenesen rászegezett szemének nyílt, fiús tekintetén.

— Persze hogy tudtam. A második útjelző után már nem volt semmi kétségem.

— Igaz, ezt egészen elfelejtettem — nevetett Graham rajtakapottan. — De miért fordult vissza?

Paula várt, míg Szarvas és Szelim átléptek egy keresztbe dőlt éger törzsön, hogy a szemébe nézhessen Grahamnek, mikor válaszol:

— Mert nem akartam követni a nyomát... senkinek a nyomán nem akarok menni, — tette hozzá mingyárt magyarázóan — a második útjelzőre már visszafordultam.

Graham hirtelen nem tudott mit mondani és valami félszeg csend következett. Érezték mind a ketten ezt a félszogséget, amely együtt jár a tudott, de ki nem mondott dolgokkal.

— Szokása magának így útjelzőket dobálni? — kérdezte Paula.

— Most tettem először — mondta fejét rázva Graham.

— Tudja, itt olyan garmadában terem a hozzávaló, hogy ez kísértett. Aztán meg az a dal is motoszkált bennem.

— Bennem is motoszkált ma reggel, mikor felébredtem — felelte Paula és ezúttal egyenesen előre szegte a fejét, hogy kikerüljön egy vadszőlő-indát, amely éppen előtte lógott be az útra.

És Graham, amíg az arca profilját, aranybarna hajának koronáját, dalra született torkát nézte, megérezte a maga szívében az ősi fájdalmat, éhséget és sóvárgást. Az asszony közelsége izgatta. Ahogy megnézte szarvas-színű selyem corduroy-ruhájában, a látvány viharosan verte fel benne a teste képeinek emlékeit; amint a Hegyi Fickó hátán úszik, amint tizenkét méterről fejest ugrik, amint középkori stílusú sötétkék toalettjében végiglépked a szobán és a hulló szövetet térdének azzal az őrjítő mozdulatával emeli.

Paula tréfásan szakította félbe ezeket a látomásokat:

— Kap egy krajcárt, ha megmondja, mire gondol.

Graham azonnal kész volt a felelettel:

— Hálát adtam az Istennek, hogy maga még egyszer sem említette Dicket.

— Annyira nem szereti?

— Ne legyen igaztalan — felelt Graham majdnem szigorúan. — Éppen az, hogy szeretem Dicket. Különben pedig...

— Nos?

A hangjából bátorság esengett, ámbar mereven maga elé nézett Szarvas hegyes fülére.

— Nem is értem, miért maradok. Már rég el kellett volna mennem.

— Miért? — kérdezte Paula, még mindig a ló fülét szemlélve.

— Ne beszéljen így. Kettőnknek nincs beszédre szükségünk, hogy megértsük egymást.

Paula egészen feléje fordult, arca forró lett a pirosságtól és szótlanul nézett rá. A jobbkeze gyorsan felemelkedett, mintha a melléhez akarná szorítani, de félúton határozatlanul megállt, aztán lehullott. Graham látta, hogy a szemében öröm és izgalom ég. Ezt nem lehetett félreérteni. Izgalom is volt a szemében, öröm is. És ő, ahogy ez némely férfinak tudni adatik, a másik kezébe fogta a kantárt, szorosán melléje léptetett, úgy magához húzta, hogy a ló megingott belé és térdével a Paula térdén, szájával a Paula száján belecsókolta a maga vágyát az övébe. Itt nem volt többé kétség, a szorításra szorítás felelt, a forróságra forróság. A férfi a büszkeség boldog borzadásával érezte magán az asszony lehelletét.

A következő pillanatban Paula kirántotta magát. Arca olyan lett, mint az ón. A szeme tüzel. Felkapta a lovaglő-ostorát, mintha Grahamet akarná megütni, de a rémült Szarvasra csapott vele. Ugyanabban a pillanatban olyan hirtelenséggel és erővel döfte a lóba a sarkantyúját, hogy az felhorkant és megugrott belé.

Graham hallgatta, hogyan hal el a tompa dobogás az erdei ösvényen, míg ő vére lobogásától szédülten ül a nyeregben. Mikor a távolodó paták utolsó nesze is elhangzott, félig leesúszott, félig leesett a nyeregből a földre és leült egy mohos sziklára. Nagyon odavolt, — sokkal jobban, mintsem lehetségesnek tartotta volna addig a pillanattig, míg Paulát a karjai közt érezte. A kocka el van vetve.

Olyan hirtelen egyenesedett ki, hogy Szelim megijedt, visszaugrott, míg a kantár engedte és horkolni kezdett.

Ami történt, nem volt előre megfontolt dolog. Ezt nem lehetett kikerülni. Ennek így kellett történni. Ő nem akarta, nem tervezte. Ámbar most már tudta, hogy mikor

az elutazását egyre halogatta, mikor itt lebzelt, akkor mindezt előre kellett látnia. Most már azzal sem ér semmit, ha elutazik. Órültséget, poklot, boldogságot jelent egyszerre, hogy most már nincs kétsége többé. Paula megmondta neki, amit kellett, beszéd nélkül, olyan beszéddel, amelynek emléke még ott ég az ajkán. Felidézte és hosszasan átélte ezt a csókot, érzékei boldogan fürödtek a visszaemlékezés tengerében.

Cirógatva érintette meg a térdét azon a helyen, ahova a Paula térde ért és az őszinte szerelmes alázatos háláját érezte. Csodálatos dolognak látta, hogy egy ilyen csodálatos nő szereti, aki nem kislány, hanem asszony, aki tisztában van a saját akaratával és eszével. Ez az asszony lihegett a karjai között, ennek az asszonynak az ajka volt az övé. Minden érzés felébredt most benne, amit adni tudott, és nem is álmodta ennyi esztendő után, hogy ennyit tud adni még.

Felkelt, nekilátott, hogy felüljön Szelimre, amely a szájával taszigálta a vállát, de megállott és eltűnődött.

Hogy elutazzék-e, arról most már nincs szó. Ez most már végleg el van intézve. Dicknek megvannak a maga jogai, az igaz. De Paulának is. Neki pedig a történetek után nincs joga elutazni, ha csak... ha csak Paula is vele nem jön. Ha most elutazna, az azt jelentené, hogy csókolódzott és odébb állott. Mióta a nemek életében megtörténik, hogy ugyanazok a férfiak egy nőt szeretnek és ilyenkor a közkeletű háromszög körében rögtön felüti a fejét a csalás, azóta a férfit megcsalni kisebb dolog, mint a nőt.

Amint lassan lovagolt tovább, azt latolgatta magában, hogy a világ a valóságok világa. Paula is, Dick is, ő is reális emberek ebben a világban, öntudatosak, akik az élet dolgainak egyenesen a szemébe néznek. Ez az ügy sem papra, sem törvényre, sem egyéb bölcseségekre nem tartozik. Ezt maguknak kell elintézni. Valaki szenvedni fog, az bizonyos. De az élet maga is szenvedés. Siker az életben nem egyéb, mint a fájdalmat legkisebbre korlátozni. Hálisstennek Dick is így fogta fel az életet. Mind a hárman így fogják fel. És aztán semmi sem új a nap alatt. Számtalan nemzedékek számtalan házassági háromszögei elintézték már a maguk dolgát. Majd elintézik most ők is. A világon mindent el lehet intézni.

Aztán elkergette fejéből a józan gondolatokat és átadta magát az emlékezés gyönyörének, még egyszer megsimogatta a térdét, még egyszer az ajkára képzelte a Paula ajkát. Egyszer Szelimet meg is állította, hogy kitárt karjai

között megnézte azt a homorú ürességet, amelyet egy pillanatig Paula töltött ki.

Paulát csak diner-nél látta viszont és a megszokott Paulának találta. Még az ő szeme, amelyet a titok tudata élesebbé tett, sem tudta rajta felfedezni a nagy nap eseményének semmi nyomát, sem annak a haragnak a nyomát, amelytől Paula úgy elsápadt és amely a tekintetében égett, mikor felkapta a lovaglóstorát, hogy üssön vele. Mindenben a nagy ház asszonykája volt, mint máskor. Mikor a tekintetük véletlenül találkozott, a Paula szeme tisztán, zavartalanul tekintett rá, nyoma sem volt bennük a titoknak. A helyzetet könnyebbé tette néhány új vendég jelenléte. Ezek hölgyek voltak, Dick és Paula jó ismerősei, akik két napra jöttek.

Másnap reggel a zeneteremben a zongoránál találta őket és Paulát.

— Szokott énekelni, Graham? — kérdezte egy bizonyos Hoffman kisasszony, aki, mint Graham megtudta, egy San Franciscóban megjelenő női folyóirat szerkesztője volt.

— Gyönyörűen, — felelte Graham — nem igaz, nagyságos asszony?

— De igen, — felelt Paula mosolyogva — már csak azért is, mert elég gyöngéd, hogy ne énekelje túl az én hangomat.

— Nincs más hátra, mint hogy ezt bebizonyítsuk.

És Paulára nézett, hogy egy pillantást kapjon tőle:

— Itt van az a duett, amit a multkor énekeltünk, az nekem nagyon jól fekszik.

És megint Paulára nézett, de semmi jelet nem kapott tőle, ami a Paula kedvét vagy szándékát elárulta volna.

— A kotta ott van a másik szobában, megyek és elhozom.

Mikor kiment, akkor hallotta a Paula hangját:

— A Cigányok Útja, kedves, jó dal.

Most nem énekelték olyan könnyedén, mint az első alkalommal. A hangjuk szándékosan kevésbé remegett és kissé hűvösebb volt. De gazdagabban énekelték, tartalmasabban, mint ahogy akár a zeneszerző is gondolhatta. A maguk egyéni felfogásának nem adtak most helyet. De Graham sok mindenre gondolt, amíg énekelt és tudta, hogy Paula is azokat gondolja és hogy a szíveikben egy másik duett lüktet, amelyről sejtelve sincs annak a pár asszonynak, aki a dal végét megtapsolja.

— Fogadni mernék, hogy sohasem énekelte jobban — mondta Paulának.

Mert új szint vett észre a hangjában. A hangja most

teljesebb, teltebb volt, a kiterjedése megnőtt és énekre termett torka most tűnt fel igazán.

— És most, mivel tudom, hogy úgysem tudja, mi az, — mondta Paula — elmagyarázom magának, mi az az útjelző...

XXII. FEJEZET.

— Öreg Dick, — mondta Mc Fane apai hangon — a te álláspontod félreismerhetetlenül Carlyle-szerű.

A madrono-erdő bölcsei az asztalnál ültek. Paulával, Dickkel és Grahammel héttagú dîner-társaságot alkottak.

— Kedves Terrence, — felelte Dick — azzal, hogy nevet adsz egy álláspontnak, még nem gyüröd le. Tudom, hogy a tételem Carlyle-szerű, de ettől nem lesz gyöngébb. A hősök tisztelete nagyon helyes dolog. Nemcsak mint pusztá skolasztikus beszélek, hanem mint gyakorlati tenyésztő is, akinél a Mendel-rendszerek alkalmazása mindennapos dolog.

— Szóval azt kell következtetnem, — vágott közbe Hancock — hogy a hottentotta felér a fehér emberrel?

— A Dél előítélete beszél belőled, Aaron; — mosolygott Dick — az az előítélet, amit nem is a születés, hanem a korai környezet okoz, túlságosan kemény dió a te egész filozófiád számára. Mint ahogy Spencer Herbertnek sem vált javára a manchesteri iskola túlkorai befolyása.

— Szóval, — mondta harcra készen Hyal Dar — Spencer meg a hottentotta, az egy kutya?

Dick rázta a fejét.

— Majd kifejtem neked a dolgot, Hyal. Azt hiszem, tisztázni tudom. Az átlagos hottentotta, vagy az átlagos melanéziai nincs messze attól, hogy egy kutya legyen az átlagos fehér emberrel. A különbség ott van, hogy aránylag sokkal több hottentotta marad csupán átlagember és aránylag sokkal nagyobb százalék fehér ember felülmúlja az átlagot. Ezeket neveztem el iramvezetőknek, ezek mozdtítják elő fajuk átlagának a haladását. Hangsúlyozom, hogy az átlagember természetét nem változtatják meg, intelligenciáját nem fejlesztik ki. De növelik a felkészültségét, könnyebbé teszik a dolgát, képessé teszik arra, hogy az együttes iram révén gyorsabban dolgozhassanak. Adj az indián kezébe az íj meg a nyíl helyett egy modern fegyvert és az indián hasonlíthatatlanul jobb és sikeresebb vadásszá válik. Maga az indián vadász egy csöppet sem változik meg. De az indián faj olyan kevés átlagfeletti

embert termelt, hogy tízezer nemzedéken keresztül egy sem akadt, aki puskát tudott volna adni nekik.

— Fejtsd ezt ki részletesen, — biztatta Terrence — körülbelül sejtem már a gondolatmenetet. Aaron egykettőre meg fog futamodni összes faji előítéleteivel és a felsőbbiségre vonatkozó ostobaságaival együtt.

— Ezek az átlagfölötti emberek, — folytatta Dick — ezek az iramvezetők a feltalálók, a felfedezők, az építők, a produkáló vezérszemlék. Azt a fajt, amely kevés ilyen vezérszemlémet tud felmutatni, nevezhetjük alantasabb alsóbbrendű fajnak. Az ilyen faj még mindig ijjal és nyíllal vadászik. Nincs még felszerelve. Már most: az átlagos fehér ember magában véve éppen olyan bestiális, korlátolt, merev, visszamaradt, fejletlen, mint az átlagos vadember. De az átlagos fehér embernek gyorsabb a tempója. Az ő társadalmában a nagyszámú produkáló vezérszemlék megadták neki a felszereltséget, a szervezetséget és ellátták törvénnyel. Hol az a nagy ember, az a hős, a produkáló vezérszemlé fogalmát értve alatta, akit a hottentotta faj fel tud mutatni? A Hawaii-négerék egyetlenegy mutatnak fel: Kamehamehát. Az amerikai négerék legfeljebb kettőt: Booker T. Washingtonot és Du Boist. Ez is mind a kettő fehér félvér.

Paula eleven érdeklődést színlelt, mikor Dick folytatta a fejtegetést. Úgy látszott, hogy a dolog nem untatja. De Graham megértő szeme úgy vette észre, hogy a lelke mélyén el van tikkadva. És mikor Terrence és Hancock egy kis időre fegyverszünetet kötöttek, az asszonyka halkan odaszólt Grahamnek:

— Szavak, szavak, szavak, csupa szó és milyen sok! Lehet, hogy Dicknek igaza van, majdnem mindig igaza szokott lenni. De megvallom azt a régi gyengeségemet, hogy ezt a sok szóáradatot képtelen vagyok ráhúzni az életre, az én életemre, az én élésemre, arra, hogy mit kellene tennem, mit muszáj tennem.

Az asszony szeme beszéd közben rendületlenül az övére szegeződött. Graham nem maradhatott kétségben aziránt, hogy Paula miről beszél.

— Nem tudom megérteni, hogy produkáló vezérszemlék és iramvezetők mit jelentenek az én életemben... Nem mondják meg nekem, mi a jó, mi a rossz, nem mutatnak utat egyetlen lépésnek sem. Itt pedig megindult a szóár és most már egész este hömpölyögni fog...

Aztán kissé hevesen hozzátette:

— Ó jól értem én, mit beszélnek ők. Csakhogy ez nem tartozik rám. Szavak, szavak, szavak... én pedig tudni

akarom, hogy mit tegyek, mit csináljak magammal, mit csináljak magával, mit csináljak Dickkel.

Graham nem felelhetett neki. Forrest Dick ezen a napon benne volt a beszédben és éppen most hozzá fordult, hogy adatokat kérdezzen tőle bizonyos délamerikai néptörzsek felől, akik között Graham utazott volt. Aki ekkor a Dick arcára nézett, nem találhatta ki, hogy a gondtalan, vidám vitázón kívül más is van az arca mögött. Graham éppen úgy nem is álmodta, akárcsak Paula, Dicknek tizenkét év óta felesége, hogy Dick véletlen, gondtalan pillantásai pontosan észrevesznek minden kézmozdulatot, minden szék-odébbtolást, minden elsuhanó arckifejezést. És Dick ezt kérdezte magában:

— Mi történik itt? Paula más, mint rendesen. Határozottan ideges, a beszélgetésük nagyon komoly. Graham egészen sápadt. Az agya képtelen figyelni arra, amit mond. Valami egyéb jár a fejében és nem az, amiről beszél. Mi az az egyéb?

Aztán a vita ördöge, amely mögé titkos gondolatait rejtette, működni kezdett: még nagyobb mederben és nagyobb hévvel vitatkozott tovább. Graham befejezte a kérdezett adatok felsorolását. Paula halkán kitörve szólt oda neki:

— Most az egyszer szinte gyűlölni tudnám ezt a négy bölcset.

Dick mialatt nyugodt mondatokban fejlesztette tovább a tételét és láthatóan elmélyedve a tárgyban, beszélt tovább, látta Paula oldalt fordulását. A Paula szavait nem hallhatta, de látta növekvő idegességét, látta Graham hallgatagon megértő kifejezését és azon tűnődött, mi lehet az a pár szó, amit Paula mondott. Mindezalatt pedig folytatta előadását tovább:

— Fischer és Speiser megegyeznek abban, hogy sokkal csekélyebb a karakter-egység az alsóbbrendű fajok leszármazásában, mint amennyi például a franciában, a németben, az angolban...

Az asztalnál senki sem gyanította, hogy Dick szándékosan terelte a szóharcot egy új mellékösvényre. És Leó sem álmodta később, hogy nem az ő felszólalása, hanem Dick mesteri készsége változtatta meg az általános témát. Leó ugyanis azt kérdezte, hogy a női produkáló vezérszellemek milyen szerepet játszanak a maguk fájában.

— A nők nem produkálnak, édes Leó fiam, — felelt neki Terrence, miközben a többiekre hunyorított — a nők konzervatívok. Ők tisztán megtartják a típust. Leszegeznek és ugyanolyannak tartják fenn. Ők a haladás diadalszekerének örök kölöncei. Ha nem volnának nők, akkor közülünk

minden anyaszülte fickó produkáló vezérszellem volna. Át-nyujtalak téged a mi kiváló állattenyésztőnknek és gyakorlati mendelistánknak, aki itt ül ma este köztünk és igazolni fogja futó megállapításaimat.

Dick azonnal felkapta a dolgot:

— Hatoljunk le mindenekelőtt a kérdés fenekéig és keressük meg, hogy miről van szó alapjában véve.

És komoly arccal feltette a kérdést:

— Mi az, hogy nő?

Hyal Dar válaszolt. Szája sarkában az incselkedés ördöge nevetett és gúnyra görbítette vékony, cinikus ajkait:

— A régi görögök azt mondták a nőről, hogy a természet férfit akart csinálni, de elhibázta.

Leó megdöbbsent. Elpirult. A szemében fájdalom ült és a szája vonaglott, mikor némán fordult Dickhez segítségért. Hancock azonban még ráduplázott:

— A nő? A fél-nem. Mintha az isten teremtés közben visszavonta volna a kezét. Csak fél-lelket hagyott neki. A legjobb esetben vakon tapogatódzó lelket.

— Nem! Nem! — kiáltott fel az ifjú. — Ne mondjatok ilyeneket! Dick, te tudod. Szólj nekik! Szólj nekik! Mondd meg nekik!

— Szeretném, — felelte Dick — de ez a lélekről szóló vita csak homályos lehet, mint a lelkek maguk. Mindnyájan tudjuk magunkról, hogy gyakran tapogatózunk, gyakran eltévedünk és akkor tévedünk el legjobban, mikor azt hisszük, hogy tudjuk, hol vagyunk és mikor azt hisszük, hogy mindent tudunk önmagunkról. Micsoda az örülnék az énje? Ami a miénk, csak kicsit kevésbé, vagy sokkal kevésbé összefüggő. Mi az énje a bolondnak? A félkegyelműnek? A gyengeelméjű gyerekeknek? A lónak? A kutyának? A moszkitónak? A kecskebékának? A faféregnek? A csigának? És mi a te éned, Leó, mikor alszol és álmodol? Mikor tengeri beteg vagy? Mikor szerelmes vagy? Mikor kólikád van? Mikor görcs áll a lábadba? Mikor hirtelen elfog a halálfélelem? Mikor dühös vagy? Mikor magadon kívül vagy a világ szépségének megérezésétől és azt hiszed, hogy most kifejezhetetlen, elmondhatatlan dolgokat gondol'sz? Szándékosan mondom: csak hiszed, hogy gondolsz. Mert ha csakugyan gondolnál is ilyen dolgokat, akkor a világ szépségének ez a megérezése nem volna kifejezhetetlen, elmondhatatlan. Hanem tiszta volna, éles és határozott. Szavakba tudnád foglalni. Az éned is tiszta, éles, határozott volna, mint a gondolataid és a szavaid. Ergó, kedves Leó, mikor egzaltált hangulataidban azt hiszed, hogy a lét csúcsán állsz, a valóságban csak érzéseidnek örült orgiáját hadonászod, reszketed, táncolod,

de sem a tánc lépését, sem az orgia értelmét nem ismered. Nem ismered önmagadat. A lelked, az éned abban a pillanatban kósz, tapogatódzó valami. Lehet, hogy a kecskebékának, mikor a tó partján felfuvalkodik és a sötétben rekedt brekegéseket intéz varangyos párjához, abban a pillanatban szintén van valami kósz, tapogatódzó énje. Nem, Leó kám, az emberi én túlhomályos valami ahoz, hogy bármelyikünk homályos énje is felfoghassa. Vannak, akik férfiaknak látszanak, de énjük női. Vannak, akiknek énjük többszörös. Vannak kétlábú teremtmények, akik afféle se hús, se hal, se madár lények. Az énjeink ködös lidércek gyanánt lebegnek át homályokon, sötétségeken és derengéseken. Minden köd és homály, és mi mind ködösek és homályosak vagyunk a misztérium kellős közepén.

— De hátha nem misztérium, — szólta Paula — csak misztifikáció? Férfi-misztifikáció?

— Így az igazi nő beszél, — felelt Dick — akiről Leó azt tartja, hogy nem fél-lélek. A lényeg az, Leó, hogy nem és lélek össze van fonódva és keverve; az egyikről keveset tudnak, a másiktól még kevesebbet.

— De a nők szépek — hebegte az ifjú.

— Ohó! — vágott közbe Hancock gonoszul villogó fekete szemmel. — Szóval te a nőt azonosítod a szépséggel?

Az ifjú költő ajka szóra nyílt, de csak bölintani tudott.

— Rendben van. Akkor hívjuk tanuságul az utóbbi évezredek festészetét, mint a gazdasági viszonyok és társadalmi intézmények tükrét. Ennek a segítségével megláthatjuk, hogy a férfi hogyan rothasztotta és alacsonyította le a nőt vágyának képévé és a nő hogyan engedte meg neki, hogy...

— Ne bántásák tovább Leót, — szólta közbe Paula — legyenek mindnyájan őszinték, mondják azt, amit tudnak, vagy hisznek.

— A nő igazán szent dolog — jelentette ki ünnepélyesen Hyal Dar.

— Ott van a Madonna — szólta Graham, Paula segítségével a vitába elegyedve.

— És a gerinevelő — tette hozzá Terrence, amiért minyárt megkapta Hyal Dar helyeslő bölintését.

— Egyszerre egy beszéljen! — mondta Hancock. — Nézzük a Madonna-kultuszt, amely részleges nőkultusz volt az összes nőknek ahoz a mai általános nőkultuszához képest, amit Leó képvisel. A férfi lusta és tunya állat. Nem szereti a kényelmetlenséget. Szereti a nyugalmat, a zavartalanságot. És mióta csak a földön él, azon veszi magát észre, hogy egy nyugtalan, ideges, ingerlékeny, hisztériás útítárshoz van szíjazva, akinek a neve nő. Ennek a társ-

nak hangulatai, könnyei, hiúságai, mérgei vannak és erkölcsi felelőtlenségei. Nem pusztíthatja el, meg kell tartania, pedig a nő, mióta a világ áll, mindig felzaklatta a nyugalmát. Mit tehet ilyen körülmények között a férfi?

— Csak bízd rá a ravasz gazemberre — szolt közbe Terrence.

— Égi bálványképet csinált belőle, — folytatta Hancock — eszményítette a nő jó tulajdonságait és olyan távolságba tette, hogy a rossz tulajdonságai ne érhessenek el az ő idegeihez és ne zavarhassák, mikor nyugalmas, lusta békepipáját szívja és a csillagokról elmélkedik. És mikor a rendes hétköznapi nő nyugtalanítani próbálta, ő kiverte a fejéből ezt a nőt és az égi nőre gondolt, a tökéletes nőre, az élet hordozójára, a halhatatlanság letéteményesére. Akkor jött a reformáció. Az anya-kultusznak bealkonyult. De a férfi még mindig hozzá volt kötözve nyugalmának háborítójához. Mit tett most?

— A gazember... — vigyorgott Terrence.

— Azt mondta: »Álmod és illúziót csinálod belőled.« Es megcsinálta. Addig a Madonna volt az égi nője, a nőről alkotott legmagasztosabb elképzelése. Már most a Madonna minden eszményi tulajdonságát visszaruházta a földi nőre, mindegyik nőre és elbolondította saját magát: azóta is hisz a nőkben, hisz a nőben, mint Leó.

— Hallod, — mondta Dick — ahhoz képest, hogy legényember vagy, bámulatos tájékozottságot mutatsz a nők nyugtalanító voltát illetőleg. Vagy pusztán elmélet az egész? Terrence elnevette magát.

— Kedves Dick, Aaron éppen most olvassa Marholm Laurát. Képes neked fejezetenként, mondatonként felmondani.

— És ezzel a sok beszéddel — mondta Graham — a nőnek mindedig még a ruhája szegélyét sem érintettük.

Paula és Leó hálásan pillantottak rá.

— Például a szerelem, — lehelte Leó — senki még egy szót sem szolt a szerelemről.

— És a házassági jogról, — csattant fel Hancock — és a válásról és a többnejüsről és az egynejüsről és a szabad szerelemről.

— Mondjad csak, Leó, — kérdezte Hyal Dar — miért van az, hogy szerelmi ügyekben mindig a nő a támadó, a vadászó fél?

— Ez nem igaz, — felelte a fiú nyugodtan, a fölényes tudás hangján — ez is egyike a ti Shaw-féle szamárságaitoknak.

— Éljen Leó! — helyeselt Paula.

— Szóval Wildenak — kérdezte tovább Hyal Dar —

nem volt igaza, mikor azt mondta, hogy a nő hirtelen és váratlan odaadással támad?

— Nézd, — mondta Leó — az ilyen beszédek állatot, ragadozót csinálnak a nőből.

És Dickhez fordult, de közben lopva Paulára pillantott és a szeméből szerelem áradt.

— Mondd, Dick, ragadozó állat a nő?

Dick csendesen felelt, rázta a fejét és a hangjában benne volt a szelídség afelett, amit a fiú titkos tekintetében látott:

— Nem. Hogy a nő ragadozó, azt nem mondhatom. De azt sem mondhatom, hogy a nő zsákmány. Azt sem, hogy zavartalan gyönyörűség a férfi számára. Csak azt, hogy a férfi számára nagy gyönyörűség...

— És nagy örültség — tette hozzá Hancock.

— Nagy és szép örültség — igazította ki komolyan Dick.

— Hadd kérdezek Leótól valamit — szólt most Hyal Dar. — Mondja, Leó, miért szereti a nő azt a férfit, aki megveri?

— Hát azt, aki nem veri meg, nem szereti?

— Nem hát.

— Kedves Dar, neked részben igazad van, de nagy részben nincs igazad. Meghatározások dolgában már rég tanul-tam töletek egyetmást. Ebből a két állításból ravaszul kihagytál egy fontos definíciót. Majd én pótolom helyetted. Az a férfi, aki megveri azt a nőt, akit szeret, alsóbbrendű férfi. Az a nő, aki szereti azt a férfit, aki megveri, alsóbbrendű nő. A felsőbbrendű férfi nem veri meg azt a nőt, akit szeret. A felsőbbrendű nő — és itt öntudatlanul Paulára tévedt a szeme — nem szeretheti azt a férfit, aki megveri.

— Biztosíthatlak, Leó, — mondta Dick — hogy én Paulát soha, soha nem vertem meg.

Leó elpirult. Aztán folytatta:

— Látod, Dar, nincs igazad. Paula szereti Dicket, pedig Dick nem is verte meg.

Dick most Paulához fordult, arcán azzal a kifejezéssel, hogy kitűnően mulat és mintegy tekintetével kereste a Paula arcán a legényke szavainak helyeslését. De valójában másért nézett rá: azt a hatást kereste, amit a feleségére ilyen helyzetben ezek a szavak gyakorolhattak. Úgy látta, hogy a Paula szemében meglöbbszen valami, amit nem ismer. A Graham arcát kifejezéstelennek találta, legalább is az érdeklődés kifejezésének semmi látható változása nem volt felfedezhető rajta. Graham bókkolt Leónak:

— A női nem ma este megtalálta a maga Szent György lovagját. Maga megszégyenít engem, Leó. Én itt ülök ölbe tett kézzel, míg maga három sárkánnyal küzd egyszerre.

— De még milyen sárkányokkal! — csatlakozott Paula.
— Ha O'Hayt le tudták itatni, vajjon mit fognak művelni magával?

— A szerelmi lovagon — mondta Dick — a világ összes sárkányai sem vehetnek erőt. Az a legjobb a dologban, Leó, hogy ezúttal a sárkányoknak sokkal inkább igazuk van, mint te képzeled, de azért neked éppen úgy sokkal inkább igazad van.

Terrence jelentkezett:

— Ez a sárkány jó sárkány, Leó flam. Ez a sárkány ezennel cserben hagyja hírhedt társait, átpártol a te oldaladra és felveszi a Szent Terrence nevet. És ez a Szent Terrence egy édes kis kérdést akar intézni hozzád.

— Előbb ez a sárkány ordít! — szólt közbe Hancock. — Leó! kérdezlek mindenre, ami a szerelemben drága és szent: miért történik meg nem egyszer, hogy a szerelmesek féltékenységből megölik a nőt, akit szeretnek?

— Mert meg vannak sebesülve, mert betegek és mert elég szerencsétlenek voltak, hogy egy alsóbbrendű nőt szerettek, aki nem riadt vissza attól a büntől, hogy féltékeny tégye őket.

— Csakhogy Leókám, — szólt Dick — a szerelem tévedhet. Adj kielégítőbb feleletet.

— Dicknek igaza van, — mondta Terrence — de én mindenestre testtel-lélekkal a te vitézi kardod mellett állok. A szerelem felsőbbrendű típusoknál is tévedhet és ha téved, felüti a fejét a zöldszemű szörnyeteg. Tegyük fel, hogy az elképzelhető legtökéletesebb nő megszűnik szeretni a férfit, aki nem veri és beleszeret a másikba, aki szereti és szintén nem veri. Mi történik akkor? Hangsúlyozom, hogy mindegyik felsőbbrendű típus. Hát most ki a kardot és üss szét a sárkányok között.

Leó bátran felelt:

— Az első férfi nem fogja megölni a nőt, egyáltalában nem is fogja bántani. Mert ha bántaná, nem felsőbbrendű ember volna, hanem alsóbbrendű.

Dick a cigarettájával bajlódott és senkinek az arcát nem figyelhette.

— Szóval — kérdezte — az illető egyszerűen félreállna?

Leó szilárdan, komolyan bólintott.

— Egyszerűen félreállna, megkönnyítené az asszony dolgát és nagyon finoman bánna vele.

— Alkalmazzuk az érvet »ad hominem«, — mondta Hancock. — Tegyük fel, hogy beleszeretsz a nagyságos asszonyba és a nagyságos asszony belédszeret és ketten a nagy hintóban megszőktök...

— Ó, én nem szöknék meg... — bökte ki égő arccal az ifjú.

— Hallja, ez nem nagyon hízelgő — bátorította Paula.

— Feltéve, de meg nem engedve — mondta Hancock.

A fiú zavara már szájalmas volt. A hangja remegett, de azért bátran Dick felé fordult:

— Dicken van a sor felelni.

— Meg is felelek — mondta Dick. — Nem ölném meg Paulát. Téged sem ölnék meg, Leó. Ezt nem. Az már más kérdés, mit éreznék belül. Azt mondanám: isten veletek, gyerekek. De...

Itt megállt és a szeme sarkában a nevetés vonalait tréfát jelentettek:

— ... azt mondanám magamban, hogy Leó bakot lőtt. Nem ismeri Paulát.

— A nagyságos asszony — nevetett Terrence — megzavarná, valahányszor a csillagokról elmélkedik.

— Soha, soha, Leó, — kiáltott fel Paula — ezt ígérem magának.

— Ezzel meghazudtolná saját magát, nagyságos asszony, — szólott Terrence. — Először is nem tehetne róla, de megtenné. Másodszor kutyakötelessége volna, hogy megtegye. Végül pedig, ha szabad magamat így kifejeznem, mint félig-meddig tekintély mondhatom, hogy fiatal koromban, mikor örült szerelmes voltam, mikor a szívem tele volt a nővel és a szemem tele volt a csillagokkal, az volt a legdrágább gyönyörűségem, ha az imádott nő elszeretett a csillagoktól.

— Terrence, — kiáltott fel Paula — ha még tovább is ilyen szép dolgokat beszél, akkor hármásban szököm meg magával és Leóval a hintón.

— Bár már látnám, — mondta gálánsan Terrence. — De a kalapskatulyák között hagyjon helyet egy pár csillagászati könyvnek, amiket én meg Leó tanulmányozni fogunk üres óráinkban.

A csata dagálya elhúzódott Leóról. Hyal Dar és Hancock Dicknek estek neki.

— Mondd, — kérdezte Hyal Dar — hogy értetted azt, hogy »ez nem volna eljárás«?

— Ahogy mondtam. Ahogy Leó mondta.

Dick már észrevette, hogy Paula fáradtsága és idegessége egy idő óta eltűnt és az asszony szinte sóvár érdeklődéssel figyel. Folytatta:

— Az én gondolkodásom és vérmérsékletem szerint az elképzelhető legborzasztóbb lelki szenvedés lehet megcsókolni egy nőt, aki túri a csókomat.

— De tegyük fel, hogy a nő elbolondítana, mondjuk a

régi barátság miatt, azért, hogy szenvedést ne okozzon, azért, mert sajnálna ?

— Elöttem ez megbocsáthatatlan bűn volna. Ez nem volna eljárás az ő részéről. Nem tudom megérteni, mi a helyes, vagy mi a kellemes abban, ha valaki tovább láncolja magához azt a nőt, aki nem akar ott maradni. Leónak teljesen igaza van. A részeg mesterember az öklével keltheti fel és tarthatja ébren a szerelmet a maga korlátolt életpárjában. De a magasabbrendű emberi hím, akiben felsuhan egy kis racionalitás, akiben megvillan egy kis spiritualitás, nem emelhet durva kezét a szerelemre. Leóval tartok : megkönnyítem az asszony dolgát és nagyon finoman bánnék vele.

— És mi lesz így — kérdezte Hyal Dar — a ti nyugati civilizációtok híres monogám házassági intézményével ?

Hancock is megszólalt :

— A szabad szerelem híve vagy talán ?

— Csak egy elcsépelet közhellyel felelhetek — mondta Dick. — Nincs szerelem, amely nem szabad. Persze sose felejtsetek el, hogy felsőbbrendű emberekről van szó. És ez a szempont meg is adja neked a választ, Dar. Az egyedek óriási többségét a monogám berendezkedéssel, vagy akármilyen más rideg, szigorú házassági intézménnyel kell a törvény és a munka keretei között tartani. A tömeg nem érett a szabad házasságra vagy szabad szerelemre. A szabad szerelem ezeknél csak a kicsapongás engedelmét jelentené. Csak olyan nemzetek nőttek fel és maradtak meg, ahol az Isten és az Állam fegyelemben és rendben tartották a nép ösztöneit.

— Szóval, — kérdezte Hyal Dar — te nem hiszel a házasság törvényeiben, ha például rólad van szó, de hiszel bennük, ha másokról van szó ?

— Hiszek bennük, akárkiről van szó. Gyerekek, család, életpálya, társadalom, állam, mindezek a dolgok parancsolják a házasság, a törvényes házasság szükségét. És éppen ezért hiszek a válás intézményében is. Férfi és nő, több ízben is tud szerelmes lenni, többször is megeshetik vele, hogy a régi szerelem elhal benne és új születik a helyén. Az állam éppen úgy nem ellenőrizheti a szerelmet, mint a férfi vagy a nő. Ha valaki szerelmes, akkor szerelmes, ez minden, amit tud róla. Egyszer csak itt a szerelem : megragad, sóhajt, énekel, dobog. A kicsapongást azonban ellenőrizheti az állam.

— Nagyon komplikált szabad szerelem ez a te álláspontod — mondta bírálóan Hancock.

— Hogyne. Még pedig azért, mert a társadalomban élő férfi is nagyon komplikált állat.

Ekkor Leó új gondolattal lepte meg az asztaltársaságot :

— Vannak azonban szerelmes férfiak, akik belehalnak, ha szerelmük tárgyát elvesztik. Belehalnak, ha a nő meghal, de még inkább belehalnak, ha a nő tovább él és mást szeret.

— Hát azok csak haljanak meg tovább is, — felelte könnyörtelenül Dick — mint ahogy eddig mindig meghaltak. Sehol semmi baj nem lett abból, hogy meghaltak. Úgy vagyunk alkotva, hogy a szívünk néha téved.

— Az én szívem nem tévedhet soha, — szolt büszkén Leó, nem is sejtven, hogy titkát az asztalnál mindenki tudja — én biztosan tudom, hogy nem volnék képes két-szer szeretni.

— Igazad van, fiam, — helyeselt neki Terrence — a te szádból az összes igaz szerelmesek hangja beszél. »A szerelemben a teljesség a gyönyörű.« Hogy mondta Shelley? Vagy Keats írta? »Csodálatosság, vad gyönyör.« Nyomórúságos, félszerelmű semmirekellő volna, aki csak álmá-bau is azt képzelné, hogy az ő asszonyán kívül más asszonyi lény csak ezredrésznyre is lehet olyan drága, olyan bűbajos, olyan elragadó, olyan dicső, olyan csodálatos, hogy ő még egyszer szerelmes lehessen életében.

Mikor később átmentek az ebédlőből a zeneterembe, Dick folytatta a társalgást Hyal Darral, de magában arra volt kíváncsi, vajjon Paula bejön-e ma hozzá jó éjszakát kívánni és megcsókolni, vagy a zongorától egyenesen aludni siet majd. Paula pedig Leóval arról az új szonetről beszélgetett, amit a fiú mutatott neki és magában arra volt kíváncsi, vajjon meg fogja-e ma Dicket csókolni. És hirtelen nagyon erős vágyat érzett, hogy megcsókolja, maga sem tudta, miért.

XXIII. FEJEZET.

Diner után aznap este még beszélgettek egy kicsit. Paula énekelni kezdett a zongoránál és Terrencet egy szerelmi szónoklat kellős közepén zavarta meg. Terrence a mondatot közepén hagyta félbe, úgy kezdte hallgatni azt az új valamit, amit az asszony hangjában észrevett, aztán csendesesen átlopózkodott a szobán, hogy mint Leó, ő is végignyuljon a medvebőrön. Hyal Dar és Hancock hasonlóképpen abbahagyták a vitát, mind a kettő egy-egy hívogató karosszékbe fészkelte magát. Graham, akit az ének mintha nem nagyon érdekelt volna, valami folyóiratot böngészett. De Dick megfigyelte, hogy hamarosan abbahagyta a lapozgatást. Az az új valami a Paula hangjában sem

kerülte el a Dick figyelmét. Iparkodott ennek a jelentőségére rájönni.

Mikor Paula befejezte az éneket, a három bölcs egyszerre csődült oda hozzá megmondani, hogy most az egyszer befelejtkezett az énekbe és úgy dalolt, ahogy ők mindig kérték, hogy daloljon. Leó mozdulatlanul, szóatlanul, átszellemült ábrázattal maradt fekvé a medvebőrön, állát a két tenyerébe támasztotta.

— Az egész ettől a szerelmi beszélgetéstől van, — mondta nevetve Paula — azoktól a kedves gondolatoktól, amiket Leó meg Terrence... meg Dick beszéltek bele a fejembe.

Terrence megrázta boglyas, ősz fejét.

— A szívébe, akarta mondani inkább. A maga szíve és a torka ma este tele van szerelemmel. És drága nagyságos asszony, most először hallottam a hangját a maga szép teljességében. Többet nekem ne panaszkodjék, hogy kicsi a hangja. Nagy hang az, telt, mint egy nagy kötél, nagy aranykötél, amivel a hajókat kötik meg a Boldogok szigetén a kikötőben.

— Ezért jutalmul eléneklem magának a Glóriát. Ezzel fogjuk megünnepelni, hogy a sárkányokat olyan dicsően kivégezték Szent Leó, Szent Terrence... és természetesen Szent Richard.

Dick egy szót sem mulasztott, de maga azzal került ki a szólást, hogy átment a pohárszékhez és szódás whiskyt kevert magának.

Mialatt Paula a Glóriát énekelte, ő végignyúlt egy kezeveten, szopogatta az italt és visszaemlékezett. Egyszer már hallotta így énekelni Paulát: Párizsban, rövid jegeységük alatt és rögtön azután, mikor a Tovább fedélzetén nászutaztak.

Kisvártatva üres poharával intett Grahamnek, hogy igyék. Két cocktailt kevert és mikor Graham is megitta az övét, azt indítványozta Paulának, hogy énekeljék el megint ketten a Cigányok Útját.

Paula rázta a fejét és elkezdte a »Das Kraut Vergessenheit«-ot énekelni. A dal után Leó kitört:

— Ez nem volt jó nő, ez borzasztó nő volt. De a férfi igazi szerelmes volt. A nő boldogtalanná tette, de ő mégis szerette. És most nem tud még egyszer szeretni, mert ezt a szerelmet nem tudja elfelejteni.

— És most, Vörös Felhő, — mondta Paula rámosolyogva az urára — a makk-nóta következik. Tedd le a poharadat, légy jó és ülted a tölgyet.

Dick lustán feltápaszkodott a kerevetről és felállt. Mak-

rancosan rázta a fejét, mintha a sörényét rázná és nagyokat kapálva a lábával Hegyi Fickót utánozta.

— Meg akartam mutatni Leónak, hogy a telepen nem ő az egyetlen költő és szerelmi lovag. Hallgassátok meg a Hegyi Fickó dalát, csupa csoda és vad gyönyör, hallgassátok meg, Terrence és ti többiek. Hegyi Fickó nem sokat ábrándozik az imádott egyetlenről. Egyáltalában nem ábrándozik. Ő maga a megtestesült szerelem, ágaskodik, ha meglátja a lovakat és megmondja nekik. Hallgassatok ide!

Dick vad, boldog ménnyerítéssel töltötte meg a szobát és reszkettette meg a levegőt. Aztán sörényrázó és földkapáló mozdulatokkal énekelte:

— Hallgassatok rám! Én vagyok a Szerelem! Én dobogok végig a dombokon. Én töltöm be a messzi völgyeket. A kancák hallanak engem és megremegnek a csendes legelőkön, mert ők ismernek engem. A föld tele van kövérséggel és a fák nedvekkal teljeseek. Ez a tavasz. A tavasz az enyém. Én vagyok a tavasz királyságának a fejedelme. A kancák emlékeznek a hangomra. Ismernek anyáik által még a létük előtti időből. Hallgassatok rám! Én vagyok a Szerelem! Én dobogok végig a dombokon és a messzi völgyek, amelyek a jövőtelem hangját visszhangozzák, az én heroldjaim.

A madrono-erdő bölcsei most hallották először a Dick dalát és nem győzték magasztalni. Hancock mingyárt felhasználta, hogy újra megindítsa a vitát és elkezdte kidolgozni a szerelem biológiko-bergsoni meghatározását, de Terrence megállította. Terrence ugyanis észrevette, milyen fájdalom tükröződik a Leó arcán.

— Drága nagyságos asszony, — kérte Terrence — legyen szíves, énekeljen még. Szerelemről énekeljen, csak szerelemről. Azt tapasztaltam, hogy a csillagokról női énekhang-kíséret mellett tudok legjobban elmélkedni.

Kis idő múlva Hallode lépett a szobába, végigvárta a Paula dalát, aztán nesztelenül Grahamhez osont és táviratot adott át neki. Dick szigorúan ránézett az inasra. A kínai mentegetődzött:

— Nagyon fontos... azt hiszem...

— Ki vette fel? — kérdezte Dick.

— Én... én felvettem. Eldoradóból éjszakai inspekciós telefonon bementa. Nagyon fontosan, mondta. Én felvettem.

— Elég fontos bizony — szólalt meg Graham, miután a táviratot elolvasta. — Dick, kérlek, van vonat éjszaka San Franciscóba?

— Hallode, gyere csak vissza — szólt Dick az órájára

pillantva. — Melyik sanfranciscói vonat áll meg Eldoradóban?

— Tizenegy tíz, — felelt azonnal a kínai — van idő. De nem sok. Soffőr hívjak?

Dick igent bólintott és Grahamhez fordult:

— Feltétlen el kell menned még az éjjel?

— Feltétlen. Nagyon fontos. Van időm becsomagolni?

Dick még egyszer intett Hallode felé, hogy igen. És megint Grahamhez fordult:

— Annyi időd még van, hogy egy kézitáskába bedobáld a legszükségesebb holmit. Mondd, Hallode, Gyeride ébren van még?

— Igenis.

— Küldd fel a nagyságos úrnak segíteni. Ha az autó előállott, rögtön szóljatok. Autó kell, nem kocsis. Mondd meg Saundersnek, hogy a versenygépet vegye.

Mikor Graham kisietett, Terrence megjegyezte:

— Kellemes, szép nagy darab ember.

Mind Dick köré ültek, Paulát kivéve, aki a zongora mellől hallgatta az urát.

— Graham azok közé a kevesek közé tartozik, — mondta Dick — akikkel el mernék menni a világ végére is. Ott volt a Délvíz fedélzetén, mikor ez a hajó a kilencvenhetedik orkánkor Pangóban partot ért. Pango kis homokfolt, semmi egyéb, négy méter magasan áll a dagály színe felett, néhány kókuszdiófa van rajta és lakatlan. Az utasok közt valami negyven asszony volt, angol tisztok feleségei, meg ilyenek. Grahamnek fájt az egyik karja, csunyan meg volt dagadva, kigyó harapta meg. A tenger örülten viharzott. A csónakok nem tudtak boldogulni. Kettőt eresztek le a hajóról és mind a kettőnek a legénysége odaveszett. Négy matróz próbálkozott egymásután, hogy partra vigyen egy könnyű csónakot és mind a négynek csak a holttestét dobta vissza a fedélzetre a víz. Mikor a legutolsó csónakot oldozták le, Graham a fájós karjával neki-vetkőzött és nekifogott. Partra is vitte a hajót, az igaz, hogy a hullám úgy odacsapta a parthoz, hogy a fájós karja eltört és három bordája behorpadt. De a csónakot még megerősítette. Hogy a kötelet partra vigyék, még hat ember vágott neki az Evan csónakjában a homokpadnak. Négy el is jutott a homokra. Az asszonyok közül csak egy veszett oda: szívbajos volt és szörnyet halt az ijedtségtől. Később beszéltem Grahammel erről a dologról. De olyan szófukar volt, mint egy angol. Csak annyit tudtam kisorsolni a csirkefogóból, hogy a gyógyulása símán folyt le. Az ő véleménye szerint a sósvíz, az erőfeszítés, a csonttörés

mintegy ellenméreg gyanánt hatott és meggyógyította a karját.

A szoba másik végén Graham és Hallode léptek be. Dick látta, hogy Graham első kereső pillantása Paulát illette.

— Kész vagyunk — jelentette Hallode.

Dick felkészült, hogy kikísérje vendégét a kocsizhoz, de Paula láthatólag benn szándékozott maradni. Graham oda-lépett hozzá, hogy elmondja az ilyenkor szokásos sajnálkozásokat és búcsúzási formulákat.

És az asszony, még melegen attól, amit Dick az imént mesélt, gyönyörködött Graham kitünő megjelenésében kedvére legeltette szemét könnyed, magas fejtartásán, hanyag, napsütötte haján és tartásának könnyedségén, amely testsúlya és széles vállalai ellenére szinte már kedélyesnek tűnt fel. Mikor Graham közel lépett hozzá, Paula egyenesen belenézett a hosszúkás, szürke szemekbe, amelyeknek félig lehúnyt pillái mögött gyerekes szomorúság bujkált. Megvárta, míg a szomorúságnak ez a kifejezése eltűnik és helyén felfénylik az a mosoly, amelyet olyan jól ismert.

Amit a férfi mondott, éppen olyan köznapi volt, mint az asszonyka sajnálkozása. De a Graham szemében, amíg egy pillanatig a kezét fogta, ott ült az a valami, amit Paula öntudatlanul várt és amelyre a maga nézésével felelt. És ugyanaz a valami benne volt abban is, ahogy Graham megszorította a kezét. Erre a gyors szorításra önkénytelenül szorítással felelt ő is. Mint ahogy Graham megmondta: köztük kevés beszédre volt szükség.

Mikor eleresztették egymás kezét, Paula lopva Dickre pillantott. Tizenkét évi közös életük alatt megtanulta, milyen élesen tud megfigyelni Dick, és babonásan tisztelte férjének azt a szinte boszorkányos tehetségét, hogy árnyalatokból meglátja a tényeket és hogy az árnyalatokat olyan következetesekké tudja egybefűzni, amelyek néha megijesztenek áthatóságukkal és helyességükkel. De Dick, noha feléje volt fordulva, Hancock valami mókáján nevetett és mosolyra vont szemét éppen most fordította őfeléjük. Indult Grahamet kikísérni.

Nem, gondolta Paula, Dick egész biztosan nem látott semmit abból a kis titokból, amit kieseréltek maguk között. Kicsi volt, gyors volt az egész: villanás a szemben, az ujjak hirtelen összeszorulása. Nem tartott soká. Hogy láthatta volna ezt Dick, vagy hogy érezhette volna meg? A szemük meg a kezük különben is rejtve volt előle, mert Graham háttal állt neki.

Mégis, azt kívánta magában, bár ne nézett volna úgy lopva Dickre. Bántotta a lelkiismeret. Ennek a gondolata

kínozta, mikor nézte, hogyan megy a két egyforma alakú, nagy szőke férfi egymás oldalán kifelé. Miben vétkes? — kérdezte magától. Mi takargatnivalója is volna? De volt annyira becsületes, hogy szembenézzen az igazsággal és kertelés nélkül megállapítsa, hogy van valami takargatnivalója. Az arca lángot vetett arra a gondolatra, hogy csalásra ragadtatta magát.

— Csak két-három napról van szó — mondta Graham, mikor a kocsinál kezét szorított Dickkel.

Dick látta a barátja nyílt, egyenes tekintetét és megismerte keze szorításának erejét és keménységét. Graham kezdett valamit mondani, de aztán nem mondta. És Dick tudta, hogy egyebet akart mondani, nem amit mondott:

— Azt hiszem, ha visszajövök, be kell esomagolnom.

— Hát a könyv? — vetette ellen Dick, magában korholva magát azért a hirtelen örömért, ami a másik szavaira támadt benne.

— Éppen ez az, — felelte Graham — be szeretném fejezni. Úgy látszik, nem tudok úgy dolgozni, mint te. Ez a hely tele van kísértéssel. Nem vagyok képes nekiülni a könyvnek. Ülök, ülök, és az átkozott pacsirták folyton a fülembe csengenek és magamban látni kezdem a réteket, a fenyeseket és Szelimet. Egy óráig eltétovázom, akkor aztán feladom a küzdelmet és telefonálok, hogy nyergeljék Szelimet. Vagy ha nem ez van, hát valami egyéb az ezerféle mulatságból.

Feltette a lábát a lüktetve remegő gép felhágójára és így szólt:

— Hát a viszontlátásra, öregem.

— Gyere vissza és fogj neki keményen. Ha kell, szigorú napi adagokra fogjuk beosztani a munkát és minden reggel rád zárom az ajtót, míg meg nem csináltad. És ha estig nem csinálod meg, estig nem eresztelek ki. Majd én megdolgoztatlak. Van cigarettád? Gyujtód?

— Minden rendben van.

— Mehet, Saunders — parancsolta Dick a soffőrnek. A kocsi a ragyogóan világos felhajtóról egy csapással beletűnt a sötétbe.

Mikor visszament a házba, Paula a bölcseknek zongorázott. Dick félrehúzódott a kerevetre, hogy várjon és kíváncsi legyen, vajjon Paula jön-e jóéjszakát kívánni és megcsókolni, ha jön a lefekvés ideje. Az bizonyos, mondta magában, hogy ezt az esti csókot nem tették rendszeressé. Paulát sokszor nem látta másnap délig, akkor is csak vendégek társaságában. Azt is nagyon sokszor megtette Paula, hogy feltűnés nélkül már korán feküdni ment és

nem csókolta meg az urát, mert ez azt jelenthette volna, hogy a többiek is menjenek és zavarta volna a társaságot.

Nem, — határozta el Dick magában — egyáltalában nem döntő jelentőségű, hogy éppen ma este jön-e Paula megcsókolni, vagy nem. — De azért kíváncsi volt, mi lesz.

Paula tovább játszott és tovább énekelt, a zenének nem volt vége-hossza és Dick elaludt. Mikor felébredt, egyedül volt a szobában. Paula és a hölsek csendesen távoztak el. Megnézte az óráját. Egy órát mutatott. Paula tehát szokatlanul soká játszott. Mert azt tudta Dick, hogy csak most ment el. Éppen attól ébredt fel, hogy a zene és a beszélgetés megszakadt.

És Dick tovább kérdezgette magában, mi lesz. Máskor is megtörtént, hogy elbóbiskolt a Paula játékán. A játék végén a felesége ilyenkor mindig csókkal költötte fel és aludni küldte. Ma nem. Lehet, hogy még visszajön. Fekve maradt és félálomban várt tovább. Mikor megint az órára nézett, két óra volt. Paula nem jött vissza.

Leoltotta a lángokat és mikor végigment a házon és a folyosó lángjait is végig leoltogatta, az apró, jelentéktelen semmiségek szinte maguktól sorakoztak a kétség és gyanu összefüggő láncává, amelyet akaratlanul végig kellett néznie magában.

A hálófülkéjében, mikor a barométerekre és hőmérőkre pillantott, a farámából Paula nevető arca tűnt a szemébe. Megállt előtte, még közelebb is lépett hozzá és hosszasan vizsgálódva nézte.

— Hát jó, — mondta aztán, mikor felhajtotta a paplant, megigazította maga mögött a párnákat és egy csomó kefelevonat után nyúlt — akármi lesz, állok elébe.

Oldalt felnézett a képre :

— De jobb szeretném, kicsi asszonyka, ha nem tennéd. Ezzel kívánt neki jó éjszakát.

XXIV. FEJEZET.

Azonkívül, hogy olykor-olykor lunchre vagy dinerre vendég akadt, a nagy ház üres volt. Az első és második napon Dick hiába mulasztotta vagy halasztotta el a munkáját, hogy készen álljon, ha Paula délutánra úszni vagy lovagolni hívná.

Dick megfigyelt valamit: Paula mindig úgy intézte, hogy a csók alkalmát kikerülje. Hálófülkéje ajtajából a nagy fedett folyosón át szolt oda neki jóéjszakát. Reggel Dick már várta, hogy mint rendesen, Paula tizenegy órakor bejön hozzá jóreggelt kívánni. Amint az óra tizenegyet ütött, Dick azonnal kitette Agar és Pitts urakat

azokkal a fontos ügyekkel együtt, amelyek a bekövetkezendő telepi tenyészállatválogatás még rendezetlen anyagára vonatkoztak. Tudta, hogy Paula már fenn van, halotta énekelni. Ott ült az íróasztalnál, várt és most az egyszer tétlen volt. Egész halmaz levél ott várta az asztalon az aláírását. Arra gondolt, hogy ezeket a reggeli látogatásokat Paula vezette volt be és Paula volt az, aki kissé csökönyösen ki is tartott mellettük. Imádandó dolog volt, mikor Paula lágyan ráköszöntött, hogy »Jóreggelt, vidám úriember«, ő pedig karjába zárta az asszonyka kimonós kis alakját.

Ő maga rövidre fogta ezt a látogatást és mikor átölelve tartotta az asszonyt, nem egyszer érezte vele, hogy nagyon sok a dolog. Most eszébe jutott, hogy sokszor észre vette ilyenkor a karjaiból kibontakozó Paula arcán azt a bizonyos néma árnyékot elsuhanni.

Már negyed tizenkettő volt, és Paula nem jött. Felvette a telefónkagylót, hogy felhívja a tejgazdaságot és egy beszélgetésbe kapcsolódott bele. Mingyárt visszaakasztotta a kagylót, de a női hangok gyors pergéséből még meghallotta :

— Hagyd az ördögbe az uradat. Pakold fel a kis Wade-eket és gyere, hacsak egy-két napra is.

Ez Paulától szokatlan volt. Mindig örömmel szokta fogadni az olykor előforduló vendégtelen időközöket, mikor ketten egymással maradtak egy napra, vagy kettőre. És most azon igyekezett, hogy Wadenét ideédesgesse Sacramentóból. Olyan színe volt a dolognak, mintha Paula nem akarna vele egyedül maradni és társasággal igyekeznék védekezni.

Dick elmosolyodott, mikor megállapította magában, hogy a reggeli ölelés, amelynek gyöngédsége most nem jutott ki neki, hirtelen kívánatossá vált. Az a vágya támadt, hogy elvigye magával Paulát, ahogy néha szokták, utazgatni. Ez talán megoldaná a problémát. Nagyon szorosan magához vonná a feleségét és még szorosabban maga mellett tartaná. Miért ne mehetnének el Alaskába egy kis vadászkirándulásra? Paulának ez régi vágya volt. Vagy mért ne mehetnének a Tovább napjainak régi portyázó területére, a Déli Tengerekre? San Franciscónak közvetlen hajóösszeköttetése van Tahitival. Tizenkét nap múlva partra szállhatnának Papitiban. Vajjon Laviniának megvan-e még a kocsmája? Elfutó tünődésein átitlant egy kép, mikor ő meg Paula a mangófák árnyékában Lavinia verandáján reggeliznek.

Öklével lecsapott az íróasztalra. Nem, annyira mégsem gyáva, hogy bármilyen férfitől való félelmében megszök-

jék a feleségével. Azonkívül szabad az asszonyt elvinni onnan, ahová talán a vágyódása köti? A vágyait nem ismeri. Azt sem tudja, milyen messzire haladt Paula és Graham közt a dolog. Nem valami tavaszi bolondság esetleg, ami elmúlik majd a tavasszal együtt? Csakhogy az a baj, hogy házasságuk tizenkét esztendeje alatt Paula sohasem mutatott hajlandóságot efféle tavaszi bolondságokra. A férje szívének soha egy pernyi kétséget sem okozott. Hihetetlenül vonzotta a férfiakat, sok férfival jött össze, fogadta csodálatukat, sőt udvarlásukat is, de ő maga mindig megmaradt egyformának és nyugodt sajátmagának, Forrest Dick feleségének...

— Jó reggelt, vidám úriember!

Ő kukkantott be hozzá, egész természetes arccal, a hallból. Szeme-szája mosolygott az ura felé, ujja végével csókot dobott neki.

— Jó reggelt, drága kis holdvilágom! — mondta ő is egészen természetesen és közvetlenül.

Most be fog jönni, gondolta Dick, ő a karjába fogja ölelni és kiteszi a csók próbájának.

Hivogatóan tárta ki a karját. De Paula nem jött be... Megrezzent, egyik kezével összefogta a mellén a kimonóját, a másikkal felkapta a ruha hosszú alját, mintha el akarna futni és gyanakodva, fülelve pillantott vissza a hallon végig. Dick éles füle semmi neszt sem volt képes felfedezni. Paula visszamosolygott rá, még egy csókot dobott feléje és eltűnt. Dick még tíz perc múlva sem ocsudott fel. Mikor a belépő Bonbright táviratokkal a kezében megriasztotta, még akkor is olyan mozdulatlanul ült ott az íróasztalnál, mint tíz hosszú percen keresztül.

Azonban Paula boldog volt. Dick sokkal régebben ismerte már minden hangulatának külső jeleivel együtt, semhogy ne értette volna annak a jelentőségét, hogy Paula most énekelve ment végig a házon, az árkádok alatt, végig a télikerten. Dick csak a lunch gongszavára hagyta el az irodáját. Paula nem jött az úton elébe, mint máskor. De a hangját lehetett hallani: az éneklés elhalkulva vészett el a télikerten át az ebédlő irányában.

Stoddard Harrison ezredes, a nemzetőrség ezredese, nyugalomba vonult kereskedelmi fejedelem, akinek az ipari helyzet és a szociális nyugtalanság volt a vesszőparipája, szinte egész étkezés alatt szóval tartotta a társaságot a munkaadó-felelősségi törvénynek a mezőgazdasági munkásokra való kiterjesztéséről. De Paula közben módot talált, hogy mintegy véletlenül elujságolja Dicknek: délután át-rándul Wickenbergbe Masonékhoz.

— Hogy mikor jövök vissza, azt persze nem tudom.

Hiszen ismered Masonékat. Azt nem is merem kérni, hogy velem gyere, pedig szeretném.

Dick rázta a fejét.

— Szóval, — folytatta Paula — ha nincs szükséged Saundersre...

Dick helyeslően bólintott :

— Én ma délután Callahannel megyek ki — mondotta és miután Paula kiesett a délutánjából, egy pillanat alatt már beosztotta a maga idejét. — Nem értem, Paula, mért szereted jobban Saunderst. Callahan a jobbik soffőr és természetesen a biztosabb is.

— Talán éppen ezért, — felelte mosolyogva Paula — ami biztos, az lassú.

— Azért még egy gyorstúrán is Callahan volna a favoritom, nem Saunders.

— Hova mégy vele ma délután ?

— Megmutatom Stoddard ezredesnek a lómentes, egy embert igénylő farmot, tudod, azt az automatikus szántású huszonöt holdas bolondságot, amibe belevágtam a fejszémet. Egész csomó újítás van, amivel már egy hete várnak, hogy előttem próbálják ki. Nagyon el voltam foglalva. Azután pedig végigkalauzolom a kolónián. Mit szólsz : öt szaporulat a múlt héten.

— Azt hittem, — mondta Paula — hogy a telepések létszáma már betelt.

— Be is telt. De ezek kisbabák. És éppen a legkevesebbet ígérő család elkövette azt a vakmerőséget, hogy ikrei születtek.

Stoddard ezredes is megszólalt, akinek rendkívül hizelgett, hogy Dick személyesen fogja elkísérni.

— A földkóstolók egész serege csóválja a fejét a maga kísérlete felett. Én fentartom a magam véleményét akkorra, mikor a kellő számadatokkal együtt megtekintettem a dolgot.

Dick alig hallotta, annyi más gondolat kavargott benne. Paula nem említette, vajjon Wadené és a kis Wade-ek jönnek-e, azt még kevésbé említette, hogy meghívta őket. De ezt nem lehetett hibául felróni. Mindkettőjüknek voltak olyan vendégei, akikről a másik csak akkor tudott, mikor már megérkeztek.

Annyi mindenesetre biztos volt, hogy Wadené ma nem jön, különben Paula nem autózna ötven kilométert. Éppen ez az elmenés, ezt nem lehetett észre nem venni. Paula fut, még pedig tőle fut. Nem tud szembenézni azzal az eshetőséggel, hogy ketten maradnak és az intimitás természetes veszedelmei fenyegethetnek. Az ő, Dick számára egyetlen dolog veszedelmes : azt mutatni, hogy fél.

Az is átlátszó, hogy Paula bebiztosítja az estét. A dinerhez nem jön vissza, arra mérget lehet venni, sőt rögtön diner után sem, hacsak az egész wickenbergi társaságot magával nem hozza. Olyan későn jön haza, hogy Dicket már ágyban hihesse. Hát jó, nem rontja el a kedvét — határozta el magában keményen Dick, mikor Stoddardnak válaszolt :

— Papíron a kísérlet fényesen bevált. Bőséges helyet hagytam a számításokban az emberi természetnek is. El is ismerem, hogy itt a kétséget és a veszedelmet egy okozhatja : az emberi természet. De a próbának egyetlen módja az, hogy az ember csakugyan megpróbálja. Amit meg is teszünk.

— Nem ez az első dolog, — mondta Paula — amit Dick kitalált, hogy nyerjen vagy veszítsen rajta.

— Csakhogy tizenkétezer hold föld, aztán az összes farmerek számára a forgótőke, meg mindegyiknek évi ezer dollár készpénz ! — szólott Stoddard ezredes. — Néhány ilyen kudarc, ha ez kudarc lesz, alaposan megszivattyúzza ám a Harvestet.

— A Harvestnek éppen erre van szüksége — felelte Dick könnyedén.

Stoddard ezredes értelmetlenül bámult rá.

— Igen, igen, — mondta Dick — szivattyú kell neki. A bányaműveket elárasztottuk... tudja, a mexikói helyzet...

Második nap délelőtt történt, aznap, mikorra Graham visszajöttét várták, hogy Dick, aki tizenegykor lóra ült és így került ki a Paula délelőtti köszönésével járó előző napi kudarcot, kifelé menet a hallban találkozott Ohohóval, aki egy öltre való frissen szedett orgonát vitt valahová. Az inas útja nyilván a toronyszoba felé vezetett, de Dick külön megbizonyosodott róla :

— Hová viszed, Ohohó ?

— Graham úr szobájába... ma jönni fog...

Már most kinek az ötlete volt ez ? Dick gondolkozott. Ohohóé ? Hallodeé ? Pauláé ? Emlékezett, hogy Graham többször emlegette, mennyire szereti az orgonát.

A könyvtárszobában letért az útjáról és a toronyszobához közel lépett ki a házból a virágok között. A toronyszoba nyitott ablakain át Paula boldog dúdolása hallatszott ki. Dick hirtelen beharapta az alsó ajkát a foga közé és tovább bandukolt.

Azon járt az esze, hogy ebben a szobában sok kitünő, sőt csodálatraméltó férfi és nő lakott már, és Paula még sohasem nézett utána a szobájuk virágdíszének. Hallode, aki valóságos művésze volt a virágoknak, maga látta ezt el, vagy megvolt a jól kitanított személyzete hozzá.

Azok között a táviratok között, amelyeket Bonbright kézbesített neki, ott volt a Grahamé is. Dick kétszer is elolvasta, noha Graham egyszerűen és lényegtelenül csak jelezte, hogy később érkezik.

Szokásától eltérően Dick ezúttal nem várta meg a lunch-gong második ütését. Már az első ütésre elindult, mert szükségét érezte, hogy a Hallode cocktailjei közül igyék egyet. Bátorságot kellett szednie magába, hogy az orgonák után Paulával találkozzék. De Paula már megelőzte. Az asszonyka, aki ritkán ivott, egyedül általában nem, éppen egy üres cocktailes poharat tett vissza a pohárszékre.

Dick intett Hallode felé és feltartotta egy ujját. És ezalatt megállapította magában, hogy mint neki, Paulának is szüksége volt a szíverősítőre.

— Most megcsíptelek! — szidta vidám hangon Paulát. — Titokban korhelykedel. Ez a legsúlyosabb szimptóma. Aznap, mikor elvettelek, igazán nem hittem volna, hogy akit elveszek, deliriumban fog meghalni.

Mielőtt Paula felelhetett volna, egy fiatalember lépett be, akit mind a ketten Winters úr gyanánt üdvözöltek és akinek szintén meg kellett inni egy cocktailt. Dick megpróbálta magával elhitetni, hogy az nem megkönnyebbülés volt, amit Paula modorában érzett, mikor az asszony a vendéget üdvözölte. Tudniillik még egyszer sem látta Paulát ilyen nyájasnak Winters úrhoz, pedig elég gyakran találkoztak. Mindenesetre hármásban fognak ebédelni.

Winters úr okleveles gazdász volt és a Pacific Földművelő Ujság tudósítója, Dick protegáltja. Adatokat jött összeírni a kaliforniai halastavakról és Dick magában már rendezte Winters számára a délutáni idejét.

— Evan táviratozott, — mondta Paulának, — csak holnapután jön a négyórással.

— Pedig mennyit vesződtem miatta, — mondta Paula, — az orgonáim elhervadnak és tönkremennek.

Dick az öröm meleg nyilallását érezte magában. Most az ő nyilt, egyenes Paulája szólalt meg. Mindegy, hogy miben megy a játék és mi lesz a vége, a fő, hogy Paula az alantas kis családok nélkül fogja végigjátszani. Mindig ilyen volt: túlságosan nyilt ahoz, hogy csalni tudott volna.

De azért Dick megjátszotta a szerepét: felületes és érdeklődés nélküli kérdést intézett Paulához, hogy miféle orgonák.

— Hát a Graham szobájába — felelte Paula — egy öltre való vitettem fel a legényekkel és magam rendeztem el az egészét. Tudod, mennyire szereti az orgonát.

Lunch végéig Paula nem tett említést Wadené jövetelére.

ről és Dick most már tudta, hogy nem is jön, mert Paula odavetve megkérdezte:

— Vársz valakit?

Megrázta a fejét és megkérdezte:

— Van valami dolgod ma délután?

— Nem gondoltam semmire. Rád pedig, azt hiszem, most nem igen számíthatok, mert Winters úrral folyton halakról fogtok beszélni.

— Dehogy nem, — felelte Dick — átadom öt Hanley úrnak, aki a legfrissebb kiköltött ikráig megolvasta a pisztrángokat és minden sügér nagyapjának tudja a nevét. Mondok neked valamit...

Megállt és gondolkozott. Aztán hirtelen ötlet ragyogott fel az arcán:

— Ma délután naplopás lesz. Fogjuk a puskát és megyünk mókust löni. A multkor észrevettem, hogy nagyon odakaptak arra a dombra a Kis Mező felett.

Dick figyelmét nem kerülte el a nyugtalanságnak az a hulláma, amely hirtelen elhomályosította a Paula szemét. De éppen olyan hirtelen el is tűnt, mert Paula tapsolt egyet és máris a régi volt.

— De nekem ne hozzál puskát.

— Ha nem akarsz jönni... — kezdte szeliden Dick.

— De igen, akarok menni, csak nincs kedvem lövöldözni. Viszem a Le Gallienne új könyvét, most jött, és közben majd felolvasok neked. Emlékszel? Mikor legutoljára mentünk mókust vadászni, akkor is Le Galliennet olvastam fel neked. »Az aranyleány keresése«, az volt a címe...

XXV. FEJEZET.

Paula a Szarvast és Dick a Haramiát ülte. Szorosan egymás mellett lovagoltak ki, már amennyire ézt a Haramia megátalkodott gonoszsága engedte. Beszélgetni is csak töredékesen lehetett miatta. Kis fülét visszacsapta és fogait vicsorítva szeretett volna megszabadulni Dick kantárjának és sarkantyújának kormányzásától, hogy harapásnyira kaphassa a Paula lábát vagy a Szarvas sima vékonyát. Minden kísérletnél áthullámozott szeme fehérjén a rózsaszín árnyalat. Nyugtalan fejdobálása, hánykolódó ágaskodási kísérletei, amelyeket a fejszorító szíj akadályozott, sohasem szüneteltek, csak mikor megtorpant, oldalgott és farolni kezdett.

— Ez az utolsó éve neki — mondta Dick. — Idomíthatatlan ló. Két álló esztendeig dolgoztam rajta a legcsekélyebb eredmény nélkül. Ismer, ismeri a szokásaimat,

tudja, hogy hatalmamban tartom, tudja, mikor kell beadni a derekát, de mindig elégedetlen. Folyton táplálja magában az örökös reménységet, hogy egyszer valamikor el tud kapni a fogával, és hogy ezt az időt el ne mulassza, egyetlen alkalmat sem szalaszt el.

— Egyszer még csakugyan túljár az eszeden.

— Ezért is teszek le róla. Nem mintha nagy gondot okozna, de előbb-utóbb meg kell hogy harapjon, ha a valószínűség törvénye ér valamit. Ha a valószínűség csak annyi is, mint millió az egyhez, isten tudja, hogy a millióban hol van az a hely, ahol az a bizonyos egy hirtelen felbukkan.

— Csodálatos valaki vagy te, Vörös Felhő — mosolygott Paula.

— Miért ?

— Statisztikai adatokban, százalékokban, átlagokban és kivételekben gondolkozol. Kíváncsi vagyok, hogy mikor először láttuk egymást, vajjon melyik formula szerint vetél szemügyre és mérlegeltél engem ?

— Akasszanak fel, ha ilyesmire gondoltam — nevetett vissza Dick. — Hiszen minden számítási alapom hiányzott. Nem állott rendelkezésemre olyan statisztika, amely rád illett volna. Mindössze megállapítottam magamban, hogy itt van a legesodálatosabb nőnemű lény, aki valaha két lábon járt, és tudtam, hogy jobban akarom őt, mint ahogy valaha bármit is akartam. Muszáj volt, hogy az enyém legyen... és ...

— És tiéd is lett — fejezte be helyette Paula. — De azóta, Vörös Felhő, azóta. Bizonyosan elég statisztikai adalékot gyűjtöttél össze rólam.

— Keveset, egészen keveset. De remélem is, hogy az utolsót sohasem fogom megtalálni.

Itt hirtelen megállt, mert Hegyi Fickó félreismerhetetlen nyerítése szakította félbe. Felbukkant maga a csődör is, hátán a cowboyjal, és Dick egy pillanatig gyönyörködött a ló hosszú, lengő lépésének befejezett tökéletességében. De aztán, mikor Hegyi Fickó meglátván őket, vágatni kezdett, figyelmeztette Paulát :

— Ebből jó lesz kijutni.

Egyszerre kapták sarkantyúba a két kancát, visszafordították és repülni kezdtek, mialatt a hátuk mögött hallották a lovas csendesítő hóhahó-kiáltását, a súlyos paták dobbanását az országúton és a csődör vad, követelő nyerítését. A Haramia felelt és rögtön utána a Szarvas is. A hangokból tudták, hogy Hegyi Fickó nem tréfál.

Letérve az egyenes útról, vágatva fordultak be és ötven

lépésnyire megálltak. Ott vártak addig, míg a veszedelem elhaladt.

— Tulajdonképpen még nem tett kárt soha senkiben — mondta Paula, mikor visszafelé indultak.

— Kivéve mikor véletlenül letaposta a Cowley lábát. Egy hónapig feküdt bele, emlékezhetsz — mondta Dick, visszaszorítva az egyenes útra az oldalgó Haramiát. A szeme sarka egy villanásával elkapta azt a furesa pillantást, amellyel Paula nézett rá.

Kérdés volt ebben a pillantásban, ahogy kivette, szeretet és félelem, igen, szinte félelem, vagy legalább is valami olyan várakozás, ami az aggodalommal volt határos, de legkivált valami kutatás, kérdés, fürkészés. Dick úgy találta, hogy ez valahogyan egybeesik Paulának a statisztikai gondolkodásról tett megjegyzésével. De úgy tett, mintha nem látott volna semmit. Lovaglóostorával végigvágott a lován és érdeklődve nézett egy lefolyó csatornát, amely mellett elhaladtak.

— Ezt se csinálták meg, — mondta — már egy hónapja ki kellett volna javítani.

— Mi lett azokkal a nevadai musztángokkal? — kérdezte Paula.

Dick egy ménest vett volt abban az időben, mikor a nevadai legelőkre olyan rossz esztendő járt, hogy vagy elvesztegették a musztángokat potomáron, vagy hagyták őket éhen dögleni. Egy egész vasútrakományra valót hoztatott le és beosztotta őket a távolabbi hegyi legelőkre nyugatnak.

— Itt az ideje, hogy betörjük őket — felelte Dick. — Különben arra gondolok, hogy a jövő héten amolyan igazi, régimódi állatszemplét üssek nyélbe. Mit szólsz hozzá? Csináljunk ökörsütést, meg mindenfélét és hívjuk meg az egész vidéket?

— Csakhogy te nem leszel ott — vetette ellen Paula.

— Egy napot rászánok. Rendben van?

Paula bólintott. A lovaikkal letértek az út szélére, hogy kitérjenek három nagy mezőgazdasági gépnek, amely ott haladt el mellettük mindenféle korongjaival és boronáival.

— Ezeket — magyarázta Dick — átviszik most a Görgő Rétekre. Arravaló talajon sokkal jobban fizet a gép, mint a ló.

A völgyből kijutottak már. Megművelt földek és fás dombok között elhaladva, új útra fordultak, amely nyüzsgött a sok társzekértől. Ezek az úttöréshez való kavicsot cipelték a kőfejtő malomból, amelynek mormogása és katogása felülről lehallatszott hozzájuk.

— Többet kell vele foglalkozni, mint amennyit én fog-

lalkoztam vele — jegyezte meg Dick, elrántva a Haramia vicsorgó fogát a Szarvas vékonyának veszedelmes közelségéből.

— És én milyen hálátlanul elhanyagoltam Duddyt és Fuddyt, — mondta Paula — olyan szűkre fogtam a kosztjukat, hogy az már szégyen. Mégis milyen vígak és kedvesek.

Dick nem felelt. De a következő huszonnégyszáz órán belül rosszul esett neki, ha eszébe jutott, mit mondott Paula.

Folytatták útjukat. A kőfejtő lármája elhalt mögöttük. Behatoltak egy erdős gyűrűbe, átlovagoltak egy kis szakadékon, amelyben a manzanita borszínűre, a madrono rózsásra festette a déluáni napsütést, aztán leereszkedtek a fiatal eukaliptusz-ültetvényen át a Kis Rétre. De mielőtt leértek, leszálltak és kikötötték a lovakat. Dick elészedte a nyeregkápából a huszonkét milliméteres ismétlő-fegyvert és Paulával együtt óvatosan megközelítette a rét szélén álló vörösfenyő-csoportot. Elrejtőzködtek az árnyékban és a réten át fürkészve vették szemügyre a dombnak százötven méternyire kezdődő meredek lejtőjét.

— Ott vannak... három... négy... — suttogta Paula, mikor éles szeme észrevette őket a fiatal búzában.

Ezek az óvatosak voltak, a végtelen körültekintés és figyelem bajnokai, amelyek a Dick irtó béreseinek mérgezett búzájától meg acélkelepecéjétől mindedig óvakodtak. Ezek a túlélő példányok voltak, mindegyik az az ügyes, amely húsz ügyetlen közül megmarad és megint be tudja népesíteni a domboldalt.

Dick apró töltenyekkel töltötte meg a fegyvert, megvizsgálta a hangfogót és teljes hosszában hasrafekve, könyökére támaszkodva nézett végig a mezőn. Mikor tüzelt, nem hallatszott dörrenés, csak a szerkezet ketyynt egyet, jeléül annak, hogy kidobta az üres töltényt, új töltényt szorított a helyére és automatikusan újra felhúzta a ravaszt. Egy nagy, sötétbarna mókus ugrott fel a levegőbe, felfordult és eltűnt a búzában. Dick várt. Szemét a puska-cső mentén azokra a foltokra szegezte, ahol a pusztaság földje jelezte az elpusztított búzavetés helyét. Mikor egy ilyen tisztáson a sebzett mókus megjelent, hogy biztos helyre vánszorogjon, a fegyver megint ketyynt egyet, a mókus oldalvást elhemperedett és fekvé maradt.

Az első ketyyenesre valamennyi mókus a lyukba menekült, ezt a meglőttet kivéve. Nem maradt más hátra, mint megvárni, míg a kíváncsiságuk legyőzi az óvatosságukat. Erre az időközre számított Dick. Amint ott feküdt és fürkészte a domboldalt, nem bukkan-e ki valahol egy kíváncsi fej, azon tündődött, vajjon Paula fog-e szólni neki. Paulá-

nak lelki baja van, megtartja-e magának? Ezt nem szokta. Mindig úgy volt, hogy előbb-utóbb hozzá jött a bajával. Viszont, gondolta Dick, ilyesféle baja sohasem volt azelőtt. Éppen ez az egyetlen dolog, amit nem igyekeznek az urával megbeszélni. Másrésről azonban Paula mindig olyan nyílt és egyenes szokott lenni. Éveken keresztül csodálta és szerette ezt a tulajdonságát. Meg fog-e most nyilatkozni ez a tulajdonság?

Így feküdt és gondolkozott. Paula viszont hallgatott. Nem volt nyugtalan. Meg sem moccant. Mikor Dick oldalt pillantott, ott látta feküdni a hátán, behúnyt szemmel, kitért karokkal, mintha fáradt volna.

Egyik lyukból kikukkant a fejecské, ugyanolyan színű, mint a száraz föld, amelyben lakott. Dick hosszú percekig várt, míg a fej tulajdonosa megbizonyosodott róla, hogy nincs veszedelem, kibújt és felült a hátsó lábaira körül nézni, mi volt az a kettyenés, ami megijesztette. A puska megint kettyent.

— Eltaláltad? — kérdezte Paula, ki sem nyitva a szemét.

— El. Még pedig a hasasat. Egész sor nemzedéknek bevágtam az útját.

Eltelt egy óra. A délutáni nap erősen tűzött le, de árnyékában nem volt kellemetlen. A fiatal búzavetést koronként könnyed szellőcske hajlította lusta hullámokba és megzörgette felettük a vörösfenyőfák ágait is. Dick elejtette a harmadik mókust is. Paula mellett ott hevert a könyv, de nem ajánlkozott, hogy felolvas. Dick végre megemberelte magát, hogy megszólaljon:

— Valami bajod van?

— Semmi. Fáj a fejem. Az a gyalázatos kis neuralgikus fájdalom a szemem felett, ez az egész.

— Túlságba vitted a kézimunkát.

— Nem, nem kézimunkáztam.

Látszatra mindez elég természetes volt. De Dick, miközben megengedte egy szokatlan nagyságú mókusnak, hogy kibújjon a lyukból és jókora utat tegyen meg a kopasz földön a vetés felé, ezt gondolta magában: »Nem, ma itt köztünk nem lesz beszélgetés. És nem fogunk összebújni és nem fogunk csókolódnizni a fűben.«

Az áldozatra szánt mókus most ért a vetés széléhez. Megnyomta a ravaszt. Az állat elesett, egy pillanatig nem mozdult, aztán gyors, torz rángatózással igyekezett az ürege felé. A szerkezet tovább működött: klik, klik, klik. A menekvő mókus körül porfelhőcskéek szöktek fel a földről, megmutatva, hogy a hibás lövések milyen közel jártak hozzá. Dick olyan gyorsan tüzelt, ahogy csak billegetni

tudta a mutató ujját a ravaszon, mintha csak valami öntözőcsőből ólomáradatot fecskendezett volna.

Már majdnem befejezte az újratöltést, mikor Paula megszólalt:

— Szent isten, micsoda sortüz! Eltaláltad?

— El, az összes mókusok nagypapáját találtam el, a hatalmas búzafalót, fiatal borjak táplálékának pusztítóját. De kilenc füsttelen patron egy mókusra, az nem üzlet. Jobban kell vigyáznom.

A nap lejjebb szállott. A szellő megállt. Dick megint eljett egy mókust és erősen leste a domboldalt, hogy még egyet meglásson. Íme, gondoskodott a hozzávaló időről és most várta a bizalmas vallomást. A helyzet csakugyan olyan súlyos, mint amilyentől félt. És még súlyosabbá válhatik, mert minden jel szerint a világa düledezik körülötte. Régi határkövek tolódiak el a helyükről. Dick megriadt, meg volt rázva. Hiszen ha akármilyen más nőről volna szó, nem Pauláról! Olyan biztos volna a dolgában. Itt volna a biztonsága támogatására az együtt eltöltött tizenkét esztendő.

— Öt óra, megy le a nap — szólalt meg, lábára állt és nekikészült, hogy Paulát felsegítse.

— Jaj de jól esett ez a kis pihenés, — mondta Paula, mikor elindultak a lovakhoz — a szemem sokkal jobban van. De nem is próbáltam neked felolvasni.

— Ne is légy olyan csacsi, — felelt Dick könnyedén, mintha nem bánatán semmi — bele ne merj kukkanni se abba a Le Galliennebe. Majd elolvassuk máskor. Tartsd fel a kezed az égre. Mondd, hogy bizony isten.

— Bizony isten.

— Mondd utánam: »szamarak táncoljanak öreganyám sírján, ha olvasok.«

— Szamarak táncoljanak öreganyám sírján, ha olvasok..

Graham távollétének harmadik reggelén Dick gondoskodott róla, hogy a teigazdasági felügyelőjével legyen elfoglalva, mikor Paula megtette rendes tizenegyőrai látogatását, bekukucsált hozzá és az ajtóból szólt be: jó reggelt, vidám úriember. Masonék megjöttek néhány autónyi lármás flatalsággal és Paula így a lunch és a délután idejére biztonságba jutott. Dick észrevette, hogy Paula az estéjét is bebiztosítja, mikor unszolva tartja ott őket bridezni és táncolni.

De a negyedik délelőttön, Graham várt visszatérésének napján, Dick egyedül volt tizenegykor az irodájában. Az íróasztala fölé hajolva leveleket írt alá és hallotta, mikor Paula lábujjhegyen belépett a szobába. Nem nézett fel, de mialatt folytatta az aláírást, egész lelkével odahallgatott

a kimonó halk, selymes suhogására. Érezte, hogy Paula most föléje hajlik és visszafojtotta a lélekzetét. Paula lágyan megésókolta a haját és a szokásos szóval jó reggelt kívánt neki, de kisiklott a Dick karjainak sóvár lendületéből és kacagva futott ki. Ami éppen olyan erősen hatott Dickre, mint ez a csalódás, az a boldogság volt, amit az asszonyka arcán látott. Paula nagyon szegényesen tudta álcázni a hangulatait: most ragyogott a szeme és mohó volt a tekintete, mint a gyereké. Dick képtelen volt elhessegetni magától az összefüggést: ma délutánra várják Graham jöttét.

Nem is igyekezett meggyőződni róla, vajjon Paula tele- rakta-e friss orgonával a toronyszobát. Lunchnél, amelyet három davis-i gazdasági akadémiai hallgatóval osztottak meg, azon kapta magát, hogy erőnek-erejével dolgot keres magának délutánra, mikor Paula próbálkozva szóba hozta, hogy szeretné Grahamot kocsin behozni Eldoradóból.

— Kocsin? — kérdezte Dick.

— Igen, Duddyval és Fuddyval. Ideje már befogni őket és gyakorolnám őket is, magamat is. De ha ezt meg akarod osztani velem, akkor persze megyünk, ahova akarod, Graham pedig jöjjön autóval.

Dick próbálta elhítem magával, hogy Paula arcán nem aggodalom látszik, mikor várja, hogy az ajánlatával mi történik. Magában már körvonalozta a délutáni programját és nevetve felelt Paulának:

— Szegény Duddy és Fuddy kiadnák a párjukat, ha az én utamat kellene beszaladniok ma délután. Mostantól dinerig kétszáz kilométert kell megtennem. A versenygépén megyek, az út csupa por lesz meg zökkenő, és csak néhol egy kis sík. Nincs szívem hozzá, hogy magammal vigyelek. Csak menj és vedd Duddyt és Fuddyt.

Paula felsóhajtott, de olyan rossz színésznő volt, hogy Dick ebből a sóhajból, amely az ő társaságáról való lemondás szokásos jeléül volt szánva, kénytelen volt a döntése felett való megkönnyebbülést kiolvasni.

— Hová mégy? — kérdezte Paula ragyogva. És Dick megint meglátta, hogyan színesedik az arca, milyen boldog és hogy csillog fel a szeme.

— Le kell mennem a folyó mentén a csatornázáshoz. Carlson ragaszkodik hozzá, hogy útbaigazításokat adjak neki. Aztán felmegyek Sacramentóba és útba ejtem a Vadkacsa-vidéket is, hogy beszóljak Ving-Fo-Vonghoz.

— Az isten szerelmére, — kérdezte kacagva Paula — ki az a Ving-Fo-Vong, hogy helyébe kell menned és meg kell látogatnod?

— Nagyon fontos ember az, drágám. Két milliója van,

krumplival és spárgával kereste lenn Delta-államban. A Vadkacsa-vidéken bérbe adok neki nyolcszáz holdat.

Itt az akadémistákhoz fordult Dick.

— Ez a földrész éppen Sacramentón túl fekszik, a folyó nyugati oldalán. Jó példája a földéhségnek, amely most következik. Iszapos zsombék volt, mikor megvettem, a régi vágású emberek egyenesen kinevettek vele. Sőt egy csomó vadászati jogot is meg kellett vennem. Hét dolláromban volt holdja, nem is olyan régen. Ismerik az ilyen kákás zsombékot. Nem ér semmit. Legföljebb a kacsáknak jó, meg itt-ott legelőnek. Holdanként átlag százötven dollárba került lecsapolni, kiszáritani és viselni a folyamszabályozás rámeső részét. És most mit gondolnak, milyen értékelési alapon csinálom meg a tízéves bérleti szerződést a vén Ving-Fo-Vonggal? Nyolcszáz dollár holdja. Többet keresek, mintha magam csinálnék kertészetet rajta. Ezek a kínaiak a zöldség terén valóságos varázslók és telhetetlenül dolgoznak. Nem ismerik a nyolcórás munkaidőt. Hanem a tizen-nyolcórát. Az utolsó kuli is üzletrészes, akármilyen mikroscópikusan kicsi üzletrésze van is. Így kerül meg Ving-Fo-Vong a nyolcórás munkaidő-törvényt.

Dick délután maga vezette a gépet. Nagyon gyorsan hajtott ugyan, de teljes biztonsággal. Nem túrt soha olyan baleseteket, amelyekért személyesen lett volna felelős. Nem is történt vele ilyesmi soha. A tapogatódzást, a körülbelüliséget nem szerette: amilyen pontossággal és határozottsággal vett fel egy ceruzát, vagy nyúlt egy ajtógomb után, ugyanolyan pontosan és határozottan végzett el nagyobb dolgokat is, például vezette a népes országutakon gyors iramban a nagy lóerejű gépkocsit.

De akárhogy vezetett, akárhogy hajtotta keresztül Carlsonnal és Ving-Fo-Vonggal a legnagyobb fontosságú ügyeket, öntudatának kellős közepén folytonosan ott makacszkodott a gondolat, hogy Paula tőle igen szokatlan dolgokat csinál: Eldoradótól a telepig tíz kilométeres hosszú úton kocsikáztatja Grahamet.

— Hej... — kezdett éppen bele, hogy hangosan elmorogja egy gondolatát. De ezt felfüggesztette, a kocs óránkénti sebességét hetven kilométerről felrugtatta százötzre, elrohant balról egy előtte haladó egylovas kocs mellett, átesapott az országút jobboldalára, hogy maga mellett helyet hagyjon, de látszólag szinte az orrára rohanjon egy szembejövő gyalogosnak. A sebességet nyolcvanra mérsékelte és visszatért a gondolatához:

— Hej, kicsi Paula, miket gondolna, ha én mernék úgy kocsikázni valami jóképű kislánnyal.

Ahogy ezt elképzelte és kirajzolta magának, nevetett rajta, mert különösen a házasságuk elején kitapasztalta Paulának a néma féltékenységre való hajlandóságát. Paula sohasem csapott szcénát, soha nem tett határozott megjegyzést, soha nem kockáztatott kérdést, de kezdettől fogva éppen olyan némán, mint félreérthetetlenül mindig éreztetni tudta a sértődöttségét, ha Dick valamelyik nővel a kelleténél többet foglalkozott.

Elmosolyodott a Dehamenyné esetére való visszaemlékezéstől. Dehamenyné, a csinos barna özvegy — Paula barátnője, nem az övé — egyszer régen vendége volt a nagy háznak. Paula egy nap kijelentette, hogy délután nem fog kilovagolni, de délután ő meg Dehamenyné Paula előtt beszélték meg, hogy kilovagolnak a fenyves hegy-szorosba a bölcsek erdején túl. És kevéssel indulásuk után ki más érte utól őket és csatlakozott hozzájuk harmadiknak, mint Paula? Akkor nagyon nevetett magában az eset felett és roppantul jól esett neki a dolog Paulától, mert sem Dehamenyné, sem a vele való kilovaglás nem jelentett a számára semmit.

Kezdetől fogva úgy volt, hogy más nők iránt való érdeklődéseit elnyomta magában. Általában mindig sokkal körültekintőbb volt e tekintetben, mint Paula. Még bátorította is a feleségét, mindig szabad kezet adott neki, büszke volt rá, hogy a felesége milyen kitünő emberekre van hatással, boldog volt, hogy Paula boldog, ha azok mulattatják vagy szórakoztatják. És joggal. Hiszen olyan szilárd, olyan biztos lehetett Paulában, még inkább, mint Paula lehetett őbenne. És ezt a szilárdságot tizenkét esztendő nevelte úgy, hogy éppen olyan biztos volt a feleségében, mint a föld naponkénti forgásában. Most pedig íme, a föld forgása kétséges tétellé lett és a régi, drága kis Paula tiszta világa rászolgált, hogy jobban megnézze az ember.

Visszahajtotta balesuklójáról a kesztyűszárat, hogy rápillantson az órájára. Graham öt perc múlva kiszáll a vonatból az eldoradói állomáson. Dick maga is Sacramentótól nyugatnak hazafelé tartott és falta a kilométereket. Egy negyedóra múlva elhaladt mellette az a vonat, amely Grahamet kellett hogy hozta legyen. Csak mikor már jócskán elhagyta Eldoradót, érte utól Duddyt, Fuddyt és a fogatot. Paula hajtott, Graham ült mellette. Dick lassított, mikor elhaladt mellettük, üdvöletet intett Grahamnek és mikor újra gyorsított, nyájasan kiáltott oda:

— Ne haragudjatok, hogy felveszem előttem a port. Diner előtt játszhatunk egy parti biliárdot, Evan, ha beérkezel.

XXVI. FEJEZET.

— Ez nem mehet így tovább. Tenni kell valamit.... most mingyárt.

A zeneteremben voltak, Paula a zongoránál ült arccal Graham felé fordulva, aki szorosán mellette állott, szinte fölötte.

— Határoznia kell — folytatta Graham.

Egyikük arca sem mutatta, hogy boldogok attól a nagy dologtól, ami történik velük, most hogy tanakodtak, mit kell tenniök.

— De én nem akarom, hogy maga elmenjen, — mondta Paula — én nem is tudom, mit akarok. Legyen türelmes hozzám. Nem magammal törődöm most. Magammal majd azután fogok törődni. Dickkel kell törődnöm. És magával kell törődnöm...

És kényszeredetten elmosolyodott :

— Ez olyan szokatlan helyzet nekem...

— De ezt el kell intézni, drága szívem. Dick nem vak.

— Mit láthatott volna ? Semmit, azt az egy csókot kivéve az erdőben, azt pedig nem láthatta. Vagy maga valami másról is tud ? Felszólítom, hogy nyilatkozzék, tisztelt uram !

Graham igyekezett csatlakozni Paula könnyed hangjához :

— Bár tudnék egyébről is.

De aztán visszaesett a komorságába :

— Örült vagyok, magába vagyok örülve. És itt meg is állok. Nem tudom, hogy van-e maga is ennyire örült. Egyáltalában szerelmes-e maga is, nem tudom.

Mialatt beszélt, rátette a kezét Paulának a billentyűkön nyugvó kezére. De Paula szelíden visszahúzta a magáét.

— Lássá ? — mondta Graham panaszosan. — És mégis akarta, hogy visszajöjjenek.

Paula egyenesen a szemébe nézett :

— Akartam, hogy visszajöjjen.

És megismételte még egyszer, halkabban, mintha tűnődne :

— Akartam, hogy visszajöjjen.

— Én pedig teljességgel tanácstalan vagyok — tört ki Graham türelmetlenül. — Szeret ?

— Szeretem, Evan... hiszen tudja. De...

Megakadt és mint egy bíró, mérlegelte a dolgot.

— De ? Nos ?

— De Dicket is szeretem. Nem nevetséges ?

A férfi nem felelt a mosolygásra. Az asszony szeme gyönyörködve melegedett azon a gyerekes szomorúságon, amely a Graham szemét elfutotta. Grahamnek már a nyelvén volt a szó, de lenyelte. Paula szerette volna tudni, mi volt az, amit Graham mondott volna. Csalódást érzett, hogy Graham nem mondta ki.

— Majd lesz valahogy, — mondta komolyan Grahamnek. — Valami módon majd lesz valahogy. Dick azt szokta mondani, hogy minden mindig lesz valahogy. Minden változik. Ami nem változik, az meghalt. És mi nem haltunk meg. Egyikünk sem halt meg, úgy-e?

— Nem ítélem el, — felelt Graham türelmetlenül — amért szereti... amért tovább szereti Dicket. Éppen ezért nem is tudom, mit talál rajtam szeretni valót, ha Dickkel összehasonlít. Az álláspontja nagyon becsületes. Dick nagy ember hozzám képest, és »Nagy Szív az ő neve«...

Paula mosolygott és bölintott helyeslése jeléül.

— ... de ha tovább szereti Dicket, mi van énvelem?

— Én magát is szeretem.

— Az nem lehet, — kiáltott fel Graham, hevesen elfordult a zongorától, gyors lépésekkel keresztülment a szobán, megállt és szemügyre vette a szemközti falon lógó Keith-képet, mintha eddig nem látta volna. Paula nyugodt mosolygással várt. Tetszett neki a férfi lázadó haragja.

— Nem szerethet két férfit egyszerre! — kiáltotta feléje Graham.

— Mégis így van, Evan. Éppen ezt akarom valahogy tisztázni. Az a baj, hogy nem tudom, melyiküket szeretem jobban. Dicket olyan régóta ismerem már. Maga viszont... maga...

— Friss ismeretség — vágott közbe Graham, haragosan feléje lépve.

— Nem, nem erről van szó, Evan, nem. Hanem maga valahogyan megmutatott engem sajátmagamnak. Én szeretem magát annyira, mint Dicket. Jobban szeretem. Nem... én nem tudom...

Magába rogyott, kezébe temette az arcát és engedte, hogy a férfi gyengéden a vállára tegye a kezét.

— Lássá, — folytatta — nekem nem könnyű ám a dolgom. Nem gyerekjáték. Annyi minden szövődik bele ebbe a dologba, hogy nem is tudom átérteni. Maga azt mondja, hogy teljességgel tanácstalan. Nézzen rám, én még tanácstalanabb vagyok. Maga... minek is erről beszélni... férfiember, a férfi tapasztalataival és a férfi természetével rendelkezik. Magának az egész nagyon egyszerű. »Szeret, vagy nem szeret.« De én meg vagyok ingatva, össze vagyok za-

varva. Én sem vagyok mai gyerek, de a szerelem különféle fajtáiban semmi tapasztalatom sincsen. Sosem voltak kis ügyeim. Eddig csak egy embert szerettem... és most magát. Maga, és ez a maga iránt való szerelem, egy tökéletes házasságba rontott be, Evan.

— Tudom.

— Én... én nem értem... nekem idő kell, akár arra, hogy magam tisztázzam az egészet, akár arra, hogy engedjem magától tisztázódni.

Aztán szenvedélyesen kitört:

— Ó, hiszen csak ne Dickről volna szó!

Graham keze önkénytelenül simogatni kezdte a vállát.

— Ne... ne... még ne... — mondta Paula szelíden. Ugyanolyan szelíden el is tolt a simogató kezét, de egy pillanatig szeretettel megcirógatta, mielőtt eleresztette. És kérő hangon folytatta:

— Ne... Ha hozzám ér, nem tudok gondolkozni. Én... nem tudok...

— Akkor el kell mennem, — mondta a fenyegetést Graham, de a hangjából nem érzett a fenyegetés komolysága, Paula mégis tiltakozó mozdulatot tett; Graham folytatta: — Ez a helyzet így lehetetlen és elviselhetetlen. Csirkefogónak érzem magam, de azért tudom, hogy nem vagyok csirkefogó. Utálok a csalást... ó tudok hazudni, nagyszerűen tudok... de nem csálhatok meg olyan embert, mint Dick. Inkább elébe állok és azt mondom: »Dick, szeretem a feleségedet. Ő is szeret engem. Mit akarsz csinálni?«

Paula hirtelen egy pernyi elszánást érzett:

— Tegye meg!

— Meg is teszem. Most rögtön.

— Ne, ne! — kiáltotta Paula hirtelen rémülettel. — El kell mennie!

És megint a szenvedélyes kitörés hangján mondta:

— De nem tudom elereszteni!

Ha Dicknek eddig volt még kétsége, vajjon helyes-e a gyanúja Paula szívét illetően, akkor Graham visszatértével ez a kétség is eltűnt. Nem kellett bizonyosság után néznie, csak Paulára. Az egész asszony csupa hirtelen felragyogás volt, csupa zsendülés, mint körülöttük a teljes tavasz, boldog nevetésében boldogabb volt a szín, torkában gazdagabb volt az ének, csupa forró izgalom és szüntelen tenni vágyás fűtötte belülről. Korán kelt, későn feküdt. Nem kímélte magát, úgy tűnt fel, hogy pezsgő gyanánt issza ki a hangulatait. És Dicknek az jutott eszébe, vajjon nem azért ilyen-e Paula, mert nem mer időt hagyni magának a gondolkodásra.

Azt is észrevette Dick, hogy Paula fogy. És megállapí-

totta, hogy Paula ettől bájosabb lett, mint valaha és hogy színességének és üdeségének természetes életteltsége szinte légiességszerűséget kapott.

És a nagy ház zavartalan, vidám, zökkenő nélküli élete ezalatt folyt tovább. Dick olykor elgondolkozott, meddig fog még ez a külsőleg zavartalan élet tartani és visszaretent egy olyan jövődó gondolatától, amikor ez megszűnhetik. Eddig senki sem tudott, senki sem sejtett semmit, ezt szentül hitte. De meddig maradhat ez így? Sokáig nem, abban biztos volt. Paula nem eléggé színésznő ehhez. De bármily mesteri módon tudna is palástolni közönséges, csunya részleteket, egyéniségének új színe, új hangja olyasmiról, aminek leplezése a világon minden nő erejét felülmúlná.

Dick tudta, hogy ázsiai inasai valóságos csodái az élelátásnak. De a diszkréciójának is, ezt hozzá kellett tennie. Csakhogy itt vannak a komornák. A nők. Minden nő hamis. A legjobbuk közülük is nagy öröme szolgálna, ha a ragyogó, makulátlan Paulát olyan esendőnek kapná rajta, mint Éva akármelyik lánya. És egy nap, egy este valamelyik komorna, a ház valamelyik női alkalmazottja egyszer csak észrevehet valamit a dologból, már tudniillik a Paula szívének a dolgából, mert hogy Graham mennyire van érdekelve, azt Dick még nem tudta kihámozni. Mindenesetre régi példaszó, hogy asszonyt kell megbízni, ha asszonyt akarunk megcsípni. Maga Paula, amennyire más dolgokban is egyéni volt, éppen úgy egyéni volt e tekintetben is. Sosem vett észre nála az úgynevezett ősi női hamisságból semmit, sosem látta más asszonyokra leselkedni, hogy a tilosban kapja őket, kivéve a Dick személyével kapcsolatban. És mikor erre gondolt Dick, megint elmosolyodott, a Dehamenyné-ügy emléke jól esett neki. Az egész dologban egyébként csak Paula fantáziája látott akkor is ügyet.

Mindenféle irányú tündőzései közben Dicknek az is eszébe öt'ött, vajjon Paula gondol-e arra, hogy ő, Dick, észrevette-e a dolgot.

Paula bizony gondolt erre. Szerette volna tudni, mit tud Dick, de nem tudott kiokosodni maga sem. A Dick rendes modorában, kedvében, iránta való hangjában semmi változást nem tudott felfedezni. Dick elvégezte a maga hihetetlen tömegű munkáját, mint rendesen, tréfált, énekelt és ugyanaz a vidám, derék fiú volt, ami máskor. Paula ugyan próbált kiérezni a Dick modorából valami fokozottabb új nyájasságot, de csak kínoztta magát a tündőzéssel, vajjon nem képzeli-ődik-e.

Azonban nem sokáig maradt kétségben. Olykor társaságban, asztalnál, este a szalónban, kártya közben lopva rá-

pillantott félig lehúnyt szempillák alól az urára, mikor az ura nem nézett oda. És végre biztos lett benne, hogy meglátta Dick szemében és arcában a tudást. Erről azonban nem mondott Grahamnek semmit. Ez úgy sem segíthetett volna a dolgon. Sőt Graham esetleg elment volna innen, ha megtudja, hogy Dick sejt valamit. És Paula őszintén megvallotta magában, hogy ezt semmi esetre sem szeretné.

És mikor végre úgyszólván biztos lett arról, hogy Dick tud vagy sejt valamit, akkor megkeményítette magát és vakmerően játszani akart a tűzzel. Ha Dick tudja, miért nem szól? Sose volt gyáva beszédű ember. És Paula egyszerre rettegett is tőle, vágyott is rá, hogy Dick szóljon, míg nem a rettegése elcsendesedett és most már komoly reménykedést érzett magában, hogy Dick szóba hozza a dolgot. Végre is Dick az, aki cselekszik és aki mindig cselekedett, akármiről volt szó. Ő maga mindig Dickre, a tettek emberére, támaszkodott eddig. Graham a helyzetet három ismeretlenü egyenletnek nevezte. Rendben van, oldja meg Dick. Hiszen ő mindent meg tud oldani. Miért nem cselekszik hát?

Közben Paula görcsösen kapaszkodott a maga lázas gondtalanságába, igyekezett nem érezni a lelkiismerete ítéletét kétfelé tartozandóságáról, rettegett a túlmélyre ható gondolatoktól, élete hullámának úgyszólván a taraján kapaszkodott meg, csak egyet akart érezni, hogy él, él, él. Néha alig tudta, min jár az esze, csak egy gondolat volt benne világos: a büszkeség, hogy két ilyen férfi jár utána. A büszkeség mindig egyik alapvető vonása volt az egyéniségének, a büszkeség, a diadalérzet a maga tehetsége, kitűnősége, sikere felett, akár zenéről, akár külső megjelenésről, akár úszásról volt szó. Mindegy volt neki, mire büszke: hogy gyönyörűen táncol, hogy szépen és ízléssel öltözködik, hogy csupa grácia és vakmerőség, mikor úgy ugrik fejest, ahogy más nők nem is mernek, hogy a maga törékenységével lecsúszik a medencébe a Hegyi Fickó hátán és acélos akarattal keresztülkényszeríti a medencén az állatot.

És most büszkélkedett, hogy mint az ő fajtájukból való fajta, egymás mellett szemléli ezt a két szürkeszemű, szőke férfit. Izgatott és lázas volt, de nem ideges. Néha szinte hidegen hasonlította őket össze, mikor együtt voltak és igyekezett kitudni magából, melyikük számára akar szebb és elragadóbb lenni. Graham az övé, gondolta magában, de Dick már régen az övé és nem akar róla lemondani.

Volt valami lehellete a kegyetlenségnek ebben a zsi-bongó büszkeségben, mikor arra gondolt, hogy ez a két fejedelmi férfi érte és miatta szenved. Mert azt nem is próbálta letagadni maga előtt, hogy Dick, ha tudja, vagy

helyesebben szólva: mióta tudja, kétségtelenül szintén szenved. A maga részéről pedig meg volt győződve, hogy szerelmi dolgokban ő a fantázia és a tartalom asszonya, Graham iránt való vonzalmában a férfi frissesége, ujsága, különbözősége nem játszik szerepet. Hogy a testi szenvedélynek több szerepe volna az ügyben a legkisebb szerepnél, azt tagadta magának.

Lelke mélyén tudatában volt a maga könnyelműségének és örültségének és annak is, hogy mindennek egyikükre vagy mindhármasukra végzetesen kell végződnie. De beírta azzal, hogy szándékosan messze magasan lebegjen el az ilyen gondolatszakadékok felett és ne is vessen számot ezeknek a létezésével. Ha egyedül volt és a tükrébe nézett, tréfásan megfenyegette magát az ujjával: ó te férfivadász! És ha megengedte magának, hogy egy kicsit komolyabban gondolkozzék, akkor sietett belátni, hogy Shawnak és a madrono-erdő böleseinek talán igazuk volt, mikor kárhózzatónan fejtegették a nők férfivadászatra való hajlandóságait.

Nem adott igazat a Hyal Dar megállapításának, hogy a nő a természet balfogása, mikor férfit akart teremteni. De minduntalan eszébe jutott a Wilde mondása, hogy a nő hirtelen és váratlan odaadással szokott támadni. Így támadta ő Grahamet? — kérdezte magától. Hirtelen és váratlan volt-e az az odaadás, amely eddig megtörtént? És tovább fog-e még menni? Graham el akar utazni. Vele, vagy nélküle, de el akar utazni. Ő pedig visszatartja. Megvan ebben a visszatartásban a nagyobb odaadás hallgatólagos ígérete? Ha ideért, a további tűnődést elnevette, beledobta magát a futó jelenbe, igyekezett még szebb és még elbájolóbb lenni és ragyogott annak a boldogságától, hogy él és beleborzong az élet kérébe, ahogy ezt soha nem is álmodta volna.

XXVII. FEJEZET.

Az úgy van, hogy férfi és nő az egymás közelségében nem tudhat fentartani egy határozott, megingathatatlan távolságot. Paula és Graham észrevehetetlenül közelebb jutottak egymáshoz. A mély nézésektől és kézérintésektől megengedett dédelgetésekhez vezetett az út, mígnem elkövetkezett, hogy másodszor is egymás mellére omlottak és másodszor is hosszasan megcsókolták egymás száját. És Paula ezúttal nem is haragudott már. Sőt ahelyett megszólalt:

— Nem szabad elmennie,

Graham pedig megint elmondta, immár ezredszer:

— Nem szabad ittmaradnom. Ó, csókolódtam én már ajtók háta mögött életemben és végigcsináltam az efféle bolondságokat mind. De most magáról van szó! És Dickről van szó.

— Higyje el, Evan, majd lesz valahogy.

— Rendben van. Jöjjön velem. És akkor mondja majd, hogy lesz valahogy. Jöjjön rögtön.

Paula vonakodott. Graham unszolta.

— Emlékezzék vissza, mit mondott Dick akkor este, mikor Leó hadakozott a sárkányokkal. Hogy még ha a feleségéről, magáról, volna is szó, ha elmenne, ő azt mondaná: áldjon meg az isten, gyerekek.

— Hiszen éppen ez teszi olyan súlyossá a dolgot. Ő Nagy Szív csakugyan, maga nagyon jó nevet adott neki. Nézze, figyelje meg őt jobban. Éppen olyan kedves hozzám, mint akkor este mondta, hogy milyen kedves lenne hozzám, ha... Még kedvesebb. Figyelje meg csak.

— Tudja? Szólt?

— Nem szólt, de biztos vagyok benne, hogy tudja, vagy sejti. Figyelje csak meg. Nem akar mérkőzni magával.

— Mérkőzni?

— Igen. Ez a helyes szó. Nem akar mérkőzni. Emlékezzék csak vissza tegnapi. Mikor a mi társaságunk odaérkezett, ő éppen azzal volt elfoglalva, hogy musztángokat tört be. De mikor odaértünk, többet nem ült lóra. Ő egyszerű lovas. Maga is megpróbálkozott ezekkel a musztángokkal. Elég jól csinálta, de meg kell mondani őszintén: nyomába sem léphetett Dicknek. De ő nem akart tüntetni maga ellen. Már ebből az egyetlen kis dologból is biztos vagyok, hogy sejti. Hallgasson csak ide. Nem vette észre utóbbi időben, hogy sohasem cáfolja, amit maga állít, hanem udvariasan mindent ráhagy magára, pedig mások állításairól mindig van kritikája? Aztán meg biliárdozni tovább biliárdoz magával, mert azt maga jobban tud. Vívni is tovább vív, mert abban egyformák. De már rég nem bokszol és nem birkózik magával.

— Jobban bokszol, — mondta halk, szomorú beismeréssel Graham — és jobban birkózik nálam.

— Lássá. Csak figyelje meg és rá fog jönni hogy mit akarok én azzal mondani, hogy nem mérkőzik magával. Velem úgy bánik, mint a tüzes csikóval: szabadjára ereszti a kantárt, hogy tomboljak, ha akarok. A világ minden kincséért nem lépne közbe. Higyjen nekem, én ismerem őt. Ő a saját módján él. Megtaníthatná a filozófusokat, hogy mi a gyakorlati filozófia. Nem, nem, ne szakítson félbe, még

akarok valamit mondani. A könyvtárból titkos lépcső vezet fel a Dick irodájába. Csak ő használja, meg én, meg a titkárai. Ha az ember felér a lépcső tetejére, már benn is van a szobában a könyvespolcok között. Most éppen onnan jövök. Be akartam menni hozzá látogatóba és hangokat hallottam. Gondoltam magamban: valami gazdasági tárgyalás, aminek hamar vége lesz. Vártam. Csakugyan gazdasági tárgyalás volt, de olyan érdekes, sőt mint Hancock mondaná, olyan »fényszóró«, hogy maradtam és hallgatództam. Tudniillik Dickre szórta a fényt. Hallgasson ide. Dick egy alkalmazottja feleségének az ügye volt szőnyegen. Az ilyen nagy telepen mindig adódnak hasonló dolgok. Az asszonyt nem ismerném meg, ha lát-nám és a nevét sem hallottam. Éppen elkeseregte a baját, mikor Dick beleszólt: »Nem erről van szó, én azt akarom tudni, hogy bátorította-e maga Smith urat.« Nem Smithről volt szó, más nevet mondok. Akiről szó van, az Dick egyik vezető alkalmazottja és nyolc éve dolgozik nála. Az asszony tagadta: »Nem, kérem, dehogy. Már elejétől kezdve folyton macerált. Én mindig kitértem az útjából. Az uram nagyon hirtelen természetű ember és én mindenáron azon voltam, hogy itt megtartsa a szolgálatát. Már idestova egy éve dolgozik itt és úgy-e nincs ellene semmi panasz? Ezelőtt nem volt állandó munkája és nagyon nehéz időközön mentünk át. De ő nem volt hibás. Nem részeges ember. Ő mindig...« Itt Dick közbevágott: »Rendben van, rendben van. A munkája meg a természete nem tartozik erre a dologra. Biztos benne, hogy sohasem bátorította Smith urat?« De az asszony olyan biztos volt a dolgában, hogy tíz percig egyhuzamban beszélt, elmondta, hogyan üldözte őt az illető. Kedves hangon beszélt, olyan kedves, félénk, asszonyos hangon. A könyvespolcoktól nem láthattam, de biztosra veszem, hogy nagyon kellemes nő lehet. Szóval ott maradtam, hátha ki tudok kukucskálni és meglátom. Látni akartam, milyen. Most Dick szólalt meg: »Már most beszéljünk arról a tegnapi reggeli zavarról. Nyilvánosan ment a dolog? Úgy értem, hogy magán, az urán és Smith úron kívül a szomszédok is tudtak a jelenetről?« Az asszony felelt: »Igenis, kérem. Tetszik tudni, neki nem volt joga bejönni hozzám a konyhába. Az uram nem is az ő keze alatt dolgozik. És ő átölelt és mindenáron meg akart csókolni, mikor az uram bejött. Az uram hirtelenharagú ember, de nem valami nagyon erős. Smith úr agyon akarta vágni. Az uram kirántotta a kését, Smith úr megfogta a karját és elkezdtek a konyhában dulakodni. Láttam, hogy itt emberhalál lesz, kiszaladtam és segítségért kiabáltam. A szomszédok akkor már hallották a lármát. A két férfi

összetörte az ablakot meg a tűzhelyet; mikor a szomszédok szétválasztották őket, a konyha tele volt füsttel és hamuval. Én igazán nem csináltam semmit, hogy ilyen szerencsétlenség történjen. Tetszik tudni, ahogy most az asszonyok ezt el fogják mesélni...» Itt Dick félbeszakította, de öt percig tartott, míg le tudta rázni. Az asszony attól félt, hogy az urának fel fognak mondani. Amit Dick mondott neki, az további várakozásra készítetett. Dick nem döntött még és én tudtam, hogy most az illető vezető alkalmazott van soron. Be is jött. Nagyon szerettem volna látni. De csak hallani lehetett. Dick mindjárt a lényegre tért. Elmondta a jelenetet és a botrányt és Smith elismerte, hogy a dolog jó darabig nagyon lármásan folyt le. Aztán Dick kijelentette, hogy az asszony nem adott semmi bátoritást Smithnek. De Smith felpattant. »Az asszony hazudik. Úgy tud nézni a szemével, hogy az már kihívás. És rám kezdetől fogva mindig úgy nézett. Tegnap reggel meg éppen szóbeli meghívásra mentem el a konyhájába. A férjét nem vártuk. És mikor az ura betoppant, ő elkezdett védekezni ellenem. Ha azt mondja, hogy nem bátorított...» Dick elhallgattatta. »Ezzel nem törődöm. Ez nem is fontos.« De Smith ragaszkodott a maga mondókájához. »Dehogynem fontos, ha tisztáznom kell magamat.« Megint Dick felelt és hallottam, hogy a hangja hideggé, keményé, bíróivá válik. »Nem, abban egyáltalában nem fontos, amiből ön nem fog tudni kimosakodni. Ön a lármában, a botrányban vétkes, Smith úr, abban, hogy megindította a pletykás asszonyok pergő nyelvét, hogy megbontotta a telep fegyelmét és rendjét, szóval csupa olyan dologban, amiktől nagyon súlyos valami adódik: a telep munkaképességének a sérelme.« De Smith nem tudta ezt megérteni. Az ő hite szerint az volt a vád, hogy a férjes nő üldözésével megsértette a társadalmi erkölcsöt és azzal igyekezett enyhíteni a hibát, hogy folyton azt hajtogatta: az asszony kacérkodott vele. A végén hozzátette: »Végre is, kérem alássan, a férfi az csak férfi és beismerem, hogy az az asszony bolondot csinált belőlem és én is bolondot csináltam magamból.« Dick aztán azt mondta: »Nézze, Smith úr, magam nyolc éve dolgozik nálam. Ebből hat esztendeje vezető állásban. A munkája ellen nincs kifogásom. Hogy tud dolgozni, azt meg kell adni. Ami a személyes erkölceit illeti, ahhoz nekem semmi közöm. Bánom is én. Tőlem akár török, vagy mormon is lehet. A privát cselekedetei csak magára tartoznak, rám nem tartoznak mindaddig, míg a maga itteni munkáját nem érintik. Mindegyik kocsisom tökrészegre ihatja magát szombat este. Akár minden szombat este. Az az ő dolga. De abban a pillanatban, mihelyt hétfőn reggel nem

csinálja rendesen a dolgát a lovaim körül, ha idegesíti, vagy bántja őket, vagy csak attól lehet tartani, hogy bántani fogja őket, vagy csak a legesekélyebb mértékben könnyebbre fogja azt a munkát, aminek hétfőn meg kell lenni, akkor az a kocsis mehet isten hírével.« Erre Smith dadogott. »Azt tetszik mondani, hogy... hogy mehetek isten hírével?« Dick felelt: »Igen, Smith úr, azt mondom. Mehet isten hírével. Nem azért, mert a másik férfi aszszonyát kerülgette, ez a maga dolga, meg az övé. Hanem mert botránnyt, zavart okozott és ezzel megsértette a telep munkaképességét.« Hát lássa, Evan, Dick több emberi tragédiát tud kisillabizálni a telep statisztikai számoszlopaiból, mint az átlagos író egy nagyváros zűrzavarából. Vegye például a tejgazdasági jelentéseket, amiket a fejők külön-külön kötelesek beadni: ennyi meg ennyi liter tej reggel és este, ettől és ettől a tehéntől, ennyi pedig attól. Dick az illető munkást nem is ismeri. De a tej egyszer csak csökkenést mutat. És Dick szól a tejgazdasági felügyelőnek: »Mondja, Parkman úr, házas ember ez a Barchi Peratta?« »Igen, kérem.« »Rosszul él a feleségével?« »Igen, kérem.« Vagy egy másik eset. »Mondja, Parkman úr, az összes fejők közül eddig ez a Simpkins tartja a hosszú idő rekordját. Most lecsúszott. Mi a baj vele?« Parkman úr nem tudja. »Valami hiba van a kréta körül. Beszéljen vele úgy, mint egy apa, és szedje ki belőle. Rendbe kell hogy hozzuk, ha valami baja van.« És Parkman úr ki is szedi belőle. Az történt, hogy Simpkins fia, aki a Stanford-egyetemen bújtta a könyvet, ellumposodott, börtönbe került és váltóhamisítás miatt várja a főtárgyalást. Dick a saját ügyvédjeit küldte oda, elintézte a dolgot, a fiú büntetését felfüggesztették és Simpkins napi jelentései visszaugrottak a régi rekordra. A legjobb a dologban, hogy a fiú megjavult, Dick érdeklődni kezdett iránta, elvégeztette vele a technikát és alkalmazta az alagesővezési munkálatoknál havi százötven dollár fizetéssel, a fiú megházasodott, jövője van, az apja pedig most is feji a teheneket.

— Magának igaza van, — mondta Graham őszintén — jól mondtam, mikor azt a nevet adtam neki, hogy Nagy Szív.

— Én más nevet adtam neki, — szólt Paula melegen — az én Örök Sziklámnak hívom. Ő olyan szilárd. Megáll minden viharban. Ő maga nem is ismeri. Olyan biztos. Olyan egyenesen áll. Soha nem szenvedett esorbát egész életében. Az isten mosolya van rajta. Az isten mosolygott rá az egész életén végig. Soha sem kényszerítette térdre semmi... eddig. Én... én nem tudnám ezt a látványt megérni. Meghasadna a szívem. És most...

Kérő mozdulattal ragadta meg a Graham kezét, s a mozdulat félig cirógatássá változott. Aztán folytatta:

— ... most félttem Dicket. Ezért nem tudom, mit csináljak. Nem magam miatt hátrálok és ingadozom. Ha alatt járó ember volna, ha kicsinyes volna, ha gyenge volna, ha a közönségesség legparányibb morzsáját észrevettem volna benne, ha valaha már térdre kényszerítette volna valami az életben, hát akkor, drágám, már rég elmentem volna magával.

A szemét hirtelen nedvesség futotta el. Keze szorításával nyugtatta meg a férfit és hogy visszanyerje önuralmát, tovább beszélt:

— Tudja, mit mondott Dick annak az embernek? »A maga kis ujját, Smith úr, én a magam számára és az egész világ számára értékesebbnek tekintem, mint annak az asszonynak az urát teljes mindenségében. A minősítése annak az embernek ez: jóindulatú, tisztességtudó, nem különös, nem erős, legjobb esetben közömbös munkaerő. Magának azonban mennie kell, és én magam, nagyon sajnálom a dolgot.« Mondott még sok ilyesmit. De a lényegét elmondtam magának. Megláthatja belőle a Dick életfelfogását. És ő a saját felfogása szerint él. Az általánost ráhúzza az egyénre. Akármit művel az egyén, az az ő dolga mindaddig, míg nincs kárára az egyének azon csoportjának, amelyben él. Belement abba, hogy Smithnek teljes joga van az asszony után járni, sőt el is érni, ha arra kerül a sor. Sokszor mondta előttem, hogy a szerelmet nem lehet sem erőszakkal megtartani, sem kikényszeríteni. Igen, ha elmennék magával, ő azt mondaná: áldjon meg az isten, gyerekek. Ha megszakadna is a szíve belé, ezt mondaná. Őszerinte a mult szerelmét nem lehet beleerőszakolni a jelenbe. Azt is mondta egyszer, hogy minden szerelmes óra önmagának a jutalma, mindkét részről be van fejezve, tiszta sor. És mindig azt vitatta, hogy elvesztett szerelem, az egyszerűen nincs, az képtelenség. A szerelmi panaszkodást egyszerűen kinevette.

— És én egyetérték vele, — mondta Graham. — A megcsalt fél azt mondja: »Azt ígérted, hogy mindig fogsz szeretni«, és óvatolni akarja a dolgot, mint ennyi meg ennyi dollárról szóló váltót. A dollár az dollár, de a szerelem vagy él, vagy meghalt. Ha meghalt, hogy lehessen behajtani? Mindnyájan egyetértünk és a megoldás nagyon egyszerű. Szeretjük egymást. Ez elég. Miért mulasztunk el egy percet is?

Paula fölé hajolt, az ujjai a billentyűk felett az asszonyka ujjait keresték. Előbb megcsókolta a haját, aztán

lassan szembe fordította az asszony fejét és megcsókolta az engedelmes ajkakat. Paula megszólalt:

— Dick nem úgy szeret engem, mint maga. Azt hiszem, nem szerelmesen szeret. Olyan sokáig voltam az övé, azt hiszem, szokásává váltam neki. És mielőtt megismertem magát, nagyon sokszor fúrta az oldalamat, vajjon a gazdaságot szereti-e jobban, vagy engem.

Graham egyre unszolta:

— Nézze, olyan egyszerű. Csak határozottnak kell lenni. Menjünk.

Felállította az asszonyt és máris indulni akart. De Paula hirtelen elfordult tőle, leült és kezébe temette égő arcát.

— Maga ezt nem érti, Evan. Én szeretem Dicket. És mindig is fogom szeretni.

— És engem? — kérdezte Graham élesen.

— Magától értetődik, — felelte Paula mosolyogva — hiszen Dicken kívül maga az egyetlen ember, aki... úgy megcsókolt és akit én így megcsókoltam. De nem tudom magam elszánni. A háromszöget, ahogy maga nevezi, nekem kell megoldanom. Én pedig nem tudom megoldani. Összehasonlítom, mérlegelem, latolgatom mindkettőjüket. Rágondolok Dickre és együtt eltöltött éveinkre. Aztán kikérdezem a szívemet maga felől. És nem tudom, és nem tudom. Maga nagy ember, az én nagy szerelmesem. De Dick különb magánál. Maga... maga valahogyan földibb, valahogyan... keresem a találó szót... emberibb. Ezért szeretem magát jobban... vagy legalább azt hiszem, hogy talán jobban szeretem. Várjon csak...

Elhallgattatta és a nyugtalan kezét lefogta a magáéval.

— Várjon csak, még akarok valamit mondani. Rágondolok Dickre, úgy-e, és együtt eltöltött éveinkre. De arra is gondolok, hogy mi van vele ma és mi lesz vele holnap. Nem vagyok képes elviselni a gondolatot, hogy valaki szánakozhassék a férjemen, hogy maga szánakozzék rajta, már pedig szánnia kell, ha megvallom magának, hogy magát jobban szeretem. Ezért ingadozom. Ezért riadok mindig olyan hamar vissza és nem tudok mit csinálni. Meghalnék a szégyentől, ha valaki az én tetteim miatt sajnálná Dicket. Egész komolyan mondom, meghalnék. Nem tudok rémeesebb, borzasztóbb valamit elképzelni, mint hogy Dicket sajnálják. Sohase sajnálták világéletében. Mindig legény volt a gáton, pompás, fényes, erős, megtámadhatatlan. Nem is érdemli meg, hogy sajnálni lehessen. Ez az én vétkem... és a magáé, Evan.

Hirtelen eltolta magától a Graham kezét, úgy folytatta:

— És minden tettünk szánalomraméltóvá teszi, minden érintés, amit megengedek magának. Nem látja, milyen za-

varos nekem az egész? Aztán itt van az én büszkeségem is. Hogy maga tanuja legyen annak, hogyan csalom meg olyan apróságokban, mint ez:...

Itt megint megfogta a kezét és lágyan, ujja hegyével megsimogatta.

— ...mint ez most, ez a gondolat a maga iránt való szerelmemben sért meg, lekicsinyít, kell is hogy lekicsinyítsen a maga szemében. Visszaborzadok attól a gondolattól, hogy a perndia abban, amit teszek...

Itt Graham kezét a maga arcahoz szorította.

— ...jogot ad magának a Dick iránt való szánalomra és az irantom való lenézésre.

A Graham keze izgatott és türelmetlen volt. Paula megsimogatta ezt a kezét, szinte szórakozottan eltűnődve tartotta maga elé, nezte anélkül, hogy látta volna, aztán megfordította és megcsókolta a tenyerét. A következő pillanatban Graham már talpra állította és magához rántotta.

Es Paula, mikor kibontakozott, szemrehányóan szólt:

— Lássá, itt van...

Egy más alkalommal, mikor egymás mellett lovagoltak, Graham megkerdezte:

— Mondja, miért meséli el nekem ezeket Dickről? Hogy távol tartson? Hogy védekezzék ellenem?

Paula bólintott, de aztán gyorsan hozzátette:

— Nem, nem egészen. Tudja, én nem akarom magát... túlságosan távoitartani. Azért beszélek, mert annyit gondolok Dickre. Jusson eszébe, hogy tizenkét esztendeig Dick töltötte be a lelkemet. Azért beszélem mindezt, mert... azt hiszem, mert ezt gondolom. Képzeld el ezt a helyzetet. Hiszen maga itt egy tökéletes házasság árulója!

— Tudom, — felelte a férfi — és nem is szeretem az áruló szerepét. Maga ragaszkodik hozzá, hogy mint áruló szerepeljek itt, ahelyett, hogy emenjünk innen. Nem tehetek róla. Próbálok magára nem gondolni, próbálok a gondolataimat másfelé kényszeríteni. De például ma délelőtt megírtam félig egy fejezetet és tudom, hogy gyalázatosan rossz. Ujra kell írni. Mert képtelen vagyok magára nem gondolni. Micsoda magához képest Dél-Amerika és egész etnológiája? Ha közel érek magához, a karom már előre maga köré fonódik, mielőtt még tudnám, mit csinálok. És esküszöm, hogy maga is odakívánja a karomat, odakívánja, és ezt maga is jól tudja.

Paula összefogta a kantárszárát, jelezvén, hogy galoppot fog diktálni. De előbb hamiskás mosollyal elismerte:

— Odakívánom, drága áruló, oda.

Gyakran úgy volt közöttük, hogy Paula ugyanabban a

pillanatban engedett és védekezett egyszerre. Figyelmeztetően mondta:

— Szeretem az uramat... ezt ne felejtse el...

És a következő pillanatban már ott volt a karjai között.

Egy más ízben Paula kézenfogta Dicket és Grahamet, odavezette őket a nagy szobában a Dick kedvenc heverő kerevéthéhez és így szólt:

— Hál' istennek, most az egyszer hármásban vagyunk. Gyerünk, üljünk le és meséljünk szomorú történeteket a királyok haláláról. Jöjjenek, urak, úrflak és válogatott cigánylegények, mondjuk el Armageddont, mikor utoljára szállt a nap.

Nagyon jókedvű volt, és Dick meglepetve látta, hogy a felesége rágyújt egy cigarettára. A tíz ujján meg tudta volna olvasni, hány cigarettát szívott el Paula a lefolyt tizenkét év alatt, akkor is csak mint háziasszony, hogy könnyebbítse a helyzetét egy-egy erősen dohányos hölgyvendégnek. Később, mikor Dick cocktailt kevert magának és Grahamnek, Paula megint azzal lepte meg, hogy keverjen neki is egy picikét.

— Csakhogy ez Scotch ám! — intette Dick.

— Ó csak egy egész picikét. Akkor aztán együtt üldögélünk, három jó cibora és diskurálunk és kibeszéljük az egész világot. És mikor már mindent kibeszéltünk, akkor eléneklem nektek a Walkűrök dalát.

A beszélgetésben Paula a szokottnál élénkebben vett részt, a történetet is úgy választotta meg, hogy az urából kiszedjen valamit. Ezt Dick észre is vette, de azért belement a dologba és szabad folyást engedett a szőke naplovagokról szóló témának.

Grahamnek az jutott eszébe, hogy íme, Paula versengésre csábítja vele Dicket. De Paula a dolognak erre az oldalára alig gondolt, inkább csak ennek a két hozzá tartozó pompás férfinak a látványában gyönyörködött. Magában egyszer ezt is gondolta: »Most vadászatról és nagyvadról beszélnek. Ejtett el valaha apró asszony két nagyobb vadat?«

Paula törökösen ült a kereveten. Ha félrefordította a fejét, Grahamet láthatta, aki kényelmesen nyúlt el a nagy karosszékből. A könyökénél pedig Dicket, amint a vánkóson hevert végig. Mikor azok beszéltek, a Paula szeme örökösen az egyikről a másikra cikázott, és mikor ők a reális gondolkodású emberek hideg, acélos szavaival beszéltek küzdelemről és viaskodásról, az ő gondolatai is ilyen szint kaptak, míg végre elérkezett oda, hogy hidegen, annak a szánalomnak kényszerűsége nélkül tudott Dickre

nézni, amely már napok óta fájdalmasan fel-felbukkant a szívében.

Büszke volt Dickre, aki minden nő számára kitünő, szemrevaló férfi lehetett. De többé nem érzett fájdalmat miatta. A férfiaknak igazuk van. Ez a harc. A verseny a gyorsaké, a viaskodás az erőseké. Ez a két férfi annyi versenyt megfutott, annyi küzdelmet végigverekedett, hát neki nem szabad? És úgy szemlélte őket tovább, hogy ez a gondolat újra és újra felbukkant benne.

Ez a két ember nem volt szerzetes. Nagyon szabadosan élhettek abban a multban, amelyből, mint misztériumok, odaléptek hozzá. Bizonyosan voltak olyan nappalaik és éjszakáik, amilyenekben a hozzá hasonló asszonyoknak nem lehet részük. Ami Dicket illeti, egészen nyilvánvaló, — halott is erről suttogni egyetmást — hogy más nők is előfordultak az életében, mikor végigtombolta a világot. A férfi férfi marad, hát még két ilyen férfi! Paula égő féltékenységet érzett azok ellen az ismeretlen asszonyok ellen, akik bizonyos, hogy voltak, és megkeményedett a szíve. Kipling egy sora futott át a fején: ott szerezték a mulatságot, ahol találták.

Sajnálni? Miért sajnáljon ő jobban, mint ahogy őt sajnálják? Az egész dolog túl van minden sajnálaton, annyira nagy és annyira természetes. Nagy játék, amibe belefogtak és mind nem győzhetnek. Játszott a gondolattal és mind tovább-tovább fűzte, vajjon mi lesz a vége az egésznek? Ettől a gondolattól eddig visszarettent, de most a kis pálinka bátorságot gyujtott belé. Úgy tűnt fel neki, mintha a végítéletet látná közeledni, elmosódottan és kivehetetlenül, de borzasztóan.

Merengéséből Dick keze rezzentette fel. Dick a szeme elé nyúlt és elvette előle a levegőből azt a láthatatlan valamit, amire mozdulatlanul meredt.

— Látsz? — kérdezte Dick tréfásan, mikor Paula feléje fordult.

A Dick szeme nevetett, de Paula önkénytelenül meglátott benne valamit, amitől a maga hosszú pilláit lesütötte. Dick mindent tud. Az asszonyka most már minden kétséget kizáróan tudta, hogy Dick mindent tud. Ezt látta meg a Dick nézésében és ettől sütötte le a szemét. De azért tréfásan dúdolta válaszul a dalt:

— Cynthia, Cynthia, nála járt a gondolatom...

Aztán megint csatlakozott a beszélgetéshez, kinyujtotta a kezét és ivott egy kis kortyot a félig üres pohárból.

Jöjjön, ami jön, gondolta magában, állunk elébe. Örültég az egész, de valóságos eleven élet. Sohasem élt ennyire azelőtt. És megéri; mindegy, hogy a végén milyen kike-

rülhetetlen árat kell érte fizetni. Szerellem? Hát szerette olyan igazán valana Dicket, mint amilyen szerelemre képesnek erzi most magát? Vagy a szeretet mélységét össze-
tévesztette a szerelemmel annyi hosszú esztendon keresztül? A szemében melegség üt ki, mikor Grahamet nézte. Megállapította, hogy Graham úgy hat rá, mint Dick nem hatott soha.

Nem lévén szokva az ennyire erős szeszhez, a szíve gyorsabban kezdett dobogni. Dick lopva ránézett olykor, és észrevette es tudta, mert ragyogobb, mert olyan élénk az arca és a szája.

Egyre kevesebbet és kevesebbet beszélt Dick és a két napiovag vitája abban végződött, hogy kölcsönösen elismerték egymás hőstetteit. Vegül Dick az órájara pillantott, felállt, ásított, nyujtózkodott és kijelentette indián tájszó-
lással:

— Lefekvési időt itt van. Fehér ember fejét lógni álmos-
ságtól. Igyunk meg a szentjanos-áldást, Evan?

Graham bólintott. Mind a ketten eleget ittak már.

— Iszakos néni, töltsek neked is?

Paula rázta a fejét és a zongoránál tett-vett, a kottá-
kat rakosgatta. A férfiak megittak az italukat.

Graham még segített Paulának lezárni a zongorát, Dick megvárta őket az ájtóban, aztán pár lépésre még együtt mentek. Menetközben Graham a Paula figyelmeztetésére leoltogatta a hall lángjait. Dick várt, ahol az utaik elvál-
tak és ahol Graham jóéjszakát szokott kívánni, hogy fel-
menjen a toronyszobába.

Elaludt az utolsó láng is.

— Ne, azt ne, maga csacsi, — hallatszott a Paula hangja,
— azt éjszakára égve szoktuk hagyni.

Dick nem hallott semmit. De ezt a sötétséget jól is-
merte. Megátkozta magában a maga hajdani öleléseit, amelyeket így sötétben váltott Paulával. Mert ezekből az emlékekből tudta most egész biztosan, hogy azok gyorsan megölelék egymást, mielőtt még a láng újra felgyült.

Azon vette észre magát, hogy nincs bátorsága az ar-
cukba nézni. Nem akarta látni Paula hosszúpillájú, őszinte szeméit és ezért a cigarettája meggyújtásával kezdett bajlódni, mialatt iparkodott magában egy normá-
lis búcsú rendes szavait összeszedni. Paula megfogta a kezét s ő utána szólt még Grahamnek:

— Hogy halad a könyv? Hányadik fejezet?

Graham eltűnt s ők mentek Paulával kéz a kézben. Paula lóbálta az ő kezét, ugrált, táncolt és mindenféle bolondságot beszélt; azt utánozta, mikor a kisgyereket egy felnőtt ember kézenfogva vezeti. Dick pedig azon

gondolkozott, milyen turpisság motoszkál az asszony fejében, amivel majd ki fogja kerülni a rég nélkülözött esti csókot.

Paula nyilván nem találta meg ezt az ürügyet, mikor odaértek, ahol a lakosztályaik felé kettéágazott az út. Tovább lóbálva az ura kezét, tovább csacsogott gyerekesen tücsköt-bogarat és bement vele együtt az irodába. Itt aztán Dick adta meg magát. Sem szíve, sem ereje nem volt hozzá, hogy leleplezze, miben sántikál az asszony.

Úgy tett, mintha hirtelen eszébe jutott volna valami, kézenfogva oldaltvezette az íróasztalhoz és onnan felszedett egy levelet.

— Feltettem magamban, hogy erre a levélre reggel az első autóval elküldöm a választ.

Megindította a diktafont és elkezdett diktálni. Paula az első mondat alatt még fogta a kezét. Aztán Dick érezte az ujjak búcsút jelentő szorítását és a »jó éjszakát« sűgő szavait.

— Jó éjszakát, asszonyka — felelte gépiesen és diktált tovább, mintha a Paula távozását már el is felejtette volna.

Addig nem is hagyta abba, míg biztos nem volt benne, hogy Paula most már nem hallja a hangját.

XXVIII. FEJEZET.

Egy délelőtt Dick, miközben Blakenek válaszokat diktált vagy körvonalazott, tízszer is azon a ponton volt, hogy a levelezés többi részét elhalassza. Mikor pedig tíz órakor Blake végre összemarkolta a jegyzeteit és felkelt, Dick így szólt hozzá:

— Hívja fel Hennessyt és Mendenhallt. Talán a tenyészcsödör-istállóban megtalálja őket. Mondja meg nekik, hogy ne ma, hanem holnap délelőtt jöjjenek.

Bejött Bonbright és előkészítette a holmiját, hogy Dick tárgyalásait a felügyelőkkel stenografálja.

— És kérem, Blake úr, — szólt még Dick — kérdezze meg Hennessyt, mi van Alden Bessievel. Tegnap este nagyon rossz bőrben volt az öreg kanca.

— Kérem, Forrest úr, — szólalt meg Bonbright — Hanley sürgeti, hogy feltétlen tessék vele menni.

És mikor a gazdája idegesen felrándolta a szemöldökét, hozzátette:

— A Vadgesztenyés-töltés csatornájáról van szó. Valami hiba van a tervekben. Azt mondja, hogy nagyon súlyos tévedés.

Dick megadta magát. Aztán egy óra hosszat a felügyelőkkel és munkavezetőkkel a telep ügyeit beszélte meg.

Javában folyt a tüzes vita Wardmannel a juhok kiválogatásáról, mikor felkelt az íróasztalától és odalépett az ablakhoz. Beszélgetés, lódobogás, a Paula hangja csalta oda.

— Vegye azt a Montana-jelentést, — folytatta kinézve — egy példányt még ma odaküldök magának. Azt mondják, hogy a recept nem felelt meg. Csak nyugtatószernek volt jó, a petéket nem ölte meg. Nem nagyon sikerült...

Négy ló vonult el a szeme előtt. Paula, aki két lovassal tréfálkozott, ott léptetett Martinert és Froeligt, Dick régi barátai között, egyik festő, másik szobrász, aznap kora reggel érkeztek. Graham a Szelim hátán volt a negyedik és szorosan mögöttük lovagolt. Ilyen elosztásban lovagolt tova a társaság, de Dick arra gondolt, hogy azok négyen hamarosan két-két párra fognak oszlani.

Pár perccel tizenegy után nyugtalanul, idegesen, cigarettával a szájában átment a nagy télikertbe. Itt keserűen elmosolyodott azokon a beszédes jeleken, amelyek azt hirdették, hogy Paula elhanyagolta az aranyhalait. Ez a látvány eszébe juttatta a Paula titkos télikertjét, ahol a szökőkút medencéiben a válogatottabb és különösebb formájú példányokat tartotta az asszony. Dick átment ide, kilincs nélküli ajtókon, olyan úton, amelyet csak Paula és a személyzet ismertek kívülre.

Ez Dick egyik nagy ajándéka volt Paula számára: olyan pazar szerelmi fészek, amelyet csak a pénzkirályok engedhettek meg maguknak. Dick szabad kezet adott a feleségének és ragaszkodott hozzá, hogy az asszony szabadjára hagyja tombolni különöc ötleteit. Szerette annak idején ingerelni hajdani gyámjait annak a csekk-könyvnek ellenőrző szelvényeivel, amit Paula használt. Ez a szoba egyáltalában nem tartott rokonságot a nagy ház beosztási és építészeti stílusával, olyan mélyre volt eldugva az épületben, hogy vonalai és színei nem zavartak semmit. Látványosság számba ment, de nem sokan láthatták. Paula hűgáin és bizalmasain kívül csak egy-egy művész részesült ritka alkalmakkor abban a szerencsében, hogy ide beléphessen és elállhasson a lélekzete. Graham hallott már erről a szobáról, de Paula még őt sem hívta meg megtekinteni.

Köralakú szoba volt ez és elég kiesi ahhoz, hogy a tágassággal olykor együttjáró hűvös benyomást elkerülje. A nagy ház szilárd betónból épült, ez a szoba különleges ízlésű márványból. A környező árkádok ívei vésett fehér márványból készültek, annyi gyengéd zöld dísszel, amennyi éppen elejét vehette a visszaverődő fény zavaró hatásá-

nak. A leghalványabb rózsaszín lehelte be a márványoszlopokat és az alacsony mennyezet alján, amely nyugodott rajtuk, a vigyorgó fejek helyét Puck-szerű, humoros, boldog arcok sora foglalta el körben. Dick végigmendegélt az árkádok rózsaszínű márványkövezetén, engedte, hogy a hely szépsége lassan megvegye a szívét és megnyugtassa idegességét.

A télikert magvát és jellegzetes részét a szökőkút adta. Három különböző magasságú, egymásba folyó, sekély medencéjét fehér márványból vésték olyan finomra, mint egy-egy nagy kagyló. A medencék felett életnagyságú gyerekek szobrai álltak itt-ott, finom kéz rózsaszínű márványból faragta őket. Az egyik a kagyló szélén át lekukucskált az alacsonyabb medencékre, a másik mohón nyujtotta ki kezecskéjét az aranyhalak után, a harmadik a hátán fekve kacagott fel az égre, a negyedik futott valamerre gödrös lábacskaival, mások álldogáltak, mások lenn játszottak a fehér és piros rózsák között, de mind ott voltak a szökőkúton és valamelyik pontjához voltak tervezve. A márvány találó színe, a szobrász tehetsége az élet illúzióját tudta megadni. Nem amorettek voltak ezek, hanem eleven, meleg kisgyerekek.

Dick gyönyörködve, hosszasan nézte a rózsaszínű társaságot, a cigarettája is kialudt, de ő csak tartotta tovább. Ez az, gondolta magában, ez hiányzik Paulának: gyerek, kis baba. Szenvedélyesen szerette a gyerekeket. Ha nekik lett volna... Dick felsóhajtott és új gondolattól megkapva odapillantott a Paula kedvenc üldögélő helyére. Biztos volt benne, hogy nem fogja látni a megszokott kézimunka tarka, kedves csomóját. Paula mostanában nem kézimunkázott.

Nem ment be az árkádok mögötti kis galériába, ahol Paula válogatott festményeket és metszeteket tartott, meg márvány- és bronzmásokat azoknak a szobroknak, amiket az európai múzeumokban megszeretett. Ehelyett felment a csigalápcsón, elhaladt a Szárnyas Győzelem gyönyörű szobra mellett, ott, ahol kettévált a lépcső, és belépett a Paula lakosztályába, amely az egész felső épületszárnyat elfoglalta. De előbb még megállt egy kicsit a szobor mellett, visszafordult és lenézett a tündéri télikertre. Tökéletes, színes, köszörült drágakőnek látta így az egészet és beismerte, hogy az anyagi eszközöket ugyan ő adta hozzá, de az egész a Paula műve, a Paula remeklése. A felesége soká álmodott erről és ő egyszer megvalósította az álmot. Most azonban, gondolta magában Dick, ez már nem jelent Paula számára semmit. Paula nem pénzsóvár, ezt tudta róla. Ha nem tudja Paula szerelmét megtartani máskép.

puszta csecsebecsék és drágaságok úgysem billenthetnek Paula szívének mérlegén semmit.

Igy őgyelgett a Paula szobáin végig, alig is látva, amire nézett, de gyengéden nézve minden darabra. Minden itt is, mint Paulának mindene, finom, választékos, eredeti, ékesen szóló volt. De mikor benézett a fürdőszobába és megnézte a sülyesztett római medencét, a világért meg nem tudta volna állni, hogy meg ne nézzen egy kis csövet és fel ne jegyezzen valamit a telep bádogosa számára.

A Paula festőállványára azzal a természetes gondolattal nézett, hogy nem fog új vásznat találni rajta. De csalódott. A saját portréja állott előtte. Ismerte Paulának azt a szokását, hogy az alakok pózát és vonalait fényképekről nézte le, aztán emlékezetből dolgozta ki. Az a fénykép, amit Paula ehhez a portréhoz használt, szerencsés pillanatsfelvétel volt, ami lóháton ábrázolta Dicket. A Haramia egveflenegyszer egy pillanatig nyugodtan maradt és Dick kalappal a kezében, csinosan omló hajjal, keresetlen arckifejezéssel, nem várva a bekövetkező esettenést, ebben az egy pillanathan egyenesen a lencsébe nézett. Hasonlóbb képet semmiféle fotográfus nem csinálhatott volna. Paula megnagyvította a fejet és a vállat és erről a képről csinálta a nagyítást. De a festmény már túlhaladta a fényképet, Dick már látta a Paula saját, önálló munkáját.

Odalépett és közelebről megnézte. Ez a szemkifejezés, ez az egész arckifejezés az övé? Ránézett a fényképre. Ott ez a kifejezés nem volt meg. Odament egy tükörhöz, szabadíjára eresztette az arckifejezését és erősen Paulára és Grahamre gondolt. És lassanként ez a kifejezés jelent meg a szemében és az arcán. Hogy még biztosabb legyen, visszament a festőállványhoz és meggyőződött róla. Tehát Paula tudja. Igen, Paula tudja, hogy ő mindent tud. Paula meglátta rajta, leolvasta az arcáról valamikor, mikor önkénytelenül rajta volt az arcán, aztán emlékezetből odafestette a vászonra.

Paula kínai komornája, Szentatyám, belépett az öltözőszobából. Nem látta Dicket és Dick észrevétlenül megfigyelhette a közelebbi leányt. Szentatyám lesütött szemmel, mélyen elmerülve jött be. Dick észrevette az arcán, hogy nagyon szomorú, és hogy a szemöldökének az a furcsa, aggódó vonala, amely után a nevét is kanta, eltűnt. Nem aggódott, nem lelkendezett többé az arckifejezése, hanem le volt verve mélyen le volt süitve.

Dick magában azt a megfigyelést tette, hogy úgy látszik, valamennyiük arca beszédes, áruló kezd lenni. Aztán ráijesztett a lányra :

— Adjon isten, Szentatyám.

A lány visszafordult köszönni és rápillantott Dickre. Ez a pillantás részvétet jelentett. Tehát Szentatyám tudja. Hármukon kívül az első. Nő, akire rá lehetett bízni, hogy találja ki Paula titkát, annyit van Paula mellett, mikor Paula egyedül van.

Szentatyám ajkai remegtek, tördelte reszkető kezeit, úgy igyekezett bátorságot venni, hogy szóljon. Dick észre is vette ezt rajta.

— Kérem szépen, — kezdte a leány akadozva — talán tetszik gondolni engem bolond, de mondani valami szeretném. Nagyságos úr jó ember. Nagyságos úr enyém öreg anyjához volt nagyon jó ember. Hozzám is régen, régen nagyon jó ember...

Itt megakadt, a nyelvével nedvesítette meg rémült ajkát, aztán elszántan az ura szeme közé nézett és folytatta:

— Én úgy látok, nagyságos asszony...

De Dick arca olyan tiltó kifejezést öltött, hogy Szentatyám szörnyű zavarba jött, elpirult, amint Dick gyanította, a gondolatok felett való szégyenében, amiket ki akart nyögni. Dick megszólalt, hogy megnyugtassa:

— A nagyságos asszony nagyon szép képet festett.

A kínai leány felsóhajtott és mikor hosszasan nézte a Dick képét, megint az a részvét jelent meg a szemében. Megint sóhajtott és Dick észrevette, milyen fagyos hangon felel:

— Igen, nagyságos asszony nagyon szép képet festett.

Aztán hirtelen élesen fürkészve pillantott Dickre, vizsgálta az arcát, a vászon felé fordult és a kép szemére mutatva, kicsinylően szólt:

— Nem jó.

A hangja éles volt és haragos.

— Nem jó — mondta vissza még egyszer a vállán keresztül, még hangosabban, még élesebben, megindult végig a szobán és eltűnt a Paula hálófülkéjében.

Dick kihúzta magát, kiegyenesedett. Önkénytelenül erőt gyűjtött hozzá, hogy szembenézzen azzal, aminek most már hamarosan be kell következnie. Hát bizony, ez a vég kezdete. Szentatyám már tudja. Nemsokára többen is tudni fogják, mindenki tudni fogja. Bizonyos mértékben még örült is. Örült, hogy a halogatás kínja már nem sokáig fog tartani.

És mikor elindult kifelé, vidáman fütyörészett, csaló figyelmeztetésül Szentatyám számára, hogy semmi gondja-baja a világon.

Ugyanaz nap délután, míg Dick a Froelig, Martinez és Graham társaságában künn járt, Paula lopva elment a

Dick lakosztályába. A Dick hálófülkéjében végignézte az elektromos gombok sorát, a kapcsolótáblát, amely az ágyát összekötötte a farm minden pontjával és Kalifornia nagy részével, fonográfját az ágy fölé függesztett polcon, az olvasásra váró könyvek, folyóiratok és földművelési jelentések rendezett sorát, a hamutálcat, cigarettát, írószerszámot és termosz-üveget.

Észrevette a maga arcképét is, az egyetlen képet a hálófülkében. Itt megállott. A kép a barométerek és hőmérők alatt lógott, ahová, mint Paula tudta, Dick legtöbbit pillantott. Valami eszébe jutott. Befordította a mosolygó arc-képet a falnak és a ráma hátáról az ágyra pillantott és megint vissza. De hirtelen megrettent mozdulattal visszafordította a képet. Az jutott eszébe, hogy ez a kép ide-tartozik.

Aztán megpillantotta a falon a pisztolytartóban a nagy revolvert, amely az ágyban fekvőnek éppen keze ügyébe esett. Odanyúlt és egy kicsit kiemelte az agyát. A revolver, amint várta is, könnyen járt. Ráismert Dickre. Dicknél sohasem eshetett meg, hogy egy revolver, akármilyen soká nem használja, beleszoruljon a pisztolytokba.

Ünnepélyesen lépett be az irodába, szemügyre vette az óriási iratpolcokat, a térképek és nyomtatványok szekrényeit, a leltári kötetek forgatható polcait és az állatállományi anyakönyvek vaskos köteteinek hosszú sorait. Végül a Dick könyveihez ért, ahoz a jó sok értekezéshez, folyóiratokból való különlenyomathoz, tíz-tizenkét komoly kötet-hez, amiket Dick maga írt. Sillabizálva olvasta el a címetket: »A búza Kaliforniában.« »Gyakorlati tejgazdaság.« »A farm szervezete.« »A farm-könyvelés.« »A tenyészkos Amerikában.« »A termőföld pusztítása.« »A trágyázás.« »A lóhere Kaliforniában.« »A Kaliforniában legalkalmasabb takarmányok.« »Az amerikai rövidszarvú-tenyésztés.« Ennél az utolsó kötetnél Paula elmosolyodott. Eszébe jutott az a nagy vetélkedés, amelyben Dick győzött a tehen két-féle, vágó és tejelő tenyésztésének álláspontjával azok ellen, akik a tehenet együttes célra vitatták alkalmasnak.

Tenyérével megcirógatta a kötetek hátát, hozzájuk nyomta az arcát és behúnyt szemmel támaszkodott hozzájuk. Egy gondolat villant föl benne, amely elhalványodott és szomorúan eloszlott, mert nem merte végig gondolni: »Ó Dick, Dick!...«

Az íróasztal hangosan Dicket hirdette neki. Rendes volt és tiszta. Nem volt rajta restancia, kivéve azt a drótfonatú kosarat, amelyben a legépelt levelek vártak az aláírására és azoknak a világossárga kutyanyelveknek a szokatlanul magas halmazát, amilyenekre a titkárai szok-

ták az Eldorádóból telefonon leadott táviratokat gépelni. Futólag átszaladt a legelső távirat kezdő sorain és véletlenül éppen olyan jelentést talált elolvasni, amely izgatta és érdekelte. Elolvasta közelről összehúzott pillákkal, majd mélyebbre kutatott a halmazban, míg magyarázó adatokat talált. Braxton Jeremy, a nagy, lelkes, kedves Braxton Jeremy meghalt. Mexikói parasztok részeg csőcseléke ölte meg a hegyekben, mikor a Harvestből ott próbált átmenekülni Arizónába. A távirat két nappal előbből volt keltezve. Tehát Dick már két napja tudta és nem ijesztette meg a rossz hírrel. Mert ez a rossz hír sokat jelentett. Pénzt. Azt jelentette, hogy a Harvest-bányacsoport dolga rosszról rosszabbra fordult. És Dick nem szólt. Ez ő.

Jeremy tehát meghalt. Úgy tűnt fel neki, mintha a szoba hirtelen kihült volna. Megremegett. Ilyen az élet: az út végén folyton ott a halál. És a névtelen félelem ismét erőt vett rajta. Valami végítélet lógott a levegőben. Ki lesz az elítélt? Nem próbálta kitalálni. Mindegy. Végítélet, az biztos. Nehéz volt tőle a lelke és nehéz volt tőle a néma szoba, mikor csendesesen kiment.

XXIX. FEJEZET.

Terrence elvett magának egy cocktailt a tálcáról, amit Ejha hordott körül és így szólt:

— A mi kis asszonyunk olyan érzéki, mint egy mádárka.

A diner előtti órában Graham, Leó és Mc Fane Terrence történetesen összeakadtak a dohányzóban. Az ír ember óva intette az ifjú költőt:

— Ne, Leó, ne. Elég az az egy. Az arcod már ég tőle. Még egy cocktail és ki fog gyulladni. Nem helyes abban a kamasz fejedben összekeverni a szépséget ilyen erős itallal. Bizzad az ivást a felnőttekre. Az ivásban is van valami vérrokonság az emberek között. Te nem vagy rokon. Ami engem illet...

Felhajtotta a cocktailt és elgondolkozva izlelte a nyelvvel az italt. Aztán megvetően csóválta a fejét:

— Ez asszonyoknak való ital. Ez engem nem szeret. Nem harap belém. Nekem is nagyon-nagyon kevés gusztusom van rá. Édes fiam, Ejha, keverj nekem egy komoly italt egész hosszú, egyenes pohárban.

Vízszintesen feltartotta négy ujját, ezzel jelezve, mennyi legyen a pálinka a pohárban és Ejha kérdésére, hogy milyen legyen a whisky, így felelt:

— Scotch whisky, vagy irish whisky, bourbon vagy rozs, amelyiket közelebb éred.

Graham nemet intett a kínainak és ránevetett az irre.

— Engem bizony nem fog leinni, Terrence. Nem felejtettem el, mit csinált O'Hayvel.

— Higgye el, véletlen baleset volt. Azt mondják, hogy ha az ember nincs kifogástalan kondícióban, egy korty ital is úgy földhöz vágja, mintha doronggal ütötték volna fejbe.

— És maga?

— Engem sose vágta még doronggal fejbe. Nagyon kevés élettapasztalatom van.

— Hanem, Terrence, — szólt közbe Leó — te a nagyságos asszonyról beszéltél. Úgy hangzott, hogy valami szép fog kisülni belőle.

— Nem is lehet másképpen. Azt mondtam, hogy olyan érzéki, mint egy kis madár. Nem mint a kis ugrádozó barázdabillegető, nem mint a lágy és ünnepélyes galamb, hanem mint a vidám madárkák, mint a vadkanárik, amiket a szökőkutakban látni, amint fürdenek, szüntelenül csicseregnek és trilláznak, a verőfényen szórják a víz-csappeket és boldog mellecskéjükön ragyog az arany szív. Ilyen a mi kis asszonyunk. Nagyon megfigyeltem. Minden ezen a kerek világon arravaló neki, hogy az ő napjainak örömeit szolgálja: a földi mirtusz illetéktelen pirossága, mert legfeljebb a levendula sápadt színéhez lenne joga, a magányos vörös rózsza, amely a fürdő szellőben hajbókol, a hibátlan Duchesse-rózsaszál, amely a bokráról beleágaskodik a napsütésbe és ahogy ő mondta nekem, »olyan színű, mint az alkony és olyan alakú, mint a csók«. Mindegy neki: a Fotherington Princess ezüst nyerítése, a zuzmarás reggel birkakolompjai, a szép angorakecskék, amik naphosszat úgy ékeskednek a domboldalon, mint a selyemfestmények, a piros fügebab indái a kerítéseken, a hosszú, meleg fű a hajlásokban és az út mentén, a nyári naptól megperzselt dombok, amelyek sárgásbarnák, mint a settenkedő oroszlán, ez mind az övé. Még azt is láttam, hogy érzéki gyönyörűséget talál benne, mikor a karját és a nyakát fürdeti a napfényben.

— Ó a szépség lelke, — sóhajtott Leó — az ember megérti, hogy az ilyen nőkért meg lehet halni.

— Hát még hogy lehet élni értük, — folytatta Terrence — és szeretni őket, a drágákat. Hallgasson ide, Graham úr, elmondok magának egy titkot. Mi bölcsészek a madrono-erdőből, mi Dick bőkezűségének nyugodt kikötőjében evező hajótöröttek és ingyenélők, mi egy szerelmes egyesület vagyunk. És mindnyájunk ideálja a kis nagyságos

asszony. Mi, akik csak végigbeszéljük és végigálmodjuk a napjainkat és a világ minden kincséért meg nem mozdítanánk a kezünket, mi az ő felesküdt lovagjai vagyunk.

— Meg tudnánk érte halni — tette hozzá Leó, csendesen bólintva a fejével.

— Nem, öcsém, élni tudnánk és verekedni tudnánk érte. Meghalni könnyű.

Graham megértette. Az ifjú nem értett az egészből semmit. De a kelta szemében, amely a deres hajbunda alól villogott elé, meg lehetett látni, hogy tisztában van a helyzettel.

Kívülről férfihangok hallatszottak és mikor Martinez és Hyal Dar léptek be, Terrence megszólalt:

— Azt mondják ezek, hogy nagyszerű lenn Catalinában az idő és pompás tunhalfogás esik.

Ejha cocktailt hordott körül és nagyon sürgött-forgott, mert Hancock és Froelig is beléptek. Terrence önállóan itta a maga nagy poharából azt a teméntelen pálinkát, amit a mozdulatlan arcú kínai éppen kiválasztott a számára és atyai hangon adta elő Leónak, milyen méltatlan és veszedelmes dolog az ivás.

Hallode lépett be, összehajtogatott papirost tartott a kezében és habozva nézett körül, hogy kinek adja oda. Terrence odaintette:

— Ide, gyorsarkú égi futár! — Belenézett, aztán elmondta: — Egy kérvény, nagyon csinosan van megfogalmazva. Ernestine és Lute megjöttek, ők írták. Hallgassanak ide, felolvasom: »Ó nemes és dicső szarvasok! Két szegény és alázatos tekintetű ünőke egyedül bolyong az erdőn és alázatosan engedelmet kér, hogy a diner előtti rövid időre a csorda tanyájára beléphessen.« A szarvas a mi nyelvünkön agglegényt is jelent, tehát összezavarták a metafórát. De az ötlet jó. Dick szabálya, még pedig igen kitünő szabálya az, hogy a dohányzóba csak a férfiak egyhangú beleegyezésével lehet vászonnépet beengedni. Feltehetem tehát a kérdést? A nő-pártiak feleljenek igenel. Ellenvélemény? Kisebbség. Kimondom a határozatot: Hallode repüljön ki szárnyas sarkaival és hozza be a hölgyeket.

Leó egy verssorral egészítette ki az elnöki szónoklatot. Tisztelettel ejtette ki a szavakat. Mikor ajkai megformáltak és kimondták a szavakat, a szájával szinte megcsókolta őket:

— »Királyi homlokoktól megérintett sarukkal...«

Terrence pedig mindjárt folytatta a verset:

— »Így fogja megtapodni sötét oltárukat...« Aki ezt

írta, az nagy ember. Leó barátja, Dicknek is barátja, és én büszke vagyok rá, hogy nekem is barátom.

— Hát az a másik sor, — mondta Leó — ugyanabból a szonettből, — tette hozzá Grahamnek magyarázva — hallgassa csak meg, hogy cseng: »A pirkadás dalát vágyódva hallani...«

És halk hangján a szépség bűvölete érzett, amint folytatta:

— Hallgassa ezt: »Az eldorbézolt szépség csak szenny marad kézen, S az álmodott jövőt újjáalkotja majd...«

Mikor Paula húgai beléptek, abbahagyta és tiszteletteljesen felkelt, hogy üdvözölje őket.

A diner olyan volt, mint általában azok a diner-k, amelyeken a madrono-erdő bölcsei is jelen voltak. Dick éppen olyan dühös ellentmondónak bizonyult, mint rendesen, öszszeakasztotta a kereket Hancock Aaronnal Bergson felett és éles, realiztikus felfogással támadta Bergson metafizikáját. Véleményét ebben foglalta össze:

— A te Bergsonod, kedves Aaron, sarlatán. Azt a bizonyos bűvész-motyót hordja a hátán, amelynek metafizikai trükkjei a tudomány legfrissebb eredményeivel vannak felcicomázva és kicsinosítva.

— Ez igaz, — járult hozzá Terrence — Bergson sarlatán gondolkozó. Éppen ezért olyan népszerű.

— Ezennel kétségbe vonom, hogy... — szeretett volna Hancock közbeszólni.

— Várj csak egy kicsit, Aaron. Valami átvillant a fejemen. Hadd csípem el, mielőtt eloszlik a végtelenségben. Dick rajtacsípte a Bergson kellékeit, amelyeket egyenesen a tudomány kincsházából lopott. Az ő megdönthetetlen biztossági álláspontja is lopás: Darwin erőlméletéből lopta, amely az erősebb fenmaradásán alapszik. És mit csinált Bergson ezzel az elmélettel? Hozzácsapott egy maréknyit a James-féle rendszerből, mazsola gyanánt elszórta benne azt a mindnyájunkban élő reményt, hogy nem halunk meg egészen és kifényesítette az egészet Nietzschének a bűn sikerére vonatkozó felfogásával...

— Wilde-ot akarta mondani — javította ki Ernestine.

Terrence udvariasan meghajolt és sóhajtott egyet:

— Ha maga nincs jelen, talán a magam számára is képes lettem volna elplagizálni a gondolatot. Majd egyszer a régiségbúvárok eldöntik a szerzőséget. A magam részéről úgy találom, hogy Matuzsálem-szaga van. De hogy folytassam: a bájos közbeszólás előtt azt voltam bátor fejtegetni, hogy...

Így folyt a beszélgetés tovább. Később egy megjegyzés-

nél Paula jelentősen Grahamre pillantott, mert Aaron ezt mondta :

— Ki biztosabb minden dolgában, mint Dick ?

Terrence mindjárt felelt rá :

— Éppen tegnap néztem meg az egyéves fajesikók ménését. Ezeknek a ragyogó állatoknak a képével emlékemben folytatom a kérdést : kiben lehet az ember biztosabb, mint Dickben ?

Most Martinez is megkockáztatott egy megjegyzést :

— De Hancock előbbi ellenvetése csakugyan alapos. A világ misztériumok nélkül közönséges és haszontalan volna. Dick pedig nem látja a misztériumokat.

— Nincs igaza Dickkel szemben, — szállt síkra Terrence — én nagyon jól ismerem őt. Dick elismeri a misztériumot, de nem a dajkameséket. Az ő számára nem léteznek az olyan rablótörténetek, amilyenekben önök romantikusok tobzódnak.

— Terrence ért engem, — helyeselt Dick. — A világ maga mindig misztérium fog maradni. Az én emberi öntudatom számára nincs nagyobb misztérium, mint a gázok reakciója, amelyek az egyszerű vízceppet szülik. Ha az ember ezt a misztériumot megoldaná, az összes többijelenségek megszűnnének misztikusak lenni. Ez az egyetlen vegyi reakció olyan, mint azoknak az axiómáknak egyike, amelyek a mértan egész épülete nyugszik. Anyag és erő, ezek örök misztériumok, amelyek a tér és idő misztériumaiban nyilatkoznak meg. Maguk a megnyilatkozások nem misztikusak, csak amik megnyilatkoznak : az anyag és az erő, és ahol megnyilatkoznak : a tér és az idő.

Itt Dick elhallgatott és közömbösen a kifejezéstelen Ejha és Nézdcsak arcára függesztette a tekintetét, akik éppen vele szemközt szolgálták ki valamelyik vendéget. Ezek az arcok nem beszélnek, gondolta magában, de tizet lehet tenni egy ellen, hogy ők is tudják azt, ami Szentatyámat annyira kihozta a sodrából.

Terrence learatta a diadalt.

— Íme láthatják. Ez a Dick tökéletes gyönyörűsége. Nem repülni szárnyas sarkokkal fel a levegőbe. Ő a jó öreg talajon szilárdan áll, tény és törvény alapján, szembe fordulva minden légies fantáziával és bugyborékoló ábrándozással.

Sem az asztalnál, sem az est későbbi folyamán senki sem vehette észre, hogy Dicknél nincs minden rendben. Láthatóan ünnepelni akarta Lute és Ernestine visszaérkeztét, nem igen ment bele a filozófusok mély fejtegetéseibe, tréfával és ravaszsággal ütötte el a dolgokat. A tréfás hang

Paulára is ráragadt, segített neki a szokásos tréfákban, amelyek nem kíméltek senkit.

A legmulatságosabb valamennyi tréfa között a csókválasz nevé társasjáték volt. Mindenkinek részt kellett venni. Grahamnek jutott a megtiszteltetés, hogy ő legyen az első, úgynagy végignézhette a többiek zavarát, akiket Dick egyenként bocsátott be, mint rendező, a telikertből.

Hancockot karonfogva vezette be Dick a szobába és odaallította Paula és a húgai elé, akik a szoba közepén egy sorban három székre állottak. Hancock gyanakodva szemlélte őket és ragaszkodott ahhoz, hogy a sort óvatosan körüjárja és minden oldalról szemügyre vegye. De nem tudott rajtuk semmi különösöt felredezni, kivéve hogy mind a három nő puha férfialapot tett a fejére.

— Nem rossz kép — mondta Hancock, amint ott állott előttük és nézte őket.

— Bizony nem rossz, — mondta Dick — ők reprezentálják a telepet a maga legszebb mivoltában. Ők a csókválasz hölgyei. Tessék választani, Aaron.

Aaron hirtelen hátrafordult, hátha valami fenyegető dolog történik a háta mögött.

— Nem ismerem a játékot. Mind a három hölgyet megcsókolhatom?

— Nem. Válassz egyet, az fog megcsókolni.

— De nem lesz megsértve az a két hölgy, akit nem választok? És az nem baj, hogy szakállam van?

Lute megnyugtatta:

— Dehogy baj, sőt. Mindig szerettem volna tudni, milyen lehet megcsókolni egy feketeszakállas embert.

Ernestine sürgette:

— Ma itt valamennyi filozófus csókot fog kapni. Siesse. A többiek várnak. Engem még sokan meg fognak csókolni.

— Kit választasz? — biztatta Dick is.

Hancock gálánsan válaszolt:

— Hát édes istenem, ha szabad választani, akkor én a kis nagyságos asszonyt csókolom meg.

Összecsücsörítette a száját, Paula lehajolt feléje és a kalap benyomott tetejéről egy pohárra való víz zúdult Hancock képébe.

Mikor Leóra került a sor, ő rögtön bátran Paulát választotta, de majdnem felbomlott a játék, mert hódolatteljesen meghajolt és megcsókolta a Paula ruhája szegélyét.

— Nem ér, nem ér, — tiltakozott Ernestine — igazi csókot kérünk. Csücsörítés! Készítse a száját!

Lute, hogy kimentse a flút kínos zavarából, beleszólt:

— Hagyja abba, előbb csókoljon meg engem, Leó.

Leó hálással pillantott rá, feléje tartotta a száját, de a fejét nem szegte eléggé felfele, úgynagy Lute kalapjáról éppen a tarkójába ömött a víz.

Terrence viszont azt a ravaszságot találta ki, hogy kijelentette :

— Mind a hárman csókoljanak meg. Ez lesz a paradicsom megszorozva hárommal.

De ezzel azt érte el, hogy mind a három kalapról egyszerre víz ömött az arcába.

Dick szeles jókedve nőttön-nőtt. A világ leggondtalanabb emberének lehetett volna tartani, mikor roeligit és Martinezt az ajtó mellé állította eldöntendő a vitát, hogy melyikük a nagyobb.

— Térdet egyenesen és össze, fejet hátra!

Mikor a fejuk az ajtóhoz ért, a másik oldalról rettentő dörrenés rémitette meg őket. Az ajtó kicsapódott: Ernestine átt mögötte két kezében egy-egy börbunkós gonggütővel.

Dick éppen magassarkú selyempapucsot vett a kezébe és egy lepedőt borított a maga meg a Terrence fejére, hogy a többiek narsogó kacagása közben új társasjátékra tanítsa, mikor Masonék, Watsonék és az összes hozzájuk tartozó wickenbergiek özönlöttek be a szobába.

Dick azonnal ragaszkodott hozzá, hogy az ujonnan érkezett társaság fiatalemberei is csinálják végig a csókvalaszjátékot. De azért meghallotta a sok ember zürzavaros, kölcsönös üdvözlései közben, mikor Mason Lottie így szólt :

— Ah, jó estét, Graham, én azt hittem, maga már elutazott.

Ennyi ujonnan érkezett vendég fogadásának tömkelegében Dick, kívülről megtartva féktelen jókedvét, belülről várt valamire: várt arra az éles megfigyelő képességre, amely nőkben nőekkel szemben mindig megvan. És néhány pillanattal később már el is fogta Mason Lottie egy erősen felvillanó pillantását, amelyet Paulára szegezett a lány, mikor Paula éppen szembe került Grahammal és mondott neki valamit.

— Még nem — állapította meg magában Dick. — Lottie még nem tudja. De a gyanúja már résen van és semmi sem tehetné boldogabbá női természetét, mintha majd felfedezi, hogy a makulátlan Paula éppen olyan nő, mint a többi.

Mason Lottie huszonötéves, magas, feltűnő lány volt, tagadhatatlanul nagyon szép és mint Dick már tudta, tagadhatatlanul merész. Nem nagyon régen a lány úgy hatott rá, sőt olyan érthetően provokálta, hogy belement vele egy kis flörtbe, de nem engedte annyira jutni, mint amennyire a lány szerette volna. Az ő részéről nem volt

komoly a dolog. Viszont nem engedte, hogy a lány részéről komollyá válják. Azonban mindenesetre több kis flört-sétát tettek együtt és ezért most Dick a Lottie szemében inkább kereste a gyanú első jelét, mint a wickenbergi nők közül akármelyikében.

Egy félóra mulva odalépett Mason Lottiehoz, aki a kis Maxwell-lánynak éppen ezt mondta :

— Ó igen, nagyon szépen táncol.

Aztán azzal a tiszta és ártatlan tekintettel, amelyről Dick tudta, hogy ez fürkészi őt, Dickhez fordult :

— Úgy-e, Dick ?

— Kicsoda ? Gondolom, Grahamról van szó — felelte zavartalan egyenességgel. — Ő bizony nagyon szépen táncol. Mit szólna hozzá, ha csapnánk egy kis táncot, hogy Maxwell kisasszony is meggyőződjék róla. Ámbár itt egyetlen nő van csak, akivel Graham meg tudja mutatni, amit tud.

— Persze, Paula — mondta Lottie.

— Persze, hogy Paula. Tudja, maguk fiatal jószágok nem tudnak keringőzni. Nem volt soha alkalmuk megtanulni.

Lottie felütötte szép fejét. Dick udvariasan ráhagyta.

— Vagy esetleg tanultak egy kicsit a mostani táncdivat előtt. Szóval elindítom Paulát és Grahamet, én felkérem magát és fogadni merek, hogy az egész társaságban nem is fog több pár táncolni.

A keringő közepén abbahagyta. Így szólt Lottiehoz :

— Adjuk át nekik egészen a teret. Megéri a látvány.

És ragyogva a gyönyörüségtől, ott állt és nézte, hogyan táncolja végig a felesége Grahammel a keringőt. Tudta, hogy Lottienak, aki mellette áll és lopva olykor ránéz, már elaludt a gyanúja.

A tánc általános lett és mivel nagyon meleg volt az este, a télikertbe vezető nagy ajtók tárva-nyitva állottak. Hol az egyik, hol a másik pár kitáncolt a hosszú árkádok alá a ragyogó holdvilágra, mígnem mindenki ezt csinálta.

Később, szünet alatt, mikor Dick az egész társaságnak részletes előadást tartott új éjszakai fényképezőgépeinek erényeiről, Paula így szólt Grahamhez :

— Micsoda ember ! Hiszen maga is hallhatta, mikor a szilárdságát diner közben Aaron annyira megróttá és Terrence annyira magasztalta. Soha semmi szörnyőség nem esett vele életében. Soha nem gyűrte le semmi. Mint ahogy Terrence mondta, mindig nyugodtan lehetett rá építeni. És most mindent tud, mindent tud, és mégis olyan biztos magában és olyan biztos bennem.

A Maxwell-lány elvitte Grahamet táncolni és Paula

egyedül füzte tovább a gondolatait. Dick elvégre nem is szenved olyan nagyon. Ezt ő tudhatta volna előre. Dick a hidegeszű, a gondolkozó. A felesége elvesztését éppen olyan rendületlenül venné tudomásul, mint például a Hegyi Fickóét, vagy mint ahogy Braxton Jeremy halála és a Hawest-bányák elárasztása sem rendítette meg. Ilyen melegen szeretni Grahamet és ilyen filozófussal együtt maradni, aki egy ujjal sem tartaná vissza, nagyon nehéz dolog. És megint csak Grahamnek arra a különösen elragadó vonására gondolt: az emberi mivoltára, a fellángolására. Közös területen találkoztak. Dick nem tett rá ilyen hatást még párizsi megismerkedésük örült idején sem. Dick is elragadó szerelmes volt, pompásan és gyönyörűen tudott beszélni és szerelmet vallani, ami neki akkor annyira tetszett, de az egész más volt, mint amit most ő Graham iránt érez, és amit Graham kell hogy ő iránta érezzen. És ő olyan tapasztalatlan is volt szerelmi dolgokban akkor régen, mikor Dick olyan nagyszerűen és pompásan felbukkant előtte.

Ahogy így gondolkozott, megkeményedett Dick iránt és szabadjára eresztette Graham iránt való forró vonzódását. A sok ember, a vidámság, az izgalom, a tánc közben való érintkezés szorossága és gyengédsége, a nyári este melege, az özőnlő holdfény, a virágok éjszakai illata, — minden csak lobogtatta ezt a lángot és mohón gondolt arra, hogy legalább még egyszer táncolni szeretne Grahammal.

Dick ezalatt magyarázott:

— Nem kell mesterséges világítás hozzá. Német találmány. Rendes világításnál elég egy félperceg exponálni. És ami a fő előnye, a lemezt rögtön elő lehet hívni, mint akármilyen mást, sőt sokszorosítani is lehet. De persze a negatívot az ember nem sokszorosítja.

— De ha jó a lemez, — egészítette ki Ernestine — a rendes lemezt is lehet úgy preparálni, hogy sokszorosításhoz használhassa az ember.

Ernestine tudta, hogy a fényképezőgépből egy óriási, hatméteres, rúgóra járó kígyó van elhelyezve, amely rögtön kiugrik, mint a paprikajanesi a skatulyából, mihelyt Dick megnyomja a rúgót. Voltak mások is, akik tudták és ezek biztatták Dicket, hogy vegye a gépet és csináljon egy felvételt.

Dick nagyon belement volt a tréfákba, most már nem maradt ideje. Bonbright néhány olyan táviratot hagyott az asztalán, amik a mexikói helyzetre vonatkoztak és amikre sürgősen válaszolni kellett. Előbb tehát a géppel a kezében átvágott a házon és a télikert-folyosón keresztül. A táncoló párok lassan elfogytak az árkádok alatt és be-

táncoltak a hallba. Dick egy oszlophoz támaszkodott és nézte őket, amint elsuhantak mellette. Legutoljára jöttek Paula és Granam, olyan közel hozzá, hogy kinyújtott kezével elérte volna őket. De nem vették észre, pedig a hold éppen rávilágított. Csak egymást látták, az egymás szemébe néztek.

Az előttük táncoló pár már benn volt a hallban, mikor a zene elhangzott. Granam és Paula megállottak, Granam a karját készült nyújtani, hogy a táncosnőjét bevezesse. De Paula hirtelen vagytól megkapatva, a mellére omlott. Granam férinak módjára óvatosan mozdulatlan maradt egy percig, de Paula a fékarjával átfogta a nyakát és erőszakoskai vontta maga felé csókra a férfi fejét. Elröppenő szenvedélyes pillanat volt az egész. A következő pillanatban már mentek karonfogva befelé és Paula nevetése boldogan és természetesen hangzott.

Dick az oszlopba kapaszkodott és úgy támogatta magát, hogy el ne essék. Így sem bírt megállani a lábán, az oszlopnak támaszkodva leült a földre. Gyilkos fulladást érzett s ezt az az érzés kísérte, vagy talán okozta, mintha a szíve nagyot ugrana a mellében. Levegő után kapkodott. Az átkozott szív magasra ugrott, fojtogatta és a földre kényszerítette és ahogy dühösen képzelődött magában, úgy érezte, hogy szíve felszaladt a szájába, de ő megrágta és az élelő lélekzettel együtt lenyelte. Megborzongott, fázott és érezte, hogy kiveri a verejték. A Forrestek nem voltak szívbetegesek, — dörmögte magában. Még ült és hogy könnyítsen magán, az oszlopnak támaszkodva, megtörölte izzadt arcát. A keze reszketett és valami makacs belső remegés folytán könnyű émelygést érzett.

Tündődött magában. Nem olyan volt a kép, mintha Graham csókolta volna meg Paulát. Ellenkezőleg: Paula csókolta meg Grahamet. Ez szerelem. Ez szenvedély. Látta a saját szemével és mikor fellángolt a dolog előtte, ugrani érezte a szívét és a szívszélhűdés intő előjelei ragadták meg. Akaratereje megfeszítésével magához tért és lábra állott. Megdöbbenve morogta:

— Bizony isten feljött a számba és megharaptam. Megharaptam.

A rendes úton a télikerten keresztül visszament és mikor a fényképezőgéppel a kezében belépett, olyan ólomszínű volt az arca, hogy a fogadtatásra nem volt elkészülve. Lute ezzel fogadta:

— Kísértetet láttál?

— Rosszul van? Mi baja? — kérdezték mások.

— Mi ez? Mi bajotok? — kérdezte viszont tőlük ő.

— Az arcod... — mondta Ernestine — ahogy nézel. Valami történt. Mi az?

És mialatt igyekezett ura lenni önmagának, észrevette, hogy Mason Lottie gyorsan a Graham és Paula arcára pillant, Ernestine pedig észreveszi ezt a pillantást és ő is követi abba az irányba.

— Igen, — hazudta — rossz hírek. Éppen most kaptam. Braxton Jeremy meghalt. Megölték. Megcsípték a mexikóiak, mikor megpróbált átjutni Arizonába.

Terrence Dick karjára tette a kezét:

— Szegény jó Jeremy, Isten nyugtassa, nagyon derék ember volt. Gyere. öregem, jót fog tenni egy korty ital, én odavezetlek, mert én arravaló ember vagyok.

— Ó, egészen jól érzem magam. — mondta Dick mosolyogva, vállat vont és kiegyenesedett, mintha igyekeznék erőt venni magán — egy pillanatra nagyon lesujtott. Eszem ágában sem volt, hogy Jeremy ne tudjon kivergődni. De megfogták két mérnökével együtt. Először rettentően verekedtek. Bevették magukat egy sziklaszakadék alá és az ötszáz főnyi tömeget huszonnégy órán keresztül sakkban tarták tartani. De a mexikóiak végül felülről dinamitot dobtak rájuk. Haj, haj, az élet olyan, mint a fű. És hol a tavalyi fű? Terrence, a te ötleted nem rossz ötlet. Gyerünk.

Pár lépés után visszanezét és visszaszólt:

— De azért a tréfát nem hagyjuk abba. Rögtön visszajövök és megcsinálom a felvételt. Ernestine. állítsd össze a csoportot és legven gondod rá, hogy a legerősebben világított helyre álljanak.

Terrence a dohányzóban kinyitotta a bar-szekrényt, kirakta a poharakat, Dick pedig ezalatt felgyújtott egy falőst és a szekrényajtó hátának a tükrében vizsgálgatta az arcát.

— Most már rendben van, — mondta — egészen magamhoz jöttem.

— Csak múltó rosszullét volt — szólta Terrence és töltötte a whiskyt. — Bizony az embernek joga van a szívére venni, ha régi barátai elmennek.

Kocintottak és szótlánul ittak.

— Még egvet — mondta Dick. odatulva a poharát.

— Szóli mikor elég — mondta az ír. és rendíthetetlen figyelemmel szemlélte a pálinkának a nagy pohárban emelkedő árját.

Dick várt, amíg félig megtelik.

Megint kocintottak és szótlánul ittak egymás szemébe nézve. Dick hálásan olvasta Terrence szeméből a szíve teljes felajánlását.

Mikor visszaértek a hall közepére, Ernestine vidáman

állítgatta csoportba az áldozatokat, de közben a Lottie, Paula és Graham arcáról próbált valamit megtudni arról a zavaros valamiről, amit megérezett. Mért nézett Lottie olyan hirtelenül és olyan kutatóan Grahamre és Paulára? Paulával sincs minden rendben. Nyugtalan, zavart, még pedig valahogy nem olyan módon, ahogy ezt Braxton Jeremy halálhíre okozhatta volna. Graham arcáról Ernestine nem tudott olvasni semmit. Teljesen olyan volt, mint más-kor, a tréfáin a Maxwell-lány és Masonné éppen nagyokat nevettek.

Paula a maga részéről zavarodott volt. Mi történt? Mért hazudott Dick? Mert hogy Jeremy meghalt, azt már két napja tudja. És ennyire soha senki halála nem hatott rá. Talán mértéktelenül ivott. Házaséletük folyamán Paula már látta néhányszor italosnak a férjét. Dick mindig jól bírta az italt, nem is lehetett ilyenkor észrevenni a szesz egyéb jelét rajta, mint hogy fátyolos lett a szeme és túlságosan beszédes lett, csapongóan járt az esze és dalokat rögtönzött. Talán lenn a dohányzóban ivott a vas-fejű Terrence-szel? Paula emlékezett rá, hogy diner előtt valamennyit ott találta együtt. Dick furcsa viselkedésének igazi oka egyáltalában nem jutott eszébe. Már csak azért sem, mert Dicknek nem volt szokása leleselkedni.

Dick vígan jött vissza, szívből nevetett Terrence valami mókáján, sőt Grahamet odahívta és még egyszer elmondatta a mókát. Jóízűen nevettek mind a hárman, s ezalatt Dick előkészítette a fényképezést. Mikor a nagy kígyó kiugrott a gépből és a rémült asszonyok összevissza sikoltottak, a fenyegető homály teljesen eloszlott a lelkekről és Dick mingyárt nekifogott, hogy a borsó-játékot megrendezze.

Ez a társasjáték abból állott, hogy egymástól tizenöt lépésnyire székeket állítottak és a játékosoknak öt perc alatt a lehető legtöbb borsószemet kellett elvinni egy asztali kés pengéjén egyik széktől a másikhoz. A versenyt megelőző próbálkozások után Dick Paulát választotta a maga partnerének és nemes viadalra hívta ki az egész világot, beleértve Wickenberget és a madrono-erdőt is. A fogadásokban sok doboz cukor forgott kockán. A verseny végén Dick és Paula lettek az elsők Graham és Ernestine ellen, akik az utánuk következő legjobb párnak bizonyultak. A társaság először azt akarta, hogy Dick beszédet tartson, de aztán elkezdtek kiabálni, hogy Dick rögtönzőn egy borsóhymnuszt. Dick engedett a közóhajnak. Indián szokás szerint merevlábú ugrásokkal és lábszárvergetéssel ütötte az énekhez a hangsúlyt:

— És vagyok Forrest Dick, Szerenesés Richárd fia, Jo-

nathannak, a puritánnak, a fia, fia Johnnak, aki tengeri rabló volt, mint előtte az ő apja, Albert, aki Mortimernek volt a fia, a kalóznak, akit megláncolva akasztottak fel és ő gyermektelenül halt meg. Én vagyok az utolsó Forrest, de az első borsó-hordó. Sem Nimródhoz, sem Sandowhoz nem lehet engem hasonlítani. Késpengén hordom a borsót, ezüstkés pengéjén. A borsószemeket az ördög ingerli. Én pedig kecsesen, gyorsan és nagy mennyiségben hordom a borsószemeket. Olyan borsószem még nem termett, amely kifogott volna rajtam. A borsószem gurul. A borsószem gurul. De mint Atlas, aki a világot hordja, én sohasem ejtem el. Istentől megáldott tehetség vagyok. Mestere vagyok a művészetnek. Ez pedig gyönyörű művészet. A borsószemek gurulnak, a borsószemek gurulnak és én viszem őket mindörökkön örökké. Aaron bölcs ember. Nem tud borsószemet vinni. Ernestine szőke. Nem tud borsószemet vinni. Evan sportember. Elejti a borsószemeket. Paula a partnerem. Hozzányúl a borsószemekhez. Csak én, én, Isten és saját tehetségem kegyelméből, csak én tudok borsószemet vinni. Ha akárki megelégette a himnuszomat, vágjon hozzám valamit. Büszke vagyok. Fáradhatatlan vagyok. Képes vagyok akármeddig énekelni. Örökké fogok énekelni. Kezdetik a második ének. Ha meghalok, borsóágyba temesettek. Amíg élek...

Az előrelátott párnadobálás elfojtotta a himnuszt. De csapongó jókedvét nem. Mert a következő pillanatban már ott volt egy sarokban, hogy Mason Lottieval és Paulával összeesküvést szítson Terrence ellen.

Így folytatódott a mulatság, egész éjjel táncoltak, tréfáltak és játszottak. Éjfélkor soupert szolgáltak fel és a wickenbergiek csak hajnali kettőkor voltak menendők. Mikor aztán szedelődzködtek, Paula azt indítványozta, hogy másnap délután ránduljanak ki a Sacramento folyóhoz és nézzék meg Dick rizstenyésztési kísérleteit.

— Nekem más tervem van, — mondta Dick Paulának. — Ismered a Szikomor-patakon túl azokat a hegyi legelőket? Ott a legutóbbi tíz napon belül három egyéves csikó pusztult el.

— Ezüstoroszlánok! — kiáltott Paula.

— Még pedig legalább kettő! — mondta Dick, majd magyarázóan Graham felé indult: — Északról húzódtak le ide. Néha megteszik. Öt évvel ezelőtt hárman is voltak. Moss és Hartley ott lesznek és várnak a kutyákkal. Kettőnek megtalálták a csapását. Mit szólnátok hozzá, ha valamennyien velem jönnétek? Rögtön lunch után indulhatunk.

— Én hadd menjek a Mollien! — kérte Lute.

— Te pedig jöhetsz az Altadenán — mondta Paula Ernestinének.

A lovak felől hamar határoztak. Froelig és Martinez is beleegyeztek, hogy mennek, de előre megmondták, hogy sem löni, sem lovagolni nem tudnak jól.

Azután mindnyájan kikísérték a wickenbergieket és mikor az autók elmentek, még fenmaradtak egy kicsit egvetmást előkészíteni a vadászatra. Végül aztán indultak lefeküdni.

— Jó éjszakát mindenkinek — mondta Dick. — Én még megnézem Alden Bessiet, mielőtt lefekszem. Hennessy ott virraszt mellette. Lányok, el ne felejtsetek, lunchhöz már lovaglóruhában gyertek; aki elkésik, azt elátkozom.

Fotherington Princess kiérdemült anyja csakugyan rossz bőrben volt, de Dick csak azért akarta ilyen későn megnézni, mert egvedül kívánt lenni és mert nem bírta volna lelki erővel, hogy esetleg egy percre is egvedül maradjon Paulával kevéssel az után, amit a télkertben meglátott.

Megfordult, mert könnyű léteket hallott a kavicsos.

Ernestine utólérte és karon fogta.

— Szegény öreg Alden Bessie. Gondoltam, veled jövök.

Dick még mindig játszotta ma éjszakai szerepét. Felidézte az este folyamán adódott mindenféle tréfákat és nevetett és hahotázott a visszaemlékezéstől. De amint elhallgattak, Ernestine megszólalt:

— Dick, neked valami bajod van.

A lány érezte, hogy Dick megmerevedik. Sietve tette hozzá:

— Tehetek valamit? Jól tudod, hogy számíthatsz rám. Beszéli.

— Helyes. Beszélek. Csak egyet akarok mondani.

Hálásan megszorította a lány karját és folytatta:

— Holnap reggel üzenetet kapsz tőlem. Sürgőset, de nem túlságosan komolyat, csak éppen arról lesz szó, hogy Lutetal együtt csomagolj és utazz el.

— Ez minden? — kérdezte a lány meghökkenve.

— Nagy szívességet teszel velem.

— Hát nem akarsz velem beszélni? — kérdezte a lány megdöbbenve a visszantásítás fölött.

— Olyan időben fogod kapni az üzenetemet, hogy idejében felkeltsenek. Alden Bessievel ne törődj. Menj be szépen. Jó éjszakát.

Megsókolta, gyöngéden a ház felé tolta és tovább ment.

XXX. FEJEZET.

A beteg kancától visszafelé jövet Dick még megállt egy kicsit a csődöristállónál, hogy hallgassa Hegyi Fickó és társai örökös dobogását. Valahonnan a dombok felől a csendes levegőn át valami legegésző állat magányos kolompja halatlatszott ide. Váratlanul gyengéd szellőcske kélt, amely balzsamos meleggel símogatta. És balzsamossá tette a levegőt az érő-búza és száradó fű szinte parfömös szaga. A lovak dobogtak. Dick mélyet sóhajtott és azt érezte, hogy soha jobban nem szerette mindezt: felnézett, és pillantása végigfutott azon a vonalon, amit a hegyek éle megrajzolt a csillagok mezejére.

— Nem, Cato, az ember nem érthet veled egyet. Az ember nem úgy megy el az élethől, mint a kocsmából. Úgy megy el belőle, mint egy lakásból, az egyetlen lakásból, amelyet valaha is ismerhet. Elmegy... sehová. Mögötte jó éjszakát, előtte a kaszás ember... és sötétség.

Indulni készült, de a ménék dobogása még egyszer visszatartotta, és a kolomp tisztán csengett a domboldalon. Az orra mély lélekzettel szívta be a levegő balzsamát és szerette. És Dick szerette ezt a földet, amelyet ő teremtett.

Egy idézet jutott eszébe:

Benéztem a jövőbe
S ott senkimet se láttam...

Aztán elmosolyodott és megfejelte egy másikkal:

Kilenc nagy fiút szült nekem,
A többi kilenc lány volt...

Mikor visszatért a házba, nem ment be mingyárt, hanem egy darabig álldogálva nézte a ház óriás vonalait. Bent sem tért rögtön a maga lakosztályába. Inkább végigkósálta a hallgatag szobákat, a télikertes folyosókat és a derengő világítású hallokat. A lelkiállapota olyan volt, mint azé, aki utazni készül. Felcsavarta a lángokat Paula gyönyörű télikertiében, leült egy puritán ízlésű római márványlócsára és végigszívott egy cigarettát, amíg kitervezte a teendőket.

Ő, elég ügyesen fogja csinálni. Olyan vadászbalesetet fog rendezni, hogy bolonddá tartja vele az egész világot. Gondja lesz rá, hogy fel ne süljön vele. Holnap lesz a napja, a Szikomor-folyón túl, az erdőben. A nagyapja, Forrest Jonathan, a híres puritán, vadászbaleset köve'keztében halt meg. Ő először nem hitt ebben a balesetben. Hát ha nem volt baleset, akkor az öregúr jól csinálta. A család-

ban sohasem gyanították, hogy nem baleset volt, hanem más.

Mikor a kezét a gombra tette, hogy lecsavarja a világitást, még várt egy pillanatig, hogy gyors pillantást vessen a medencében és a rózsák között játszó márványszobrokra.

— Viziontlátásra, gyerekek, — szólt halkan hozzájuk — ti voltatok hozzám a legközelebb, mikor elhatároztam.

A hálófülkéjéből átnézett a Paula szobája felé. Nem látott világoosságot. Bizonyosan alszik.

Az ágya szélén vette észre, hogy az egyik cipőjét nem fűzte ki. Mosolygott a szórakozottságán és kifűzte. De ugyan mi szüksége is van az alvásra? Idestova négy óra reggel. Legalább megnézi utoljára a napfelkeltét. A végső dolgok hamar múlnak. Voltaképpen fel van már öltözve életében utoljára. És a tegnap reggeli fürdője legyen az utolsó. A pusztá víz úgysem állítja meg a halál munkáját. Megborotválkozni azonban mégis meg fog. Ez lesz az utolsó hiúsága. A halott ember arcán a szőr még nőni szokott egy ideig.

A fali safeből elévette végrendelete egy példányát, odavitte az íróasztalhoz és gondosan átolvasta. Néhány apró pontot még beleírt olvasható, tiszta írással, és elővigyázatból hat hónappal előbből keltezte ezt a pótlást. Az utolsó pontban hétre egészítette ki a madrono-erdő bölesei-nek számát és alapítványt tett a számukra.

Aztán átnézte az életbiztosítási kötvényeket, mindegyik-nél meggyőződött, hogy az öngyilkosságra is érvényes klauzula benne van. Aláírta azokat a leveleket, amelyek előző nap reggel óta vártak rá. Levelet diktált a diktafonba a könyveinek kiadójához. Miután rendbehozta az íróasztalát, gyorsan mérleget hevenyészett a bevételekről és kiadásokról, levonva a Harvest-bányák teljes jövedelmét. Ebből a mérlegből még egyet csinált, erősen felszórította a kiadásokat, és a bevételeket lehetetlenül kis összegekre szorította le. Az eredmény még mindig jó képet mutatott.

A papírokat eltépte és programot írt arról, hogyan kell ezentúl a Harvest-helyzetet kezelni. Vázlatosan csinálta, véletlen ötlet gyanánt, hogy mikor majd megtalálják az írásai között, ne kelthessen gyanút. Ugyanígy kidolgozta a juhnemesítés húszéves programját és kidolgozott egy tényésztségi táblázatot le- és felmenő ágakkal a Hegyi Fickó, Fotherington Princess és válogatott leszármazottaik számára.

Mikor Hallode hat órára bejött a kávéval, Dick az utolsó pontot írta le rizstermelési tervezetének.

»Bár az olasz rizs talán megérné a korai érlelésre vonat-

kozó kísérleteket, a sík ültetvényeket egy ideig egyenlő részben a Moti, Joko és Wateribune fajokra akarom még fordítani. Mivel így az érési idő különböző, ugyanaz a munkaerő és ugyanaz a gazdasági felszerelés ugyanazon vezetés alatt többet tud megmunkálni, mintha csak egy fajta termesztéséről lenne szó.»

Hallode az íróasztalon szolgálta fel a kávé és Dick magában őszintén megesodálta az önuralmát, mert a kínai arca mozdulatlan maradt még akkor is, mikor bepillantott a hálófülkébe és látta, hogy az ágy érintetlen.

Fél hétkor megszólalt a telefon. Dick megismerte a Hennessy fáradt hangját:

— Tudtam, hogy ilyenkor már ébren tetszik lenni és örömet okozok azzal a hírrel, hogy Alden Bessie túl van a bajon. Nem ment könnyen. Most pedig én esem le a lábamról.

Dick megborotvált, rápillantott a zuhanyra, egy darabig tétovázott, aztán makacs kifejezést öltött. »Akaszszanak fel, ha megteszem, — gondolta magában — tisztára időpocsékolás volna.« És mindössze a cipője helyett húzott másikat, nehéz magasszárút, ami vadászatra való.

Visszaült az íróasztalához és éppen megnézte a noteszében a ma reggeli munkára vonatkozó jegyzeteket, mikor Paula lépett be. Nem a szokott szavakat mondta, hanem szorosán hozzálépett és így szólt:

— A makk-ültető. A fáradhatatlan, örökké munkás Vörös Felhő.

Dick felkelt és nem nyujtott kezét, hogy ne kényszerítse Paulát testi érintkezésre. Paula sem nyujtotta a kezét. A férfi észrevette a liláskék árnyékot az asszonyka szeme alatt.

— Fehér éjszaka? — kérdezte és széket húzott neki.

— Fehér éjszaka, — felelte Paula — egy másodpercet se tudtam aludni, pedig annyira próbáltam.

Egyiknek sem akaródzott beszélni. Mind a ketten kellenül érezték, hogy nem tudják elvonni a tekintetüket egymás szeméből.

— Te... te sem látszol egészen egészségesnek... — mondta Paula.

— Igen, az arcom. Néztem magam is borotválkozás közben. Az a kifejezés nem akar elmúlni róla.

— Valami történt veled az éjjel — próbálkozott Paula. És Dick meglátta a szemében ugyanazt a részvétet, mint amit Szentatyám szemében látott.

Paula folytatta:

— Mindenki észrevette az arcod kifejezését. Mi volt az? Dick vállat vont. Eszébe jutott, hogy ennek az arc-

kifejezésnek első figyelmeztetését maga is a Paula-festette arcképtől kapta. És kitérően felelt:

— Néha ilyen az arcom. Észrevetted?

Paula bólintott. Aztán hirtelen gondolat villant meg benne, amely kiformalódott, mielőtt szavakba foglalta volna.

— Dick, csak nincs valami ügyed?

Ez az út még nyitva van. Hátha Dicknek valami más titka van. Ez még segíthetne. Hangjából, arcából a remény nézett elő. De Dick lassan ingatta a fejét. Mosolygott. Figyelte Paula arcán a csalódottságot. Majd így szólt:

— Visszavonom. Csakugyan van valami ügyem.

— Szívügy? — kérdezte Paula és sóváran várta a választ.

— Szívügy.

Meglepő dolog következett, amire Paula nem volt elkészülve. Dick hirtelen közelebb tolt a székét, míg a térdük összeért, előre hajlott és gyorsan, de gyengéden foglyul ejtette az asszonykának térdén nyugvó kezét.

— Ne ijedj meg, madárka, — nyugtatta meg — nem foglak megcsókolni. Régóta nem csókolak meg már. Erről nem akarok beszélni. De most először akarom neked megmondani, milyen büszke vagyok, milyen büszke vagyok magamra. Büszke vagyok, hogy szerelmes vagyok. Szerelmes, az én koromban! Hihetetlen és csodálatos. És még milyen szerelmes! Milyen különösen, szokatlanul és érdekesen szerelmes! Csakugyan, megcsúfoltam minden könyvet és minden biológiát. Monogám vagyok. Szeretem az asszonyt, az egyetlen asszonyt. Tizenkét évig volt az enyém és szeretem boldogul, de ó milyen nagyon-nagyon!

Paula keze elárulta a megütődését. Könnyedén, önkénytelenül megpróbálta kiszabadítani a kezét. De Dick még erősebben megfogta.

— Ismerem minden gyöngeségét. De gyöngeségével és erejével együtt, mindenestül olyan örültem szeretem, mint akkor először, azokban az örült pillanatokban, mikor először tartottam a karjaim között.

A Paula keze lázadozott az erőszakos fogás alatt. Önkénytelenül kezdte eltolni magától az urát és el akarta húzni a kezét. A szemébe kiült a félelem. Dick tudta, milyen kényes Paula és kitalálta, hogy száján a másik férfi friss csókiával, attól fél, hogy az ura szenvedélyesre ragadtatja magát.

— Kérlek, kérlek, ne ijedj meg, félénk, drága, szép, büszke kis madár. Nézd, eleresztelek. Tudd meg, hogy a lehető legjobban szeretlek és éppen annyi tekintettel vagyok rád, mint magamra, vagy még többel.

Elhúzta a székét, hátradólt és látta, hogy Paula nézésében bizalom tükröződik.

— Az egész szívemet ki akarom tenni eléd és azt akarom, hogy te is tedd ki eléem az egész szívedet.

— Ez az irántam való szerelem új dolog? — kérdezte Paula. — Újjáébredés?

— Uj is, meg nem is.

— Azt hittem, hogy már régóta csak szokás vagyok a számodra.

— De én egész idő alatt szereltelek.

— De nem szerelemmel.

— Nem. De szilárdsággal. Olyan biztos voltam benned is, magamban is. Az én számomra az egész olyan állandó és örökre érintézet valami volt. Beismerem. De mikor ezt az állandóságot rázkódtatás érte, az egész szerelem fellobbant bennem. Egész idő alatt mindig megvolt bennem, mint állandó, öreg házassági érzés.

— És velem mi van?

— Erről akarok beszélni. Tudom, hogyan emészted most magad és mi bántott az imént. Olyan igazán tisztességes vagy, olyan igazan hű, hogy két férfi osztozásának a gondolatától visszaborzadsz. Megértettelek. Régen volt, mikor akármilyen szereimes érintést megengedtel nekem. Es ugyanolyan regen volt, mikor én akármilyen szerelmes érintést megpróbáltam.

— Hát te tudad elejétől kezdve? — kérdezte Paula gyorsan.

Dick bólintott. Aztán a tárgyilagos mérlegelés hangján hozzátette:

— Talán már akkor éreztem, mi következik, mikor még te nem is tudtad. De ebbe vagy egyéb dolgokba ne menjünk bele.

Paulát fájdalmas szégyen fogta el arra a gondolatra, hogy a férje tanuja volt valami gyöngédségnek közte és Granam között. Kérdezni próbált:

— Te láttad...

— Ne alacsonyítsuk le magunkat részletekkel, Paula. Különbösen sincs benne semmi rossz. Nem is volt rá szükség, hogy lássak valamit. Emlékszem még, hogyan kaptam én is titkos, lopott csókokat a sötétben hangosan kimondott két »jóéjszakát« között. Mikor a szerelem erettségének minden jele látható, a szereimi árnyalatok és változások, amiket nem lehet elrejtteni, a szem öntudatlan gyengédsége a futó pillantásban, a hang akaratlan meglágyulása, a torok édes elszorulása, bizony akkor nem sok szükségünk van rá, hogy az éjszakai csókot kilesse valaki.

Ennek már így kell lenni. És tudd meg, drága asszonykám, hogy mindenben igazat adok neked...

— Nem... nem volt... sok... az egész... — vívódott Paula.

— Meg lettem volna lepve, ha sok lett volna. Ez nem vallott volna rád. Még így is meglepett. A mi tizenkét évünk után nem volt várható...

— Dick, — szakította félbe Paula, előre hajolva, fürkészően, és miután egy darabig rendezte gondolatait, egyenesen kimondta — állítod, hogy a mi tizenkét évünk alatt soha ilyesmi nem történt veled?

— Mondtam, — felelt Dick csendesesen — hogy mindenben igazat adok neked.

— Nem feleltél a kérdésekre. Ó, nem az apró és futó flörtöket gondolom, nem a kis tavaszi kacérkodásokat. A csalást gondolom, a technikai csalást. Megcsaltál régebben?

— Régebben is kevésszer és hosszú, hosszú ideje egyáltalában nem.

— Mindig szerettem volna tudni — mondta Paula tüdőve.

— És mondom, hogy mindenben igazat adok neked. És most már azt is tudod, miért méltányos, ha igazat adok.

— Szóval hasonló mértékkel, hasonló jogaim vannak. Ó, nem Dick, nincsenek, nincsenek. Igaz, hogy te mindig az egyforma jogok mellett törtél ládsát.

— De most már nem, — mondta Dick mosolyogva — az ember fantáziája erősen dolgozik. Az utóbbi hetekben kénytelen voltam az álláspontomat megváltoztatni.

— Szóval te szerinted hünek kell lennem?

Dick bólintott.

— Amíg együtt élsz velem.

— És hol van az egyenlőség?

Dick rázta a fejét.

— Nincsen semmiféle egyenlőség. Ó, tudom, hogy ez nagyon különös nézetváltás. De máig rájöttem arra a régi igazságra, hogy a nő más, mint a férfi. Minden, amit a könyvekből és elméletekből magamévá tettem, elhomályosodik az örök valóság előtt, hogy a nő a gyermekeink anyja. Tudod, én... én mindig reméltem, hogy gyerekünk lesz. De hát ezen már túl vagyunk. Most az a kérdés, mi van a szívedben? Én az enyémet kinyitottam előtted. Aztán majd elhatározhatjuk, hogy mi a teendő.

A bekövetkezett csend már kínossá dagadt. Végre Paula lehelve mondta:

— Ó Dick, én szeretlek, én mindig szeretni foglak. Te vagy az én Vörös Felhőm. Tudod, tegnap is odamentem a

hálófülkédbé és az arcképet a falnak fordítottam. Borzasztó volt. Lehetetlennek tetszett. Visszafordítottam, ó, de milyen gyorsan.

Dick rágyujtott és várt. Végre kitört :

— De még mindig nem mondtad meg egészen, hogy mi van a szívedben.

— Szeretlek.

— És Evant ?

— Az más. Rettenetes, hogy így kell beszélnem veled. Nem is tudom. Nem tudom elhatározni, hogy mi van a szívemben.

— Szerelem ? Vagy kaland ? Vagy az egyik, vagy a másik.

Paula rázta a fejét.

— Hát nem tudod megérteni, hogy én sem értem ? Nézd, én nő vagyok. Én sohasem jártam a bolondját. Most hogy ez megtörtént, nem tudok vele mit csinálni. Úgy látszik, hogy Shawnak, meg a többinek igaza van. A nő ragadozó állat. Ti mind a ketten fejedelmi zsákmányok vagytok. Nem tehetek róla. Ez provokál engem. És magam előtt is megfejtetlennek látszom. A fogalmaimat, az elveimet a viselkedésem sorra megdöntötte. Akarlak téged. Akarom Evant is. Mind a kettőtöket akarlak. Ez nem kaland, hidd el nekem. És ha valahogyan mégis az, én nem tudom... nem, nem az, tudom, hogy nem az.

— Akkor szerelem.

— De én téged szeretlek, Vörös Felhő.

— És azt mondd, hogy őt szereted. Mind a kettőnket nem szerethetsz.

— De igen. Így van. Mind a kettőtöket szeretlek. Ó, én őszinte vagyok. Őszinte is leszek. Ezt én ki akarom bogozni. Azt hittem, hogy segíteni fogsz nekem. Ezért jöttem most hozzád. Kell, hogy legyen valami megoldás.

És könyörgően nézett Dickre. Aki válaszolt :

— A megoldás : vagy az egyik vagy a másik. Más megoldást nem tudok elképzelni.

— Ezt mondja ő is. De én nem tudom rászánni magam. Ő amellet volt, hogy egyenesen elébe álljon. De én nem akartam megengedni neki. El akart menni, de én itt tartottam, akármilyen súlyos volt ez mind a kettőtöknek, mert együtt akartalak látni benneteket, össze akartalak hasonlítani benneteket, mérlegelni akartalak benneteket a szívemben. De nem mentem semmire. Mind a kettőtöket akarlak. Egyitekről sem tudok lemondani.

Dick szemében megvillant valami :

— Látod, milyen szerencsétlen dolog ez : te poligámiára

vagy hajlandó, mi pedig ostoba hímek nem tudunk megbékélni egy ilyen helyzettel.

— Ne legy kegyetlen, Dick.

— Bocsass meg. Nem úgy gondoltam. A fájdalom miatt mondtam... hogy filozofusi tejszelegéssel próbájam elviselni.

— En megmondtam neki, hogy ő az egyetlen férfi életben, aki van akkora ember, mint az uram, de az én uram még nagyobb.

— Igen, ez lojális volt irántam is, magad iránt is. Addig voltál az enyém, amíg meg nem szüntettem a világon legelső ember lenni. Akkor aztán a világon a legelső ember ő lett. Ne rázd a fejed, majd én ezt megmagyarázom. Nem ismered a lelkedet, a vágyadat, úgy-e. Nem tudsz választani köztünk, mert egyformán akarsz mind a kettőnket. Így van?

— Így. Vagy inkább úgy, hogy különféleképpen akarlak mind a kettőtöket.

— Akkor a dolog el van intézve.

— Hogyan?

— Úgy, hogy én vagyok a vesztes. Graham nyert. Hát nem látod? Itt állok vele egyenlően és minden előnyöm vele szemben a mi együtt eltöltött tizenkét esztendőnk, az elmúlt szerelem tizenkét esztendeje, a szeretet és emlékezet kötelékei és láncai. Édes istenem, ha ezt a súlytöbbletet az Evans serpenyőjébe vetnők, egy pillanatig sem kételkednél, hogy mit határozol. Az ilyesmi most esett meg veled életben először és mivel nagyon későn jött, aki meghódított, nehezen tudod elhinni.

— De te hódítottál meg, Dick.

— Ő nem. Szerettem ezt hinni mindig, néha hittem is, de igazában nem hittem el soha. Tulajdonképpen sohasem vettelek le egészen a lábadról, még az elején sem, abban a forró viharban, amilyen az volt. Lehet, hogy elkápráztatlak. Te sohasem voltál úgy oda, mint én. Sohasem voltál olyan szerelmes, mint én. Én voltam először szerelmes...

— És milyen pompás szerelmes voltál!

— Én voltam először szerelmes Paula és te viszonzotad ugyan, de nem ugyanúgy. Sohasem vettelek le a lábadról. Nyilvánvaló, hogy Evannek sikerült.

— Szeretném ezt biztosan tudni. Megvan az az érzésem, hogy meghódított, mégis tusakodom. Ez a kettő pedig nem férhet össze. Lehet talán, hogy engem férfi nem is hódíthat meg. De te nem segítesz nekem semmit.

— Ezt te tudod megoldani, Paula. Csak te.

— De ha segítenél, ha csak megpróbálnád, ő csak egy egészen picit, hogy támogass...

— Csakhogy én fegyvertelen vagyok. Meg van kötve a kezem. Nem tárhatom ki a karom, hogy támogassalak... Nem, nem, szívem, ne szólj közbe. Te az ő karjaiban voltál. Attól a gondolattól, hogy megölelek, úgy remegsz, mint egy réműlt madárka. Hát nem érted? A tetteid ellenem dontenek. A tested döntött maga. Az ő ölelését el tudod viselni. Az enyémmek még a gondolatát sem.

Paula csendes határozottsággal ingatta a fejét:

— És mégsem szánom el magam, nem vagyok képes.

— Csakhogy muszáj. Ez a helyzet elviselhetetlen. Gyorsan kell határozódnod, mert Evannek mennie kell. Ezt megértheted. Vagy neked kell menned. Ketten együtt nem maradhattok itt tovább. Minden perc sürget. Küldd el Evant. Vagy például elmehetsz te és egy darabig Martha néninél maradhatsz látogatóban. Ha mind a kettőnkől el leszel választva, könnyebb lesz valami elhatározásra jutnod. Talán jobb is lesz lefűjni a vadászatot. Majd én kimegyek magam, te pedig itthon maradsz és megbeszélheted a dolgot Evan-nel. Vagy gyere te is, és megbeszélhetitek lovaglás közben. Akárhogy is, én csak későn jövök haza. Akár egész éjszaka kinn alhatom a karámban. Mire visszajövök, Evan már ne legyen itt. Vagy elmentél vele te is, vagy nem. Ez lesz a döntésed.

— És ha elmegyek?

Dick vállat vont, felkelt és a karkötő órájára pillantott.

— Üzentem Blakenek, — mondta és egy lépést tett az ajtó felé, hogy őt is megindítsa — hogy ma délelőtt korábban jöjjön.

Paula megállt az ajtóban és feléje hajolt:

— Csókolj meg, Dick.

Majd mikor Dick megcsókolta, elesukló hangon hozzátette:

— Ez nem szerelmi csók volt... Arra az esetre szólt, ha úgy döntök, hogy... megyek.

A titkár már jött befelé a hallon át, de Paula tétovázott. Dick köszönt a titkárnak:

— Jó reggelt, Blake úr. Sajnálom, hogy olyan korán felvertem. Mindenekelőtt legyen olyan szíves Agar és Pitts uraknak telefonozni. Ma délelőtt képtelen vagyok fogadni őket. És a többit is, kérem, halassza holnapra. Beszélje meg Hanley úrral a találkozót. Mondja meg neki, hogy a Vadgesztenyés csatornájára vonatkozó terveit helyeslem, fogjon neki gőzerővel. De Mendenhall úrral mégis beszélni akarok. És Manson úrral is. Kéresse őket fél tízre.

— Még valamit, Dick — szólt Paula. — Ne felejtse el, hogy én marasztottam itt. Nem az ő hibája vagy kívánsága volt. Én nem engedtem el.

— Eléggé megbolondítottad, — mondta mosolyogva Dick; — az ittmaradására nem is tudnék mentséget, ahogy őt ismerem. De meg tudom érteni, mert te nem engedted, meg aztán mert olyan szerelmes, amilyen szerelmes egy férfi lehet, ha rólad van szó. Ő sokkal jobb a jó átlagnál. Nem sokan tudják, amit ő tud. Boldoggá fog tenni...

— Nem tudom, Vörös Felhő, — mondta Paula felemelve a kezét — hogy lesz-e még valaha boldog. Ha látom az arcodon, hogy mit csináltam veled... Ő, milyen boldog és elégedett voltam tizenkét esztendőn keresztül. Nem tudom elfelejteni. Ezért vagyok képtelen dönteni is. De igazad van. Itt az ideje, hogy megoldjam a h...

Itt megakadt, mert nem tudta kimondani azt a szót, hogy »háromszög«, pedig már a nyelve hegyén volt. Más szóval segített magán:

— ...a helyzetet. Kimegyünk mind a vadászatra. Kimentet beszélek vele és elküldöm, akárhogy döntök is.

— A te helyedben nem hamarkodnám el a dolgot. Tudod, hogy nem szoktam erkölcsösködni, ha csak nem hasznos. De ebben az esetben rendkívül hasznos. Lehetnek gyerekeitek is... Kérlek, kérlek, ne szólj közbe. Szóval ilyen esetekben a botrány nem nagyon használ a gyerekeknek, ha régen történt is. A hűtlen elhagyás sokáig tart. Én majd gondoskodom neked törvényes válóokról, ami a pert legalább egy évvel megrövidíti.

— Ha úgy döntök — mosolygott Paula szomorúan. — De nem szeretnék így dönteni. Magam sem értem az egészet. Talán álom az egész, nemsokára felébredek, Szentatyám bejön és azt fogja mondani, hogy milyen egészségesen és milyen sokáig aludtam.

Habozva indult el, de alig tett pár lépést, hirtelen megállt.

— Dick! Azt elmondtad nekem, mi van a szívedben, de azt nem, hogy mi van a fejedben. Nehogy valami ostobaságot csinálj! Gondolj Holbrook Dennyre... nehogy nekem vadászati szerencsétlenségre gondolj!

Dick rázta a fejét és hunyorgó szemmel azt játszotta, hogy mulattatja a dolog. De magában csodálkozott, hogy Paula intuitív tehetsége mennyire fején találta a szeget. Olyan gesztussal, amely magába ölelte az egész farmot és minden tervét, hazudta:

— Ezt mind itt hagyni? A könyvem a fokozott fajtenyésztésről? És az első saját nagyvásáromat, amely éppen most érett meg?

Paula kiderülő arccal felelte:

— Hát ez furcsa is lenne. De kérlek, Dick, azt tudnod kell, hogy ha nehezen tudom is elszánni magam, abban...

Kereste a szót, aztán utánozta Dick előbbi gesztusát, amely egybefogta a nagy házat és minden kincsét. És ezzel a gesztussal folytatta:

— ... abban mindennek a legkisebb része nincs. Igazán nincs.

— Azt én nagyon jól tudom. Nincs olyan önzetlen nő, mint...

— Nézd, Dick, — szakította félbe Paula, akit új gondolat izgatott — ha csakugyan olyan nagyon szerelmes vagyok Evaube, mint te hiszed, akkor nagyon keveset számítana nálam, ha vadászati szerencsétlenség történik veled. De, látod, nem akarom. Ez nem olyan egyszerű dolog, ezt alaposan meg kell fontolnod.

Habozva megint egy lépést tett kifelé, aztán visszatérve igen halkán még ezt mondta:

— Szívemből sajnálom, Vörös Felhő... és mindenén túl nagyon örülök, hogy még mindig szeretsz.

Mielőtt Blake visszatért, Dicknek még volt ideje szemügyre venni a tükörben az arcát. Arra mélyen rá volt vésve az a kifejezés, amely előző este úgy megijesztette a társaságot. Ez a kifejezés nem látogatóba jött, hanem állandóan. Hát persze, gondolta magában Dick, az ember nem haraphatja úgy szét a szívét a foga között, hogy még nyoma se maradjon.

Átment a hálófülkéjébe és nézte Paula arcképét a barométerek alatt. Fálnak fordította a képet, leült az ágyra és úgy nézett egy darabig a kép hátára.

— Szegény kis jószág, — mondta magában — súlyos dolog neki, hogy ilyen későn ébredt ilyesmire.

De mikor tovább bámult a semmibe, hirtelen felbukkant előtte a látomás, amint Paula a holdfényben odaborul Grahamhez és feléje nyújtja az ajkát.

Megrázta a fejét, hogy elrázza magától ezt a képet és gyorsan felkelt.

Fél tízre elintézte a levelezését és az íróasztalán csak néhány adat feljegyzése maradt, amit a rövidszarvú- és a juhtenyészet vezetőivel folytatandó beszélgetéseiben szándékozott felhasználni. Ott állt az ablaknál és mosolyogva intett búcsút Lutenak és Ernestinének, akik a hintóban elrobogtak, mikor Mendenhall belépett hozzá. Dick módját ejtette, hogy beszélgetés közben előtte és Manson előtt mintegy véletlenül elmondja nagy körvonalakban a tenyésztésre vonatkozó fontosabb terveit.

— Nagyon nagy figyelmet kell szentelnünk — mondta Mansonnak — a King Polo leszármazottaira. Minden valószínűség megvan rá, hogy ha a Házi Szarvassal, Alberta

kisasszonnyal, vagy Morva Nellyvel párosítjuk, még nála is különb utódokat kapunk. Az idén már elmulasztottuk, de jövőre vagy azután King Polo lesz igazi megalapítója a nyertes állatnak.

És mint Mansonnal, éppen úgy Mendenhallal is sikerült apróra megismertetni fajtenyésztési elveinek messzemenő alkalmazását.

Mikor ezek elmentek, Hallodét hívta fel a házi telefonon és kiadta neki az utasítást, hogy Grahamet vigye a fegyverszobába puskát és egyéb szükséges felszerelést választani.

Tizenegy óra lett. Dick nem tudta, hogy Paula feljött a könyvtárból a titkos lépcsőn és hallgatódzva állott a könyvespolcok mögött. Be akart jönni, de Dick hangjának hallatára megállott. Dick Hanleynek telefonált a Vadgesztenyés csatornájáról.

—...Ha már erről beszélünk, átnézte a Nagy Miramar jelentéseit?... Nagyon helyes. Le kell számítani. Általában nem értek egyet a jelentésekkel. Van ott víz. Bizonyos vagyok benne, hogy nem messze a szint alatt bőségesen találunk artézi úton. Küldje fel a fúrógépet haladék nélkül és kezdje meg a fúrást. Az iszap példátlanul gazdag és ha azt a száraz lyukat öt éven belül nem tesszük tiszter értékesebbé...

Paula sóhajtott és a lépcsőn visszament a könyvtárba. A javíthatatlan, örökké dolgozó, makkjait folyton ültető Vörös Felhő, — gondolta magában. Szerelmi világa recseg körülötte és ő nyugodtan intézkedik csatornák és furatások dolgában és az eljövendő évek során át is mindig ültetni és dolgozni fog.

Dick sohasem tudta meg, hogy Paula ekkor olyan közel jött hozzá a bajával, de elment. Megint átment a hálófülkéjébe, de nem céltalanul: utoljára végig akarta nézni az ágya mellett álló blokk jegyzeteit. Minden dolga rendben volt már. Csak az volt hátra, hogy rendbe szedje a délelőtti feljegyzéseket és feleljen néhány táviratra, aztán jöhet a lunch és utána a vadászat a Szikomor-hegyek között. Majd ügyesen csinálja. A Haramia lesz az oka az egésznek. Még szemtanuja is lesz: Froelig, vagy Martinez. Csak az egyik, mind a kettő nem. Egy ember elég lesz tanunak, majd mikor a kantárral baj lesz, a kanca felágaskodik és rázuhan lovasára a bozótban. És ez az egy szemtanu majd hallani fogja a fegyverdörrenést a bozótból, ahol a baleset katasztrófává fog válni.

Dick úgy döntött, hogy Martinez jobb lesz tanunak, mert izgékonyabb ember. Majd úgy intézi, hogy Martinez

legyen mellette a szűk csapáson, mikor arra kerül a sor, hogy a Haramia elkezd ágaskodni. Martinez nem jó lovas. Annál jobb. Nagyon jó lesz a Haramiát csakugyan felidegesíteni és izgatni egy-két perccel az esemény előtt. Ez valószínű látszatot ad majd a dolognak, Martinez lovát is idegessé fogja tenni, ennél fogva Martinez is olyan izgott lesz, hogy az eseményeket nem látja majd tisztán.

Hirtelen fájdalomtól szorította ököibe a kezét: az aszszonyka szerelmes, feltétlenül nagyon szerelmes, másképp nem lehetne megérteni ezt az elszánt kegyetlenséget. Tudniillik a zeneteremből a nyitott ablakon át behallatszott a Paula és Graham hangja, amint együtt énekelték a Cigányok Utját.

Amíg az ének tartott, a keze úgy maradt. És ők a bolond, könnyelmű éneket tisztán végigénekeltek, egészen bolond, könnyelmű végéig. Ő csak ott állt és hallgatta, hogy Paula vidáman kacagva válik el Grahamtól és kacagva megy át a házon a maga lakosztályáig és még ott is kacagott tovább, mintha tréfásan kitalált mulasztásokért tréfásan szidná Szentatyámat.

Távolról a Hegyi Fickó elmosódott, de félreismerhetetlen harsonahangját lehetett hallani. King Polo is sietett jelenteni felséges önmagát és a kancák és üszök háremei mind felemelték válaszó szavukat. Dick hallgatta ezt az általános nyerítést és bőgését és nyihogását a pázrásnak és sóhajtva mondta magában:

— A világ nyert vele, hogy éltem. Nem rossz ezzel a gondolattal aludni menni.

XXXI. FEJEZET.

Az ágya melletti telefon csöngött. Leült az ágy szélére, hogy felvegye a hallgatót. Beszélgetés közben átnézett a Paula épületszárnya felé.

Bonbright volt a telefónnál és jelentette, hogy Chauncey Bishop beszél Eldoradóból, ahová automobilon érkezett. Bonbright úgy ítélte, hogy Bishop, a San Franciscói Hetilap kiadó-szerkesztője, Dick régi jóbarátja, elég fontos ember. Egyenesen Dickhez kapcsolta az interurbán hívást.

— Lunchre még ideérhetsz, — mondta Dick a laptulajdonosnak — és feltéve, hogy itt töltheted az éjszakát... ugyan, ne törődj azzal a két munkatárssal. Mi ezüstoroslánra megyünk ma délután és biztosan lövünk is. A csapásuk megvan... Ki? Az az író?... Miről akar? Hogyne!... Szétnézhet a farmon és tíz témát is talál majd,

amiről összeírhat száz kolumnát. A flatalembert majd elvisszük az oroszánvadászatra, ott majd ihletet kap... Ne félj, hogyne. Olyan lovat adok alája, amin egy gyerek is elkocoghat.

Mennél többen, annál vígabban, — mondta magában akasztófahumorról Dick. Pláne ujságírók. És Forrest Jonathan, a lóversenyimádó nagypapa, sokkal izgatottabb lehetett annak idején egy-egy sikeres finish elrontásakor, mint amilyennek most az unokája látszott.

Dick a fülén tartotta a kagylót, hallotta, hogy Chauncey Bishop rábeszéli a munkatársát a vadászatra. És közben azon tépelődött: hogyan lehetett Paula olyan könnyelműen kegyetlen, hogy rögtön azután elénekelhette a Cigányok Útját?

— Rendben van, gyere rohanva, — mondta végül megállapodásképpen Bishopnak — a lovak felől kiadom a parancsot. Veheted azt a pejt, amelyiken legutoljára is lovagoltál.

Alig akasztotta vissza a kagylót, a csengő megint megszólalt. Ezúttal Paula hívta:

— Vörös Felhő, drága Vörös Felhő, az érvelésed végig hibás. Azt hiszem, téged szeretlek a legjobban. Éppen most szánom el magamat a döntésre. Még pedig melletted. De hogy még biztosabb legyek a dolgomban, mondd azt nekem, amit az előbb mondtál, tudod, azt hogy »szeretem az asszonyt, az egyetlen asszonyt. Tizenkét évig volt az enyém és most szerelmes vagyok bele, olyan nagyon-nagyon szerelmes.« Mondd ezt nekem, Vörös Felhő.

— Hűségesen szeretem az asszonyt, — ismételte Dick, — az egyetlen asszonyt. Tizenkét évig volt az enyém és most szerelmes vagyok bele, olyan nagyon-nagyon szerelmes.

Mikor befejezte, szünet következett. Várt és nem merte megtörni. Végre Paula szólalt meg nagyon halkán, nagyon lágyan, nagyon tisztán:

— Van még valami kicsiség, amit majdnem elfelejtettem megmondani neked. Szeretlek. Sohasem szerettelek ennyire. Tizenkét esztendő után végre meghódítottál. Az első perctől kezdve meghódítottál, csak én nem tudtam. Most döntöttem egyszer s mindenkorra.

Gyorsan letette a kagylót. Dick pedig ülve maradt és gondolkozott: most már tudja, mit érez a halálraítélt, aki az utolsó percben kegyelmet kap. Elfelejtette, hogy nem akasztotta vissza a hallgatót, még akkor is ott tartotta a fülénél, mikor Bonbright bejött a titkárok szobájából.

— Bishopnak tengelytörése volt. Bátorkodtam egy gépűnket értük küldeni,

— Helyes. Nézzen majd utána, mit javíthatnak az ő gép-jén az embereink.

Mikor megint egyedül maradt, felkelt, nyújtózkodott egyet és szórakozottan le s fel járkált a szobában. És belebeszél az üres levegőbe :

— Öreg Martinez pajtás, ma délután olyan nagyszerű cirkuszi tréfától fosztalak meg, hogy sohasem fogod megtudni, milyen sikerült dolog lett volna.

Megnyomta a Paula telefonjához szóló csontgombot és felvette a kagylót.

Szentatyám felelt és nyomban hívta úrnőjét a telefonhoz.

— Van egy kis nótám, Paula, amit el akarok neked énekelni. Öreg néger egyházi dal :

Önmagának, önmagának,
Önmagának, önmagának,
Valljon minden igaz lélek
Önmagának, önmagának.

Paula vidáman, gyöngyözően kacagott Dick nagy gyönyörűségére, mikor válaszolt :

— Én pedig azt akarom, hogy még egyszer elmondd »önmagadban, önmagadban«, amit az előbb nekem mondtál. Szeretlek, Vörös Felhő. Döntöttem. Soha a világon most már nem lesz nekem más férfi, csak te. Most pedig légy jó hozzám és hagyj öltözködni. Sietnem kell, ha lunchig kész akarok lenni.

— Átmehetnek ? Csak egy percre ?

— Még nem, te kapzsi. Majd tíz perc múlva. Előbb hadd végezzek Szentatyámmal. Aztán teljesen készen leszek a vadászatra. A Robin Hood-felszerelésemet veszem fel, tudod, a zöldet a sötétbarnával, azt a nagy tollamat. És a harminc-harmincas puskát veszem. Az elég nehéz lesz ezüstoroszlánra is.

— Nagyon boldoggá tettél.

— Te pedig lekésesz. Tedd vissza a kagylót. Sohasem szerettelek ennyire, Vörös Felhő.

És hallani lehetett, amint a kagylót visszatette. Dick meglepetve állapította meg magában, hogy valahogyan nem tud belemenni abba a boldogságba, amelyet már a magáénak tartott. Sőt inkább mintha most is hallotta volna, amint Paula és Graham hangja mindenről elfeledkezve éneklük a Cigányok Útját.

Játszott Grahammal a felesége ? Vagy vele játszott ? Soha így nem viselkedett még, ez érthetetlen volt tőle. Dick megoldás után kutatott magában és ekkor megint maga előtt látta holdfénytől megvilágítottan, ahogy fel-

tartott ajakkal odaborul Grahamre és húzza le a férfi fejét a magáéhoz.

Dick vívódva rázta a fejét és az órájára nézett. Tíz perc mulva, sőt már nem is tíz perc mulva, a karjában fogja tartani Paulát és mindent tudni fog.

Ez a rövid idő olyan nehezen mult, hogy ő lassan elindult, megállt cigarettára gyújtani, szívott egyet belőle, eldobta, aztán megint megállt és hallgatta a titkárok szobájából hallatszó írógép-kattogást. Mikor még két perce volt hátra, megállt a fedett télikert-folyosón, mert tudta, hogy az út a titkos ajtóig körülbelül egy percet eltart. Állt és nézte, hogyan lubickolnak a vadkanárik a szökőkúton.

A kanárik riadtan emelkedtek a levegőbe, mint valami aranyos, kristályos felböcske a napsütésben. Dick is megriadt. A dörrenés felülről hallatszott, a Paula szobái felől. Megismerte a dörrenést: a harminc-harmincas hangja volt. Rohant keresztül a télikerten.

— Ő kényszerített rá!

Ez volt az első gondolata, és ami egy perccel előbb még érthetetlen volt előtte, az most olyan tiszta és éles lett, mint a puskadörrenés. És át a télikerten, fel a lépcsőn, keresztül a felszakított és tárva-nyitva hagyott ajtón, végig ott lüktetett az agyában:

— Ő kényszerített rá! Ő kényszerített rá!

Paula ott feküdt összegörbedve, reszketve, teljes vadászruhában. Csak a kis bronz-sarkantyú nem volt rajta. Azt a rémült leány riadt tehetetlenségében még mindig ott tartotta felette.

Dick gyorsan megvizsgálta. Paula lélezett, de nem volt eszméleténél. A golyó a balmellén ment be és a hátán jött ki. Dick a telefonhoz ugrott és amíg a házi telefon kapcsolására várt, azon imádkozott, bár Hennessy ott volna a tenyészcsödör-istállóban. Egy lovászgyerek jött a telefonhoz. Dick az állatorvos után szalajtott, aztán intézkedett, hogy Gyeride maradjon a kapcsoló-táblánál. Hallode pedig jöjjön át hozzá azonnal.

A szeme sarkából látta, hogy Graham rohan be a szobába és odafut Paulához.

— Hennessy, — rendelkezett Dick — jöjjön lóhalálában. Hozzon mindent, ami az első segélyhez kell. Puskagolyó ment a tüdőn, vagy a szíven, vagy mind a kettőn keresztül. Jöjjön egyenesen a feleségem lakosztályába. Rohanjon. Aztán élesen szólt oda Grahamnek:

— Ne nyúlj hozzá. Árthat neki, belső vérzést kaphat.

Aztán telefonon Gyeridének parancsolt:

— Callahan azonnal menjen a versenygéppel Eldorádóba.

Útközben találkozni fog Robinson doktossal, vegye fel és hozza vissza olyan gyorsan, ahogy jönni bír. Rohanjon, mint egy őrült. Az asszonyod megsebesült, mondd meg neki. Ha siet, az életét menti meg.

A hallgatóval a fülén Paula felé fordult. Tekintete a Grahaméval találkozott, aki az asszonyka fölé hajlott, de nem nyúlt hozzá.

— Forrest, — kezdte Graham — ha kész vagy...

Dick elhallgattatta egy Szentatyámra vonatkozó figyelmeztető pillantással. A lány még mindig ott állt, némán és tehetetlenül tartotta a sarkantyút a kezében.

— Megbeszélhetjük később — mondta röviden Dick, aztán a száját visszafordította a kagylóhoz. — Halló? Robinson doktor?... A feleségem golyót kapott a mellébe. Tüdő, vagy szív, vagy mind a kettő. Callahan már úton van a versenypályára, hogy útközben felvegye önt. Jöjjön olyan gyorsan, ahogy a jó isten csak engedi, míg Callahannel találkozik. Isten áldja.

Visszament Paulához. Hamar kész lett a vizsgálatlalt. A fejét rázva nézett fel Grahamre és így szólt:

— Súlyos. Nem gyerekjáték.

Szentatyámhoz fordult:

— Tedd le azt a sarkantyút és hozz párnákat. Evan, tedd alá a kezéd a másik oldalon, aztán lassan és egyenletesen emeld. Szentatyám, told alá azt a párnát... Vigyázva, vigyázva...

Felnézett. Hallode némán, a további parancsokat várva állt előtte.

— Eredj, mondd meg, hogy Bonbright úr váltsa fel Gyeridét a kapcsoló-táblánál. Gyeride álljon Bonbright úr mellett és ha parancsot kap, azonnal szaladjon. Vegye maga mellé az összes inasokat. Mikor Saunders befut a Bishop úr társaságával, Gyeride azonnal indítsa vissza Eldorado felé utána nézni, nem kapott-e Callaban útközben defektust. Gyeride kerítse elő Manson urat és Pitts urat, vagy akármelyik másik két felügyelőt, akinek gépje van, hogy álljanak elő és várjanak a gépekkel itt a háznál. Gyeride viselje gondját a Bishop úr társaságának éppen úgy, mint máskor. Ha elvégezted, gyere vissza, hogy szólíthassalak.

Aztán Szentatyámhoz fordult:

— Most mondd el, hogyan történt.

Szentatyám tördelte a kezét és rázta a fejét.

— Hol voltál, mikor a fegyver elsült?

A kínai leány vonaglott és az öltöző felé mutatott, Dick gorombán rászólt:

— Gyerünk! Beszélj!

— Nagyságos asszony mondott nekem kell sarkantyú. Én előbb elfelejtett. Én mentem gyors. Én hallott lövés. Én visszajött gyors. Én futott be.

És Paulára mutatott, jelezvén, hogy ezt találta itt.

— És a fegyver? — kérdezte Dick.

— Fegyver volt hiba benne. Fegyver talán nem jó volt. Talán négy percet, talán öt percet, nagyságos asszony sokáig próbált fegyver csinál jó.

— Próbálta a fegyver szerkezetét, mikor te a sarkantyúért mentél?

Szentatyám bólintott.

— Én előbb mondta talán Gyeride tud csinálni fegyver jó. Nagyságos asszony mondta nem kell. Mondta nagyságos úr tudja. Aztán letette fegyver. Aztán később megint próbált fegyver. Aztán mondott nekem kell sarkantyú. Aztán... jött lövés.

Hennessy megérkezése útját vágta a további faggatásnak. Az ő vizsgálata alig volt hosszabb, mint a Dické. Felnézett és megcsóválta a fejét.

— Semmi nincs, amihez hozzá merhetnék fogni. A vérzés kifelé megszűnt, de a belső vérzés nő. Küldött orvosért?

— Robinson jön. Telefónon elfogtam a rendelőjében.

És Grahamhez fordulva magyarázta:

— Ez a Robinson fiatal sebész. Nagyon jó. Okos és bátor. Ebben a tekintetben jobban bízom benne, mint akármelyik nagyhírű öregben. Mit gondol, Hennessy úr? Megmarad?

— A dolog nagyon rosszul néz ki. Ámbár én nem mondhatok semmit, én csak állatorvos vagyok. Robinson majd megmondja. Nincs más, mint várni.

Dick bólintott és kiment a Paula hálófülkéjébe hallgatni, mikor hangzik fel a versenyautó zaja, amelyet Callahan vezet. A hintó lassan megérkezett, aztán hirtelen megint elrobogott. Graham kijött hozzá a hálófülkébe.

— Bocsánatot akarok kérni tőled, Forrest. Egy percre elvesztettem a fejemet. Itt találtalak és azt hittem, hogy itt voltál, mikor történt. Nyilván baleset volt.

— Szegény jószág, — mondta Dick helybenhagyóan bólintva — milyen büszke volt mindig, hogy óvatosan tud bánni a fegyverrel.

— Megnéztem a fegyvert, — mondta Graham — de semmi hibát nem tudtam találni rajta.

— Hiszen ez az, így történt. Ami hiba volt, az helyreugrott, így sült el a fegyver,

És elkezdett beszélni, máris felépítve a hazugságok rendszerét, hogy Grahamet is félrevezesse. De magában jól értette, milyen kitünően rendezte Paula a dolgot. Hogy a Cigányok Útját elénekelte, ez a búcsúja volt Grahamtól, egyszersmind pedig az énekléssel előre elhárította a gyanút arról, amit közvetlenül utána szándékozott véghezvinni. Ugyanígy tett vele is. Elbúcsúzott tőle és azzal az utolsó telefonálással bejelentette neki, hogy most már az egész világon nem lesz számára más férfi.

Otthagytta Grahamet és elment a fülke másik végébe.

— Ennyi lelki erő, ennyi elszántság, — dadogta magában reszkető szájjal — szegény jószág, nem tudott ketőnk között választani és így oldotta meg a dolgot.

A versenyautó zajára ő is, Graham is egymásra néztek. Bementek a szobába, hogy várják az orvost. Graham kínosan feszengett, maradni szeretett volna, de érezte, hogy mennie kellene.

— Kérlek, Evan, maradj — szólt Dick. — Nagyon szeretett téged. Ha kinyitja a szemét, örülni fog, ha meglát.

Mialatt Robinson megvizsgálta Paulát, Dick és Graham távolabb állottak. És mikor az orvos, arcán azzal a kifejezéssel, hogy kész, felegyenesedett, Dick kérdően nézett rá. Robinson a fejét rázta.

— Nincs mit csinálni. Órák, sőt esetleg percek kérdése.

Habozott egy pillanatig. Fürkészte Dick arcát.

— Ha akarja, könnyebbé tudom tenni a dolgot. Visszanyerheti öntudatát és akkor egy darabig szenvedni fog.

Dick végigment kétszer a szobán. Mikor megszólalt, Grahamhez fordult:

— Mért ne hagyjuk feléledni, akármilyen rövid időre is? A fájdalom, az mindegy. Ha kell, meglesz a kikerülhetetlen gyors injekció. Az ő helyében én is így akarnám, te is. Szeretett élni, szerette az élete minden percét. Mért tagadnánk meg tőle bármennyit is abból a kevésből, ami maradt neki?

Graham mintegy helyeslően lehajtotta a fejét. Dick az orvoshoz fordult:

— Talán tudja úgy izgatni, stimulálni, hogy eszméletre térjen. Ha tudja, tegye meg. És ha a fájdalmai túlnagyok lesznek, akkor könnyíthet a dolgon.

Mikor kezdte kinyitni a szemét, Dick odaintette Grahamet. Paula először értelmetlenül bámult, majd Dick arcára szegezte a tekintetét, aztán a Grahamére. Megismerte őket és az ajkai szomorú mosolyra húzódtak. Megszólalt:

— Először... először azt hittem, hogy meghaltam.

De hirtelen más jutott eszébe. Dick észrevette ezt az öt

kutató pillantásban. A pillantás azt kérdezte, vajjon tudja-e Dick, hogy nem véletlenül történt. Dick nem árult el semmit. Paula így tervezte. Távozzék az életből ebben a hitben.

Paula megszólalt megint. Lassan, gyengén beszélt, látható fájdalmak között, minden szó után megállt, hogy erőt gyűjtsön a beszédhez:

— Nem... volt... igazam. Mindig olyan biztos voltam, hogy velem nem történhetik baleset, és most nézzétek, mit csináltam.

— Nagy szégyen — mondta Dick gyengéd hangon. — Mi történt? Lecsapódott?

Paula bólintott rá. Az ajkán megint megjelent a szomorú, bátor mosoly, mikor tréfásan, a gyerek-beszédet utánozva mondta:

— Dick, hívd be mind a szomszédokat és mutasd meg nekik, mit csinált a rossz kis Paula. Súlyos, mondd?

Dick nem felelt mingyárt. Paula komolyan hozzátette:

— Légy becsületes, Vörös Felhő. Ismersz.

Dick bólintott.

— Szóval súlyos. Soká tart még?

— Nem soká. De akármikor megkönnyíthetjük a dolgot.

Paula kíváncsian nézett az orvosra és megint Dickre:

— Úgy gondolod, hogy...?

Dick igent intett. Paula hálásan suttozta:

— Nem is vártam tőled mást, Vörös Felhő. De Robinsón doktor belemegy?

Az orvos odalépett mellé, hogy láthassa, és igent intett.

— Köszönöm, doktor. De kérem, majd én mondom, hogy mikor.

— Nagyon fáj? — kérdezte Dick.

A Paula szeme félelmesen kitágult és a szája megreszketett, mielőtt felelt:

— A fájdalom nem nagy, de félelmes, borzasztó félelmes. Nem akarom soká tűrni. Majd szólok.

Megint mosoly jelent meg az ajkán. Újabb szeszély mesolya.

— Az élet furesa, roppant furesa, úgy-e? Én úgy akarok kimenni belőle, hogy szerelmes dal legyen a fülemben. Kérem, Evan, énekelje el a Cigányok Útját. Alig egy órája még együtt énekeltem magával. Gondoljon vissza. Kérem, Evan, kérem...

Graham egy pillantással kért engedelmet Dicktől. Dick egy pillantással adta meg.

— De erősen énekelje, boldogan, szerelmesen, ahogy egy udvarló cigány énekelné. És álljon hátrább, oda, ahol láthatom,

És Graham végigénekelte az egész dalt :

A nő szívének egy férfiszív,
Mint hajdani szép időn,
A nő szívének egy férfiszív,
Így szállj te velem tovább,
Ott messze, messze a hajnal int,
S miénk az egész világ.

Ezalatt Hallode mozdulatlan arccal állott az ajtónyílásban, mint egy szobor, és várta a parancsokat. Szentatyám kétségbeesve ott állt úrnője fejénél, már nem tördelte a kezét, de úgy összeszorította, hogy az ujja hegye és a körme belefehéredett. Hátról a Paula öltöző-asztalánál Robinson doktor zajtalanul oldotta fel a csillapítószer kapszuláját és megtöltötte a pravaszt.

Mikor Graham befejezte, Paula a szemével mondott neki köszönetet, lehúnyta a szemét és egy darabig mozdulatlanul feküdt. Később felnézett.

— Most pedig, Vörös Felhő, kérem az Aikut énekét, és a Harmat-asszonyt, a Rügy-asszonyt. Állj oda, ahol Evan állott, hogy jól láthassalak.

És Dick énekelt :

— Én vagyok Aikut, az első nishinam. Aikut annyit jelent, hogy Ádám. Az apám a farkas volt, az anyám a holdvilág. Ez pedig Yototowi, a feleségem. Yototowi annyit jelent, hogy Éva. Ő az első nishinam nő. Én vagyok Aikut. Ez az én harmat-asszonyom. Ez az én mézharmat-asszonyom. Az apja a sierrai hajnal volt, az anyja a nyári hegyek keleti szele. Ezek álltak össze és a levegőből és a földből minden édességet kiadtak, míg a szerelmük záporában a málnabokor és a manzanita leveleit a mézharmat szállotta meg. Yototowi az én mézharmat-asszonyom. Hallgassatok rám. Én vagyok Aikut. Yototowi az én fürjtyúkom, az én ünökém, az én rügy-asszonyom, a lágy eső és a kövér föld asszonya. A halvány csillagfényből és a tűnő hajnalpirból született a világ hajnalán, ő nekem az egyetlen nő és minden nő nekem ő.

Paula lehúnyt szemekkel megint némán feküdt egy darabig. Egyszer mélyebb lélekzetet próbált venni, de ettől többször könnyedén köhögnie kellett.

— Próbáld meg, ne köhögj — mondta Dick.

Látták, hogyan vonja szorosra a szemöldökét akarata megfeszítésében, hogy erőt vegyen azon a kínzó ingeren, amely görcsöt okozhatott volna.

Aztán kinyitotta a szemét és megszólalt :

— Szentatyám, gyere ide, ahol láthatlak.

A kínai lány szót fogadott, vakon botorkált körül. Robinson kénytelen volt a karjánál megfogni és vezetni.

— Isten veled, Szentatyám. Te mindig nagyon jó voltál hozzám. És lehet, hogy én néha nem voltam jó hozzád. Ne haragudj. Ne felejtse el, hogy a nagyságos úr mindig pótolni fogja az apádat és az anyádat... És minden gyöngyömet neked adom.

Behúnyta a szemét annak jeléül, hogy a rövid kihallgatás véget ért.

A köhögési inger megint elkezdte kínozni. Attól lehetett tartani, hogy egyre erősebb lesz. Gyöngén, még mindig lecsukott szemmel megszólalt:

— Kész vagyok, Dick. Aluszkálni akarok. Készen van a doktor? Gyere közelebb. Fogd a kezemet, mint akkor, a kis halálkor.

Grahamra nézett. Dick nem nézett oda, mert tudta, hogy ebben az utolsó pillantásban szerelem van. Mint ahogy tudta, hogy ha most Paula órá nézne, ebben az utolsó pillantásban is szerelem volna. Paula Grahamnek magyarázta a kifejezést:

— Egyszer operáltak. Bevittem magammal Dicket az altatóba és ő fogta a kezemet, míg elaltattak. Henley az altatást a részeg sötétségnek hívta, meg a kis halálnak. Nem volt nehéz.

Szóltalanul nézte tovább Grahamet. Aztán Dick felé fordította az arcát és a szemét, aki közvetlenül mellette térdelt és a kezét fogta.

Paula megszorította az ujjával a Dickét. Így, és a szemével kérte, hogy Dick hajtsa hozzá a fülét.

— Vörös Felhő, — súgta neki — nagyon, nagyon szeretlek. És büszke vagyok, hogy olyan hosszú, hosszú ideig a tied lehettem.

Az ujjá szorításával még közelebb hozta magához.

— Sajnálom, Vörös Felhő, hogy nem volt kis baba...

Ujja elernyedésével jelezte, hogy Dick visszahúzódhatik tőle. Így mind a két férfit nézhette felváltva.

— Két kedves, kedves fiú. Isten veletek, kedves fiúk. Isten áldjon meg, Vörös Felhő.

Az orvos feltúrta a Paula karján a ruhát. Ők vártak.

— Jó éjszakát, jó éjszakát — mondta csendesen, álmos kis madarat utánozva. — Kész vagyok, doktor. Előbb jól feszítse meg a bőrt. Tudja, hogy nagyon érzékeny vagyok. Fogj szorosán, Dick.

Robinson, miután Dick beleegyezően pillantott rá, könnyedén és gyorsan dőfte a tűt a kifeszített bőrbe, a pravaz tolóját biztos kézzel nyomta beljebb, aztán az ujjá hegyével gyöngéden dörzsölte a morfint, hogy felszívódjék.

— Jó éjszakát, jó éjszakát... — suttogta Paula nem-sokára álmosan.

Félig még öntudatnál az oldalára feküdt, szabad félkarját behajtotta a vánkoson és megfészkelte rajta a fejét, aztán összehúzva a testét olyan görbére, hogy jól elhelyezkedjék, még izgett-mozgott, hogy helyét találja. Dick tudta, hogy így szeret aludni.

Hosszú idő múlva gyengén sóhajtott és olyan csendesen kezdett agonizálni, hogy nem is vették észre, mikor meghalt. A szoba csendjébe kívülről becsicseregtek a szökőkútban lubickoló vadkanárik és messziről behallatszott a Hegyi Fickó harsonahangja és Fotherington Princess ezüstös nyerítése.

Vége.

ROMAIN ROLLAND MŰVEI

JEAN CHRISTOPHE. Regény-ciklus

- I. KÖTET A HAJNAL. 2. kiadás 360.—
II. „ A VIRRADAT. 2. kiadás ... 360.—
III. „ AZ IFJÚ. 2. kiadás Sajtó alatt
IV. „ A LÁZADÁS 700.—
V. „ A PIACI VÁSÁR 700.—
VI—X. KÖTETEK Sajtó alatt

DANTON. Forradalmi dráma 3 felv.... 50.—
Fordította: *Sebestyén Károly.*

ELJŐ MAJD AZ IDŐ. Dráma 3 felv. 50.—
Fordította: *Papp Dezső.*

PÁRIS ZENÉJE 70.—
Fordította: *Cserna Andor.*

AZ ATHENAEUM
IRODALMI ÉS NYOMDAI R.-T. KIADÁSA

*Kaphatók
minden könyvkereskedésben és elárusítónál.*

Fenti árakhoz a könyvtárosi felár hozzászámítandó.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

